Sven Hassel

Imperiul iadului

REIGN OF HELL

„De ce Vistula se ridică şi creşte, ca pieptul unui erou
Ce-şi dă ultima suflare pe ţărmul unei mări bântuite de furtuni?
De ce bocetul valurilor, din întunericul abisului adânc,
Răsună ca oftatul unui muribund?"
„Din adâncurile albiei îngheţate a fluviului,
Ca un vis trist al morţii;
Răsună cântecul.
Din câmpii spălate de ploaie,
Sălciile argintii plâng în cor de durere...
Tinerele Poloniei au uitat să zâmbească."
„Fără nici o îndoială, germanii sunt soldaţi minunaţi."

Aceste cuvinte au fost scrise de viitorul feldmareşal Lordul Alanbrooke în carnetul său de notiţe în ziua de 21 mai 1940.

Această carte este dedicată Soldatului necunoscut şi tuturor victimelor celui de-al doilea război mondial, în speranţa că politicienii nu ne vor mai arunca niciodată în nebunia iresponsabilă a unui măcel în masă.

Ceea ce vrem noi este puterea. Şi o avem, vom păstra-o. Nimeni nu va putea să ne-o ia.

Discurs ţinut de Hitler la München, în 30 noiembrie 1932.

Nici unul dintre soldaţii Companiei a cincea nu vroia să ajungă în unitatea de pază de la Sennelager. Dar ce contează ce vrea sau nu vrea un soldat? Soldatul este o maşină. Singurul scop al soldatului este acela de a executa ordine. Doar o singură greşeală să facă şi se pomeneşte foarte curând transferat la degradantul batalion disciplinar, numărul 999, ghena de gunoi pentru toţi delincvenţii.

Exemple sunt nenumărate. Să luăm, de pildă, pe comandantul unităţii de tancuri, care a refuzat să asculte ordinul de a arde până în temelii un sat împreună cu toţi locuitorii lui: curtea marţială, degradarea până la gradul de soldat, Germerscheim, 999... Succesiunea era rapidă şi inevitabilă.

Sau să luăm pe Obersturmführer-ul SS, care s-a opus transferării sale în serviciul securităţii: curtea marţială, degradarea până la gradul de soldat, Torgau, 999...

Toate exemplele au o anumită monotonie lugubră: Şablonul, odată stabilit, nu mai putea fi modificat, deşi după o vreme rândurile batalioanelor disciplinare au început să fie îngroşate atât prin transferarea criminalilor cât şi a delincvenţilor militari.

În partea I, paragraful 1, a Regulamentului Armatei Germane pot fi citite următoarele: „Serviciul militar este o datorie de onoare"...

Iar în paragraful 13: „Oricine primeşte o condamnare la închisoare

mai mare de cinci luni nu va mai fi considerat demn pentru serviciul militar şi pe viitor i se va refuza dreptul de a servi în vreuna dintre forţele armate de uscat, maritime sau aeriene".

În paragraful 36 însă: „În împrejurări excepţionale, paragraful 13 poate fi ignorat şi persoanele care execută condamnări la închisoare mai mari de cinci luni pot fi înrolate în armată, cu condiţia să fie trimise la companii disciplinare speciale.

Delincvenţii cei mai înrăiţi vor fi repartizaţi doar la detaşamente de dezamorsare a minelor sau la serviciile de înmormântare; aceste detaşamente nu trebuie dotate cu arme de foc. După şase luni de serviciu satisfăcător, aceste persoane pot fi transferate la Batalionul 999 de la Sennelager, împreună cu soldaţii care au fost acuzaţi de abateri pe câmpul de luptă. În timp de război, subofiţerii trebuie să fi petrecut cel puţin douăsprezece luni în serviciul activ pe linia frontului; în timp de pace, zece ani. Toţi ofiţerii şi subofiţerii vor fi aspru mustraţi dacă se vor face vinovaţi de manifestări de indulgenţă nepotrivită faţă de oamenii de sub comanda lor. Orice recrut care suportă disciplina severă fără să se plângă şi se dovedeşte demn pentru serviciul militar, poate fi transferat la un regiment obişnuit al armatei, unde va avea dreptul la promovare pe calea obişnuită. Totuşi, înainte ca un astfel de transfer să fie aprobat, soldatul trebuie să fi fost recomandat pentru Crucea de fier de cel puţin patru ori, ca urmare a acţiunilor pe câmpul de luptă".

Numărul 999 (cei trei nouă, cum era cunoscut) era o glumă. Sau, în orice caz, presupus a fi o glumă. Trebuie recunoscut că, la început, Comandamentul Suprem n-a reuşit deloc să înţeleagă această glumă, deoarece cele nouă sute fuseseră totdeauna rezervate pentru regimentele speciale de elită. Apoi, cineva le-a explicat cu amabilitate că triplul nouă era numărul de telefon al Scotland Yard-ului din Londra. Şi ce putea fi mai subtil sau mai amuzant pentru mintea nazistă decât să dai exact acelaşi număr unui batalion format în întregime din infractori? Comandamentul Suprem şi-a îngăduit un zâmbet birocratic forţat şi a încuviinţat cu o înclinare înţeleaptă din cap. Să fie nouă — nouă — nouă numărul; şi pentru un pic de distracţie în plus, de ce să nu-i pună înainte un V mare tăiat cu o linie roşie? Semnificând: anulat. Suprimat. Şters... Ceea ce, fireşte, se putea referi fie la Scotland Yard, fie la batalionul însuşi. Dar asta era glumă. O glumă nemaipomenită. Oricum ai fi luat-o, era de-ajuns ca să te facă să te prăpădeşti de râs. Căci, să privim lucrurile în faţă, porcii care serveau în batalionul 999 nu prea erau ceea ce s-ar putea numi dezirabili. Hoţi, ucigaşi şi infractori mărunţi, trădători, laşi şi maniaci religioşi; cele mai abjecte lepădături ale pământului, bune doar pentru a muri.

Aceia dintre noi care o trăgeam din greu pe linia frontului nu consideram lucrurile chiar aşa. Nu ne puteam permite. Duci sau gunoieri, sfinţi sau escroci, tot ce ne interesa pe noi era dacă un camarad era dispus să-şi împartă ultimul lui chiştoc cu tine în vremuri de restrişte. La naiba cu ce făcuse un om înainte: ceea ce conta pentru noi era ce făcea acum, aici şi acum. Când eşti în armată, nu poţi trăi singur. Fiecare este pentru celălalt, iar legea bunei camaraderii are precădere asupra, tuturor celorlalte.

LAGĂRUL DE LA SENNELAGER

O locomotivă antică gâfâia încet, trăgând după ea un şir de vagoane de marfă ce scârţâiau.

Pe peron, pasagerii priveau curioşi la trenul care se oprea. Într-unul

dintre vagoane se găsea o grupă de pază dotată cu armament suficient ca să distrugă un întreg regiment.

Noi şedeam pe unul dintre peroanele de plecare şi jucam cărţi cu câţiva prizonieri francezi şi britanici. Porta şi un sergent scoţian ne curăţaseră practic pe toţi ceilalţi, iar Micuţul şi Gregor Martin jucau de o oră pe un credit destul de dubios. Sergentul primise deja pentru chitanţe IOU [1] de la ei.

Tocmai se împărţeau cărţile când locotenentul Löwe, comandantul companiei noastre, a pus brusc capăt jocului cu una dintre întreruperile lui neghioabe.

— Gata, băieţi! Haideţi, mişcaţi-vă! E timpul să plecăm!

Porta şi-a azvârlit cărţile, nemulţumit.

— Nemaipomenit, a zis plin de înverşunare. Cum, nu se mai poate? Nici nu te-apuci bine de un joc de cărţi ca lumea că trebuie să şi apară un tâmpit care să înceapă iar nenorocitul de război. E de-ajuns ca să-ţi provoace greaţă.

Löwe şi-a aruncat braţul înainte, îndreptându-şi un deget spre Porta.

— Te avertizez, a zis. Dacă-ţi mai aud spurcata aia de gură, o să...

— Domnule locotenent! Porta a sărit repede în picioare şi a salutat. Nu putea rezista să nu aibă ultimul cuvânt. Führer-ul însuşi ar fi rămas blocat în faţa lui. Domnule, a zis pe un ton serios. Aş vrea să ştiţi că, dacă-mi găsiţi sunetul vocii supărător în vreun fel, voi fi pe viitor fericit să nu vorbesc dacă nu mi se va vorbi mai întâi.

Löwe a scos un sunet de iritare cu limba şi s-a îndepărtat înţelept, fără nici un alt comentariu. Bătrânul s-a ridicat anevoie de jos şi a tras un şut găleţii răsturnate pe care şezuse. Şi-a aranjat bereta pe cap şi şi-a luat centura de care atârna tocul revolverului.

— Plutonul doi, fiţi gata de plecare!

Ne-am ridicat în picioare fără nici o tragere de inimă şi am privit cu repulsie la locomotiva care aştepta, cu şiru-i deprimant de vagoane de marfă. Cum de n-a reuşit inamicul să distrugă mizeria asta cu bombe? Prizonierii de război, încă tolăniţi în voie pe pământ, râdeau de noi.

— Ţara are nevoie de tine, soldatule! Sergentul scoţian şi-a luat dintre buze ţigara pe jumătate fumată şi i-a prins capătul între arătător şi degetul mare. N-o să te uit, a promis. A fluturat chitanţele Micuţului într-un gest de adio. O să te aştept să-ţi urez bun venit când te vei întoarce.

— Ştii ce? a zis Micuţul, fără ranchiună. Ar fi trebuit să vă fi lichidat odată pentru totdeauna la Dunkerque.

Sergentul a ridicat din umeri, prietenos.

— Nu-ţi fă griji, camaradei O să mai fie multe ocazii... O să-ţi păstrez un loc când o să ajung în ceruri. Vom relua jocul de unde l-am lăsat.

— Nu în ceruri, a zis Micuţul. Nici o şansă! A arătat brusc cu degetul mare spre pământ. Locul meu e acolo jos, amice! Tu poţi merge unde vrei, dar n-o să mă convingi să urc acolo ca să-l întâlnesc pe afurisitul de Sfântul Petru şi gaşca lui de îngeri.

Sergentul a zâmbit doar şi şi-a vârât chitanţele în buzunar. A scos crucea de Fier pe care o câştigase de la Micuţul şi a lustruit-o cu grijă pe tunică.

— Omule, aşteaptă până ajung iancheii aici! O să fie o distracţie pe cinste...

A privit admirativ Crucea, bucuros la gândul preţului pe care i-l va aduce. Americanii erau renumiţi pentru suveniruri de război. Exista deja

1 IOU — recunoaştere formală a unor datorii prin inscripţia „IOU" (I owe you — va datorez) (N.A.)

un comerţ înfloritor cu bandaje pătate de sânge şi bucăţi de uniforme îmbibate cu sudoare. Porta avea un cufăr mare plin de amintiri înfiorătoare, pregătite pentru timpul când piaţa va fi foarte favorabilă. O afacere urâtă, dar cel puţin asta însemna începutul sfârşitului în privinţa războiului.

Locomotiva cu şiru-i de vagoane deschise o pufăit şi s-a oprit încet, scârţâind, iar noi am urcat posaci pe peron, apoi în tren. Ploaia cădea neîntrerupt de patru zile şi-acum ajunseserăm aproape să ne împăcăm cu ea. Ne ridicam gulerele vestoanelor şi ne vâram mâinile în buzunare, stând aduşi de spate într-o tăcere nepăsătoare. Nu de mult ni se dăduseră uniforme noi şi mirosul greu de naftalină era îngrozitor. Într-o zi frumoasă se simţea de la o milă depărtare, iar în spaţii închise era de-ajuns ca să te sufoce. Din fericire, nici păduchilor nu le plăcea mai mult decât nouă, aşa că ne părăsiseră *en masse* în favoarea prizonierilor. Aşa cel puţin eram scutiţi de a ne scoate mereu mâna din buzunar ca să ne scărpinam în vreo parte inaccesibilă a trupului.

Pe părţile laterale ale primelor vagoane erau scrise cu vopsea numele uitate deja pe jumătate *Bergen* şi *Trondheim.* Vagoanele erau folosite pentru un transport de ponei de munte. Ne-am oprit o clipă ca să-i privim. Semănau unul cu altul într-un mod absurd, cu o dungă de culoare închisă de-a lungul spinării şi cu boturile negre, catifelate. Unuia i-a căzut cu tronc Micuţul şi a început să-i lingă faţa, ca un câine, la care Micuţul, totdeauna dispus să adopte primul animal sau copil care-i arăta cea mai mică afecţiune, a decis numaidecât că poneiul face parte din proprietatea lui personală şi că pe viitor îl va însoţi peste tot unde va merge. Încerca să-l despartă de restul hergheliei şi să-l scoată din vagon, când au apărut două santinele înarmate, agitându-şi revolverele şi răcnind cât îi ţinea gura. Câteva secunde mai târziu, zgomotul combinat al santinelelor damblagii, al poneilor speriaţi şi al Micuţului, care înjura de mama-focului, l-a adus la faţa locului pe locotenentul Löwe plin de furie.

— Ce naiba se petrece aici? A împins santinelele la o parte din calea lui, intrând în mijlocul încăierării împreună cu Danz, şeful pazei de la Sennelager şi cea mai odioasă bestie, de pe pământ, păşind alături de el, plin de îngâmfare. Löwe s-a oprit uimit la vederea Micuţului şi a poneiului. Ce dracu crezi că o să faci cu calul ăla?

— Îl iau, a zis Micuţul. Vreau să vină cu mine. E mascota mea. Poneiul l-a lins plin de extaz, iar Micuţul i-a pus o mână posesivă în jurul gâtului. Îl cheamă Iacob, a zis. N-o să fie o povară. Poate călători cu mine peste tot. Cred că în curând o să-i placă viaţa militară.

— Oh, nu mai spune? Löwe respira greoi prin nările dilatate. Du afurisitul ăsta de cal înapoi de unde l-ai luat! Noi trebuie să luptăm în război, nu să umblăm cu circul.

A plecat ca o furtună, urmat de Danz, iar Micuţul s-a uitat după el cu o privire încruntată.

— Să-i ia dracu pe toţi! a zis Porta, vesel. Şi-a scos o mână din buzunar şi a gesticulat nepoliticos în direcţia spatelui lui Löwe. Nu-ţi fă griji, camarade, o să râdă mânzeşte nătăfleţii ăştia de ofiţeri când o să se termine aiureala asta... o să se ducă dracului cu toţii, negreşit. S-a întors şi a ridicat din sprânceană spre Julius Heide, care, fără nici o îndoială, era cel mai fanatic subofiţer din întreaga armată germană. Nu crezi? a zis.

Heide l-a privit cu o încruntătură rece, plină de ură. Îi displăceau discuţiile de o asemenea natură. Îi provocau frisoane pe coloana-i rigidă de nazist.

— Mai degrabă caporalii, a zis, privind sever la tresele lui Porta. Mai

degrabă, o să cadă capetele caporalilor.

— Ei, na, a zis batjocoritor Porta. Şi cine o să le adune pe toate atunci? Nu afurisiţii de ofiţeri, îţi pot spune asta de la început. Câţi caporali crezi că sunt înarmata asta blestemată? Al naibii de mulţi ca să se lase batjocoriţi, atâta îţi pot spune. Şi-a vârât degetul în pieptul lui Heide. Trebuie să-ţi clarifici lucrurile, a zis. Va trebui să-ţi deschizi ochii şi să te uiţi în jur odată şi-odată. Oalele pentru gătit sunt deja puse la fiert, camarade — şi noi suntem ăi de vom găti totul, nu tu şi adunătura ta de ofiţeri cu moace de şobolani.

Heide şi-a îndreptat umerii înguşti.

— Continuă, a zis glacial. Continuă şi te spânzură. O să ţin minte toate astea.

Total degajat, în spatele lui, Micuţul a tras un şut unui bidon de ulei rătăcit, trimiţându-l prin aer în direcţia unui poliţist militar care trecea pe-acolo. Lovit în umăr de bidon, poliţistul s-a întors imediat. Fără să scoată o vorbă, Micuţul şi-a răsucit capul spre Heide. Poliţistul s-a lansat ca un elefant înfuriat. Cu ani în urmă, dirijase, probabil, circulaţia opt ore pe zi, necruţător cu cei care nu parcau unde trebuie şi cu pietonii neatenţi. Războiul îi oferise şansa, iar acum îi venise unicul său moment de glorie. Înainte de a-şi da seama ce se întâmplă, Heide s-a pomenit că i se face raport, în timp ce Portă râdea ca un cretin şi Micuţul bombănea ca un papagal plictisitor.

— L-am văzut cu propriii mei ochi. L-am văzut când a dat cu piciorul. L-am văzut.

Locotenentul Löwe a pus capăt întregii tărăşenii cu câteva cuvinte scurte şi tăioase şi un gest furios al mâinii.

— Ce vrei să spui, că omul ăsta te-a atacat? Nu cred o vorbă din ce zici. În viaţa mea n-am auzit ceva mai tras de păr! Sergentul Heide este un soldat excelent. Dacă te-ar fi atacat, te pot asigura că n-ai mai fi viu acum ca să vorbeşti fleacuri... Şterge-o din faţa mea până nu-mi ies din ţâţâni. Du-te şi găseşte ceva mai bun de făcut decât să-ţi iroseşti vremea. A mototolit raportul, l-a azvârlit dispreţuitor pe calea ferată şi s-a întors spre Bătrânul. Ca să fiu sincer, Sergent Beier, m-am cam săturat de plutonul tău astăzi. Noi, aş vrea să-ţi amintesc, suntem un regiment de tancuri, nu o adunătură de înapoiaţi mintali care caută gâlceavă. Dacă nu eşti în stare să-ţi stăpâneşti oamenii, o să mă văd obligat să-ţi cer transferul în altă parte. Mă înţelegi?

Ofiţerul care răspundea de convoiul ce tocmai sosise s-a apropiat de locotenent şi l-a salutat nepăsător, ducându-şi două degete la chipiu. I-a întins un teanc de hârtii. Era ocupat. Trebuia să predea cinci sute treizeci de prizonieri destinaţi pentru batalionul 999 Sennelager şi era nerăbdător să golească vagoanele cât mai curând posibil ca să-şi vadă de drum. Întârziase deja şi trebuia să ajungă la Dachau, de unde urma să ia un nou transport. Löwe a luat hârtiile şi s-a uitat prin ele.

— Ai avut pierderi *en route?*

Tipul a ridicat din umeri.

— N-am cum să vă spun până nu-i dăm jos şi ne uităm la ei... Călătorim de aproape două săptămâni, aşa că n-ar fi chiar o surpriză.

Löwe a ridicat o sprânceană.

— De unde vin?

— Cam de peste tot. Fuhlsbüttel, Struthof, Torgau, Germerscheim... Ultimii au fost luaţi de la Buchenwald şi Borge Moor. Dacă vreţi să-mi semnaţi adeverinţa de primire şi să mi-o daţi, voi pleca.

— Îmi pare rău, a zis Löwe. Nici vorbă. A zâmbit oarecum furios. Am obiceiul de a nu semna de primire până nu verific marfa... Dă jos prizonierii şi aliniază-i pe peron. O să-i număr. Dă-mi numărul corect şi poţi

primi adeverinţa. Dar reţine: nu semnez pentru morţi.

Ofiţerul s-a înfuriat.

— Vii sau morţi, ce contează? Nu puteţi face caz de orice fleac după cinci ani de război. Să vedeţi cum facem predarea celor din SS. Scurt şi rapid. Fără nici o bătaie de cap. Un glonţ în ceafă şi cu asta basta!

— Foarte probabil, a zis Löwe, întorcându-şi buza de sus cu dezgust. Dar noi nu facem parte din SS. Noi suntem un regiment de tancuri şi trebuie să preluăm cinci sute treizeci de voluntari pentru front. De aceea morţii nu ne sunt de nici un folos. O să primeşti adeverinţă pentru numărul real de prizonieri vii predaţi sergenţilor mei şi, dacă vrei să ridici vreo obiecţie, eşti liber să te adresezi comandantului de lagăr, Contele von Gernstein. E la latitudinea d-tale.

Ofiţerul şi-a ţuguiat buzele într-o linie subţire, fără să mai zică ceva. Gernstein nu era omul cu care cineva în toate minţile să-şi facă de lucru. Se zvonise că în fiecare noapte, de la ora douăsprezece până la patru, se întreţinea cu Satana şi era faimos pentru cruzimea şi răutatea sa, care te îngrozeau chiar după cinci ani de vărsare de sânge şi măcel.

Vagoanele au fost deschise, debordându-şi încărcătura de umanitate chinuită. Santinelele aşteptau cu câini şi puşti, gata să readucă la nesimţire, prin bătaie, pe primul om care se poticnea sau cădea. Dacă vreunul, paralizat de teamă şi prins în panica generală, nu era suficient de tare ca să ţină pasul, dispărea sub marea de trupuri şi rămânea din el doar o masă însângerată, cu beregata sfâşiată de câinii care mârâiau.

Urmăream cu privirea cum figurile tremurătoare erau aliniate pe trei rânduri. Am observat că trupurile celor morţi au fost aruncate înapoi în vagoane. Ofiţerul însoţitor a păşit ţanţoş pe lângă ei şi l-a salutat energic pe Löwe.

— Sunt toţi prezenţi şi numărul este corect, domnule locotenent. Cred că veţi considera inutil să vă pierdeţi timpul făcând apelul.

Löwe n-a răspuns. S-a plimbat tăcut de-a lungul cortegiului zdrenţăros de oameni, ce fuseseră adunaţi din cele mai nenorocite locuri de pe pământ şi constrânşi la suferinţă comună în ultimele paisprezece zile. A aşteptat până s-a făcut numărătoarea. Din cinci sute treizeci de oameni, câţi plecaseră în călătorie, mai erau în viaţă trei sute şaizeci şi cinci.

Löwe s-a oprit o clipă cu capul plecat. În cele din urmă s-a întors spre ofiţerul care aştepta.

— Voi semna pentru trei sute şaizeci şi cinci de oameni, a zis.

S-a făcut tăcere. Simţeam cum creşte tensiunea.

— Vă cer scuze, a zis ofiţerul printre dinţii încleştaţi. Cred că am predat cota completă. Condiţia mărfurilor este lipsită de importanţă. Pe noi ne interesează cantitatea.

Löwe a ridicat o sprânceană.

— Noi facem negoţ cu carne de om? a zis. Care e marfa d-tale? Oameni sau carne?

S-a făcut din nou linişte, întreruptă imediat de sosirea aghiotantului lui Gernstein, căpitanul von Pehl. Maşina s-a oprit brusc la câţiva metri depărtare şi căpitanul a sărit din ea, zâmbind cu amabilitate tuturor. Şi-a aranjat monoclul şi s-a apropiat de cei doi ofiţeri care se certau, cu mers legănat, cu pintenii zornăind şi galoanele de aur strălucind.

Şi-a pocnit călcâiele şi şi-a lovit cu cravaşa cizmele lustruite.

— Ce veşti de la radio şanţ, domnilor? Sfârşitul războiului? Sau pur şi simplu o altă bombă în buncărul Führer-ului?

Grav, Löwe a explicat situaţia. Căpitanul şi-a dus cravaşa la obraz şi, gânditor, şi-a scărpinat cu ea bărbia proaspăt rasă.

— O chestiune de numere lipsită de importanţă, a murmurat. Aştepţi un batalion şi când colo de-abia primeşti trei companii. Se poate înţelege situaţia grea. S-a întors plin de amabilitate spre ofiţerul convoiului. Cum, dacă întrebarea nu este prea îndrăzneaţă, ai reuşit să pierzi atât de mulţi oameni?

S-a dus la vagonul în care se găseau cadavrele. Le-a examinat o clipă pe cele de deasupra, apoi a făcut semn cu cravaşa spre unul dintre ele. Două santinele l-au ridicat şi l-au aşezat pe o grămadă de rumeguş de pe peron; era un cadavru fără cap. Von Pehl şi-a aranjat monoclul. Atent, cu o batistă la nas, s-a aplecat asupra corpului şi l-a examinat. S-a îndreptat şi l-a chemat pe ofiţer.

— Poate eşti atât de amabil să-mi arăţi locul pe unde a intrat glonţul, dragă domnule?

Indignat, ofiţerul s-a îmbujorat la faţă. Toată tevatura asta absurdă din cauza unui deţinut mort cu un glonţ în ceafă! Ăştia de la Sennelager trăiau pe-o altă lume?

— Locul de intrare, a insistat liniştit von Pehl. Pur şi simplu din interes, te asigur.

În spatele lui von Pehl stătea şeful artileriei, locotenentul Althaus, cu un pistol-mitralieră sub braţ. În spatele lui Althaus stătea un locotenent din poliţia militară, nemişcat ca o stâncă. Fireşte, erau nebuni. Toţi erau nebuni. Nici un om cu mintea întreagă n-ar fi făcut atâta tapaj din cauza unui deţinut mort. Un deţinut mort, o sută de deţinuţi morţi, ce naiba conta? Mai erau mulţi de unde veniseră ăştia.

— A fost o revoltă. Ofiţerul şi-a ridicat bărbia supărat şi plin de sfidare. A fost o revoltă. Soldaţii din pază au trebuit să deschidă focul.

Von Pehl a întins apatic mâna.

— Raport?

— N-am... avut încă timp să-l scriu.

Von Pehl şi-a atins dinţii cu mânerul cravaşei.

— Deci spune-mi, dragă domnule, unde a avut loc, în mod precis, această.... revoltă?

— La Eisenach.

Eisenach.

Pe legea mea, asta era destul de departe. Poate acum tipul va înceta să-şi mai vâre nasul lui prusac în treburile altora şi o să-l lase să-şi continue drumul la Dachau pentru următorul lot de mizerie umană.

— Ştii, dragul meu domn, a murmurat von Pehl, că regulamentele stabilesc foarte clar că orice incident de natura celui menţionat de d-ta trebuie să fie imediat raportat? Neapărat? Orice ar fi? S-a întors spre Althaus, care stătea alături de el. Locotenente, poate eşti atât de amabil să telefonezi imediat şefului de staţie de la Eisenach?

Noi aşteptam plini de răbdare în ploaie, în timp ce von Pehl se amuza plimbându-se încoace şi încolo, având înfăţişarea unui manechin cu o mână în şold, zornăindu-şi pintenii şi lovindu-se cu cravaşa. Ofiţerul convoiului şi-a trecut un deget pe partea interioară a gulerului. Discret, soldaţii săi au început să plece de lângă el. Una dintre santinele, care se găsea lângă mine, a tras un scuipat pe peron şi mi-a vorbit din colţul gurii:

— Eu am zis mereu că face numai tâmpenii. Am zis-o de nenumărate ori. Modul în care se poartă cu deţinuţii este ruşinos. Absolut ruşinos. Am spus-o tot timpul.

Locotenentul Althaus s-a reîntors, însoţit de şeful gării, un om scund şi bondoc, cu o cască de oţel pe cap, în caz că lucrurile ar lua o întorsătură neplăcută. A întins jovial o mână plinuţă, pe care von Pehl a reuşit, cu abilitate, să n-o bage în seamă, fără să-l jignească. Ofiţerul

convoiului a scos un sunet hârşâit din gât.

— Cred că dl colonel von Gernstein o duce bine cu sănătatea? a zis.

Încercarea-i de a înjgheba o conversaţie politicoasă a rămas fără ecou. Şeful staţiei şi-a lăsat mâna în jos. Locotenentul Althaus şi-a pipăit pistolul-mitralieră. Von Pehl şi-a examinat unghiile de culoarea alunei. Ofiţerul convoiului s-a tras un pas înapoi. Ar fi trebuit să rămână unde îi era locul, în Budapesta, în armata ungară. Juca un joc periculos, riscând să câştige faimă şi avere în Germania nazistă.

Von Pehl s-a întors nepăsător spre aghiotantul său.

— Ei bine, locotenente? Ce veşti ai de la Eisenach?

Cei de la Eisenach, se părea, nu numai că nu ştiau nimic despre o pretinsă revoltă: ei nici măcar nu auziseră de convoi. Am văzut o scăpărare glacială apărând în ochii reci, prusaci, ai lui von Pehl. L-a chemat printr-un semn pe Danz, care s-a repezit spre el ca un rinocer furios. Ungurul a fost arestat pe loc sub acuzaţia de crimă, pentru prezentarea unui raport fals şi a sabotării unui convoi. A fost imediat vârât cu forţa într-un camion şi dus la Sennelager. Locotenentul Löwe a semnat o adeverinţă pentru primirea celor trei sute şaizeci şi cinci de voluntari, iar santinelele, speriate şi neliniştite din cauza arestării ofiţerului lor, s-au retras într-o oarecare dezordine. Von Pehl şi-a luat monoclul de la ochi, a înclinat capul plin de amabilitate spre voluntarii adunaţi, şi-a tras o ultimă şi puternică lovitură cu cravaşa şi a dispărut plin de compătimire.

Uşurarea a fost instantanee. Tensiunea a dispărut, au fost aprinse ţigări, oamenii au răsuflat uşuraţi. Câţiva dintre poliţişti au mers până acolo încât au oferit sticle de băutură aduse recent din Franţa şi, sub influenţa binefăcătoare a alcoolului, am devenit toţi fraţi buni şi ne-am dus braţ la braţ la bufetul gării ca să bem în sănătatea tuturor.

Deţinuţilor li s-a îngăduit să stea jos şi li s-a dat ceva de mâncare. Doar pâine uscată. Dar chiar şi pâinea uscată poate fi un lux pentru un om care a trăit la Torgau sau Glatz... pentru cineva care a trăit zile întregi cu un regim de apă în infernul întunecat de la Germerscheim, unde intră mai mulţi oameni decât vor ieşi vreodată.

Germerscheim... Un nume care trezeşte teamă. Un loc care nu e trecut pe hartă, totuşi e destul de uşor să ajungi acolo. Părăseşti autostrada lângă Bruschsal, între Mannheim şi Karlsruhe, şi mergi direct spre Rin. Oricine îţi va spune drumul. Nu e greu de urmat. Treci printr-un sătuleţ frumos, plin de căsuţe încântătoare cu trandafiri în faţa uşilor. Iei primul drum la stânga, laşi în urmă sătuleţul cu căsuţele-i vesele şi intri în întunecimea rece a pădurii. Acolo, pe un panou mare, dai peste prima indicaţie despre Germerscheim: INTRAREA INTERZISĂ, scrisă cu litere mari de-o şchioapă. INTRAREA INTERZISĂ: ZONĂ MILITARĂ. Mai poţi merge cu maşina cam vreo jumătate de kilometru înainte ca drumul să se îngusteze până ajunge o simplă cărare. Acolo te opreşti şi mulţumeşti lui Dumnezeu şi stelei tale norocoase că eşti doar turist. Închisoarea se vede bine de acolo. Un bloc masiv din piatră cenuşie, răscrăcărat ca un colos printre copaci: Centrul de Reeducare Militară, aşa se numeşte. Dacă vrei să mergi mai departe pe drumul îngust, dacă reuşeşti să scapi de gărzile înarmate şi de câini şi treci cu bine prin câmpul de mine, fără îndoială, vei fi primit cu braţele deschise şi Germerscheim îţi va fi ultimul loc de odihnă. Deoarece o dată ce eşti înăuntru, ai toate şansele să rămâi acolo. Între 1933 şi 1945 au fost înghiţiţi de Germerscheim o sută treizeci şi trei de mii de oameni şi n-au mai fost văzuţi niciodată...

În timp ce prizonierii voluntari plescăiau din buze, luptându-se cu colţuri de pâine tare ca piatra, iar noi ceilalţi umblam încoace şi încolo, bând şi fumând, locotenentul Löwe era cinstit regeşte cu friptură de

iepure de către şeful gării. Dar, cu toată mâncarea aceea gustoasă, nu era bine dispus. Ne-a scos din gară în pas alergător şi nici măcar Porta, smuls de la deliciile unui pahar cu băutură, n-a găsit de cuviinţă să facă mai mult decât un gest obscen şi să bombăne ceva în şoaptă.

Arestarea ofiţerului convoiului putea avea repercusiuni supărătoare pentru Löwe. Ar fi fost mult mai simplu dacă tipul ar fi acceptat o adeverinţă doar pentru trei sute şaizeci şi cinci de prizonieri şi ar fi lăsat lucrurile baltă. Aşa însă roţile maşinii militare fuseseră puse în mişcare şi nu mai puteau fi oprite. Colonelul von Gernstein lipsea în acel moment din lagăr, fiind la vânătoare în munţi. Era un lucru cunoscut de toată lumea că, ori de câte ori se întorcea de la vânătoare, era într-o stare de spirit mai diabolică decât de obicei. Dumnezeu să-l ajute pe ofiţerul care avea îndrăzneala să-l deranjeze cu treburi de felul celei prezente. Şi, fireşte, Löwe era cel care urma să-i prezinte chestiunea. Oricine altcineva putea tăgădui această responsabilitate, dar în ultimă analiză ea era problema lui Löwe. El nu se putea aştepta la sprijin din interiorul lagărului. Locţiitorul lui Gernstein, care-şi pierduse un braţ în timpul primilor ani de război şi vroia să facă din asta un capital, în astfel de împrejurări avea obiceiul să anunţe că e bolnav şi, inevitabil, pasul următor era să solicite un concediu de câteva zile la momentul potrivit. De fapt, ar fi fost mult mai puţină bătaie de cap dacă locotenentul ar fi urmat metoda obişnuită la Sennelager şi l-ar fi împuşcat pe loc pe ticălosul de ungur.

Am pornit nemulţumiţi, molipsiţi de proasta dispoziţie a locotenentului, cu subofiţerii răcnind la noi din toate părţile. Subofiţerii din armata prusacă şi-au petrecut toată viaţa, din leagăn până la mormânt, răcnind până răguşeau, pe principiul că, cu cât faci mai mult zgomot, cu atât ai mai multe şanse să fii ascultat. În general, soldaţii se obişnuiau atât de mult cu felul lor de a fi, încât nici măcar nu-i mai băgau în seamă, totuşi subofiţerii continuau să strige. Probabil acum ajunsese un simplu reflex. Chiar şi deţinuţii, care rămâneau în urmă şi se poticneau în mijlocul nostru, nu mai luau în seamă ameninţările şi înjurăturile care ne însoţeau.

Cam la vreo şase mile de lagăr, pe câţiva au început să-i lase puterile destul de serios. Löwe răcnea la ei să nu iasă din formaţie, dar nu mai aveau nici o putere, cădeau ca muştele, zăcând în grămezi la marginea drumului. Nici măcar loviturile nebuneşti ale gărzilor nu-i puteau ridica pe picioare. Löwe s-a văzut obligat să ordone o oprire ca să-i lase să mai răsufle. S-a postat în faţa lor, în ploaia care cădea cu găleata, şi le-a ţinut unul din discursurile lui patetice, pe care l-am ascultat cu o încântare crescândă.

— Soldaţi, toţi sunteţi voluntari. Nimeni nu v-a constrâns să veniţi aici... dar acum, că sunteţi aici, pentru Dumnezeu, veţi fi trataţi ca soldaţi!

Voluntarii, bătuţi, înfometaţi şi brutalizaţi sistematic, tremurau în hainele lor de deţinuţi, ţinându-şi capetele aplecate şi umerii încovoiaţi. M-am întrebat dacă locotenentul putea fi într-adevăr atât de naiv, încât să creadă ceea ce zicea. Sau dacă pentru liniştea conştiinţei lui se forţase el însuşi să creadă. M-am întrebat care era după el definiţia unui voluntar. Putea un om să spună cu adevărat că avusese libertatea de a alege când fusese ameninţat, pe de o parte, cu execuţia şi, pe de altă parte, cu batalionul 999?

Coloana s-a format din nou. Am pornit în formaţie de marş ordonată pe şoseaua de asfalt, cu Löwe în frunte şi locotenentul Komm alături de el. Komm îşi pierduse un braţ pe front şi acum mergea cu degetul mare al mâinii false vârât după centură. N-am parcurs o jumătate de milă că

deţinuţii au şi început să se clatine din nou. Au fost biciuiţi din spate de către gărzi, încurajaţi de urletele demente ale lui Danz, care jur că ar fi putut face un cadavru să se ridice şi să danseze dacă el ar fi avut chef. În cadrul coloanei, Micuţul mergea greoi alături de grupa lui, ca un câine ciobănesc pe lângă o turmă de oi tâmpite, îndemnându-i pe oameni să nu iasă din rând şi să nu moară înainte de-a ajunge la Sennelager. Deodată, l-am văzut oprindu-se şi, scoţând un strigăt vesel, l-a lovit cu afecţiune în piept pe un deţinut. La început am crezut că e unul dintre vechii lui amici din trecut, dar deţinutul, un uriaş urât, aproape la fel de mare ca Micuţul însuşi, părea să nu-l cunoască. L-a privit încurcat cu ochi mici porceşti.

— Domnule caporal?

— Îţi aminteşti de mine? a răcnit Micuţul, dându-i un alt pumn drăgăstos în mijlocul pieptului. Omul s-a clătinat uşor. Lutz! a strigat Micuţul. Vechiul meu prieten Lutz!

— Cred, a zis omul, nervos, că greşiţi. Poate m-aţi confundat cu un alt...

— Paris! A zbierat Micuţul, deschizându-şi larg braţele. Paris, acolo a fost. Parisul vesel cu toate ale lui, când te distrai de minune, agăţând în fiecare noapte câte o altă pasăre... Trebuia să fie alta, nu-i aşa, Lutz? Îţi aduci aminte? Trebuia să fie alta, fiindcă a doua zi nu mai erau acolo... O aventură rapidă cu o curviştină frumoasă înainte s-o vâri în cuptor la prăjit... Aşa era, nu, Lutz? Îţi aminteşti, nu, Lutz? Alea erau vremuri, ce zici? Alea erau vremuri, nu-i aşa, Lutz? Când tu erai la Gestapo, iar noi toţi ceilalţi trebuia să ne plecăm şi să te pupăm în fundul ăla nenorocit al tău...

— Domnule caporal, faceţi o greşeală enormă! a zis omul, cu sudoarea curgându-i de pe frunte în şiroaie murdare. N-am fost niciodată la Paris — niciodată în viaţa mea — niciodată, jur!

— După asta o să-mi spui că n-ai avut niciodată o femeie! a zis Micuţul, batjocoritor. Şi-a scos brusc cuţitul de la cizmă şi l-a ţinut la câţiva centimetri de beregata omului, sugrumându-l pe jumătate cu un braţ strâns în jurul gâtului, în timp ce mergeau. O să scot untul din tine, Lutz. Din clipa asta, o să te iau sub aripa mea. O să am grijă să fii cel mai grozav soldat din toată armata asta nenorocită. N-o să cunosc o clipă de linişte până nu te văd pe front, luptând ca un nebun, cu creierii pe jumătate zburaţi... Mă-nţelegi, Lutz? Mă-nţelegi, nu? Îngrozit, omul a încuviinţat din cap, cât pe-aci să-şi taie beregata în lama sclipitoare a cuţitului Micuţului. Micuţul s-a relaxat încet. A vârât cuţitul la loc în cizmă: E în regulă, aşa că spune-mi, Lutz, a zis el încă o dată, părând destul de amabil. Spune-mi, cât cântăreşti?

Lutz a înghiţit atât de tare, încât am crezut că o să-i iasă mărul lui Adam prin vârful capului.

— O sută douăzeci şi cinci de kilograme, domnule caporal.

— O sută douăzeci şi cinci de kilograme? a zis Micuţul, îngrozit. Dumnezeule atotputernic, mare noroc ai că mai trăieşti. Te-au hrănit cu mâncare grasă, nu-i aşa? A apucat braţul omului, cu afecţiune. Nu-ţi face griji, amice, o să-ţi schimbăm noi viaţa curând. Un regim ţeapăn de pâine şi apă şi o groază de exerciţii plăcute şi sănătoase de jur-împrejurul curţii... O să ajungi grozav, amice, o să te aducem la treizeci în cel mai scurt timp. Silfida de la Sennelager, aşa o să fii cunoscut după ce voi termina cu tine...

Cam la vreo jumătate de kilometru de tabără, Löwe a ordonat un alt popas scurt. Deţinuţii s-au prăbuşit pe pământul mocirlos. Noi ceilalţi ne-am aşezat pe vine sau am încercat să găsim un loc mai ferit în şanţul de la marginea şoselei. Din momentul acela eram sub observaţie

constantă din lagăr şi era esenţial să terminăm marşul în ordine. Ne-am încolonat repede şi am pornit din nou.

— Cântaţi! A ordonat Löwe, şi, ascultători, am cântat.

Am intrat în lagăr mai degrabă ca un regiment prusac de elită decât ca o gloată de vagabonzi ordinari cum eram. Cu colonelul von Gernstein exista totdeauna posibilitatea să se întoarcă pe neaşteptate cu douăzeci şi patru de ore înainte de timpul stabilit şi să înceapă să-şi vâre nasul unde era cel mai puţin de dorit. După câte ştiam, ne putea urmări prin binoclu chiar în momentul acela. O făcuse şi înainte şi învăţasem dintr-o experienţă aspră că avea ochi de vultur cu care vedea cea mai mică abatere disciplinară.

Ne-am oprit în faţa blocului companiei întâi şi noii recruţi au fost lăsaţi încă două ore să îngheţe în aer liber şi sub ploaia biciuitoare. Numai atunci, sergentul de stat major Hofmann s-a hotărât să iasă şi să se uite la ei.

Hofmann purta uniforma neagră a corpului de tancuri, deşi, după câte ştiam noi, nu pusese în viaţa lui piciorul într-un tanc. Biblia lui era Manualul sergenţilor de stat-major pe care îl căra cu el peste tot. Era atât de ataşat de el, încât dacă i l-ai fi luat, ar fi echivalent cu a-i fi tras un glonţ în inimă. A mers încet pe lângă coloana de voluntari, supunându-l pe fiecare om unei priviri lungi şi pătrunzătoare. Când a ajuns la ultimul din rând, a clătinat din cap mâhnit, cu aerul unuia care poartă pe umeri grijile întregii lumi.

— Maimuţe! a zis plin de ură. Îmi trimit o adunătură de maimuţe şi aşteaptă de la mine să fac oameni din ele!

A urcat greoi treptele şi s-a postat pe ultima, cu picioarele desfăcute, având de o parte şi de alta câte un protejat respectuos. A privit în jos, ca un rege, la nenorocita-i adunătură de victime.

— Bine, a zis. E-n regulă. Mi-aţi fost aduşi pe cap; ăsta-i ghinionul meu. E destul să facă să vomite până şi o pisică, dar eu n-o să mă plâng — şi nici voi dacă ştiţi ce e bine pentru voi. Deschideţi-vă gura prea larg şi s-ar putea să devină foarte periculos aici. Foarte periculos! S-a legănat uşor înainte, încercând să se balanseze pe vârful picioarelor. Îl văzuse pe colonel făcând-o de multe ori, dar s-a dovedit a nu-i fi atât de uşor pe cât părea. A revenit greoi pe călcâie şi şi-a îndreptat spatele. De acum înainte, a zbierat, veţi avea doar un înger păzitor aici şi acela sunt eu... Viaţa voastră este în mâinile mele şi să nu uitaţi asta niciodată. Dacă voi decide că nu meritaţi aerul pe care îl respiraţi, atunci aşa va fi. Asta-i soarta voastră. O meritaţi. Înţelegeţi? Şi-a pus mâinile în şold. Sunteţi de acord?

Turma a behăit în cor, încuviinţând din capetele lor obosite recunoaşterea puterii lui absolute. Ce altceva puteau face sărmanele oi? Mulţi dintre ei fuseseră soldaţi înainte — câţiva fuseseră chiar generali — şi nici în cele mai urâte vise ale lor nu şi-ar fi putut imagina o asemenea primire. Batalionul nouă-nouă-nouă era notoriu, dar niciodată înainte realitatea nu se dovedise a fi atât de îngrozitoare faţă de aşteptări. Probabil, în acel moment li s-o fi părut că acesta era, la urma urmei, sensul expresiei „o soartă mai rea decât moartea".

Hofmann a continuat cu discursul său de primire.

— Începând de astăzi, Compania 15 va fi ataşată Regimentului al şaptelea de tancuri — şi tot ce pot spune este: Dumnezeu să ne ajute pe toţi. Îmi vine rău la stomac, mă doare drept aici, la măruntaie, când mă gândesc că Armata Germană va fi contaminată de paraziţi ca voi. Şi-a schimbat poziţia şi a privit în jos sever şi dispreţuitor. Nu mă plâng, a zis. Vă spun doar ce simt. N-aş vrea să existe vreo neînţelegere în viitor.

Plini de recunoştinţă, au dat glas mulţumirilor lor pentru acest act

de generozitate.
— Aici, în Sennelager, a continuat Hofmann, nu contează ce-ai fost în trecut, un afurisit de general sau un nenorocit de măturător. Din acest moment sunteţi toţi egali. Toţi sunteţi gunoi. Toţi vă târâţi în aceeaşi băltoacă de noroi şi vă puteţi considera fericiţi că Führer-ul e mai bun la inimă decât mine, pentru că, dacă ar fi după mine, v-aş trimite direct la abator unde vă este locul. A aruncat o privire la o foaie de hârtie pe care o ţinea în mână. Văd că avem doi generali printre noi — doi generali, un colonel şi doi căpitani de cavalerie. Asta-i frumos. Într-adevăr frumos. Îmi place puţină calitate. Asta ridică prestigiul instituţiei. Mă simt bine când văd un general în patru labe curăţând latrina. Mă simt într-adevăr mulţumit. Mă...
Hofmann s-a oprit brusc în mijlocul propoziţiei. Îl zărise, cu coada ochiului, pe sergentul Wolf rezemat de un stâlp de felinar, cu câinii, ascultându-i discursul. Wolf zâmbea ironic. Chiar şi câinii păreau că rânjesc. Obrajii lui Hofmann au început să se coloreze. Wolf era unul dintre oamenii de care se temea cel mai mult. Nu se putea decide întru totul pe care îl ura cel mai mult, pe Porta sau pe Wolf. În general, pe Porta, dar în acest moment pe sergentul Wolf. S-a întors furios spre el.
— De ce umbli haihui pe aici? Nu poţi găsi ceva mai bun de făcut?
Zâmbetul lui Wolf s-a lărgit într-un rânjet. Unul dintre câini a început să-şi mişte coada încet.
— Mă distrez şi eu, a zis Wolf. Apreciez totdeauna un spectacol de comedie bun. S-a dezlipit de stâlpul de felinar. Cine îţi scrie scenariile? a întrebat. Ai primi bani buni pentru ele în civilie. I-ai face pe oameni să râdă până le-ar curge lacrimile pe picioare în jos.
Faţa lui Hofmann a devenit ca o roşie prea coaptă. Să umileşti un sergent prusac în faţa unui grup de criminali! Unde naiba ducea războiul?
— Sergent Wolf, a zis, cu demnitatea pe care a mai reuşit să şi-o adune. Voi considera de datoria mea să raportez aceste remarci. Te-ai abătut din drum înadins ca să insulţi onoarea unui subofiţer.
— Onoarea? a zis Wolf. Ce onoare? A clătinat din cap. Las-o baltă, amice, n-ai nici o dovadă grăitoare. Îţi aminteşti ce-a zis Ludendorff? Mai jos de gradul de locotenent nu există onoare... aşa că nu mai, face pe grozavul şi vezi-ţi de treabă!
A plecat paşnic cu cei doi câini mergând în buiestru în urma lui. Hofmann s-a întors furios la turma lui. I-a privit atent printre lamele pleoapelor, cercetându-le feţele doar-doar va descoperi cel mai mic semn de zâmbet, dar ei i-au întors privirea cu un devotament posomorât şi indiferent. Nu-şi puteau permite să se amuze.
— Bine, a zis Hofmann. E în regulă. Asta mă aduce la următorul punct. Pe o tablă, în biroul meu, se găseşte o listă în care sunt trecute reguli. Drepturi şi îndatoriri. În cea mai mare parte îndatoriri. Învăţaţi-le pe de rost. Viaţa voastră depinde de ele. Eu am ochi la ceafă şi am ochi la fund. Aici nu se întâmplă nimic ca eu să nu ştiu. Oricine încearcă să încalce regulamentul e un om mort. E clar?
Corul s-a grăbit să-l asigure că era, iar Hofmann a părut în cele din urmă mulţumit că-i supusese suficient voinţei lui. Le-a comandat dispreţuitor să rupă rândurile, iar ei, împleticindu-se, au intrat înăuntru, din ploaie, şi s-au prăbuşit pe saltele în grămezi de carne fără oase, îmbibate de apă. Au stat acolo până dimineaţa, nehrăniţi, nespălaţi, în hainele ude leoarcă.
Viaţa la Sennelager, dacă asta putea fi numită viaţă în sensul propriu al cuvântului, începea la ora 4 dimineaţa, cu cizme tropăind pe coridoare. Fluierături stridente şi strigăte aspre completau deşteptarea

oricui reuşea să doarmă în ciuda zgomotelor nesfârşite ale uşilor trântite. Un subofiţer german nu se apropie de o uşă în mod obişnuit. El nu apasă pe clanţă şi nu intră într-o încăpere cum ar putea intra o persoană normală, cu mintea întreagă. Pentru el, o uşă reprezintă o provocare irezistibilă. E izbită cu piciorul, trântită, asaltată cu ură. Asta este destinaţia unei uşi. Cea mai mare ambiţie a unui subofiţer vrednic de pâinea pe care o mănâncă este să scoată o uşă din ţâţâni cu o singură lovitură de picior. Aşa cum obişnuia Porta să zică, „În ochii lui Dumnezeu şi a Armatei Prusace, nimic nu este imposibil"...

De aceea, la ora patru dimineaţa, fundaţiile Sennelagerului se cutremurau din cauza tropotului şi a gălăgiei. Nici măcar Porta nu şi-a putut face educaţia să doarmă în astfel de condiţii. Peste tot, soldaţii se aruncau la podea şi după cinci minute fiecare pat era un model de perfecţiune. Asta era disciplina locului.

În secţia ofiţerilor, colonelul putea fi văzut în fiecare dimineaţă făcând exerciţii fizice pe melodia muzicii militare. Avea un număr exact de mişcări riguroase, pe care le executa zilnic cu precizie prusacă. Totdeauna termina călărind calul mecanic, acompaniat de „Marşul regimentul optsprezece de husari".

Pentru noi, drojdia societăţii, care luptam pentru existenţă în camerele supraaglomerate ale barăcilor, tabloul era întrucâtva diferit. Labe scrântite ataşate la picioare scheletice traversau şovăitoare podeaua de piatră, în căutarea unui centimetru pătrat de loc pentru a sta în picioare la chiuvete. Degetele de la picioarele goale erau strivite sub tălpi. Oamenii se înghesuiau şi înjurau, iar subofiţerii umblau printre ei accentuând zăpăceala.

Totul era mereu în dezordine. Prea mulţi oameni care încercau să fie în prea multe locuri în exact acelaşi timp şi totul era făcut în pas alergător. Nu cred să fi văzut pe cineva vreodată umblând la pas prin Sennelager. Oriunde te duceai, mergeai la trap. După o vreme, o făceai instinctiv. Era o cursă pentru supravieţuire şi cei mai înceţi o sfârşeau rău.

— Mişcă-te! Ridică-ţi picioarele alea afurisite! Unde crezi că te afli?

Aşa continua tot timpul. Ajungea să pătrundă atât de mult în om, încât după o vreme îşi impunea el însuşi să se disciplineze în acelaşi mod în care îşi rezolva propriile probleme.

— Mişcă-te! Ridică-ţi picioarele alea afurisite! Unde crezi că te afli?

Unul dintre cei mai răi subofiţeri de la Sennelager era Helmuth, bucătarul Companiei a cincea. Era cel mai nenorocit bătăuş şi lingău de funduri. Ce gunoi recruta Gestapo-ul pentru agenţi informatori! Helmuth a aruncat, fără nici o justificare, o cană de cafea clocotită asupra lui Fischer, unul dintre cei mai docili, mai blânzi la vorbă şi mai bine intenţionaţi oameni care au venit vreodată în batalionul 999. Probabil, tocmai această docilitate a provocat atacul. Am observat că oamenii de teapa lui Helmuth nu-i pot suferi pe cei blânzi şi umili. Sărmanul Fischer. Înainte de a veni în iadul de la Sennelager fusese pastor. Îşi imaginase cu nevinovăţie, că, fiind un slujitor al lui Dumnezeu, se bucura de un fel de protecţie divină şi se ridicase la amvon, denunţându-l pe Adolf Hitler şi regimul nazist, în faţa unor enoriaşi care dispăruseră discret înainte de sfârşitul predicii. În aceeaşi noapte, veniseră şi-l arestaseră poliţişti în mantăi de piele. De atunci, pastorul Fischer trecuse printr-o serie de întâmplări, pentru care nici o învăţătură din biblie nu-l putuse pregăti. Începuse la Bielefeldt şi continuase la Dachau, în aripa specială de torturi rezervată, pentru oamenii lui Dumnezeu. Situaţia cea mai grea fusese când îi arestaseră soţia şi cei trei copii şi-i ţinuseră ostatici. Dachau fusese nimic în comparaţie cu asta.

Acum îl trimiseseră la Sennelager şi oameni ca Helmuth îi turnau cafea clocotită peste degete, pentru simpla plăcere de a-l auzi ţipând. Fischer, cum era firesc, şi-a tras mâinile opărite, scăpându-şi din mână cana de tablă. Un torent de lichid s-a revărsat pe cizmele strălucitoare ale sergentului Helmuth. Sărmanul Fischer. Dacă ar fi avut ceva mai multă experienţă, ar fi rezistat, lăsându-se opărit până la os, dacă ar fi fost necesar. Ar fi meritat, pentru zilele binecuvântate de pace şi linişte pe care i le-ar fi adus în infirmerie.. Dar Fischer era nepriceput. Nu învăţase cum să-şi stăpânească reflexele. A acţionat exact aşa cum prevăzuse Helmuth. În liniştea înfiorătoare care a urmat, Helmuth a apucat o oală mare de fier şi l-a izbit cu ea pe Fischer în cap. Noi am urmărit scena fără să scoatem o vorbă. Era comportamentul tipic de la Sennelager. Ţine-ţi gura în orice împrejurare. N-aveai ce câştiga vorbind. Poate-l uram pe Helmuth, dar în definitiv cine era pastorul Fischer? Pur şi simplu, un nou-venit printre ceilalţi trei sute. Nimeni nu avea de gând să-şi rişte viaţa pentru un predicator necunoscut.

Helmuth a aruncat oala jos. A ieşit de după masă şi a arătat cu degetul spre încălţămintea stropită.

— Hai, popo! Jos, în genunchi şi fă o rugăciune! Linge-mi cizmele cu limba ta sfântă şi, pentru variaţie, să vedem ceva cu adevărat umil.

Fischer s-a lăsat încet jos şi mie mi-a fost greu să-mi imaginez cum se va mai ridica. Era un om bătrân de şaizeci de ani, înfrânt şi distrus prin tratamentul ce i se aplicase la Bielefeldt şi Dachau şi, probabil, avea o voinţă puternică de a trăi de rezistase atâta. Şi-a întins înainte gâtul uscăţiv. Arăta ca o bucată de furtun uzat. Încet şi anevoios, şi-a apropiat limba de vârful cizmei drepte a lui Helmuth. Era un spectacol la care asistasem de atât de multe ori înainte, încât încetasem să-l mai considerăm degradant. Toţi trecuserăm prin asta într-o perioadă sau alta, în cariera noastră militară. Învăţai repede cum să-ţi înăbuşi scârba. Trebuia, dacă vroiai să supravieţuieşti. Dar era greu, prima oară. Nici mie nu mi păruse prea uşor, ca proaspăt recrut în Regimentul 7 de ulani, când mi s-a ordonat să ling copitele unui cal în fiecare dimineaţă timp de o săptămână.

Nu era surprinzător că Fischer făcea un aşa mare caz din asta. N-a fost ajutat deloc de şutul pe care i l-a tras în gură Helmuth. A căzut pe spate, scuipând sânge şi bucăţi de os, iar în acest timp Helmuth l-a izbit din nou în cap cu oala de cafea. Acesta a fost sfârşitul distracţiei în dimineaţa aceea. Helmuth exagerase lucrurile, ca de obicei, şi încă o victimă a fost trimisă la infirmerie în stare de inconştienţă, ca să trăiască sau să moară, după cum doctorii socoteau de cuviinţă. Să moară, după toate probabilităţile. Un astfel de bătrân nu era de mare folos pentru nimeni. „A căzut pe scări, din cauza subnutriţiei în locul de detenţie anterior"... Până când raportul ajungea la locul anterior de detenţie şi până când cei de acolo tăgăduiau cu făţărnicie acuzaţia ce li se aducea şi hârtiile erau ştampilate şi copiate în două şi trei exemplare şi, în cele din urmă, rătăcite prin măruntaiele unui mare birou, victima era moartă şi aruncată de atât de mult timp, încât nimeni nu era în stare să-şi aducă aminte cum arăta.

După comedia de music-hall a lui Helmuth şi a lui Fischer, ne-am apucat de ceea ce era numit eufemistic „ora de sport de dimineaţă". Nu trecea o zi fără ca vreun nenorocit care nu putea ţine pasul să nu fie omorât cu lovituri de picioare sau pumni şi evacuat pe targă. Ora de sport de la Sennelager era o probă de rezistenţă, care l-ar fi dat gata pe cel mai bun atlet olimpic în plină formă. Dar când moartea este singura alternativă, e uimitor ce fapte poate fi forţat să facă un trup pe jumătate mort de foame.

După o oră, cu puncte negre dansând aiurea înaintea ochilor, cu sângele bătându-ţi în urechi ca nişte pistoane, cu plămânii umflându-se şi coastele încordându-se până pe punctul de a se rupe, supravieţuitorii erau trimişi în pas alergător să-şi ia uniforma şi armele dintr-o grămadă comună. Cizme, vestoane, pantaloni, bonete, toate erau aruncate la întâmplare şi fiecare om înhăţa ce putea. Ideea era să iei câte un articol din toate în cel mai scurt timp posibil şi nu conta dacă ţi se potrivea sau nu ca măsură. Cele mai importante erau cizmele. Un om putea supravieţui cu un veston care nu se putea încheia, iar pantalonii şi-i putea trage până subsuoară, dar dacă se pomenea cu o cizmă mai mică cu două numere decât era piciorul lui, o încurca de-a binelea. Am cunoscut odată un biet nenorocit care s-a pomenit cu două cizme pentru piciorul drept. După numai o jumătate de oră de marş, a mierlit-o, în timp ce undeva vreun imbecil nenorocit umbla probabil foarte fericit cu o cizmă stângă mare pe un picior drept mic, fără măcar să observe diferenţa.

În aceeaşi dimineaţă în care a avut loc conflictul dintre pastorul Fischer şi Helmuth, ne-am mai distrat puţin cu un martor al lui Iehova. Era prima lui zi în lagăr şi a făcut senzaţie când a refuzat categoric să îmbrace uniforma. Colegul lui — un fost spărgător, cum am aflat mai târziu — a făcut tot posibilul să-l convingă, dar tipul s-a menţinut pe poziţie. Se părea că are anumite obiecţii religioase faţă de uniforme în general şi de uniforma germană în special. Cineva l-a întrebat de ce venise, în primul rând, la Sennelager dacă n-avea nici o intenţie de a deveni soldat. S-a dovedit, ca şi în cazul multor altora, că nu avusese o altă alternativă. Fie se angaja voluntar, ca să lupte pentru patrie, fie stătea să vadă cum îi spânzură fratele mutilat. Cum era firesc, s-a înrolat voluntar. Dar acum că era aici, nici câinii fioroşi, nici subofiţerii prusaci nu l-au putut forţa să poarte uniforma aceea.

I-au aruncat o grămadă de haine, dar el le-a lăsat să cadă jos, alegând dintre ele doar o salopetă verde pentru lucru. Restul, o manta verde, casca de oţel, boneta, centura cu cartuşe, puşca, masca de gaze şi toate celelalte o mie şi una de articole şi articolaşe pe care trebuia să le purtăm în spinare, le-a lăsat unde căzuseră. A făcut, pur şi simplu, sul salopeta, a vârât-o sub braţ şi a pornit spre scări. Sergentul intendent şi-a scos capul mare şi roşu pe gemuleţul de la magazie, holbându-se cu ochi de buldog la grămada de arme şi haine aruncate. M-am gândit un moment, plin de încântare, că era pe punctul de a-i plezni o arteră principală. Mi-a surprins privirea plină de speranţă şi, trist, şi-a lovit uşor capul cu un deget.

— Am văzut multe, a zis, dar n-am crezut niciodată că va veni ziua când vor recruta nebuni.

A venit la uşă şi a urlat la picioarele martorului lui Iehova, în timp ce acestea dispăreau în sus pe scări.

— Hei, tu! Tu cu nenorocitul ăla de nimb! Unde naiba crezi că mergi?

Omul s-a oprit în capul scărilor. Încet, s-a întors să se uite la sergentul jignit. Înainte să-i poată răspunde ceva, a apărut, mişcându-se greoi, sergentul-major Matho cu devotamentu-i obişnuit de câine. Orice îndatorire care putea implica lovituri rapide de karate sau şuturi cu piciorul în burtă îl încânta.

— Ce se întâmplă, sergent? Pentru ce tot zgomotul ăsta? Cine face scandal?

Sergentul a îndreptat un deget acuzator.

— Avem un nebun tâmpit în grijă. Crede că deja zboară prin cer şi joacă leapşa cu îngerii. Zice că nu vrea să-şi îmbrace uniforma.

Martorul lui Iehova şi-a pocnit călcâiele.
— Doar salopeta, a zis. N-am nimic împotrivă să port salopeta.
— N-ai nimic împotrivă să porţi salopeta? a repetat sergentul-major Matho, jignit.
În cameră s-a făcut tăcere. În toţi anii cât fusesem în Armata Germană nu întâlnisem aşa ceva. Am început să am un respect ascuns pentru martorii lui Iehova. Or fi fost ei nebuni, dar se părea că nu se dădeau bătuţi în faţa unui subofiţer prusac.
— Nimic împotriva salopetei, ai zis? Matho a ridicat brusc mantaua aruncată şi a scuturat-o cum ar fi scuturat un şobolan. Ce s-a întâmplat cu restul uniformei? Nu-ţi place culoarea sau ce? Nu-ţi place croiala ei? Dumnezeule! A azvârlit mantaua înapoi pe podea, apoi i-a tras un şut de a trimis-o în cealaltă parte a camerei. Ce crezi că-i aici, o nenorocită de paradă de modă din Paris? Eşti aici ca să lupţi în război, nu să te fandoseşti şi să te plângi că nu-ţi vin bine hainele! Îţi place să stai toată ziua pe fundul ăla mare şi gras, îndopându-te cu pâine şi cârnaţii Führer-ului şi apoi ai neruşinarea să scânceşti şi să te plângi că nu-ţi place cum arată uniforma!
— Domnule sergent, nu e vorba de aspectul uniformei. E vorba de întreaga atitudine faţă de război. Martorul lui Iehova s-a întors, serios, cu faţa spre înfuriatul Matho. Întâmplător, sunt creştin. Să nu ucizi... Credinţa mea îmi interzice să pun mâna pe armă sau să port uniformă. Este foarte simplu.
Omul s-a întors să plece. Matho a fost atât de repede sus pe scări în spatele lui, încât părul a început să i se zbârlească. L-a înşfăcat de umăr, l-a răsucit şi i-a tras un şut în fund, încât l-a trimis peste balustradă cu capul în jos, pe podea. Repede şi în linişte, încăperea a rămas goală. Noi ştiam mult prea bine ce va urma. Nu doream să stăm şi să vedem. Ne-am bulucit ca vitele într-un coridor, afară. În spatele acelei uşi închise, în încăperea care puţea a mosc, a praf şi a transpiraţie de om, cumplita scenă era jucată până la sfârşitu-i inevitabil. Am auzit vocea lui Matho ridicându-se până la un ţipăt isteric, înjurând Biblia, pe martorii lui Iehova şi biserica în general. Am auzit replicile victimei, rostite încet, dar clar.
— Nu pot. Sunt creştin. Nu vreau să pun mâna pe armă, prefer să mor.
Şi noi ştiam, cum ştia şi el, că nu va mai ieşi viu din camera aceea.
L-am auzit pe Matho descheindu-şi centura grea de piele şi, fără îndoială, vârând catarama sub nasul omului, în timp ce rostea cuvintele familiare şi lipsite de sens: „Gott mit uns". Dumnezeu era cu noi. Sfânta Armată Germană şi sfântul Führer îşi hrănea copiii nerecunoscători cu pâine şi cârnaţi şi totuşi acest maniac se opunea şi refuza să lupte.
Am auzit prima plesnitură puternică a centurii şi lovitura cataramei pe faţa victimei. Nu era doar Matho, mai erau încă şase sergenţi ca să-l ajute. Îl băteau pe rând, luându-se la întrecere să vadă care poate să-i provoace cea mai mare suferinţă sau care poate să producă cel mai lung şi mai puternici ţipăt de durere. Au trecut aproape treizeci de minute înainte ca în cele din urmă, să se lase o binecuvântată linişte peste cameră, iar noi am ştiut că suferinţa se terminase. Mai rămăsese doar o formă fără viaţă căreia să-i tragă şuturi pe podea. Acum nu-i mai puteau provoca nici o durere cu torturile lor demente. Au deschis uşile şi ne-au chemat să-i scăpăm de cadavru. Un ochi îi ieşise din orbită şi atârna la jumătatea obrazului. Unde fusese nasul se găsea o masă de carne stacojie. Gura era făcută zdrenţe, iar gingiile sfâşiate. Am ridicat rămăşiţele unei fiinţe umane orgolioase şi le-am aruncat afară pe fereastră. După podeaua a fost ştearsă, ne-am continuat treburile zilei.

Totul era absolut normal şi în ordine. Un mort în plus, care trebuia luat şi înmormântat într-o groapă fără nume. Probabil, a murit sub influenţa băuturii. A căzut de la fereastră într-o stare de inconştienţă datorată alcoolului. Era uimitor de mare numărul deţinuţilor de la Sennelager care cădeau de la fereastră datorită comei alcoolice. Asta se întâmpla în fiecare zi a săptămânii... acasă nu se scria nimic. Soţia, dacă avea soţie, îşi tocea ghetele de piele umblând de la un birocrat gras la altul. Dar nici unul. nu putea să-i dea răspunsuri satisfăcătoare. Probabil, nu vroiau nici măcar să încerce. În Armata Germană dispăreau mereu oameni. Cine să-şi bată capul cu un martor al lui Iehova ucis?

Am renunţat să ne mai gândim la această problemă şi ne-am dus să-l ascultăm pe căpitan, care-ţi ţinea discursul tradiţional de primire a nou-veniţilor... sau ce mai rămăsese din nou-veniţi. Fischer era în infirmerie, iar martorul lui Iehova mort şi Dumnezeu ştie câţi îşi mai dăduseră sufletul în timpul nopţii sau aveau să dispară în cursul zilei.

— Sunteţi aici, a zis căpitanul cu zâmbetul lui amabil, prin graţia lui Dumnezeu şi a Führer-ului. Aceasta este şansa voastră de a vă pocăi şi a fi iertaţi. Să ştergeţi păcatele trecutului şi să începeţi o viaţă nouă cu sufletul curat. Datoria noastră aici, la Sennelager, este de a vă instrui să ajungeţi soldaţi folositori şi buni; datoria voastră este de a coopera cu noi şi de a vă arăta bunăvoinţa de a-l servi pe Führer, ca cetăţeni loiali ai patriei. Există mai multe modalităţi de a face aceasta. Ca să vă dau un exemplu, vă puteţi oferi voluntari pentru misiuni speciale când ajungeţi pe linia frontului... Fireşte, a încheiat, cu o mişcare dezaprobatoare a unei mâini elegante, ne vom aştepta la mai mult din partea voastră decât de la camarazii voştri soldaţi. Aşa e firesc. Aşa e drept şi cum se cuvine. Voi aveţi un trecut pe care trebuie să-l ispăşiţi şi voi...

— Domnule căpitan!

Un tip masiv, care, după cum umbla zvonul, fusese înainte de război un codoş vestit în Berlin, şi-a azvârlit mâna în sus şi l-a întrerupt pe căpitan în toiul elocinţei.

— Domnule căpitan!

Căpitanul şi-a îngăduit doar o uşoară încruntătură a frunţii de alabastru pentru a-şi arăta nemulţumirea.

— Da, băiete? Ce este?

Veselul codoş a sărit în picioare. Probabil ştia la fel de bine ca oricare că şansele de supravieţuire în batalionul 999 erau destul de slabe. Nu avea nimic de pierdut dacă-l sâcâia pe căpitan.

— Domnule căpitan, pot să pun o întrebare? a zis.

— Fireşte că poţi, a răspuns căpitanul, descreţindu-şi fruntea. Întreabă orice vrei. Nu te întinde prea mult cu vorbele.

Întrebarea omului a fost într-adevăr foarte simplă. Vroia să ştie ce se va întâmpla dacă un infractor cum era el murea luptând pentru Führer, dovedindu-se un cetăţean bun şi loial al patriei. I se vor ierta faptele rele făcute în trecut? Atunci va fi considerat demn de a reintra în armată ca un soldat cu drepturi depline?

A pus întrebarea pe un ton deosebit de sincer. Un adevărat căutător de adevăr. Nerăbdător şi hotărât să moară pentru Führer şi patrie, atâta timp cât putea fi asigurat că asta îl va reabilita în ochii armatei.

Nimeni n-a îndrăznit să râdă sau măcar să zâmbească. Ochii strălucitori ai lui Hofmann au fost imediat peste tot, dar n-au întâlnit decât o foarte solemnă linişte. Părea că fiecare atârnă în văzduh, aşteptând răspunsul căpitanului la această întrebare deosebit de arzătoare.

Căpitanul şi-a lovit nerăbdător cizmele cu cravaşa.

— Dragul meu băiat, dacă cineva moare ca un erou, atunci, fireşte,

este tratat ca un erou... Este prevăzută o dispoziţie clară pentru astfel de eventualitate. Articolul 222 din Codul penal stabileşte foarte limpede că oricine cade pe câmpul de luptă este amnistiat în mod automat. Nu trebuie să ai temeri în această privinţă. Cred că ţi-am răspuns la întrebare şi te-am liniştit?

— Oh, da, într-adevăr, domnule căpitan. Mi-aţi răspuns într-adevăr. Vroiam să fiu sigur că ştiu ce voi face înainte de a merge să-o fac. Omul a zâmbit, vesel. Nu vroiam să-mi gătesc gâsca, domnule, fără să ştiu dacă după aceea voi mai fi în viaţă s-o mănânc... Dacă înţelegeţi ce vreau să spun, domnule căpitan?

În colţul său, Hofmann îşi scosese carneţelul şi creionul şi scria rapid. Micuţul îşi deschise gura într-o simplă despicătură şi îşi strecura vorbele într-o parte ca un ventriloc de mâna a doua.

— N-aş vrea să fiu în pielea ta, amice... nu numai că ţi-ai gătit nenorocita aia de gâscă, dar ai ars-o până ai făcut-o scrum!

Zilele care au urmat au fost dure şi brutale, aşa cum era obiceiul la Sennelager, şi încă cinci dintre voluntari au sfârşit-o prost. Unul s-a prăbuşit şi a murit în timpul unui marş; unul n-a reuşit să se mişte destul de repede când a explodat o grenadă din greşeală; şi alţi trei au intrat în panică la prima lor întâlnire cu un tanc în timpul unui exerciţiu, fiind călcaţi şi prefăcuţi în carne tocată ca să servească drept exemplu celorlalţi.

Puţin după aceea, au fost câteva încercări nereuşite de dezertare. Toţi cei care au încercat au fost prinşi în primele şase ore şi aduşi înapoi la Sennelager pentru a fi predaţi locotenent-colonelului Schramm, călăul lagărului.

Schramm era călău, pur şi simplu, prin forţa împrejurărilor. Nici prin temperament, nici prin talent nu era potrivit pentru această sarcină. Îşi pierduse un picior sub un tanc, la Lemberg, ceea ce însemnase, de fapt, sfârşitul carierei lui active ca soldat. În loc să fie avansat la gradul de colonel plin şi să i se dea o slujbă confortabilă în spatele unui birou anonim, autorităţile, cu înţelepciunea lor maliţioasă, consideraseră potrivit să-l răsplătească pentru serviciile făcute expediindu-l la Sennelager. Prima execuţie făcută sub comanda lui îi provocase un şoc din care nu şi-a mai revenit pe deplin niciodată. La a treia şi a patra a simţit că-şi pierde minţile. Dar avea soţie şi trei copii mici şi ştia ce soartă îi va aştepta, atât pe el cât şi pe el, dacă va refuza să asculte ordinele. Aşa că s-a apucat de băut şi de-atunci bea neîntrerupt. Bea înainte de execuţii ca să-şi calmeze nervii şi să se împace cu conştiinţa; bea în timpul execuţiilor ca să capete curajul de-a le duce la capăt; şi bea după execuţii ca să uite ce tocmai făcuse. Întrucât execuţiile aveau loc în ritm de trei loturi pe săptămână, se poate presupune că locotenent-colonelul era foarte rar văzut treaz. Şontâcăia prin lagăr folosindu-şi sabia drept baston, neadresând nimănui vreun cuvânt. De obicei, în zilele de exerciţii se întâmpla să fie prea beat ca să se mişte fără sprijin şi trebuia să fie condus acolo şi sprijinit de plutonul de execuţie. Nimeni nu s-a gândit vreodată să-l raporteze comandantului de lagăr. Schramm era privit cu dispreţ compătimitor şi, totuşi, era favoritul tuturor soldaţilor.

Când îl vedeai în lumina cenuşie, neclară a zorilor, şchiopătând prin curte, cu bidonul de Kummel în mână, puteai fi sigur că fusese aranjată o execuţie. Prindea întotdeauna un interval de câteva minute pentru o duşcă în plus la jumătatea drumului între magazia de muniţie şi popota ofiţerilor, acolo unde nu putea fi văzut de von Gernstein şi de binoclul lui indiscret. Se aşeza pe un zid scund, îşi rezema bărbia pe mânerul săbiei şi privea în gol, gândindu-se la Dumnezeu ştie ce lucruri tulburătoare,

înainte să-şi vâre bidonul în buzunar şi să-şi continue drumul, şontâcăind cu piciorul artificial care scârţâia la fiecare pas. Când ajungea la închisoarea lagărului, i se oferea inevitabil un mare pahar de bere, pe care inevitabil îl accepta.

După câtva timp apărea cu plutonul de execuţie şi se îndrepta spre curtea în care avea loc.

O dată ce execuţia era terminată, îşi ştergea din memorie toate amintirile despre victime. A circulat o poveste prin lagăr, şi am crezut-o cu toţii, cum că într-o seară aghiotantul îl întrebase în popota ofiţerilor cum se comportase generalul.

— Generalul? a întrebat Schramm, părând uluit. Care general?

— Cel pe care l-ai împuşcat azi dimineaţă, bătrâne, a zis aghiotantul. General-maiorul von Steinklotz.

— Von Steinklotz? a întrebat Schramm. L-am împuşcat pe general-maiorul von Steinklotz?

Sincer, a crezut că suferă de iluzii din cauza băuturii. Şi-a terminat băutura în hohotele de râs ale celor prezenţi, a ieşit din popotă clătinându-se pe picioare şi s-a prăbuşit cu faţa în jos. A fost dus acasă la soţie de doi caporali subordonaţi, care l-au dezbrăcat şi l-au culcat, fără ca el să ştie vreodată despre asta.

În două împrejurări cel puţin a încercat să se sinucidă. Prima oară s-a spânzurat de grinzile mansardei din propria-i locuinţă, dar l-a descoperit soţia şi i-a tăiat frânghia. A doua oară a luat o supradoză de medicamente, dar i s-a spălat stomacul cu o pompă şi a fost trimis înapoi la datorie. Din când în când, în momentele lui mai lucide, se aşeza la pianul din popota ofiţerilor şi cânta. Era un pianist excelent, dar rareori destul de treaz ca să se concentreze mai mult de câteva minute o dată.

Colonelul von Gernstein, de asemenea, îşi pierduse un picior în serviciul activ. Pierduse două, de fapt, dar era mai greu să observi. La început credeai că e doar puţin greoi în felul de a merge. Avea, de asemenea, gâtul ţeapăn şi nu putea să-şi întoarcă defel capul fără să-şi întoarcă restul trupului. Coloana vertebrală îi era susţinută într-un corset de oţel. Gura îi era o linie subţire mov, fără buze şi zbârcită. Jumătate din faţă o lăsase la Smolensk, într-o bătălie între Tigrii germani şi T 34-urile ruseşti. Von Gernstein fusese singurul supravieţuitor, care s-a târât afară prin trapa unui tanc ce ardea. Dar plătise scump pentru acest privilegiu. Ochiul său drept era fixat pentru totdeauna într-o privire sticloasă, oarbă, iar una din mâini era o gheară vestejită. Şi, totuşi, era imposibil să simţi compasiune pentru acest om. Caracterul lui te dezgusta şi, după cinci ani de război, văzusem mult prea multe nenorociri abătute asupra corpului omenesc ca să mai fim uşor impresionaţi sau miloşi.

După cele spuse de ordonanţa lui, von Gernstein nu se culca până la ora patru dimineaţa, pentru că juca pocher cu Moartea şi Diavolul. Jura că într-o noapte îi văzuse, Moartea era îmbrăcată toată în negru din cap până în picioare, cu crucea Hohenzollernilor în jurul gâtului, iar Diavolul în uniforma unui Obergruppenführer SS. O poveste bizară, dar unii dintre noi mai creduli, erau convinşi că acesta era adevărul. Circulau multe zvonuri despre von Gernstein: că era în legătură cu Diavolul, că ţinea liturghii negre, că învia morţii... Oricum, în mod sigur era ceva misterios în legătură cu acest om. În locuinţa lui, lumina ardea toată noaptea şi la uşă erau parcate două Mercedes-uri mari, negre, care soseau în fiecare noapte, exact la miezul nopţii şi plecau în zori.

Într-o bună zi, Porta şi cu mine, cu minţile pe jumătate pierdute, ne-am riscat viaţa ca să aruncăm o privire în locuinţa colonelului. O clipă chiar şi Porta a rămas fără grai. Era ca şi cum am fi nimerit în peştera lui Aladin în mijlocul deşertului Sahara. Toată podeaua era plină de carpete

şi covoare persane; pe pereţi atârnau cu nonşalanţă picturi de vechi maeştri; la ferestre se găseau draperii bogate de catifea, iar din mijlocul tavanului ne făcea cu ochiul un candelabru strălucitor... Părea aproape imposibil că astfel de splendori pot să existe în mizeria de la Sennelager.

Într-o noapte, ţin minte, eram de gardă cu Gregor Martin şi Micuţul. Stăteam lângă garaje şi priveam la mia de lumini strălucitoare a candelabrului din apartamentul colonelului. Absolut pe neaşteptate, Gregor a chelălăit ca un câine speriat şi a scăpat puşca din mâini. Am sărit înapoi cu un ţipăt înfundat de groază, iar Micuţul şi-a întors coada şi-a luat-o la galop, strigând în noapte. Căci acolo, în profil, la fereastră, acolo, în faţa ochilor noştri, era figura înspăimântătoare a Satanei însăşi.

Am rămas pironiţi locului, Gregor şi cu mine. Chiar după ce figura dispăruse din vedere, n-am fost în stare să ne luăm ochii de la fereastră. Gregor s-a lăsat în genunchi ca să-şi caute puşca pe jos, cu capul dat pe spate într-un anumit unghi şi cu privirea fixă. Micuţul se întorsese în camera de gardă, reuşind, evident, printr-un oarecare efort această performanţă, şi n-a fost decât o chestiune de secunde înainte ca sergentul Linge să-şi facă apariţia, vrând să ştie ce era cu toată panica aceea. Gregor şi-a îndreptat genunchii şi a întins o mână tremurătoare spre fereastră. Şi-a deschis gura şi a scos un sunet orăcăit, ca o broască râioasă care s-a înecat cu un os de peşte.

— A fost Diavolul...

— Diavolul...

— În uniformă...

— Uniformă...

— *Uniformă?* Linge s-a uitat de la unul la celălalt. Ce fel de uniforma naibii?

— SS, a mormăit Gregor.

— Domnule Obergruppenführer, am intervenit, considerând că era timpul să-mi aduc o oarecare contribuţie originală la discuţie.

Linge părea exasperat.

— Pentru Dumnezeu, a zis. Toţi Obergruppenführer-ii arată ca Diavolul. Spuneţi-mi ceva nou!

— Ăsta avea coarne, a zis Gregor, pe un ton de bruscă şi disperată inspiraţie. Coarne mari, scârboase şi afurisite... două, ieşite din frunte... Şi încă ceva, a adăugat, cu o notă de sfidare, bea fum.

— Bea *fum?* a întrebat Linge.

— Sulf, am zis. Pucioasă.

În acest timp, terenul din jurul garajelor se umpluse de soldaţi care veniseră în ajutorul nostru. Linge şi-a pocnit nerăbdător limba de dinţi.

— Prostii, a zis, tăios. Prostii şi aiureli tâmpite. N-am auzit asemenea aiureli tâmpite în toată...

— Priviţi! a zis Gregor. Iar e acolo!

Figura a trecut prin faţa ferestrei şi a dispărut. Gregor s-a întors şi a luat-o la fugă, şi n-aş jura, dar cred că Linge l-a urmat. În orice caz, când mi-am revenit, am constatat că eram singur. Peste tot era linişte. O linişte de mormânt, sinistră. Doar luminile din apartamentul lui von Gernstein mai licăreau, iar undeva, în cealaltă parte a ferestrelor, se plimba ţanţoş Satana însăşi cu profil de diavol...

În goana mea prin curte, din cauza panicii care mă cuprinsese, mi-a căzut casca de pe cap de două ori, zornăind pe dalele de piatră şi de două ori a trebuit să mă târăsc de-a buşilea ca s-o caut, înainte de-a ajunge la adăpostul camerei de gardă, unde m-am aruncat prin uşă, scoţând sunete nearticulate. Linge era acolo, cu o faţă ca un castron plin de maţe. Bombănea singur într-uri fel de delir nebunesc şi, când am trecut în fug pe lângă el, s-a agăţat de mine.

— Să nu sufli o vorbă! a zis. Să nu spui nimănui! N-ai fost lângă locuinţă toată noaptea! Ţine minte: n-ai fost lângă locuinţă!

— Bineînţeles, am zis, acru. Lucrul următor pe care o să mi-l spui e că n-a existat nici un Diavol...

— Mi se fâlfâie de Diavol! Nu ai fost lângă locuinţă!

Într-o criză de nebunie, Linge a tras un şut cu piciorul unei căşti care se găsea pe podea. Casca s-a ridicat în aer şi a zburat cu graţie afară pe fereastra care, întâmplător, era închisă în acel moment. S-a format o cascadă de sticlă spartă şi s-a auzit o lovitură înfundată şi un răcnet de durere furios.

— A încasat-o careva, am zis.

Micuţul a traversat încăperea şi s-a uitat atent afară prin fereastra spartă, din care mai rămăsese o bucată ca un dinte crăpat. S-a întors spre Linge cu o satisfacţie morbidă.

— Locotenentul Dorn, a zis, pur şi simplu. A oprit-o cu pieptul.

Locotenentul s-a năpustit în camera de gardă, de parcă l-ar fi urmărit îndeaproape o duzină de T 34. S-a uitat în jur, furios.

— Cine a azvârlit casca aceea? Răspundeţi-mi la întrebare! *Cine a azvârlit casca aceea?*

Sergentul Linge a făcut un ocol al camerei de gardă, târşâindu-şi picioarele, şi a schiţat un zâmbet nervos de vinovăţie.

— De ce mama dracului zâmbeşti? a zbierat locotenentul. Ţi-ai pierdut minţile? Eşti nebun, stăpânit de mania omuciderii? Îţi dai seama că ai putea ajunge în faţa plutonului de execuţie pentru atacarea unui ofiţer?

— Domnule locotenent, nu am aruncat-o în d-voastră, domnule, a zis Linge, cu o seriozitate deosebită şi mieroasă. Mi-a scăpat din mână. S-a dus înainte s-o pot opri. Mi-am întins mâna s-o prind, dar n-am mai ajuns-o.

— Oh, pentru Dumnezeu, sergent, nu te mai bâlbâi ca un cretin nenorocit! Locotenentul a făcut, iritat, un pas înainte şi, brusc, l-a izbit faptul că la ora aceea din noapte camera de gardă era ciudat de supraaglomerată. Ce se întâmplă aici? Ce fac toţi oamenii ăştia aici? S-a uitat bănuitor la cercul de feţe îngrijorate şi, brusc, a pus degetul pe cea mai slabă verigă a lanţului: soldatul Ness, care era universal recunoscut ca un idiot autentic. Dorn s-a apropiat de el pocnind din degete, ca şi cum s-ar fi adresat unui câine. Hai, soldat! Vorbeşte! Nu fă bale la gură!

Soldatul Ness l-a privit disperat. În cealaltă parte a camerei, în spatele locotenentului, sergentul Linge îl informa printr-un alfabet mut oribil că-i va tăia gâtul dacă va îndrăzni să spună un cuvânt. Buza inferioară a lui Ness a început să se lase în jos.

— Ei? s-a răstit locotenentul. Ai de gând să răspunzi la întrebare sau vrei să ajungi în faţa plutonului de execuţie, împreună cu sergentul Linge?

Ness a ţâşnit, tremurând, în poziţie de drepţi. Ochii i se roteau jalnic de la locotenent la sergent. Obrajii mari şi pleoştiţi îi tremurau de frică.

— L-au văzut pe Diavolul, a zis. L-au văzut pe Diavolul, domnule locotenent.

Fireşte, atâta a trebuit. De îndată ce Ness a început să trăncănească cu gura lui mare, toţi ceilalţi au fost nerăbdători să completeze cu detalii. Să fim drepţi cu Linge. El avea minte destulă ca să ştie că problema trebuia să rămână între noi. El cu mine şi Micuţul am tăcut scârbiţi, în timp ce cretinii îşi turnau propriile variante deformate ale celor întâmplate. Înţelept, Gregor dispăruse Dumnezeu ştie unde. Ness trăncănea mai tare decât oricare, iar locotenentul lovea în dreapta şi-n stânga cu palmele, încercând să domine vacarmul cu strigătele sale.

— Pentru Dumnezeu, tăceţi! Tăceţi, zic! Vreau un raport militar adevărat, nu o nenorocită de poveste de groază!

A primit raportul militar adevărat: exact la ora 01.05, Diavolul fusese văzut umblând în apartamentul colonelului. Toţi cei prezenţi îl văzuseră şi câţiva erau gata să jure că văzuseră coarne, pucioasă, coadă bifurcată etc. Un soldat a adăugat chiar, în entuziasmul lui, podoaba de copite despicate, dar afirmaţia aceasta a fost respinsă categoric, pe motivul că nu era posibil să le fi văzut decât dacă umbla în mâini, cu picioarele pe sus.

Locotenentul Dorn s-a cocoţat cu grijă pe marginea mesei şi a stat o vreme fără să vorbească. Am înţeles situaţia grea în care se găsea. Era imposibil ca el să nu fi ştiut nimic despre zvonurile care circulau în lagăr; şi chiar dacă nu credea în povestiri de groază, era, cu toate acestea, destul de evident că se petrecea ceva straniu. Nu există fum fără foc şi aşa mai departe şi cine venea în vizită în fiecare noapte exact la ora douăsprezece, în două limuzine Mercedes mari şi negre? Pe de altă parte, toţi ne puteam imagina mânia colonelului când va citi în raport că garda din noaptea aceea fusese găsită adunată în camera de gardă, trăncănind despre Diavol. Şi toţi ştiam cine va fi comandantul următoarei companii trimise pe front: ofiţerul care va face raportul. Locotenentul Dorn...

L-am privit plin de simpatie, iar el a ridicat spre mine o faţă cenuşie, cuprinsă de un tremur paralitic. Fără îndoială, era de datoria lui să raporteze incidentul. Mă bucuram că sunt în propriii mei bocanci uzaţi şi nepotriviţi şi nu într-ai lui.

— E în regulă, a zis, în cele din urmă. S-a ridicat greoi în picioare. Haideţi să punem lucrurile la punct. Cine a afirmat primul că a văzut creatura aceea mitică în apartamentul colonelului?

— Caporalul Creutzfeldt, domnule, şi soldatul Hassel, a zis cât a putut de repede sergentul Linge.

Se temea că va plăti scump pentru accidentul cu casca şi cred că era nerăbdător să tragă şi pe alţii în mocirla în care se găsea el.

Locotenentul s-a dus la Micuţul şi l-a privit o clipă gânditor.

— Caporal Creutzfeldt, a zis. Ai băut cumva ceva înainte de a intra în gardă în noaptea asta?

— Desigur, domnule locotenent. Micuţul a luat o expresie de înţelepciune prostească şi a început să numere pe degete. Patru halbe de bere şi două pahare de kummel.

— Două, caporal Creutzfeldt?

— Păi... două sau trei. Patru sau cinci... Să zicem şase, a răspuns Micuţul îndatoritor.

— Cu alte cuvinte, caporal, erai beat?

— Nu mai mult decât de obicei, a zis Micuţul, cu fermitate.

— Trebuie să deduc din această afirmaţie că eşti beat în mod obişnuit când intri de gardă, caporal Creutzfeldt?

Micuţul a tăcut grav, ca să reflecteze.

— Păi, da, a zis, în cele din urmă. Dar nu ca să vă daţi seama.

— Întocmai cum am crezut, a zis locotenentul. Delirium tremens. Ai avut vedenii, caporal. Dacă nu sunt elefanţi roz, sunt draci cu copite despicate... O simplă născocire a unei imaginaţii supraîncălzite. L-ai văzut pe colonel trecând pe lângă fereastră... l-ai văzut bând o ceaşcă de cafea aburindă... l-ai văzut purtându-şi casca de ulan... fireşte, ai confundat-o cu o pereche de coarne de drac. Nu-i aşa, caporal Creutzfeldt?

— Da, cred că asta ar fi, a zis Micuţul, vesel. Cred că, probabil, aveţi dreptate, domnule locotenent. Cred că aşa trebuie să se fi întâmplat.

Locotenentul s-a întors, mulţumit, spre mine.

— Şi tu, Hassel, a zis cu blândeţe. cred că nu mai e nevoie să te întreb dacă ai consumat băuturi alcoolice în cursul acestei seri?

— Nu, domnule, am răspuns. Prefer să nu mă întrebaţi.

Locotenentul a schiţat un uşor zâmbet.

— Cine este comandantul companiei voastre? Locotenentul Löwe, nu-i aşa? Un cor energic l-a asigurat că-i aşa. Bine, bine, a zis locotenentul. Cred că de data asta o să-l lăsăm să doarmă liniştit. Dar, dacă voi mai afla de o astfel de beţie, înţelegeţi, voi fi obligat să privesc lucrurile mult mai serios. Vă daţi seama care ar fi rezultatul dacă m-aş hotărî să întocmesc un raport despre cele întâmplate în cursul nopţii? Toţi, dragii mei, ne-am afla într-o situaţie foarte grea... Vă sfătuiesc ca pe viitor să nu mai priviţi spre ferestrele colonelului. În definitiv, nu e treaba noastră ce face colonelul ziua şi noaptea. E liber să primească pe cine vrea în locuinţa lui şi, cu siguranţă, nu v-ar mulţumi că îl spionaţi. S-a dus spre uşă, apoi şi-a amintit. În ceea ce te priveşte pe tine, s-a adresat sergentului Linge, data viitoare, dacă, din întâmplare, vei mai sta lângă o fereastră închisă cu o pălărie de tinichea, asigură-te că nu trece nici un ofiţer prin curte. Te asigur că a doua oară n-o să scapi atât de uşor.

Acesta ar fi trebuit să fie de drept sfârşitul afacerii, dar nu poţi opri oamenii să vorbească şi până la sfârşitul zilei următoare s-a ştiut în tot lagărul ce se întâmplase. Creutzfeldt şi Hassel îl văzuseră pe colonelul von Gernstein cu Diavolul. Creutzfeldt şi Hassel şi sergentul Linge îi văzuseră pe colonelul Gernstein şi pe Diavol jucând cărţi împreună. Soldatul Ness era gata să jure că, în fiecare noapte când bătea ora douăsprezece, colonelul Gernstein se transforma în vampir...

Douăzeci şi patru de ore mai târziu, fuseseră descoperite urme de copite despicate sub fereastra colonelului. A avut loc un pelerinaj neîntrerupt al oamenilor din toate părţile lagărului, iar unii mai înclinaţi spre ştiinţă au făcut măsurători şi chiar au încercat să facă un mulaj de ghips. Un oarecare neghiob a sugerat că, probabil, fusese un mistreţ din pădure, dar această presupunere era evident ridicolă: nici un mistreţ german cu simţul autoconservării nu şi-ar risca viaţa în curţile de la Sennelager. Pentru majoritatea soldaţilor, aceasta era dovada incontestabilă că oaspeţii nocturni ai colonelului nu erau cu nimic mai buni decât se cuvenea să fie şi acum circula o poveste care nu fusese înainte. Se zicea că pornise de la intendentul Companiei a doua, dar în curând putea fi auzită de nenumărate ori pe zi în tot lagărul. Se părea că aghiotantul dinaintea celui actual, întorcându-se în lagăr la ora patru dimineaţa de la cel mai apropiat bordel, fără îndoială beat pe trei sferturi şi incapabil să suporte un şoc nervos, dăduse din întâmplare peste colonel şi detestabilii săi companioni, când trecea pe poarta principală. Aghiotantul fusese descoperit în dimineaţa următoare, întins pe pământ cu patru coaste rupte şi urme de dinţi pe tot corpul. Delira ca un nebun şi de-atunci nu şi-a mai revenit. În cele din urmă a fost transferat la spitalul de psihiatrie al armatei de la Giessen unde, se zicea, umbla prin saloane cu o mătură pe umăr, spunându-le celor pe care îi întâlnea că el e moartea cu coasa. S-a spânzurat într-o zi în closetul ofiţerilor.

Între timp, la Sennelager, zvonurile umblau ca un nor de lăcuste, devorând pe oricine întâlneau în cale. Una dintre cele mai grozave povestiri a venit de la caporalul Glent care, într-o dimineaţă, a dat buzna în apartamentul colonelului cu un comision oarecare. Deşi credea că colonelul este în altă parte, l-a descoperit pe neaşteptate şezând la masă şi jucând pocher cu doi indivizi înspăimântători. Oaspeţii, potrivit celor spuse de Glent, s-au înfăşurat imediat în pelerine şi şi-au tras

pălăriile peste ochi, nu însă înainte de-a le putea vedea feţele. Erau, zicea el, înspăimântătoare. Ca ceva din pergament, cu găuri negre unde ar fi trebuit să fie nasul şi gura, cu ochi roşii ca flacăra şi fără urechi. Şi întreaga încăpere puţea a sulf...

A doua zi, Glent şi-a cerut transferul. I-a fost refuzat categoric, dar a fost scos din personalul colonelului şi trimis să lucreze la armament, unde au considerat, presupun eu, că avea mai puţine şanse să întâlnească moartea şi pe diavol la fiecare colţ.

Mai mult decât oricând înainte, soldaţii se îngrozeau la gândul de a-l întâlni pe colonel. Era de-ajuns să i se audă scârţâitul şi scrâşnetul membrelor artificiale, în depărtare, ca să nu mai rămână nimeni pe o rază de un kilometru. Într-o zi, l-a întâlnit pe neaşteptate pe sergentul Hofmann. Nimeni nu s-a oprit prea mult timp ca să vadă scena. Am rupt-o la fugă, ca şobolanii de pe un vapor care se scufundă, aşa că nici unul n-am ştiut sigur ce s-a petrecut, dar Hofmann a fost ţinut în infirmerie mai bine de o săptămână, cu o febră atât de mare, încât ar fi putut să-i fierbi un ou în gură. S-a reîntors ca unul care revine din mormânt şi jur că nu a adresat nimănui nici un cuvânt în primele douăzeci şi patru de ore.

Dar dacă colonelul întreţinea într-adevăr relaţii cu diavolul, nu era, poate, un lucru atât de deosebit pentru un loc ca Sennelager. Acolo se găseau tot felul de oameni. De la codoşi şi cutre până la generali. Unul dintre generalii pe care i-am avut a fost von Hanneken, care în zilele lui de glorie fusese comandantul suprem al forţelor germane din Danemarca. Căderea lui nu se datorase decât lăcomiei meschine. Îşi supraapreciase forţele pe piaţa neagră şi cineva îl băgase la apă. Nici măcar un general nu era imun. După ce huzurise în Danemarca ocupată, căzuse tocmai la fundul grămezii de bălegar din Sennelager. Porta avea un interes deosebit faţă de el. Era absolut convins că ascunsese o mică avere în mărfuri de pe piaţa neagră şi era hotărât să-i stoarcă secretul înainte de a fi trimis pe front şi a muri.

— Cum e? întreba Micuţul, în fiecare dimineaţă. A vorbit?

— Încă nu, răspundea Porta. Mă străduiesc să-l conving.

Se străduia să-l convingă. Îl îngrijea ca o mamă. Îl aproviziona cu ţigări şi raţii suplimentare, îl ferea de necazuri, îi urmărea fiecare pas. Până într-o zi, când, auzind zvonuri că şederea noastră la Sennelager se apropia de sfârşit, a intrat în panică şi a schimbat tactica. A apelat la ajutorul lui Wolf, duşmanul străvechi al lui Hofmann, şi la unul dintre prietenii lui cei mai buni şi împreună l-au luat pe general pentru ceea ce au numit „o oră de exerciţii speciale". N-am ştiut ce s-a întâmplat, dar, a doua zi, Wolf şi Porta s-au îmbătat criţă la bufet şi s-au dus braţ la braţ la cel mai apropiat bordel. Din momentul acela, generalul n-a mai prezentat nici un interes pentru Porta; a fost lăsat în pace, să se scufunde sau să înoate după cum îi era vrerea.

Noi, ceilalţi, ne-am bucurat până la desfătare de căderea fostului gestapovist Lutz. Lutz era preocuparea Micuţului. Din cauza lui Micuţul pierduse în trecut tresele de caporal şi executase trei luni de muncă silnică în penitenciarul de la Besançon, iar acum Micuţul era hotărât să meargă până în pânzele albe ca să restabilească echilibrul. În ceea ce ne privea pe noi, puteai să tragi şuturi unui gestapovist în tot lagărul, ca unei mingi de fotbal, cu cât mai tare, cu atât mai bine. În fiecare zi aşteptam cu aviditate raportul asupra progresului făcut. Sportul preferat al Micuţului, era să-l scoată pe Lutz la exerciţii. Micuţul şedea pe acoperişul locului de parcare, psalmodiindu-şi comenzile, în timp ce marele şi grasul Lutz, împovărat cu orice armament imaginabil, alerga gâfâind încoace şi-ncolo, se învârtea în cercuri şi, inevitabil, sfârşea

căzând într-un şanţ plin de noroi negru, gros, care, întâmplător şi potrivit, se găsea acolo. Când era pe punctul de a se prăbuşi, era trimis la baracă în pas alergător, cu Micuţul triumfător în urma lui, înţepându-l cu vârful baionetei şi arătându-l cu mândrie celor care îl priveau. Ca un ultim detaliu, Lutz era forţat să cânte un cântecel, ale cărui cuvinte începeau aşa: „Viaţa soldatului e o viaţă înălţătoare..."

Nimeni nu intervenea. Lutz era în grupa Micuţului şi Micuţul răspundea de el. Era datoria Micuţului să facă din el un bun soldat. A încercat de două ori să se sinucidă şi a doua oară a fost trimis să facă patru zile de carceră. Dacă stau să mă gândesc, după felul în care se purta Micuţul cu el, carcera i s-a părut, probabil, un paradis.

Când s-a terminat perioada de instrucţie, toţi cei care supravieţuiseră erau acum consideraţi demni de a merge pe front pentru a fi ucişi de armele duşmanului sau făcuţi bucăţele de minele lui. Sennelager fusese doar o repetiţie pentru o realitate şi mai sângeroasă. Unii dintre bieţii netoţi se întrebau, probabil, de ce se înrolaseră ca voluntari.

O naţiune în care familia obişnuită are patru copii îşi poate permite să facă război la fiecare douăzeci de ani; aceasta îi va îngădui moartea a doi dintre copii, rămânând ceilalţi doi ca să perpetueze rasa.

Himmler. Discurs adresat ofiţerilor de la Facultatea de Ştiinţe Politice din Braunschweig. 9 ianuarie 1937.

Obergruppenführer Berger înşfăcă telefonul în clipa în care începu să sune. Îl trase spre el şi răcni în microfon:

— Dirlewanger? Tu eşti?

La celălalt capăt al firului, Dirlewanger se strâmbă la imaginea-i din oglindă.

— Mi s-a spus, zise, că vrei să stai de vorbă cu mine.

Vorbi prudent; cu o indiferenţă atentă, cu o reţinere calculată, ca un om care întinde degetul piciorului ca să încerce temperatura apei. Dacă ar fi fost într-adevăr un deget de la picior, l-ar fi retras imediat: temperatura era mult sub zero.

— Vreau să stau de vorbă cu tine! răcni Berger. Mă gândeam că trebuie să stau de vorbă cu tine! Ce naiba? Ce se întâmplă?

— Ce naiba crezi că se-ntâmplă? Dirlewanger sări imediat şi agresiv în propria-i apărare. Ce aştepţi să se întâmple? Nu pot face omletă fără ouă, nu sunt făcător de minuni! La naiba, Berger, aici nu e picnic! Am nevoie de mai mulţi oameni şi am nevoie de ei repede.

— Cine n-are? zise Berger. Crezi că ţinem trupe în păstrare la frigider doar de dragul de-a te auzi zbierând? Să-ţi fie clar, omule! Am curăţat toate închisorile şi centrele de detenţie din întreaga Germanie. Ce puteam face mai mult? Vrei să deschidem lagărele de concentrare şi să-ţi trimit oamenii de-acolo?

— Nu-mi pasă ce-mi trimiteţi, răspunse răstit Dirlewanger. În ceea ce mă priveşte, puteţi să-mi trimiteţi şi nebunii din balamucuri. Fie ce-o fi, atâta timp cât nu sunt homosexuali. Peste asta nu trec. Evreii şi homosexualii mă calcă pe nervi. În rest, trimite-mi orice naiba vrei... dar trimite-mi ceva!

Se făcu o mică pauză.

— Foarte bine, zise Berger băţos. O să primeşti oameni. S-ar putea să nu fie grozavi, dar o să-i primeşti.

În dimineaţa următoare au fost cercetate toate lagărele, închisorile şi azilurile pentru a se găsi material folosibil. Orice era bun, atâta timp

cât nu era evreu sau homosexual notoriu. Chiar şi un nebun stăpânit de mania uciderii putea fi folosit cu condiţia să poată fi instruit. Şi dacă cineva îl putea instrui, acela era Dirlewanger. Dirlewanger îşi făcuse ucenicia la maestrul călău din SS, Standartenführer Theodor Eicke din Brigada „Cap de mort". Se mândrea — şi pe bună dreptate — că nu există om pe care să nu-l supună...

DEZERTORII

De la Sennelager, am fost trimişi într-un ţinut mlăştinos rău mirositor, plin de umezeală şi ţânţari, la câţiva kilometri de Matoryta. Batalionul era complet, dar numai Compania întâi fusese dotată cu tancuri. Celelalte nouăsprezece erau reduse la nivelul infanteriei şi trebuia să străbatem pe jos, umilitor, apele mocirloase ale mlaştinilor. Micuţul îl ţinea pe devotatul Lutz în urma lui, punându-l să-i care tot echipamentul, în timp ce el păşea falnic la câţiva paşi înainte, iar noi ceilalţi îl priveam cu ură plină de gelozie.

Fusese numit un nou comandant de divizie care şi-a făcut apariţia, ca să ne vadă cu monoclu şi cizme strălucitoare. Spre nemulţumirea lui, Wolf a trebuit să aranjeze ca două camioane să aducă tot echipamentul generalului. Dumnezeu ştie ce credea omul că o să facă cu două camioane pline de lucruri în partea aceea a lumii uitată de Dumnezeu.

— Ticălosul şi-a adus şi un nenorocit de pian de concert cu el! a zis Wolf.

Inspecţia generalului a avut loc la amiază. A fost adus din sat cu un Kubel şi a fost întâmpinat de colonelul Hinka, comandantul regimentului. Noi am stat toţi în poziţie de drepţi în mijlocul unei băltoace, apoi am pornit să arătăm ce putem, mergând ca nebunii prin smârcuri şi terminând prin a arăta ca nişte şiruri de statui acoperite cu noroi. În timp ce aşteptam, s-a uscat noroiul de pe noi şi a început să crape. Dar von Weltheim nu părea să observe asta sau poate credea că mizeria era starea naturală a maselor proletare. A trecut ţanţoş în sus şi în jos de câteva ori, uitându-se la noi prin monoclu. Apoi ne-a informat, cu amabilitate, că facem cinste Armatei Germane, că e mândru, da, mândru, că patria mai putea produce o unitate atât de bună de oameni viteji şi că, atunci când va veni victoria finală, ţara va avea motiv să-i cinstească. Am fost atât de impresionat, încât mi s-a deschis gura şi de pe bărbie mi-a căzut o bucată de noroi întărită.

— Du-te naibii, a mormăit Porta lângă mine. Nu mă interesează afurisitele acte de eroism, amice.

Era un semn sigur că pierdeam războiul. Să fim lăudaţi ca fiind salvatori ai naţiunii, în loc să urle la noi că suntem o adunătură de trântori cretini, înclinaţi spre crimă, ceea ce, fără îndoială, eram... sau am fi fost, dacă ni s-ar fi dat o cât de mică şansă. Era de-ajuns să te facă să mori de râs, dar am reuşit şi noi odată să ne impunem puţin autocontrol şi să-l ascultăm pe om cu o solemnitate cuviincioasă. La urma urmei, era comandant de divizie.

— Încă un efort doar, a zis, cu toată seriozitatea. Încă un efort doar, asta-i tot ce vă cerem, flăcăi curajoşi. O ultimă şi victorioasă lovitură şi ruşii vor fi zdrobiţi şi puşi pe fugă! I-am creat inamicului o stare de mulţumire de sine. Da, mulţumire de sine! Crede că e stăpân pe situaţie, pentru că ne-am decis să folosim... ăă... tactică... ăă... tactică strategică. Tactică, da. Tactică strategică. Asta am folosit şi i-am amăgit prin astfel de mijloace! Dar înainte de Crăciun, vă promit, înainte de Crăciun, va sosi ora noastră!

S-au auzit aplauze slabe de la soldaţi, la care generalul, evident

foarte emoţionat de o asemenea etalare a loialităţii, s-a întors spre Hinka şi imediat a ordonat să ni se dea o raţie dublă în seara aceea. Slabele aplauze au crescut brusc în volum până au ajuns un vuiet uriaş de aprobare. Hinka a schiţat un zâmbet slab, bolnăvicios şi a înclinat din cap. O clipă am crezut că ne va face de ruşine pe toţi, vomitând.

— Întocmai cum spuneţi, domnule general, a murmurat.

Von Weltheim şi-a scos monoclul şi s-a uitat în jurul lui, cu un ochi miop şi proeminent.

— Bine, colonele Hinka. Foarte bine. Sunt mândru de regimentul d-tale. Când te gândeşti că aceşti soldaţi, din simplă dragoste pentru patrie şi din devotament faţă de Führer, au coborât din tancuri şi s-au oferit voluntari ca infanterişti, te simţi mândru că eşti german. Mândru, zic! Mândru! Şi-a pus monoclul la loc, aparent foarte mişcat. Dumnezeu să-i binecuvânteze, colonel Hinka! Cu băieţi curajoşi ca aceştia, victoria nu poate fi decât a noastră.

Era evident chiar şi pentru cei mai puţin inteligenţi — cum era, de pildă, Micuţul — că în lunga şi distinsa-i carieră militară, generalul avea foarte puţină experienţă despre viaţa pe front. La numai câteva secunde după ce plouase, oamenii puneau pariuri pe durata probabilă cât va reuşi să reziste. Opinia generală era că la primul atac îl vor vedea pe general şi pianul său de concert părăsind poziţia cu de două ori viteza luminii.

În seara aceea, ni s-a servit raţie dublă cum ni se promisese. Şi, în plus, ni s-a dat o mare cantitate de bere cu care să spălăm mâncarea. Mlaştinile pestilenţiale au fost uitate timp de câteva ore fericite şi efortul de război a încetat cât timp am chefuit fără ruşine şi am băut până ne-am pierdut minţile. Au dat peste noi două fete care rătăciseră drumul de la Brest-Litovsk, fugind de ruşii care înaintau. Erau telefoniste ataşate pe lângă Luftwaffe, dar sergentul Hofmann a preluat comanda şi a hotărât să le oprească pentru a-i distra pe subofiţeri. Trebuie să recunosc, fetelor nu părea să le displacă ideea. Când le-am văzut ultima oară, Hofmann le întinsese pe amândouă pe-o masă cu fustele trase în sus. Una, după spusele soldatului Ness care le vedea pe toate, nu purta chiloţi. Din ceea ce am putut afla, se pare că întâmplarea a avut un efect traumatic asupra lui. În orice caz acesta a fost subiectul de conversaţie săptămâni la rând.

Târziu, noaptea, când fetele din Luftwaffe, cu sau fără chiloţi, şi majoritatea dintre subofiţeri au căzut într-o stare letargică, un mic grup de sergenţi a rămas să bea ultimele sticle de bere. De prisos să mai spun, toţi erau nesiguri pe picioare şi cu minţile înceţoşate şi, cum se întâmplă cu sergenţii, foarte curând au început să se certe unul cu altul. Conversaţia — aşa cum era — a ajuns în cele din urmă la comunism. În scopul de a aplana disputa care ameninţa să ducă la violenţă peste puţin timp, Oberwachtmeister Danz a avut ideea genială de a-l chema pe micul Lenzing pentru a lămuri problema. Lenzing venise la noi în ultimul lot de voluntari. Arăta ca un băiat de şaisprezece ani, subdezvoltat, deşi se apropia de a douăzeci şi una zi de naştere. Pe vremuri fusese student, într-un trecut care acum i se părea, probabil, pierdut în negurile preistoriei. Fusese arestat din cauza simpatiei sale faţă de comunism, din care nu făcuse un secret.

Dormea când cei doi emisari beţi trimişi de Danz s-au dus să-l ia. L-au târât direct de sub pături într-o speluncă plină de vomă şi de fum, unde se distrau sergenţii. L-au aşezat tremurând pe o masă şi s-au strâns în jurul lui, ca o gloată la o execuţie. Danz i-a spus să le ţină o prelegere despre idealurile comunismului — „suficient de simplu ca să le poată pricepe şi nişte nazişti cu capete de lemn ca noi" — şi aşa,

sărmanul băiat a fost prins între ciocan şi nicovală, cu moartea pândindu-l oricum ar fi dat-o. Dar, dacă ar fi susţinut a doua oară comunismul, şi-ar fi semnat efectiv ordinul propriei execuţii; dacă, pe de altă parte, refuza să se supună, Danz, aproape sigur, l-ar fi lichidat pe loc. Realmente, n-avea de ales. A ridicat din umerii înguşti şi a început să tragă pe prima coardă de banalităţi ieftine care-i veneau în minte:

— Comunismul este lupta proletariatului împotriva capitalismului internaţional. El este lupta împotriva imperialismului internaţional. Este ridicarea claselor muncitoare împotriva opresorilor lor...

L-au ascultat timp de zece minute într-o tăcere respectuoasă de beţivi, apoi Danz a scos un strigăt puternic de bucurie şi a aruncat ultima sticlă de bere în perete. L-a tras pe Lenzing jos de pe masă şi l-a bătut pe umăr:

— Nu e rău, micul meu tovarăş roşu! Nu e rău deloc!

Şi-a plimbat mândru protejatul prin încăpere, prezentându-l ca pe un exponat într-un iarmaroc. Vedeţi, acesta e omul care a îndrăznit să se ridice şi să predice propagandă comunistă soldaţilor Führer-ului...

Fireşte, era inevitabil ca nu peste mult timp vreo stârpitură certăreaţă ca Hofmann sau sergentul major Kleiner — Kleiner a fost, după toate informaţiile — să nu o ia razna şi să strice petrecerea. Mai întâi, a început să discute în contradictoriu cu Lenzing; şi fiind mult prea beat că vorbească limpede, foarte curând n-a mai avut replică. De aici n-a mai fot decât un mic pas până la a-l denunţa pe Lenzing ca trădător, câine comunist, prieten al evreilor; şi de aici un pas şi mai mic spre un urlet după sânge. Acum, Danz părea să-l fi luat pe Lenzing sub aripa sa, deoarece, când cineva din cameră a strigat că toţi simpatizanţii comunişti sunt laşi fricoşi, a sărit imediat în apărarea noului său prieten. Atunci s-a propus să-i fie pus la încercare curajul, punându-l la perete şi jucându-se de-a Wilhelm Tell cu el, trăgând la ţintă într-o sticlă de bere aşezată nesigur pe vârful capului. Ideea părea să-l fi satisfăcut pe Danz, căci în momentul acela a dispărut de pe scenă... după toate probabilităţile zăcând inconştient pe podea. Kleiner s-a autonumit principalul trăgător.

— Încearcă să stai nemişcat, căţel comunist, dacă vrei să nu-ţi zbor creierii... Nu greşesc ţinta foarte des, dar chiar dacă se întâmplă, nu-i cazul să te alarmezi. O să fii mort înainte de a-ţi da seama că ai fost lovit.

Şi-a scos revolverul şi a ţintuit cu o labă porcină păroasă, care tremura perceptibil într-o parte şi-ntr-alta. Atunci, dintre toţi, Hofmann a început să se piardă cu firea. Noi eram acum, a raţionat el, pe front, nu la Sennelager, şi se puteau pune întrebări jenante dacă dimineaţă era găsit un om mort cu un glonţ în frunte.

— Crezi? a zis Kleiner, foarte bine dispus la gândul de a omorî pe cineva. Aş vrea şi eu să văd curtea aia marţială care să degradeze un om pentru că a împuşcat ticălos de comunist. Mai degrabă îţi dă o medalie pentru asta.

A ridicat revolverul şi a apăsat pe trăgaci. Glonţul a ricoşat din perete şi a ieşit ţiuind pe fereastră. Jumătate din cei prezenţi s-a aruncat sub mese şi scaune, în timp ce cealaltă jumătate, mai beată sau mai plină de fervoare patriotică, l-a îndemnat pe Kleiner „să mai tragă o dată în ticălos". Kleiner nu mai avea nevoie de încurajare. Părea intrigat că nu nimerise ţinta prima oară, deşi acum nu mai avea nici o importanţă faptul că ţinta era o sticlă de bere sau capul unui om.

— Pentru Dumnezeu! a zis Hofmann gâfâind şi ţinând un scaun în faţa lui ca să-l protejeze de gloanţele răzleţe. Pentru Dumnezeu, o să iasă un scandal îngrozitor.

Kleiner nu l-a băgat în seamă. S-a bălăbănit spre perete şi a ochit din nou. Cineva a pariat că nu va nimeri, pe trei sticle de vodcă. Un altul a oferit solda pe o lună pentru acelaşi lucru. Revolverul, în mâna transpirată a lui Kleiner, se legăna încet dintr-o parte într-alta. Hofmann, din spatele scaunului, a început să bolborosească, cu ochii în lacrimi, despre consecinţe dacă i se va întâmpla ceva lui Lenzing.

— Du-te naibii şi lasă-mă în pace, a zis Kleiner, foarte politicos. Când o să am nevoie de sfatul tău, o să ţi-l cer. Între timp, valea de-aici şi lasă-ne în pace. Sunt puse la bătaie trei sticle de vodcă.

Fireşte, fără a pune la socoteală viaţa unui om, Kleiner a închis un ochi şi a apăsat a doua oară pe trăgaci. Glonţul s-a înfipt în perete la numai câţiva centimetri de capul lui Lenzing.

— S-a mişcat! a ţipat Kleiner. Ticălosul, idiotul şi lacheul s-a mişcat!

În acest timp, Lenzing tremura din cap până-n picioare, iar Kleiner arăta ca şi cum toate oasele i s-ar fi transformat în piftie. Genunchii nu-l mai ţineau şi se legăna întruna dintr-o parte într-alta. A tras şi a treia oară, cu mâna dansându-i ca salcia pe vânt puternic. Sticla de bere a sărit de pe capul lui Lenzing şi s-a spart pe podea, dar strigătele de bucurie au fost înăbuşite de o voce acidă care s-a auzit în pragul uşii.

— E careva atât de amabil să-mi spună ce naiba se petrece aici?

Încet, Kleiner şi-a întors capul. Din toată camera, oamenii au ieşit târându-se din ascunzători şi s-au ridicat în picioare, clătinându-se. Stând cu casca trasă până peste ochi şi cu degetele mari vârâte sub centură, locotenentul Löwe i-a privit pe toţi cu răceală. A dat din cap spre Lenzing.

— Du-te la baraca ta. O să stau de vorbă cu tine mai târziu. A aşteptat până când băiatul îngrozit a părăsit încăperea, apoi a închis uşa, trăgându-i un şut. Sergent-major Kleiner, a zis. E limpede că ţi-ai îngropat talanţii. Habar n-aveam că eşti atât de pasionat după armele de foc. Va trebui să-ţi folosim mai bine talentele... Întrucât din acest moment vei fi transferat la grupa antitanc, mă voi aştepta la lucruri mari din partea ta. A strâmbat din gură plin de dezgust. Şi-a plimbat privirea încet peste toţi cei prezenţi. Pricepeţi, a zis, că există un motiv, un singur motiv pentru care nu vă târăsc pe toţi, cât sunteţi de mizerabili, în faţa curţii marţiale, să vă trimită direct la Torgau? Suntem în al cincilea an de război şi la marginea dezastrului şi, pe Dumnezeul meu, prefer să vă ţin aici ca să fiţi ucişi de artileria rusească decât să vă trimit înapoi, la luxul relativ al unei închisori militare. De asemenea, vă pot spune, acum şi aici, că nu-mi pasă dacă fiecare dintre voi o va sfârşi cu maţele atârnând între picioare şi cu braţele zburate. Degeaba o să veniţi la mine să vă văitaţi. În ceea ce mă priveşte, veţi rămâne aici şi veţi lupta până veţi cădea. Şi când veţi cădea, veţi muri, deoarece, credeţi-mă, nu va fi nimeni în preajmă ca să vă ridice.

S-a întors brusc şi a părăsit încăperea, trântind uşa după el. S-a făcut o linişte şocantă. Deodată, n-a mai fost nimeni beat. Poate, în acel moment, pentru prima oară, înţelegeam ce înseamnă să pierzi un război. Poate, atunci, am înţeles că Löwe nu vorbea în zadar şi că toţi eram sub ameninţarea sentinţei la moarte.

Kleiner s-a prăbuşit greoi într-un fotoliu şi a rămas acolo, transpirând, cu picioarele lăbărţate, cu braţele atârnându-i pe podea. Pistolul i-a alunecat din toc şi l-a lăsat unde căzuse. Furios, Hofmann l-a ridicat şi i l-a pus la loc.

— Mai bine păstrează-l, a zis. Poate o să-ţi prindă bine într-o zi, ca să te împuşti cu el...

În dimineaţa următoare, am ocupat poziţie alături de Regimentul 587 de infanterie, înlocuindu-l pe 500, care era un regiment disciplinar

compus nu din infractori, ci aproape în întregime din funcţionari căzuţi în dizgraţie. Toţi WU-iştii [2], indiferent din ce regiment făceau parte, trebuiau să poarte un semn roşu pe spate. În felul acesta, era uşor de deosebit.

Am găsit linia frontului, în acel punct, neobişnuit de liniştită. Prima dintre tranşeele ruseşti era departe, la marginea mlaştinii, iar ţara nimănui era tăcută şi pustie. Am ajuns acolo într-o joi. Potrivit spuselor celor care erau în zonă de câtva timp, aceasta era ziua în care era împărţită raţia de vodcă trupelor ruseşti; un litru şi jumătate de om, în general consumată în mai puţin de o oră. Am fost informaţi că ne putem aştepta la o noapte plină de evenimente.

Aici, chiar în mijlocul mlaştinii, ţânţarii roiau şi bâzâiau ca una dintre plăgile Egiptului. Erau cu mult mai răi decât păduchii de care nu ne despărţeam niciodată. Fusesem dotaţi cu plase contra ţânţarilor, dar bestiile îşi găseau loc să intre şi să ne sugă sângele după bunul lor plac. Porta pretindea că găsise un remediu, dar după părerea noastră era la fel de rău ca prezenţa ţânţarilor. Se acoperea cu o vaselină urât mirositoare, luată de la un camion distrus şi lăsat să se scufunde în mlaştină, dar din acel moment era ocolit nu numai de îngrozitoarele insecte, ci de toată lumea. Aşteptam cu interes să vedem dacă îi va respinge pe ruşi.

Răsfirate printre noi, în tranşee, se vedeau semnele roşii ale WU-iştilor. Carne de tun. Li se promiseseră că vor fi iertaţi dacă se vor distinge în luptă, dar ei ştiau, ca şi noi, că asta era pur şi simplu o poveste pentru creduli. Ei erau oameni pierduţi. Erau acolo ca să umfle numerele. Erau acolo ca să moară. Se înghesuiau laolaltă în grupuri, plini de ură şi suferinţă, aşteptând doar să fie mânaţi ca o turmă în mijlocul unui câmp de mine sau scoşi cu forţa din tranşee ca să înfrunte prima explozie a tunurilor ruseşti. Nimeni nu-i băga în seamă decât ca să-i înjure sau să-i lovească cu picioarele. Erau evitaţi şi trataţi cu dispreţ, ca nişte prizonieri de război dezgustători. Când începea lupta, erau inutili atât pentru ei, cât şi pentru altcineva. Nu aveau pentru ce mai trăi, aşa că puteau foarte bine muri.

Puţin după ora 20,00 a început distracţia. O vreme îi ascultasem cum strigă şi râd în cealaltă parte a mlaştinii, pregătindu-se pentru atac. Dar nu e mai uşor să te împaci cu grenadele de aruncătoare, pur şi simplu, pentru că te-ai aşteptat la ele. Erau aruncate cu o precizie supărătoare şi doi WU-işti au fost sfârtecaţi în bucăţi înainte ca Micuţul (care sărea totdeauna primul la acţiune) să aibă şansa de a răspunde cu mitraliera. După asta au urmat bombele cu fosfor, care au provocat o panică extraordinară când au explodat direct în faţa nenorociţilor de WU-işti, care alergau ţipând în toate direcţiile, ca oile când e lupul în mijlocul lor.

Tragerea a continuat sporadic toată noaptea. Am avut un scurt răgaz de linişte dimineaţă, iar după-amiază au început lunetiştii să facă prăpăd printre noi. Erau siberieni care stăteau cocoţaţi în vârful copacilor, ca nişte ciori uriaşe. Sunt sigur că fuseseră aleşi cu grijă pentru treaba asta, deoarece nu iroseau nici un glonţ. Dacă îţi arătai capul peste marginea tranşeei pentru măcar o sutime de secundă, primeai un glonţ direct între ochi. Erau diavoli, deghizaţi, siberienii ăia. Chiar şi ruşii se temeau de ei. Ei ucideau pentru simpla plăcere animalică de a ucide, numărându-şi victimele în fiecare zi, păstrând cadavrele pentru medalii, aşa cum alţi oameni păstrează şase bănuţi pentru a cumpăra cadou de ziua de naştere a bunicii. Totuşi, cred că nu ne putem

---

2 Wehrmacht unwürdig — cei nedemni de serviciul militar. (N.A.)

plânge. Noi îi egalam prin tirolezi, care dovedeau acelaşi zel şi precizie în spulberarea creierelor omeneşti.

Primul care a înscris întâia noastră lovitură precisă, drept răspuns, a fost Legionarul. L-am văzut ducându-şi arma la umăr, ochind cu grijă, trăgând, şi de pe cea mai de sus ramură a unui stejar s-a prăvălit un trup pe pământ. De abia terminasem cu felicitarea legionarului, că Porta i-a şi urmat exemplul şi un al doilea siberian a venit plonjând din văzduh şi a intrat în mlaştină. Pentru o clipă a apărut soarele de după nori şi în tufişuri a strălucit un obiect de metal. Barcelona l-a apucat pe Porta de braţ şi a arătat într-acolo.

— Uite-l... acolo în stufăriş, cu bucăţi de iarbă puse pe cap, tâmpitul.

În agitaţia sa, Porta i-a smuls binoclul lui Barcelona şi l-a împins într-o parte ca să poată vedea mai bine. Un glonţ exploziv a izbit locul unde stătuse. Porta n-a pierdut timpul. A aruncat binoclul. S-a ridicat în picioare, a tras trei cartuşe unul după altul şi din păpuriş s-a înălţat un trup. Jumătatea superioară a capului îi fusese zburată. Şi-a azvârlit braţele în sus, a făcut un pas înainte în mâl şi s-a prăbuşit. Peste câteva minute a fost supt în adâncurile mlaştinii mişcătoare. Au mai rămas doar câteva băşici cafenii, dezgustătoare, în nămol, pentru a arăta pe unde intrase. Zona devenea un mare cimitir. Într-o zi, poate, când toate luptele se vor termina, mlaştina îşi, va elibera numeroasele victime şi toate tigvele goale vor fi aruncate la suprafaţă ca să plutească în linişte pe marea de nămol. Această privelişte va merita să fie văzută. Va fi un monument minunat în cinstea măcelului de cinci ani.

În timp ce Porta se mai bucura încă de triumful său, un proiectil bine ochit a nimicit în întregime plutonul întâi din Compania a şaptea. N-a mai rămas din el decât o mânecă de manta care plutea prin aer. După ce praful s-a aşezat, am descoperit câteva fragmente de oase şi bucăţi de metal strâmbate. WU-iştii erau într-o stare de panică, încât ni s-a dat ordin să-i împuşcăm dacă e necesar.

Pastorul Fischer se ghemuise într-un adăpost cu un fost poştaş din Leipzig. Poştaşul fusese prins furând colete poştale cu valoare declarată (infracţiune care atrăgea pedeapsa cu moartea), dar, probabil, omul avusese prieteni sus-puşi de a scăpat cu viaţă şi cu zece ani de închisoare. Fusese ademenit ca un prost în batalionul 999 cu promisiunea că, dacă se va purta frumos, va fi repus în vechea slujbă la Leipzig. Există oameni care cred în orice, chiar şi în propaganda nazistă. Fusese necesar doar puţin timp la Sennelager ca să i se spulbere iluziile, dar, fireşte, nu e mai puţin adevărat că atunci era prea târziu să mai dea înapoi.

— Ei, părinte! a zis, înghiontându-l pe Fischer, care tremura în coastele-i numai piele şi os. Ce-ar fi să încercăm să fugim?

A dat din cap în direcţia nimănui. Fischer a ezitat. A privit peste întinderile mlăştinoase, spre linia frontului rusesc.

— După cum văd eu lucrurile, a zis poştaşul, nu poate fi mai rău în partea cealaltă a gardului decât în asta. Fischer a întors spre el o pereche de ochi albaştri, înceţoşaţi. Într-un fel oarecare păreau să pună la îndoială afirmaţia. Poştaşul l-a apucat de braţ. Priveşte lucrurile în felul ăsta, a zis. O să ne omoare în mod sigur dacă vor rămâne în continuare aici...

Chiar în timp ce vorbea, focul s-a oprit brusc. O perdea groasă de linişte s-a lăsat peste mlaştină. Apoi, încet, unul câte unul, un nou val de sunete slabe a început să vină târându-se spre noi. Am auzit trosnetele unui foc când un sat din apropiere a început să ardă în flăcări. Am auzit mugetele îndepărtate ale vitelor înspăimântate. Am auzit gemetele răniţilor şi strigătele muribunzilor, strigându-şi soţiile şi mamele.

Şi, brusc, un nou sunet. Sunet de voci omeneşti ce se înălţa într-un cântec. Era un vechi cântec german, „Alte Kameraden" — şi venea spre noi de undeva din spatele liniilor ruseşti...

— Înţelegi ce vreau să spun, a zis în şoapta poştaşul, emoţionat. Înţelegi ce vreau să spun?

Muzica s-a stins. Am auzit pârâiturile microfoanelor ascunse, după care a prins viaţă o întreagă reţea de difuzoare.

— Armata Roşie salută batalionul 999 — şi îndeosebi pe toţi deţinuţii politici care au fost forţaţi, împotriva voinţei lor, să lupte pentru un regim corupt. Vă sfătuim să faceţi tot te vă stă în putinţă să opriţi infernala maşină de război a lui Hitler! Noi suntem camarazii voştri şi veţi avea tot sprijinul pe care vi-l putem da... Ascultaţi-ne, soldaţi germani! Ascultaţi la ce vrem să vă spunem! În dimineaţa aceasta vi s-a spus că v-au fost reduse raţiile la jumătate, deoarece sabotorii au aruncat în aer calea ferată. Asta-i o minciună! O minciună nazistă! Liniile voastre de aprovizionare sunt încă libere. Ştim, pentru că noi suntem acolo, aşteptând să vă tăiem căile de comunicaţie când avem chef. Dar deocamdată nu acţionăm. Am văzut trenurile venind. Am văzut alimentele descărcate... de-ajuns pentru toţi şi în plus. Vă întrebaţi unde s-au dus? Fiţi atenţi la vipera din sân, soldaţi germani! întrebaţi-l pe sergentul-major Bode de la Compania a opta ce-a făcut cu raţiile voastre... Întrebaţi-l unde a ascuns cele două sute de cartuşe de ţigări şi douăzeci şi trei de sticle de vodcă! Şi dacă refuză să vă spună, căutaţi voi înşivă în spatele camionului cu numărul WH 6651.557. Uitaţi-vă sub rezervorul de benzină şi veţi vedea ce-o să găsiţi acolo. Şi dacă întâmpinaţi cumva vreo dificultate, luaţi-o pe poloneza Wanda Stutnitz, o târfă, ca să vă ducă acolo şi să vă arate... Mâine seară, generalul vostru Freiherr von Weltheim face petrecere la Matoryta. Strada Laskowska, Matoryta. Reţineţi adresa, soldaţi germani! Toate băuturile şi ţigările sunt furnizate de sergentul de intendenţă Lumbe. El le-a furat de la Regimentul patru de tancuri...

Vocea a încetat şi difuzoarele au început să urle din nou melodii ameninţătoare de muzică marţială. Nimeni nu zicea nimic. Nimeni nu se mişca. Stăteam şi ne uitam, cu priviri reci şi indiferente, ca o cireada de vite care aşteaptă securea măcelarului. Muzica a încetat şi vocea aspră şi guturală a unui rus care vorbea germana a început cu propaganda.

— Camarazi! Camarazi germani! Ascultaţi ce vă spun! Aruncaţi armele şi eliberaţi-vă! Aruncaţi jugul imperialismului şi veniţi să vă uniţi cu fraţii voştri muncitori! Armata liberă a popoarelor socialiste aşteaptă să vă primească. Mareşalul Rokossovski vă oferă un loc de cinste în cadrul trupelor lui. Aici veţi fi trataţi ca propriii noştri soldaţi. Ofiţerii voştri nazişti ne consideră o subspecie... fiinţe inferioare, lipsite de raţiune, care trăiesc în mlaştini şi smârcuri. Noi le râdem în faţă! Cine, vă întrebăm, cine a câştigat victorie după victorie după dezastrul de la Stalingrad? Mă adresez vouă, celor din batalionul 999, care aţi fost forţaţi, împotriva voinţei voastre, să luaţi armele şi să vă apăraţi stăpânii. Aruncaţi-vă lanţurile şi uniţi-vă cu noi în lupta pentru libertate! V-au promis reabilitarea? Şi i-aţi crezut? Aveţi încredere în ei? Le-aţi crezut promisiunile mincinoase? Camarazi, nu vă lăsaţi înşelaţi! Nu veţi mai vedea Germania niciodată. Nici unul dintre voi. Sentinţele voastre la moarte au fost deja semnate. Aţi fost trimişi aici ca să muriţi pentru ei. Aţi fost trimişi aici ca să vă omorâm noi. Dar noi nu vrem să vă omorâm! Veniţi acum la noi, cât mai este timp, ca să evităm vărsarea de sânge a fraţilor noştri! Noi vă putem oferi speranţa unei vieţi noi. Vă putem oferi un război de răzbunare împotriva criminalilor nazişti care vă condamnă să muriţi pentru ei... Vom lupta şi vom fi victorioşi! Nu ne vom opri până

la Berlin! Veniţi şi uiţi-vă cu noi în lupta noastră. Nu vă vom lăsa să muriţi de foame, noi nu vă vom trimite la moarte într-o luptă dezonorantă a unui muncitor împotriva altuia... Vă aşteptăm să veniţi la noi în seara aceasta. Între orele 19,00 şi 21,00. Vă vom asigura foc de acoperire şi vă vom proteja în timpul trecerii. Luaţi-vă inima în dinţi! Ridicaţi-vă împotriva celor care vă persecută şi alungaţi-i!

Vocea a strigat până a răguşit şi s-a oprit. În adăpostul lor, poştaşul şi pastorul tremurau. Poştaşul a întrerupt primul tăcerea.

— L-ai auzit, a zis în şoaptă. Ai auzit ce-a zis? Acelaşi lucru ca mai înainte. E clar ca lumina zilei, nu? E singurul lucru înţelept de făcut, să scăpăm din iadul ăsta cât mai există încă o şansă... Ce zici, padre? Vii cu mine?

Încet, Fischer a dat din cap în semn de dezaprobare.

— Nu pot, a zis. Îţi urez noroc, dar nu pot să-mi părăsesc oamenii. Ei au nevoie de mine şi trebuie să rămân cu ei.

Poştaşul s-a holbat la el.

— Eşti nebun? Cred că ai luat-o razna! La ce bun să rămâi aici ca să ajuţi adunătura asta de nenorociţi sortiţi morţii? Vrei să fii martir, nu? Asta vrei? Vrei să fii un nenorocit de martir, ca nenorocitul ăla de martor al lui Iehova?

— Hristos a murit pe cruce, a murmurat Fischer, uşor confuz. Voi înfrunta orice soartă mi-a rezervat Domnul. Nu voi întoarce spatele la ceea ce consider că-mi este datoria.

— Datorie! a zis celălalt, dispreţuitor. Ei bine, poate fi ideea ta de datorie să stai aici ca o cloşcă pe ouă şi să ţi se zboare sfinţii creieri, dar, indiscutabil, nu mai este a mea! Eu am de gând să încerc cât oferta mai stă în picioare.

Fischer a întors spre el doi ochi albaştri, blânzi.

— Dacă aş fi în locul tău, a zis încet, eu nu aş avea prea mare încredere în cuvântul ruşilor. Şi ei au lagăre de concentrare şi deţinuţi politici. Cred că nu se vor purta cu tine mai bine decât naziştii.

Poştaşul a ridicat din umeri.

— Trebuie să risc, bătrâne. Poate n-o să reuşesc, recunosc, dar cel puţin e mai bine decât nimic... Sper că n-o să mă împuşti pe la spate în timp ce voi trece?

— Eu n-aş împuşca un om, a zis Fischer, grav. Dumnezeu să te aibă în pază.

În toate celelalte gropi de obuze şi adăposturi, WU-iştii vorbeau în şoaptă între ei, luând în considerare implicaţiile ofertei ruseşti.

— Aţi auzit ce-au zis? Aţi auzit ce-au zis adineauri? Paul Weiss, fost bancher, fost escroc, fost şarlatan. S-a întors agitat spre camaradul său. De ce nu încercăm? Ce zici? De ce nu încercăm? Prefer să mor luptând pentru roşii decât pentru nazişti. Să-l ia dracu de partid şi de blestemată de patrie! Ce-au făcut pentru cei ca tine şi ca mine? Cu siguranţă, în Germania nu va fi niciodată libertate. Nu cât o să trăiesc eu. Orice mişcare faci, Gestapo-ul e după tine, ca o haită de câini flămânzi. De ce să nu încercăm şi să vedem cum e lumea de cealaltă parte a gardului, pentru variaţie?

Cu puţin înainte de ora 19,00 a început să plouă: o burniţă a învăluit repede zona într-o ceaţă uşoară. Aproape imediat, a început barajul rusesc. Focul de artilerie, care până atunci fusese sporadic, a crescut treptat în intensitate. Proiectilele au început să sfârtece zona din faţa tranşeelor, iar în spatele nostru o ploaie de bombe cu napalm a aprins pământul. Acesta era, fără îndoială, modul subtil al ruşilor de a-i încuraja pe aşa-zişii dezertori, demonstrându-le astfel ce-i va aştepta dacă se vor hotărî să rămână să lupte pentru Hitler.

Exact la ora 19,00, tirul a încetat. Doar un proiectil mare a întrerupt brusc liniştea în clipa în care a explodat. Zgomotul a venit din spatele nostru, de undeva din apropierea satului, unde Hofmann se mai distra cu cele două telefoniste din Luftwaffe.

— Să sperăm că l-a nimerit pe ticălos, a bombănit Micuţul, cu obişnuita lui simpatie faţă de superiori.

De pe poziţia lor avansată, Paul Weiss şi camaradul său au privit atenţi prin ceaţa ce se târa spre liniile inamice, care păreau pustii. Ştiam că suntem spionaţi din toate direcţiile, dar nicăieri nu exista nici un semn de activitate.

— E-n regulă, acuma, a şuierat Weiss. Hai să pornim, înainte să vină grosul. E de-ajuns să mai aibă câţiva ideea asta şi locul o să fi plin, ca un parc de distracţii într-o duminică după-amiază... Hai, s-o ştergem!

Camaradul său a ezitat. Înainte să poată pleca, s-au târât spre ei, ca să li se alăture, doi WU-işti dintr-o groapă de proiectil din apropiere. Weiss a plescăit din limbă nerăbdător.

— Cum e? Vii sau nu?

Sub privirile dubioase ale camarazilor săi, a făcut un salt înainte în *ţara nimănui*. A aterizat într-un crater, pe burtă, şi a dispărut din vedere. Câteva secunde mai târziu, a venit sergentul Repke. S-a uitat la cei trei care rămăseseră şi s-a încruntat.

— Ce se-ntâmplă aici? Şi-a dus binoclul la ochi şi a privit bănuitor prin ceaţă. Eraţi patru acum o clipă. Unde s-a dus al patrulea?

Cei trei au schimbat priviri temătoare.

— Nu s-a dus nicăieri, domnule sergent...

— Am fost împreună tot timpul...

— Doar noi trei...

— Împreună...

Repke i-a ignorat, glacial. Nevăzând nimic în ceaţă, şi-a pus pe umăr pistolul-mitralieră şi a plecat, fără să mai privească în urmă, ca să inspecteze cuibul de mitraliori. Cei trei nu şi-au pierdut timpul. Repke avea să revină în mod sigur şi ei n-aveau nici o intenţie să mai stea, ca să fie interogaţi despre dispariţia lui Weiss. După ce şi-au aruncat armele, s-au repezit năvalnic în ploaie, spre nord.

Artileria a început din nou, de pe ambele părţi. Pământul se cutremura sub loviturile tunurilor grele şi proiectilele explodau în stânga şi în dreapta. Noi aşteptam, nemişcaţi.

— Lăsaţi-i să se distreze, a zis Bătrânul, sec. O să se potolească în curând.

Burniţa se transformase într-o ploaie torenţială şi sufla vântul; în câteva secunde am fost uzi până la piele. Colinele îndepărtate, ocupate de ruşi, dispăreau treptat în ceaţa fumurie pe măsură de noaptea se lăsa. Era o seară excelentă pentru dezertori.

Sergentul de stat-major Wolte stătea cu Bugler şi Treiber, doi WU-işti. Priveau fix spre liniile ruseşti. Bugler s-a uitat la Treiber şi amândoi la Wolte, încuviinţând din cap unul spre celălalt.

— Domnule sergent, a zis Bugler, pe un ton potrivit de umil, scuzaţi-mă că vă deranjez, dar ştiţi cumva dacă o să căpătăm ceva de mâncare azi? Nu că-mi fac probleme personal, fireşte. Dar îmi chiorăie maţele atât de tare, încât cred că pot fi auzite de la un kilometru depărtare.

Sergentul Wolte s-a întors încet să-i privească pe cei doi. Şi-a împins casca pe ceafă.

— Păi, de ce mă întrebaţi? a zis. De ce nu treceţi dincolo să-i întrebaţi pe ruşi? Ei par să ştie mai multe despre asta decât ştim noi. Aţi auzit ce-a zis, nu-i aşa? Acolo puteţi avea toată mâncarea pe care o

vreţi. De ce nu treceţi la ei s-o luaţi?

Treiber s-a dat un pas înapoi, nervos, cu colţurile gurii lăsate uşor în jos. Părea ca şi cum Wolte îi invita în mod deschis să treacă la inamic, deşi asta ar fi fost imposibil. Wolte era un bun nazist. El credea în partid şi în Führer. Pe Wolte nu l-ar bate niciodată gândul să dezerteze.

Bugler a înghiţit de câteva ori înainte de a răspunde.

— Ne-aţi împuşca, a zis, cu o voce groasă. Ne-aţi împuşca în clipa în care am mişca.

— Crezi? Wolte şi-a lăsat din nou ochii să rătăcească spre liniile frontului rusesc. Cine ştie ce-aş face sau nu? Aş putea chiar să vin cu voi. Cu cât am merge mai mulţi, cu atât ne-ar primi mai bine... Brusc, a întins un braţ şi a arătat. Priviţi, a zis. Priviţi acolo. Încă patru camarazi de-ai voştri aşteaptă să plece... Ce-ar fi să ne unim forţele cu ei? Dacă lucrurile ar merge prost şi n-am reuşi, i-am putea aresta pe cei patru şi i-am aduce înapoi aici. Cine ar putea contesta faptul că nu ne-am dus să-i urmărim?

Bugler părea stingherit.

— Da, totul e foarte bine, a zis. Totul e foarte bine, dar eu nu cred că roşii ne-ar primi bine dacă am apărea cu un nazist după noi. Nu sunt proşti, nu-i aşa? Nu sunt nişte tâmpiţi nenorociţi. Chiar dacă ţi-ai smulge toate fleacurile din piept, toate insignele şi aiurelile alea, ar şti că n-ai fost de-al nostru.

— Crezi că nu m-am gândit deja la asta? Crezi că nu m-am asigurat deja? Wolte a zâmbit: un uşor zâmbet de auto-felicitare. Am avut grijă să-mi fac rost de două rânduri de documente, unul pentru uzul obişnuit, altul pentru situaţii extreme...

S-a lăsat o tăcere penibilă.

— Deci s-a făcut. Bugler şi-a băgat capul între umeri. Deci ai documente false şi n-o să se afle că eşti nazist. Aşa, poate, ar merita să încercăm. Dar s-ar putea să nu merite. Vreau să spun, de unde ştim noi că spuneau adevărul? De unde ştim că au gând să-şi respecte cuvântul?

— Nu ştim, a zis Wolte. E foarte simplu. Nu ştii niciodată cu ruşii. Acum te bat prieteneşte pe umăr şi închină paharul cu tine, apoi îţi vâră ţeava naganului în gură. E un risc pe care trebuie să ţi-l asumi.

— Ei bine, în cazul ăsta, a zis Bugler, nu sunt sigur că vreau să încerc.

— Cu asta n-ar trebui să-mi fac prea multe griji. Wolte a lovit uşor cu un deget geanta de pânză ce-i atârna pe umăr. Am câteva bunătăţi aici pe care, îmi închipui, Ivan ar fi foarte încântat să pună mâna. Cu astea în posesia lui, poate distruge întreaga linie de front germană dintr-o singură lovitură. Cred că asta ar trebui să fie de-ajuns ca să-i câştig recunoştinţa.

— Da, dar...

— Dar ce? Wolte a râs scurt. Dacă te temi de mine, ai putea să ai în vedere că am spus deja destul de multe pentru a fi spânzurat. E o probă suficientă de sinceritate. S-a oprit. Apropo, a zis, un avertisment înainte să pornim. Nici o vorbă despre Sennelager. N-ar avea nici un rost. Deoarece, dacă mă trădaţi, nu uitaţi că pot trăda şi eu. Ruşilor nu le plac infractorii cu nimic mai mult decât naziştilor. Dacă ar afla vreodată de trecutul vostru, v-ar trimite imediat pe amândoi la minele de plumb. Aşa că nu divulgaţi secrete. Ne-am înţeles?

Bugler a ezitat.

— Cred că da, a zis, supărat.

Wolte s-a întors spre camaradul său.

— Şi tu?

— Sunt de acord, a zis Treiber.

— Bine. În cazul acesta... Wolte a întins o mână. Daţi-mi documentele.

A fost o clipă de îndoială, apoi, cu teamă evidentă, i le-au dat. Wolte a ales două pagini albe şi a mâzgălit IP [3] pe ele. Din geanta de pânză a scos o ştampilă de cauciuc cu semnătura colonelului. A pus-o cu grijă sub literele scrise cu mâna, şi apoi, ca să fie şi mai sigur, a adăugat cuvântul „Buchenwald". Le-a restituit documentele şi pe faţa lui Bugler a înflorit un larg zâmbet de uşurare în timp ce examina opera sergentului.

— Minunat, a zis. Minunat. Buchenwald, ce zici? Asta mă face să mă simt mult mai în siguranţă.

Wölte a aruncat ştampila.

— Haideţi s-o luăm din loc, a zis. Acum ori niciodată.

Trecerea prin *ţara nimănui* a fost surprinzător de rapidă şi simplă. Oamenii noştri şi-au pus capul în piept şi-au rupt-o în fugă, ca nişte cerbi. Aproape înainte de a-şi da seama, ajunseseră la prima tranşee rusă. S-au rostogolit înăuntru cu mâinile ridicate, fiind urmaţi imediat de mulţi alţii. Părea că întreaga întindere de pământ dintre cele două armate se umpluse dintr-o dată de o activitate intensă. Propaganda rusească făcuse o treabă bună.

Micuţul urmărea întregul spectacol prin binoclu, ţinându-ne la curent cu se ce întâmplă.

— N-am mai văzut aşa ceva. Mişună peste tot nenorocitul ăsta de loc... Să fiu al naibii! a adăugat, agitat. Mai merge unul! Şi încă unul! Cred că-i acolo jumătate din nenorocita asta de armată. Se pare că nu pot fugi destul de repede...

La un moment dat, Porta a încercat să deschidă focul, dar Bătrânul l-a oprit.

— Lasă-i să meargă, a zis. Lasă-i pe nenorociţi să meargă. Lasă-i să fugă dacă asta vor. O să-şi dea curând seama de greşeală.

Din braţele Berlinului în ghearele Moscovei. M-am întrebat câţi dintre ei aveau cea mai vagă idee înspre ce alergau.

Pe neaşteptate, a venit galopând spre noi un maior din corpul de pionieri, cu faţa roşie de furie fanatică.

— Ce naiba faceţi? a răcnit la Löwe. De ce nu trageţi în ei? Isuse scump şi atotputernic, ticăloşii dezertează!

Înainte ca Löwe să-şi poată măcar deschide gura ca să răspundă, maiorul se aruncase în spatele unei mitraliere şi urla „Foc! Foc!" cât îl ţinea gura, cu o voce frenetică, gâtuită. De undeva, din *ţara nimănui*, a început un cor de voci în agonie şi sunetele tirului nostru l-au adus pe colonelul Hinka la faţa locului. Era cât pe-aci să se împiedice de maiorul nebun din spatele mitralierei care răpăia.

— Cine-i ăsta? a zis furios. Ce face acolo? S-a întors nerăbdător spre şeful serviciului înzestrării artileriei. Cine-i omul ăsta? De ce nu mi s-a raportat despre el?

Şeful serviciului înzestrării artileriei s-a uitat prudent la maior.

— Nu-l cunosc; domnule colonel, a zis. N-aş putea spune cine este.

— Atunci verifică-i documentele şi află! a zis colonelul sec.

Maiorul şi-a părăsit locul de la mitralieră şi, întristat, i-a întins documentele. Fără îndoială, zâmbetul glacial al lui Löwe şi chicotul stupid al lui Porta nu contribuia la ameliorarea situaţiei. Şeful serviciului înzestrării artileristice s-a uitat repede prin documente. A comparat o fotografie cu alta, a examinat atent două semnături şi o ştampilă cu aspect dubios. S-a încruntat şi s-a întors spre colonel.

— Ceva nu e în regulă cu toate astea, domnule colonel. Nu pot

---

3 IP - indezirabil din punct de vedere politic. (N.A)

să-mi dau exact seama despre ce este vorba, dar aş vrea să mă uit mai atent la documentele acestea?

— Poftim? a zis maiorul, jignit. Îndrăzneşti să insinuezi că documentele acelea sunt false?

— Şi dacă sunt? a zis colonelul, pe un ton tranşant. El nu-şi face decât datoria. Ce poţi crede despre un străin care dă buzna peste tine, Dumnezeu ştie de unde, şi îşi atribuie liniştit comanda companiei altuia fără măcar „cu permisiunea d-voastră"? Treaba mi se pare cam bizară, ca să nu zic mai mult. Te-aş fi putut împuşca pe loc dacă aş fi avut chef.

Maiorului i-a pierit puţin din roşeaţa de ofticos. Şi-a şters nervos gura cu dosul mâinii. Porta, incapabil ca totdeauna de a-şi ţine gura, a făcut plin de exuberanţă un salt spre colonel, ca să-i ofere valorosul său sfat.

— Cel mai bine să nu riscăm, domnule colonel! Asta ne spuneau la Ulm. Întâi tragi şi-apoi pui întrebări, aşa ne ziceau mereu. Este vorba de contraspionaj. Am urmat un asemenea curs.

— Asta ce naiba vrea să însemne? Că eşti ditamai expertul? a zis maiorul, cu răutate. Următorul lucru pe care o să încerci să mi-l spui e că sunt spion rus în uniformă germană!

Porta s-a îndreptat cât era de lung şi a rânjit.

— Reichsführer-ul însuşi a zis că e mai bine să omori cinci oameni nevinovaţi decât sa laşi să-ţi scape unul vinovat.

— Oh, pentru Dumnezeu! a zis sec maiorul. Nu poate nimeni să-l oprească pe cretinul ăsta cu tâmpeniile lui?

Colonelul, care studiase documentele omului, i le-a dat înapoi.

— Ia-le şi întoarce-te la batalionul d-tale, a zis, glacial. O să studiez problema asta într-un moment mai favorabil. Ţi-ai depăşit autoritatea şi aştept o explicaţie detaliată a comportamentului d-tale. Acum pleacă.

Maiorul dispăru chiar mai repede decât venise. Colonelul şi-a lut binoclul şi a studiat umbrele care fugeau înnebunite încoace şi încolo în *ţara nimănui*.

— Foarte bine, a zis. Continuaţi tirul.

Micuţul a ridicat, din umeri.

— E nebun de legat, a bombănit. Să risipim bunătate de muniţie pe adunătura aia de târâturi! Lăsaţi-i roşiilor, eu i-aş lăsa. O să-i lichideze ei cât de curând.

În mod mecanic, fără nici un entuziasm pentru misiune, am deschis focul. Micuţul încărca şi reîncărca aidoma unui automat, şoptindu-i fiecărui proiectil obişnuitele nimicuri plăcute în timp ce-l împingea în culasă. Micuţul se adresa fiecăruia ca şi cum era un vechi şi valoros prieten. El era cel mai bun încărcător pe care îl aveam. Era iute, precis şi aparent neobosit. Putea să încarce ore întregi fără să-şi piardă puterile. Poate nu era el prea sigur că doi plus doi fac patru, dar categoric ştia cum să mânuiască un mortier.

— Trei sute cincizeci de metri, zicea Bătrânul.

— Amorsaţi, încărcaţi, foc, repeta Micuţul, ca unul care recită o litanie. Dă-i drumul, scumpeteo...

Văzduhul era împroşcat cu rămăşiţe omeneşti, dar ruşii deschiseseră foc de acoperire pentru aşa-zişii tovarăşi care se grăbeau să li se alăture. Au început să explodeze grenade supărător de aproape în jurul nostru. Porta a tras o înjurătură şi şi-a îndesat mai mult jobenul pe cap.

— Ruşi afurisiţi, a zis. Porci de ruşi afurisiţi. Ştiţi că folosesc femei ca să tragă cu chestiile alea? Trebuie să aibă bicepşi cât o nenorocită de minge de fotbal, e tot ce pot spune.

O oră mai târziu, focul de baraj a încetat de ambele părţi. Doar

câţiva dintre dezertori reuşiseră să sară din tigaia nazistă în focul comunist. Câţiva fuseseră recapturaţi şi arestaţi. Mulţi zăceau mutilaţi şi muribunzi în nămolul frământat din *ţara nimănui*. Între timp, a început o activitate isterică de-a lungul întregii linii, cu telefoane care sunau neîntrerupt şi mesageri care alergau încoace şi încolo cu fervoarea lor plină de înfumurare. Atât Securitatea cât şi Poliţia Secretă fuseseră informate despre dezastru, iar noi ne-am aşezat mohorâţi în aşteptarea lor.

Un locotenent-colonel din Gestapo şedea într-un colţ, cu capul în mâini. Uniforma îi era încă nouă şi sclipitoare, dar faţa părea brăzdată şi îmbătrânită înainte de vreme. Primise informaţia că în afară de doisprezece subofiţeri, care dezertaseră împreună cu contingentul de WU-işti, mai dezertase şi un căpitan. Locotenent-colonelul intervenise pe lângă Hinka să raporteze că respectivul căpitan fusese ucis în acţiune, dar Hinka era neînduplecat.

— Poţi vorbi tu însuţi cu Securitatea, a zis, ceea ce, fireşte, era ultimul lucru pe care un om cu mintea întreagă putea să-l facă.

Puţin înainte de miezul nopţii, ruşii au deschis focul asupra statului-major al diviziei. Distanţa şi direcţia erau ciudat de precise. Depozitele de muniţie au explodat unul după altul. Rezervoarele camuflate au fost lovite cu precizie calmă. Părea evident că cineva din statul-major reuşise să dezerteze şi să furnizeze celeilalte părţi informaţii valoroase.

Odată cu venirea înceată a zorilor cenuşii, ne-am pomenit cu o vânătoare de vrăjitoare a WU-iştilor care mai erau cu noi, fie de bunăvoie, fie de nevoie. În parte, era o formă de reprimare; în parte, dorinţa de a găsi ţapi ispăşitori, de a demonstra loialitatea faţă de Führer şi ura faţă de duşmanii lui, doborând câţiva oameni fără apărare. L-am văzut pe pastorul Fischer atacat în mijlocul unei rugăciuni de către sergentul Linge, înfuriat, care i-a făcut o tăietură pe faţă cu marginea căştii. L-am văzut pe Oberwachtmeisterul Danz venind în fugă ca să se distreze şi el. Am văzut cum l-a izbit pe pastor cu ţeava revolverului în maxilar şi cum i-a apăsat faţa în noroi cu tocul cizmei. I-am văzut apoi pe amândoi alergând veseli în căutarea altor victime. Pastorul Fischer s-a ridicat în picioare, clătinându-se, cu sângele şiroind din gura-i zdrobită. Putea fi mai rău. Cel puţin mai era în viaţă. Locotenent-colonelul al cărui căpitan dezertase a fost găsit cu creierii zburaţi.

Dimineaţa, mai târziu, am fost înlocuiţi de un regiment de infanterie. Rămăşiţele zdrenţuite ale batalionului 999 au fost adunate şi trimise într-un sat din apropiere, unde au fost privite cu uimire şi teamă de către trupele deja pe poziţie.

— Deţinuţi, i-a zis un soldat vecinului său, făcând pe informatul. Asta trebuie să fie. Deţinuţi.

Nu le trecea prin minte că aceste schelete pe jumătate goale puteau fi propriii lor compatrioţi; că această colecţie nenorocită de piele şi oase fusese trimisă din Germania să moară. Führer-ul, în atotputernica-i înţelepciune şi generoasa bunătate, nu va îngădui niciodată un asemenea lucru.

Batalionul a trecut prin sat, a scăpat de soldaţii care îl priveau cu gurile căscate, continuându-şi drumul încă opt kilometri. În cele din urmă a fost oprit şi i s-a făcut o primire călduroasă de către o unitate de pază a Securităţii din Varşovia, cu oribilele insigne cu cap de mort pe căşti. Au fost aliniaţi şi asaltaţi în maniera prietenească, obişnuită, a celor din Securitate. Dacă vreunul era câtuşi de puţin în afara rândului, primea fie o lovitură în cap, fie un glonţ în ceafă dintr-un P38. Cei care se prăbuşeau pe pământ erau loviţi cu picioarele, cu nepăsare, până îşi

pierdeau cunoştinţa, apoi erau lăsaţi în seama câinilor. A fost o mare zăpăceală, cu ţipete şi răcnete, lătrături de câini, tropăituri de cizme şi ordine date în gura mare. Toate acestea făceau parte din procedeul obişnuit.

La câtva timp după ce batalionul fusese curăţat de uscături în mod corespunzător şi considerat prezentabil ca aspect, a fost predat unui maior însoţit de doi oameni din companiile speciale ale lui Dirlewanger. Imediat, maiorul a comandat rămăşiţelor tremurătoare din 999 să-şi dezbrace zdrenţele şi să se alinieze cu faţa la perete şi cu mâinile la ceafă. Cine va îndrăzni să mişte, i-a informat, va fi împuşcat. Se pare că, după numărul redus rămas, îndrăzniseră mulţi.

Maiorul vorbea calm în continuare, în timp ce asasinii lui Dirlewanger îşi vedeau de sarcina lor de plivit şi săpat selectiv. A vorbit aproape o oră. A descris cu detalii înflăcărate diferitele pedepse la care se puteau aştepta dacă se abăteau de la regulamente nu cu mai mult de lăţimea unui fir de păr. I-a avertizat îndeosebi împotriva încercării de a-şi urma foştii camarazi dincolo de linii, spre tranşeele ruseşti: familiile acelora, soţii, copii, mame şi taţi fuseseră arestaţi şi ţinuţi ca ostatici. În cele din urmă, a anunţat că cei ce mai erau în viaţă puteau să-şi îmbrace hainele şi să se pregătească pentru a fi transportaţi la Regimentul 27 de tancuri. Acolo vor găsi nenumărate ocazii de a muri eroic.

Acum, probabil, chiar şi perspectiva de a sta în nămol până la genunchi, cu mortierele ruseşti fluierând prin aer, începuse să pară o modalitate destul de plăcută de a-ţi petrece timpul. Supravieţuitorii s-au îmbrăcat, plini de recunoştinţă, în ceea ce mai putuseră găsi din îmbrăcăminte şi au fost impresionaţi convenabil când au descoperit că-i aşteptau câteva camioane ca să-i ducă la noua lor destinaţie. Totuşi, spre nefericirea lor, Regimentul 27 de tancuri era foarte departe, şi unii dintre ei n-au mai avut norocul să ajungă acolo. Se formase un tribunal secret şi se hotărâse, oarecum arbitrar, ca un om din trei să fie condamnat la moarte fără judecată. Într-acolo erau duşi acum.

Camioanele s-au oprit la locul stabilit şi s-au golit jalnica încărcătură. Cu baionete şi paturi de puşti, oamenii au fost mânaţi printr-un culoar de soldaţi înarmaţi cu drugi de fier spre abator. Unii dintre ei n-au mai ajuns la abator. E de-a dreptul uimitor ce lovituri mortale pot fi date cu o vergea subţire de fier în mâinile unui expert. Fireşte, când eşti în armată, ucizi prin orice metodă ţi se cere. Foarte curând ajungi expert în majoritatea metodelor de a ucide. Cei care trecuseră cu succes prin cele două rânduri de vergi au fost înghesuiţi, ca vitele, în pivniţele întunecoase şi pline de igrasie ale unei clădiri în ruină. Pământul de sub picioare s-a transformat repede într-un noroi vâscos. Din tavan picura apă. Şobolanii din canalul de scurgere, îndrăzneţi din cauza foamei, alergau peste tot, rozând picioarele oamenilor. Întrucât spaţiul nu era suficient pentru a încăpea atâtea trupuri, santinelele au trebuit să-şi folosească bicele ca uşile să poată fi închise şi zăvorâte.

Toată ziua şi toată noaptea, oamenii au fost lăsaţi să moară de foame şi să se sufoce. Fiecare lupta pentru sine, nu mai rămăsese loc pentru sentimente. Cei mai slabi erau împinşi dedesubt. Puţin după miezul nopţii, uşile au fost deschise şi au fost strigate şase nume. Puţinii aleşi şi-au făcut drum, căţărându-se şi târându-se spre ieşire. Li s-o fi părut, probabil, că sunt graţiaţi. Uşile au fost închise cu forţa după ei şi cei dinăuntru au auzit rafala năprasnică a mitralierei.

După aceea s-a lăsat liniştea şi au ştiut ce înseamnă când e strigat numele unui om...

Această companie de oameni epuizaţi era o adunătură ciudată de infractori. Unii fuseseră prinşi ascultând posturi de radio străine, unii

îndrăzniseră să pună la îndoială, cu voce tare, victoria finală; unii spuseseră ce gândesc, într-un loc public. Alţii jefuiseră, escrocaseră şi omorâseră. Totuşi, alţii se dedicaseră, într-un mod supărător, unui ideal de non-violenţă. Şi acum, toţi împreună îşi aşteptau moartea într-o pivniţă bântuită de şobolani.

Au trecut zece minute. Uşile au fost deschise încă o dată şi alţi şase oameni au fost chemaţi să înfrunte focul de mitralieră. În zori, era cu mult mai confortabil în noroiul din pivniţă. Era foarte mult loc să te mişti şi mult aer să respiri. Oamenii au început chiar să se simtă omeneşte, să vorbească din nou şi să facă presupuneri cu privire la cine va urma când se va deschide uşa data următoare. Unul a prezentat o teorie că erau luaţi numai infractorii care purtau o dungă albastră sau roşie. Numaidecât, toţi cei care purtau dungi verzi au scos un oftat de uşurare.

— Da, înţeleg ideea, a zis un criminal din Leipzig. Înţeleg ce vrei să zici. Îi lichidează doar pe politicieni şi pe trădători. Şi cred că aşa s-ar şi cuveni. De ce să-i hrănească şi să-i îmbrace Adolf pe cei care vor să-l trădeze? Să se scape de ei, zic eu, şi pe noi ceilalţi să ne lase în pace.

Dungile verzi au început să devină foarte sigure de ele, pe măsură ce timpul trecea şi nici una nu fusese strigată. Mentalitatea de închisoare se reafirma. Au început să fure tot ce puteau de la cei slabi şi morţi. Unul s-a întors spre pastorul Fischer care mai atârna neputincios de viaţă, pleznindu-l peste faţa deja zdrobită şi sângerândă.

— De ce nu te rogi, preot ticălos? De ce nu-L rogi să coboare şi să ne ajute?

Din partea cealaltă a pivniţei s-a auzit un râs acru.

— El, cel de-acolo de sus! Tare bine ar fi dacă ar fi împotriva SS-ului...

Târziu, după-amiază, uşile s-au deschis pentru ultima oară şi un căpitan SS li s-a adresat din cadrul uşii.

— Gata, ascultaţi-mă, adunătură de porci! De drept, ar trebui să fiţi toţi morţi acum. Dacă ar fi după mine, v-aş scoate afară şi m-aş descotorosi de toţi. Reichsführer-ul însuşi a decis să vă mai acorde o şansă pentru a dovedi că sunteţi demni de a fi lăsaţi să mai trăiţi. Sper că vă simţiţi bine şi în formă, deoarece aveţi un marş lung de făcut până la locul unde nu veţi mai fi ispitiţi să fugiţi la inamic. Veţi şti unde mergeţi când veţi ajunge acolo, nu înainte. O să mergeţi fără cizme. Armata bulgară mărşăluieşte fără cizme, aşa că de ce nu aţi face-o şi voi? Aceia dintre voi care veţi ajunge cu bine veţi fi dotaţi cu tot ce aveţi nevoie. Dacă vreunul cade pe drum, va fi împuşcat. Şi dacă e vreunul care nu se simte în stare să meargă fără cizme, să iasă înainte şi să spună.

S-a făcut o linişte temătoare, apoi, din umbrele pivniţei, a apărut încet un om. Căpitanul l-a privit cum se apropie.

— Ei? Ce-i cu tine?

Omul a înaintat, şchiopătând. Piciorul drept îi era rupt şi plin de sânge. Nu mai era nevoie de vorbe.

— Vai, vai, ăsta nu pare prea sănătos, a zis căpitanul. Trebuia să fi fost îngrijit de mult timp.

A chemat un sanitar şi i-a făcut semn spre om. Brigada lui Dirlewanger nu avea doctori. Toate operaţiile erau făcute de sanitari neîndemânatici şi nepricepuţi, fără anestezie. Considerau că asta îl întărea pe om.

— Ce crezi? a murmurat căpitanul. O să poată merge?

Sanitarul a vârât un deget în carnea crudă a piciorului vătămat. Omul a scos un ţipăt de durere şi sanitarul s-a ridicat, rânjind.

— Mi-e teamă că nu, domnule. E total inapt.

Căpitanul a făcut o faţă compătimitoare.

— Păcat, a zis, că avem o pierdere chiar înainte de-a începe. Totuşi, dacă omul nu poate merge, nu poate merge, aşa că să terminăm.

A intrat în pivniţă o santinelă. Nenorocitul invalid a fost îngenuncheat printr-o îmbrâncitură şi capul i-a fost împins înainte. A răsunat o împuşcătură. Această problemă specială a fost rezolvată.

— Asta e, a zis căpitanul. Mai este altcineva care nu se simte în stare să meargă?

Se părea, după tăcere, că toţi aveau o sănătate înfloritoare. Când însă coloana şovăitoare a pornit în cele din urmă la drum, a lăsat în urma ei o dâră lungă de sânge.

Supravieţuitorii au fost predaţi Regimentului 27 de tancuri, la puţin timp după miezul nopţii. Au fost aruncaţi într-un şopron să doarmă, iar dimineaţa următoare au fost dotaţi cu arme şi uniforme. Acum erau toţi gata să moară pentru ţară.

În aceeaşi seară am pornit din nou spre front.

Cine jură pe svastică, pe viitor trebuie să renunţe la orice altă loialitate.

Himmler. Discurs adresat voluntarilor iugoslavi la Zagreb, 3 august 1941.

Două mii de polonezi fuseseră înghesuiţi într-o baracă, la câteva mile dincolo de pădurile care mărginesc Varşovia în partea de nord. Satele din jur fuseseră golite de bărbaţi şi femei; mai rămăseseră doar copiii.

— Sunt printre voi care înţeleg germana? a întrebat Hauptsturmführer-ul Sohr mulţimea înspăimântată.

Şi-a tras şapca gri, cu sinistru-i cap de mort pe cozoroc, în jos pe frunte ca să-i protejeze ochii de strălucirea soarelui de după-amiază. Un polonez bătrân s-a dus încet spre el, târşâindu-şi picioarele.

— Ştiu câteva vorbe, domnule. S-ar putea să vă fiu de folos.

— Bine. Spune oamenilor să se aşeze pe trei rânduri. Spune-le să se ţină de mâini şi când dau ordinul de plecare, spune-le să meargă spre pădure, lăsând cel puţin zece metri între fiecare rând.

— Şi ce trebuie să le spun să facă atunci când vor fi în pădure, domnule?

— Spune-le să... culeagă căpşuni. Fructele sunt excelente pe vremea asta a anului.

Bătrânul a tradus cu fidelitate acest ordin bizar. Feţele îngrijorate ale oamenilor s-au destins treptat. S-au încolonat ascultători pe trei rânduri, ţinându-se de mâini şi râzând. Ciudaţi oameni, naziştii ăştia! Să adune două mii de bărbaţi şi femei doar ca să meargă să culeagă căpşuni în pădure! Nici unul dintre ei nu ştia, pentru că nimeni nu găsise de cuviinţă să le spună că pădurea fusese plantată cu mine de luptătorii polonezi din rezistenţă.

Prima coloană a pornit, mână în mână, încă zâmbind uşor de uşurare. Cei câţiva mai înceţi şi cei câţiva care erau instinctiv neîncrezători erau împinşi înainte de SS-işti înarmaţi cu puşti. SS-iştii ţineau pasul cu coloana. Ei înşişi nu ştiau deocamdată nimic despre mine. Ştiau doar că în urmă cu câteva zile fuseseră condamnaţi la moarte şi că, deodată şi inexplicabil, fuseseră graţiaţi. Dar nu erau ei cei care trebuiau să judece de ce.

Bătrânul era în centrul primei coloane. Ţinea mâinile ambilor săi fii, unul într-o parte şi celălalt în cealaltă. Păşea cu grijă, aşteptându-se ca pământul să se deschidă în fiecare clipă sub picioarele lui. Îi cunoştea pe germani. Ştia că merge la moarte. Şi-a luat inima în dinţi când au ajuns la marginea pădurii şi, brusc, instinctiv parcă, întreaga coloană s-a oprit. Gărzile SS fugeau încoace şi încolo în spatele tor, trăgând cu puştile în aer şi lovind oamenii cu picioarele. Fără nici o tragere de inimă, mulţimea şi-a continuat încet drumul.

De-abia au intrat doi paşi printre copaci că întreaga zonă a şi explodat în faţa lor. Fiii bătrânului au fost smulşi din mâinile lui. Trupuri sfărâmate au fost aruncate în aer. Oamenii ţipau, plângeau şi fugeau cuprinşi de panică prin acest infern. Au fost multe explozii, multe ţipete. Un adevărat iad. A fost mânat la moarte al doilea rând de victime. O tânără cu o aşchie lungă de lemn înfiptă în şold a fost aruncată cât colo. S-a târât înainte pe pământul împroşcat de sânge, gemând de durere şi cerând îndurare. Dar îndurarea nu era ordinul zilei. A fost azvârlită înapoi în teroarea care bântuia printre copaci.

Coloana a treia s-a trezit prinsă între un câmp de mine într-o parte şi un şir de arme SS în cealaltă. Câţiva au alergat spre puşti şi a fost ciuruiţi cu gloanţe. Câţiva au fugit în pădure şi au fost făcuţi bucăţi în timp ce se târau şi se poticneau de trupurile ce se zvârcoleau.

Haupsturmführer-ul Sohr şi-a dat şapca pe ceafă în timp ce privea atent la masacru. Zâmbea, văzând cum arde pădurea.

— Două mii de detonatoare umane, a murmurat. Cel mai eficient detaşament de detectare a minelor pe care am avut vreodată plăcerea să-l comand...

MAIORUL DIN CORPUL DE PIONIERI

Regimentul era din nou în mijlocul mlaştinilor. De data asta mlaştinile Tomarka. De fapt, o mlaştină se aseamănă foarte mult cu alta. Aceeaşi umezeală lipicioasă, aceleaşi nesfârşite roiuri de ţânţari.

Ne obişnuisem acum cu ei şi în perioada de linişte reuşeam chiar să găsim compensaţii pentru faptul că eram în acel loc. Odată ce te stabileai acolo şi sălbăticia locului supravieţuia şocului invaziei, ajungeai să-ţi dai seama că de fapt locul era o rezervaţie naturală fascinantă. Existau rândunele şi broaşte din abundenţă. Într-o zi, două berze au coborât să cerceteze mitraliera grea şi de atunci şi-au făcut obiceiul de a pescui broaşte exact sub ea. Cuibul le era sus, în copacii de lângă liniile noastre de front. După primele zile, păreau să se obişnuiască cu răpăitul continuu al mitralierelor şi cu exploziile proiectilelor. Era uimitor cât de repede se împăca viaţa animalelor cu distrugerea cauzată de oameni şi maşinării. Au acceptat cu uşurinţă aceasta ca pe un nou model de viaţă zilnică. Era o familie de iepuri care ne vizita în fiecare dimineaţă, cerşind resturi de mâncare. Le aruncam bucăţi de varză pe care le înfulecau cu lăcomie în ciuda activităţii ce se desfăşura în jur. După aceea, fugeau spre liniile ruseşti, unde, fără îndoială, li se dădea a doua masă.

Până la sfârşitul şederii noastre acolo, am adunat o adevărată menajerie. Pe lângă berze şi iepuri, mai era o familie de vulpi care venea în fiecare seară, după asfinţit, să cureţe locul de resturi de mâncare. Pe unul dintre pui l-am botezat Toscha. Era o fiinţă minunată, complet albă de la cap la coadă. Într-o zi, Micuţul a făcut greşeala de a încerca să-l prindă. S-a ales cu o muşcătură urâtă la picior şi de atunci a trebuit să se mulţumească să-l privească de la distanţă. Dincolo de postul de transmisiuni se găsea vizuina unor bursuci. Deschideam cutii cu lapte

condensat şi le lăsam la intrare pentru a-i ispiti să iasă afară. Astea erau micile distracţii ale mlaştinilor.

Cât despre ruşi, îi vedeam mult mai puţin decât pe animale, dar ştiam foarte bine unde erau. În fiecare noapte, fără greş, între orele 19,00 şi 21,00, deschideam focul cu mortierele. Şi în fiecare noapte, de îndată ce încetam, ne trimiteau răspunsul lor. Era, într-adevăr, un procedeu manierat şi previzibil. Nu era necesar pentru nimeni să se sinucidă dacă lua măsurile cuvenite. Doar idioţii neinstruiţi din 999 intrau în buclucuri. Ei insistau să poarte căştile de oţel, doar pentru că fuseseră dotaţi cu ele. Aşa cum străluceau în atmosfera umedă a smârcurilor, ofereau inamicului o ţintă prea uşoară ca să nu o nimerească.

Într-o noapte, Porta şi cu mine stăteam de gardă lângă postul de mitralieră avansat. Liniştea apăsătoare ni se părea de-a dreptul oprimantă şi, poate, nu eram atât de recunoscători, cât ar fi trebuit, necunoscutei păsări care din când în când ne cânta o serenadă din mijlocul mlaştinilor. Avea o voce ciudat de răguşită şi stridentă. Cânta cu perseverenţă două note urmate de un tril care, după o vreme, a început să mă calce pe nervi.

— Pasăre afurisită, am zis. Ca un afurisit de măgar care sughiţă.

În cele din urmă, au apărut Micuţul şi Gregor să ne schimbe, dar am rămas cu ei să le ţinem companie. Urma să ne întoarcem în gardă după două ore şi nu merita să ne ducem şi să ne întoarcem. Porta şi-a scos zarurile şi o bucată de postav verde şi ne-am aşezat să jucăm. Erau zaruri frumoase. Fildeş, cu numerele lucrate în aur. Fuseseră luate de Porta de la Cazinoul din Nisa. Am întins postavul pe o ladă de muniţie şi după fiecare aruncare a zarurilor, fie Micuţul, fie Gregor se duceau, până la parapet şi aruncau o privire dincolo să vadă ce făceau ruşii. Ca de obicei, nu făceau absolut nimic. După toate probabilităţile, jucau cărţi. Pasărea din mlaştini continua să zbiere, altfel noaptea era liniştită.

Timpul trecea încet. Eram foarte atenţi la cel mai mic zgomot şi chiar minunatele zaruri de fildeş nu reuşeau să ne reţină atenţia. Gregor îşi rodea mereu unghiile şi scuipa bucăţile. De fiecare dată când pasărea din mlaştini îşi deschidea ciocul să cânte, el se scutura tulburat şi zicea: „Pentru numele lui Dumnezeu!" După o vreme, chiar şi Porta şi-a pierdut interesul faţă de joc. A început să umble încoace şi încolo prin întuneric, pe lângă mitralieră. Era necesară o schimbare, dar aceasta nu venea. În cele din urmă, în disperare, a dansat, cântându-şi din flaut şi, deodată, mlaştina s-a trezit la viaţă prin cântecul păsărilor. Am ascultat, fermecaţi. Poate ascultau şi ruşii, dar n-au făcut nici o încercare de a deschide focul.

Şi apoi, cu totul pe neaşteptate, Micuţul şi-a dus un deget la gură şi cu mâna i-a făcut un semn prevenitor lui Porta. Eu însumi n-am auzit nimic, în afară de ciripitul ameţitor al păsărilor, dar Micuţul avea un instinct de animal pentru sesizarea pericolului şi toţi trei au tăcut plini de respect în timp ce el asculta. În cele din urmă, am auzit uruit de avioane în depărtare. Poarta şi-a dus flautul înapoi la gură.

—- Stukas-uri, a zis, dispreţuitor.

Micuţul s-a încruntat.

— Crezi?

Înainte ca Porta să poată răspunde, cerul întunecat a fost brusc sfâşiat de o explozie de lumină orbitoare. Era albă ca ziua şi noi stăteam expuşi în mijlocul ei.

— Stukas-uri pe naiba! a strigat Gregor şi s-a aruncat să se adăpostească sub parapetul tranşeei, noi ceilalţi căzând claie peste grămadă deasupra lui.

Undeva în spatele nostru, bateriile antiaeriene au deschis focul.

Huruitul avioanelor s-a intensificat până a ajuns un vuiet vibrant de motoare. Le-am văzut trecând pe deasupra noastră, val după val. La naiba cu Porta şi Stukas-urile lui: erau bombardiere ruseşti.

S-a dus liniştea nopţii. S-a terminat cu zbieretul păsării-măgar, cu trilul care ne zgâriase pe creier. Mlaştinile s-au trezit la viaţă sub o grindină de bombe, fiind transformate într-un cuptor, într-o mare de flăcări.

— Ieşiţi naibii de-aici! a strigat Porta, şi am ieşit.

Aerul era plin de fragmente zburătoare. Întreg plutonul trei, treizeci şi doi de oameni, a fost ucis dintr-o singură lovitură. Peste tot alergau şi strigau oameni. Adăposturile şi tranşeele, posturile de comandă, depozitele de muniţie şi carburanţi erau distruse de bombele inamice. Nici nu trecea bine un val de avioane pe deasupra noastră că la numai câteva secunde apărea altul. N-a fost nici o întrerupere, nici o clipă de răgaz. Puteai doar să fugi de la un adăpost la altul, într-o încercare deşartă de a ajunge undeva. Exact unde, numai Dumnezeu ştia. Întreaga linie a frontului era făcută ferfeniţă. Zăpăceală era totală. Am aflat după aceea că întregul efectiv al celei de-a patra flote a Forţelor Aeriene Sovietice fusese trimis împotriva noastră. Şapte sute de bombardiere atacaseră în noaptea aceea. Oriunde te uitai, nu vedeai decât distrugeri. Morţi zăcând în grămezi; nebuni ţopăind ca iepurii; răniţi ţipând; oameni speriaţi tupilându-se; ofiţeri strigând ordine care nu erau executate, pentru că nu mai rămăsese aproape nimeni să le asculte.

După cele şapte sute de bombardiere, a urmat artileria grea ca să desăvârşească dezastrul. Puteam doar să ne ghemuim în cele câteva tranşee rămase şi să sperăm că vom scăpa cu bine. Pagubele provocate de bombardament determinaseră o surpare masivă şi apa din mlaştini începuse să se strângă acolo. Mirosul de sulf era insuportabil. Stăteam ghemuiţi în nămol şi tuşeam până când maţele păreau să ni se ridice în gât.

Când, în cele din urmă, barajul de foc a încetat, ne-am târât afară ca nişte stafii dintr-o altă lume şi, furioşi, am adunat puţinul care ne mai rămăsese. Copacii erau răsuciţi şi carbonizaţi în forme groteşti. În apropiere se găsea un tanc Panther, despicat cu precizie în două. Toţi cei cinci ocupanţi erau morţi. Unul fusese despicat în două odată cu tancul. O grupă de WU-işti, mânată de un sergent, căuta ofiţerii morţi cărora, la urma urmelor, trebuia să li se facă o înmormântare decentă.

Ne-au acordat doar un scurt răgaz înainte de a se năpusti din nou asupra noastră. Au trimis spre noi, peste mlaştini, o ceaţă galbenă, deasă şi Dumnezeu să-i ajute pe proştii care îşi aruncaseră măştile contra gazelor. Ceaţa galbenă conţinea o substanţă chimică ce-ţi pătrundea direct în plămâni şi nici un om nu putea supravieţui fără vreo formă de protecţie. Sergentul Linge a încercat aceasta, dar a fost atât de îngrozitor să-i vedem suferinţele, încât în cele din urmă a trebuit să-l scăpăm de chinuri. Din ziua aceea, oamenii nu s-au mai despărţit de măşti. În spatele valului de otravă ce se rotea ca un vârtej, auzeam sunete clare de activitate a inamicului, pe care ne era greu să le identificăm. Eu aş fi zis că era vorba de mişcări de trupe, dar geniştii aruncaseră de mult în aer singurul pod care făcea legătura între mlaştini şi o altă cale de trecere nu exista. În cele din urmă, postul de observaţie avansat a trimis informaţia că zgomotele pe care le auzeam erau o concentrare de tancuri.

— Tancuri? a zis Löwe, neîncrezător. Ce naiba îşi închipuie că vor face cu tancuri? Nu vor reuşi niciodată să le treacă peste mlaştini.

După o jumătate de oră, ceaţa s-a dispersat şi, într-adevăr, tancurile înaintau zgomotos dinspre poziţiile inamice pe partea cealaltă a

mlaştinii. Tunurile grele au fost pregătite pentru tragere şi deja prima ploaie de grenade venea peste noi.

Încet, în timp ce priveam cu ochi neîncrezători, tancurile au coborât spre noi, şi pe urmele lor, rânduri strânse de infanterie. Mai încolo, în propriul nostru sector, WU-iştii care mai rămăseseră, complet demoralizaţi, se smiorcăiau fără să-şi ascundă spaima. Cei mai mulţi dintre ei vedeau prima oară tancuri în acţiune şi uriaşele creaturi verzi li se păreau monştri primitivi gata să se cufunde în nămol. Ni s-a trimis în sprijin o grupă de aruncătoare de flăcări, iar la două sute de metri a fost instalată în grabă o baterie antitanc. A fost însă distrusă înainte să poată deschide focul, de unul dintre tancurile T 34 care înaintau.

— Sunt nebuni! a strigat Löwe, şi era un strigăt clar de disperare. Acţionează ca nişte nebuni tâmpiţi, n-o să reuşească niciodată să treacă.

Primul dintre monştri şi-a plecat nasul în jos şi a intrat impetuos în mlaştină. De-o parte şi de alta s-au ridicat stropi mari de nămol şi, spre uimirea noastră, tancul s-a îndreptat şi a început hotărât drumul spre noi. Părea un vas supraîncărcat ce navighează greoi pe o mare agitată. Rula şi înainta anevoie, cu apa acoperindu-i şenilele, şi totuşi continua să vină.

— Cum naiba...? Barcelona s-a întors stupefiat cu faţa spre noi. Podul a fost aruncat în aer! Nu există nici un drum încoace!

Legionarul a ridicat din umeri.

— Evident, a zis, s-au apucat şi au construit un altul.

Probabil, îl avuseseră deja pregătit: un pod plutitor, pe care-l aruncaseră peste mlaştini în timpul infernului cauzat de bombardamentul aerian. Prin binoclu puteai distinge firele de sârmă strălucitoare cu care îl priponiseră în jurul trunchiurilor de copaci. Îi costase, probabil, vieţile multor oameni, dar ruşii, ca şi naziştii, nu puseseră niciodată mare preţ pe viaţa oamenilor. În definitiv, omenirea era de departe cea mai ieftină formă de materie primă.

Pe măsură ce cavalcada înainta, se pierdeau mai multe vieţi. Câteva tancuri au alunecat de pe podul plutitor. Se balansau o clipă, la marginea dezastrului, apoi piereau în apele negre din care ieşeau bulbuci. În toată mlaştina, brotacii săreau, orăcăindu-şi protestul împotriva acestei tulburări a liniştii lor. Vântul a adus spre noi, pe urmele ceţii galbene otrăvitoare, un miros urât de ulei.

Löwe văzuse suficient. A făcut semn cu mâna detaşamentului antitanc să înainteze şi aceştia au pornit în pas alergător, urmaţi de câţiva WU-işti care cărau lăzi cu grenade, gâfâind.

Poziţiile avansate au fost eliminate după tipicul clasic de tancul T 34 aflat în capul coloanei, înainte ca aceştia să poată trage mai mult de câteva lovituri jalnice; pur şi simplu, tancul greu a frământat oamenii, reducându-i la o masă amorfă, roşie, apoi şi-a continuat senin drumul, cu fragmente de oase şi carne de om atârnându-i încă de şenile. Totuşi, a fost distrus înainte de a mai putea provoca pierderi şi strigăte de bucurie s-au înălţat. Încă două tancuri au fast distruse rapid unul după altul, dar monştrii huruiau mereu prin mlaştină, apărând din nămol ca nişte hipopotami.

Am simţit că tremur fără să vreau şi Porta m-a înghiontit cu cotul în coaste.

— De ce tremuri? Ai tremur paralitic galopant?

În timpul acesta, sosiseră geniştii cu un stoc de mine T pe care l-au descărcat lângă noi. Tancurile erau doar la vreo douăzeci de metri. Le simţeam suflul fierbinte, iar pământul moale se ridica sub picioarele noastre. Löwe a răcnit la noi să ne pregătim pentru acţiune. Fiecare om avea propria-i ţintă, dar trebuia să ţinem seamă şi de valurile de

infanterişti care veneau spre noi. Am înşfăcat o mină şi m-am lăsat pe vine, gata să sar. Omul ăsta trebuia admirat. Oricare ţi-ar fi fost părerea despre ofiţeri în general, locotenentul Löwe era totdeauna acolo, totdeauna cu tine în toiul luptei. Era curajos şi stăpân pe sine, ceea ce impunea respect. Cât despre mine, mă apăsam tremurând pe pământ şi nu încercam câtuşi de puţin să fac pe eroul. Mai curând sau mai târziu, aveam să fiu forţat să ies din siguranţa iluzorie a ascunzătorii mele şi împins afară să mă lupt cu cincizeci de tone de fier şi oţel inamic. Până la venirea acelui moment, preferam să mă fac cât mai mic posibil. Nu aveam idei false despre, propria-mi vitejie.

Coloşii s-au năpustit asupra noastră. Grenadele din tunurile lor au trecut pe deasupra capetelor noastre, căzând pe coline şi făcând prăpăd printre trupele de rezervă. În timp ce noi stăteam culcaţi în gropi superficial săpate în pământ, artileria inamică de dincolo de mlaştini îşi descoperise ţinta şi proiectilele explodau în jurul nostru. Familiarele rămăşiţe umane au început curând să umple pământul. Materia din mlaştină era aruncată în sus. Plantele şi animalele erau împrăştiate peste tot.

Lângă mine, Barcelona mi-a atras brusc atenţia şi a arătat disperat cu mâna spre liniile ruseşti. Prudent, mi-am ridicat capul. Coloane întregi de infanterişti îmbrăcaţi în verde ieşeau din tranşee şi mergeau pe apă! Am fost atât de surprins, încât momentan am uitat pericolul de a fi spulberat în bucăţi şi m-am îndreptat ca o săgeată să văd mai bine. La o cercetare mai atentă mi-am dat seama că nu mergeau, ci mai degrabă patinau, cu rachete legate de picioare. În urma lor venea o formaţie de sănii motorizate, echipate cu mitraliere. Tot timpul cât fusesem soldat, nu văzusem aşa ceva.

— Ce cretin ne-a spus că ruşii nu ştiu să lupte? am întrebat, lăsându-mă înapoi în ascunzişul meu superficial.

— Adolf, a răspuns Barcelona, cu amărăciune. El a zis-o. Nenea Adolf care habar n-are, pentru că n-a fost niciodată aici, la afurisita de măcelăreală.

Locotenentul Löwe vorbea rapid la telefonul de campanie.

— Atacă în forţă... sunt cel puţin o divizie. Nu voi putea să ţin poziţia prea mult. Am nevoie de întăriri. Am...

Telefonul a început să păcăne plângăreţ. Am văzut degetele lui Löwe strângându-se pe receptor.

— Vă spun, nu pot să ţin poziţia dacă nu-mi trimiteţi ceva întăriri. Am nevoie de ajutor, pentru Dumnezeu! Aruncă împotriva noastră tot ce au... eu nu sunt făcător de minuni! Ce naiba să facem? Să aşteptăm să fim măcelăriţi? Asta n-o să oprească înaintarea. Probabil, nici măcar n-o va întârzia. Am nevoie de oameni! Am nevoie de mai mulţi oameni şi am nevoie de ei imediat!

Telefonul a păcănit din nou, mai tare şi mai agresiv decât înainte. Am auzit sunet de şuierături. Löwe s-a încruntat brusc şi s-a posomorit.

— Foarte bine, a zis, furios. Dacă astea sunt ordinele.

A trântit aparatul de pământ, iar Porta s-a întors şi a făcut cu ochiul în direcţia mea.

— Cum ai arăta cu un şir de medalii pe piept? Se pare că asta va fi marea ta şansă, în sfârşit... moartea sau gloria, asta ne mai lipsea!

Löwe a stat o clipă, cu ochii lui albaştri întredeschişi, privind la tancurile care înaintau. Fuseseră forţaţi să facă o haltă temporară, ca să dea infanteriştilor şansa de a le ajunge. Nu-i nici o distracţie într-un tanc când trebuie să fii însoţit de infanterişti. Löwe a schiţat un zâmbet aspru.

— Plutonul doi, gata de luptă! Pregătiţi-vă pentru acţiune!

Doar cu doi ani în urmă, lansarea unui atac de către oameni

împotriva tancurilor fusese considerată un act de eroism apropiat de nebunie. O faptă de un curaj extraordinar care merita o decoraţie. De atunci, devenise o banalitate. Câtuşi de puţin sinucidere, ci un lucru firesc.

Löwe şi Bătrânul au intrat primii în acţiune. Fiecare ţinea în mână o mină T. Bătrânul a aruncat-o pe-a lui sub burta unui tanc. Löwe a plasat-o pe-a lui la baza turelei altuia. S-au produs două explozii simultane. Amândoi s-au aruncat într-o parte. Löwe a aterizat într-o groapă de proiectil, unde stătea ghemuit Kleiner, cu braţele în jurul picioarelor şi genunchii vârâţi sub bărbie. Faţa îi era cenuşie de frică şi era clar că nu avea nici o intenţie să participe în vreun fel de acţiune. Löwe s-a uitat în jur până a dat cu ochii de o bazooka abandonată, ai cărei servanţi zăceau morţi alături. L-a înghiontit pe Kleiner în coaste ca să-i atragă atenţia.

— Fugi, a zis, şi adu bazooka aia de-acolo.

Kleiner nu l-a băgat în seamă. Oarecum nerăbdător, Löwe a repetat ordinul, dar omul a început doar să se smiorcăie. Löwe l-a privit cu un amestec de nedumerire şi dezgust. În momentul acela s-a rostogolit spre ei Micuţul, sărind în groapa de proiectil şi împroşcând nămol negru. Şi-a dat seama de situaţie dintr-o privire şi metodele lui de-a a rezolva au fost mai dure şi, probabil, mai eficiente decât cele pe care Löwe îşi putea permite să le folosească.

— Du-te şi adu blestemata aia de bazooka! a strigat.

L-a înşfăcat pe Kleiner, care tremura, de ceafă şi l-a scos afară cu lovituri de cizmă. A sărit apoi după el şi i-a tras un pumn în faţă. A fost o lovitură care i-ar fi făcut pe cei mai mulţi oameni să-şi piardă cunoştinţa, dar, surprinzător, pe Kleiner l-a ajutat să-şi vină în fire. S-a târât până la armă, a luat-o şi s-a întors repede cu ea la locotenent. Un T 34 făcea prăpăd doar la vreo douăzeci de metri depărtare. Foarte calm, Löwe a ridicat bazooka la umăr. Grenada a zburat şuierând spre ţintă. Tancul ne observase şi şi-a îndreptat imediat mitralierele spre locotenent, care a avut doar timp să se arunce înapoi în groapa de proiectil, înainte ca gloanţele să înceapă să zboare.

Noi am aşteptat. S-a auzit o explozie puternică şi o limbă roşie de foc s-a înălţat spre cer din turela tancului. Lângă mine, Micuţul mi-a dat o lovitură cu vârful cizmei.

— Dă-i drumul, puştiule!

Într-un fel oarecare, fără să ştiu, făcusem rost de două mine şi ţineam câte una în fiecare mână. Bătrânul mi-a făcut un semn încurajator din cap şi m-a bătut uşor pe umăr. Mi s-a părut că nu am o altă alternativă decât să ies şi să fac pe eroul. M-am târât până sus şi am privit înnebunit în jur. Drept înaintea mea, se profila ameninţător silueta masivă a unui T 34. Dumnezeu ştie de unde apăruse. Ţeava lungă a tunului era deasupra capului meu, îndreptată spre cer, ca un deget osos. Fără să-mi îngădui timp de gândire, am azvârlit o mină direct sub turelă, m-am aruncat într-o parte şi m-am rostogolit, cât eram de lung, în noroi.

Suflul exploziei m-a aruncat în aer şi m-a adus din nou pe pământ, la o distanţă de vreo treizeci de metri. Un alt tanc era aproape deasupra mea. Îngrozit, am azvârlit cealaltă mină spre el, am sărit din calea lui şi mi-am acoperit capul cu mâinile. Nu s-a întâmplat nimic: uitasem s-o amorsez. Tancul şi-a continuat drumul, iar eu a trebuit să stau şi să privesc neputincios cum a distrus ultimul nostru tun antitanc. Aveam doar puşca automată şi câteva grenade şi nu ataci un T 34 cu aşa ceva.

Pentru o clipă m-am refugiat într-o groapă de proiectil plină de apă mocirloasă. Pe suprafaţa apei pluteau pete de ulei, iar într-o parte, într-o baltă de sânge întunecat, zăcea un corp mutilat. Aerul din jur era plin de

fum negru şi miros de cordită, care te făcea să tuşeşti până vomitai. Deodată, din senin, l-am văzut pe Micuţul ridicându-se în mijlocul tancurilor. S-a aruncat spre cel mai apropiat, a sărit pe turelă şi a început, ca un nebun, să bată cu pumnii în capac. A apărut un cap cu cască de piele. Micuţul l-a împins imediat în jos, a vârât o grenadă după el, a închis capacul şi s-a aruncat la pământ. S-a auzit o explozie înfundată şi uriaşul tanc s-a cutremurat, apoi s-a oprit. L-am văzut pe Micuţul ridicându-se şi pornind în goană cu două mine T în mâini. Faţa îi era brăzdată de ulei şi sânge şi s-a strâmbat cu o plăcere animalică, arătându-şi dinţii albi ascuţiţi, când a azvârlit prima mină sub şenilele unui tanc care înainta. A fost aruncat înapoi de şocul exploziei, iar a doua mină i-a zburat din mână şi s-a rostogolit departe de el. Micuţul a plonjat într-un şanţ. Era clar că un T 34 îl observase, căci imediat şi-a schimbat cursul şi s-a îndreptat spre el. Aşa cum stăteam în groapa de proiectil plină de noroi, am văzut cum tancul a prins între şenile mina scăpată de Micuţul din mână şi explozia care a urmat l-a sfărâmat ca pe-o găoace de ou. Părţile laterale s-au surpat, capacul s-a deschis. Un singur om a fost aruncat afară. A aterizat în şanţ lângă Micuţul şi amândoi au rămas o clipă uitându-se unul la altul cu gurile căscate.

Micuţul şi-a revenit primul. Şi-a vârât P.M.-ul în coastele omului şi l-a îmbrâncit în genunchi. Cred că rusul se gândea că-i venise ultimul moment. Armate Roşie nu lua prizonieri şi nu era nici un motiv ca germanii să se poarte altfel. Şi-a ridicat nervos braţele deasupra capului şi din groapa mea i-am auzit asigurările bâlbâite şi pline de groază că nu-i comunist, că nu-i Stalinist, că luptă fiindcă e forţat şi că n-are nimic cu germanii, că-i iubeşte, că germanii sunt prietenii lui, că germanii sunt...

— Bine, bine, taci din gură, a mârâit Micuţul. Toţi suntem la fel, amice. Tu nu eşti comunist, eu nu sunt nazist, ei îi iubesc pe ruşi, tu îi iubeşti pe friţi... aşa că de ce să nu ne unim şi să fim prieteni? Şi-a vârât cu îndemânare o mână în buzunarul omului şi i-a luat pistolul. I-a făcut semn cu el spre fundul tranşeei. Aşează-te jos. Ia să mai aruncăm o privire ca să fim absolut siguri.

Omul s-a lăsat ascultător în genunchi şi Micuţul l-a pipăit peste tot, din creştet până-n tălpi, cu o mână de expert. A aruncat cu dezgust un pumnal pentru luptă corp la corp. Un nagan a fost reţinut drept trofeu. Micuţul l-a bătut pe om prieteneşte pe umăr: „Bun. Aşa mai merge. Ridică-te".

Au rămas câteva momente unul lângă altul în şanţ, ascultând la zgomotele luptei ce vuia deasupra lor. Rusul părea uşor nedumerit de atitudinea Micuţului. Un T 34 a trecut pe lângă ei, atât de aproape, încât era cât pe-aci să-i atingă şi amândoi s-au aruncat instinctiv jos, la adăpost. Când au reapărut, după câteva minute, păreau a fi în cele mai prietenoase relaţii. Rusul zâmbea şi gesticula, iar Micuţul renunţase la gesturile ameninţătoare cu arma. Deodată, rusul şi-a deschis raniţa de unde a scos un coltuc de pâine, carne şi un bidon, apoi amândoi, în şanţ, au început să râdă, mestecând şi schimbând vorbe de duh. Aşa cum stăteam ghemuit în groapa cu noroi şi mă uitam la ei, a început să-mi lase gura apă. O clipă m-am gândit să mă târăsc până la ei, dar era o activitate prea intensă în fâşia de pământ care ne despărţea, aşa că am rămas unde eram şi mi-am potolit chinurile foamei rozându-mi câteva unghii.

Micuţul şi noul său amic au terminat mâncarea şi băutura şi-au început să-şi arate unul altuia fotografii. Ale rusului erau, probabil, ale iubitei sau ale mamei. Ale Micuţului erau, fără îndoială, obscene.

Obosit în cele din urmă de-atâta stat pe vine în noroi, am început să

mă ridic cu prudenţă. Grenadele zburau în toate direcţiile, iar artileria noastră determinase distanţa şi executa neîntrerupt un foc de baraj concentrat. Am văzut echipajul unui tanc sărind ca nişte torţe umane din tancul care ardea, aruncându-se la pământ şi urlând. În apropiere zăcea un colonel rus cu ambele picioare smulse. Striga mereu şi zadarnic după brancardieri. Am văzut apoi un tanc de-al lui trecând drept peste el şi făcându-l un potpuriu de carne tocată şi oase sfărâmate. Acelaşi tanc se îndrepta spre şanţul în care se adăposteau Micuţul şi rusul. Am strigat la ei să iasă afară şi Micuţul a înşfăcat P.M.-ul şi într-o clipă a fost sus, exact în calea tancului. Rusul a rămas unde era, alb la faţă şi, evident, îngrozit. Micuţul a strigat la el să sară într-o parte, el însă a dat doar din cap în semn de negaţie şi s-a ghemuit pe fundul şanţului. Cred că era prima oară când se întâlnea cu un tanc la nivelul pământului, ca să zic aşa. Făcea greşeala elementară de a-şi imagina că este mai în siguranţă într-un şanţ decât în aer liber. Micuţul, evident nevrând să-l părăsească, i-a întins o mână de care să se agaţe, dar era prea târziu. Tancul era aproape deasupra lui când s-a aruncat într-o parte, în timp ce acesta a trecut la numai câţiva centimetri de el. Rusul şi-a dat imediat seama de pericol: tancul mergea drept peste şanţ şi-l prindea sub el. Era prea târziu când s-a aruncat pe parapet şi a încercat să se târască afară. Îşi pierduse casca de piele şi părul îi flutura în vânt, ochii îi erau larg deschişi de groază, braţele întinse spre monstrul care se apropia. Probabil, camarazii lui nu-l vedeau. Şi chiar dacă l-ar fi văzut, mă îndoiesc că l-ar mai fi putut evita. Au trecut direct peste el, zdrobindu-l sub şenile şi continuându-şi drumul fără să ştie absolut nimic. Ţinta lor era tunul antitanc german, undeva în spatele liniilor inamice. Li se spusese să distrugă totul, cu orice preţ, şi nu-şi puteau îngădui să piardă vremea, făcându-şi drum în mod delicat printre morţii şi zăpăciţii presăraţi în calea lor.

Micuţul s-a ridicat în picioare în mijlocul schijelor care zburau, agitându-şi pumnul şi înjurând tancul care se îndepărta. Am strigat la el de la cei cincizeci de metri care ne despărţeau. S-a întors şi a venit spre mine. Mi-am dat seama că era într-o stare sufletească periculoasă, nemaipăsându-i de propria-i siguranţa şi gata să tragă asupra oricui mişca. Aşa cum mergea, sfidător, cu proiectilele explodându-i în faţă şi în spate, a călcat pe braţul întins al unui căpitan german, care zăcea pe pământ cu o gaură de mărimea unui grepfrut în burtă. Acesta s-a agăţat neputincios de picioarele Micuţului, iar Micuţul, confundându-l cu un rus, s-a întors şi şi-a descărcat arma drept în capul omului. Şi-a dat seama prea târziu de ceea ce făcuse. S-a oprit o clipă, cu falca atârnându-i moale, apoi a ridicat din umeri a fatalitate şi şi-a continuat drumul spre mine. Probabil, omul ar fi murit oricum şi Dumnezeu ştie ce s-ar fi întâmplat cu el dacă ar fi căzut în mâna ruşilor. Şi, ce să-i faci, ăsta era războiul. Nu putea fi loc pentru regrete.

Micuţul a aterizat lângă mine în groapă, împroşcându-mă cu noroi negru, puturos.

— Ce-ai păţit la cizmă? a întrebat.

M-am uitat jos la picioare şi atunci am văzut pentru prima oară că cizma dreaptă era ferfeniţă. Probabil, mi-o distrusese prima explozie. Nu o observasem înainte, dar acum, după ce mi se atrăsese atenţia, am simţit cum mă copleşeşte un val de autocompătimire. Brusc, mi-am dat seama cu exactitate cât de mult suferem. Înfrigurat, ud, flămând, rănit la piciorul drept şi fără o cizmă care să-l protejeze...

— Sângerează, am zis şi vocea îmi era stridentă din cauza groazei. Uită-te la el, sângerează! Piciorul meu sângerează... Am smuls resturile de cizmă şi am scos cu grijă bucăţile de şosetă vârâte în carne. Nu pot

merge aşa, am zis. Cum pot să merg desculţ pe un asemenea teren? Cum pot să...

Micuţul şi-a apropiat faţa de a mea, gata de ceartă.

— Termină cu văicăreala asta nenorocita! a mârâit. Încetează naibii, altfel pun centura pe tine.

Şedeam în noroi, smiorcăindu-mă şi legănându-mi piciorul rănit în mâini. Micuţul mi-a aruncat o privire plină de ură şi dezgust. Pe neaşteptate, a sărit afară din groapă şi a luat-o la fugă; am crezut ca mă părăseşte, dar s-a întors după câteva secunde.

— Na, a zis. Probează-le să vezi dacă ţi se potrivesc. A aruncat spre mine o pereche de cizme. Cizme cum nu văzusem până atunci. Pielea era de culoarea lămâii, moale, flexibilă şi erau aproape noi-nouţe. M-am uitat la ele cu uimire şi sfială. Le-am luat de la un ofiţer rus mort, a zis Micuţul, nepăsător. Cred că or să-ţi vină bine.

Am aruncat cizma complet uzată care-mi rămăsese şi mi-am vârât picioarele în perechea cea nouă. Un zâmbet de încântare infantilă s-a aşternut pe faţa mea. Mi-am privit vârfurile cizmelor în extaz. Parcă purtai în picioare papuci din puf de lebădă. E uimitor când te gândeşti că, doar cu câţiva ani în urmă, în zilele fericite ale începutului, luptam împotriva unei armate în zdrenţe; şi acum eram noi aşa, uniformele noastre erau zdrenţuite şi, ca să se echipeze cu o pereche de cizme ca lumea, ostaşul german trebuia să recurgă la jefuirea unui ofiţer rus mort. Negreşit, sfârşitul războiului era aproape.

A urmat o revenire bruscă a tancurilor şi a infanteriei inamice. Micuţul şi cu mine ne-am lăsat mai jos în groapa de proiectil, fiind forţaţi uneori să stăm întinşi minute întregi şi să ne ţinem respiraţia, cu capul sub apa murdară.

Ne-am putut reîntoarce în liniile noastre doar seara târziu. Atacul ruşilor eşuase, dar costase scump ambele părţi. Pământul era presărat cu morţi şi muribunzi şi muştele de mlaştină verzi se îmbuibau deja cu carne şi sânge de om. Muştele şi şobolanii sunt singurele fiinţe care se înmulţesc şi prosperă în vreme de război.

Şedeam şi ne uitam la ele, deloc impresionaţi de o privelişte pe care o văzusem mult prea des înainte. Porta a dat din mână în mână o cană mare de piatră, plină cu un lichid cu aspect respingător. Barcelona a gustat primul şi imediat a căzut pe spate, gâfâind şi apucându-se disperat cu degetele de gât. L-am privit cu interes, întrebându-mă dacă îşi va reveni. Porta băuse deja din belşug din amestec, dar se ştia foarte bine că Porta avea un stomac de fier şi un sistem digestiv care putea ataca şi distruge chiar şi acidul prusic sau cianura, ca şi cum ar fi felii de pâine cu unt.

— Fir-ar a naibii de băutură! a zis Barcelona, respirând greu, cu lacrimile curgându-i pe obraji. Ce naiba este? Pişatul împuţit şi scârbos al vreunuia?

Porta a zâmbit, furios.

— E din cartofi, a zis. Cartofi putrezi. Asta-i tot.

A dus cana la gură şi a tras o înghiţitură lungă. Barcelona şi-a descheiat gulerul şi a început să-şi maseze gâtul.

— Probabil, cadavre în putrefacţie, a zis, acru.

— Mai mult decât probabil, a încuviinţat Porta, ştergându-şi gura cu o mână mulţumită. Mai vrea careva o înghiţitură?

În timpul nopţii au sosit întăriturile. Era o brigadă de puşcaşi SS, având drept petliţe la guler steagul britanic. I-am studiat cu o curiozitate nedisimulată şi, când i-am auzit vorbind englezeşte între ei, nu ne-a venit să ne credem urechilor. Soldaţi britanici în SS? Se împăcaseră în cele din urmă Churchill şi Hitler? Formasem o nouă alianţă? Ca să

prezinte, poate, un front unit împotriva ruşilor?

— Faci glume proaste! Un Oberscharführer britanic cu o claie de păr roşu s-a întors şi a scuipat dispreţuitor. Imbecilii ăia nenorociţi din Londra încă mai cred că pot colabora cu comuniştii şi câştiga. Încă mai cred că totul merge perfect. A scuipat din nou. O să-şi dea seama de adevăr când va fi prea târziu.

Am ascultat uimiţi accentul său. Un englez sadea în uniformă SS...

— Aveţi ceva împotrivă? a zis, glacial.

— Absolut nimic, l-a asigurat Legionarul. Nouă ne este indiferent dacă eşti frate bun cu regele Angliei sau un mongol cu fundul galben. Ne-ar interesa, pur şi simplu, a zis, să aflăm ce v-a adus aici.

Omul s-a încruntat.

— Noi suntem voluntari. Toţi suntem voluntari.

Era limpede că nu avea chef să vorbească despre asta, dar un Unterscharführer mititel de lângă el a vorbit destul de prompt.

— Au venit în lagăre ca să recruteze oameni. Eu eram în Stalag VIII. Am fost capturat după Dunkerque.

— Şi te-ai înscris voluntar? am zis, neîncrezător.

— Păi... Omul a ridicat din umeri. Credeam că după cum mergeau lucrurile nu greşesc. Mi s-a părut că ar fi mai bine decât să stau pe fund şi să nu fac nimic tot restul războiului.

Ne-a privit sfidător, iar Legionarul a clătinat din cap, mai mult cu milă decât cu reproş.

— Ce-o să faceţi după aceea? a întrebat.

Omul a ezitat.

— După aceea?

— Exact, a zis Legionarul. După aceea... Când se va termina războiul. Când se va termina cu împuşcatul şi va începe altceva... Când vor căuta criminalii de război şi trădătorii, colaboraţioniştii şi speculanţii la bursa neagră... Ce se va întâmpla atunci?

Omul şi-a lins buzele. Ceilalţi au privit nervoşi în altă direcţie. Doar Oberscharführer-ul cu părul roşu părea să aibă răspunsul.

— Nu se va întâmpla nimic, a zis, tăios. Vor avea nevoie de toţi oamenii apţi de luptă. Doar că nu vor mai fi împotriva naziştilor, ci a comuniştilor... Cel mai rău ce-ar putea să ni se întâmple ar fi un an sau doi de pârnaie. După aceea, cred, se vor năpusti cu toată forţa asupra ruşilor şi n-or să fie în stare să ne elibereze destul de repede.

Bătrânul a ridicat dintr-o sprânceană.

— Vorbeşte un optimist, a murmurat. Dacă pun ruşii mâna pe voi mai întâi?

— Şi ce dacă o să se întâmple? Ce-o să fie dacă o să le spunem că friţii ne-au forţat să luptăm pentru ei? Cine o să ştie că nu-i aşa?

Bătrânul a zâmbit cam trist. Era aproape incredibil că după cinci ani de război mai putea fi cineva atât de naiv.

— O să aflaţi, a zis. O să aflaţi...

Odată cu apropierea zorilor, ne-am ridicat armele şi ne-am luat rămas bun de la voluntarii britanici, întorcându-ne din nou la poziţiile din tranşee. Bătrânul a ciulit o ureche în direcţia liniilor ruseşti şi şi-a lăsat în jos colţurile gurii.

— O să avem necazuri. Acolo se pune ceva la cale.

Ne-am oprit şi am ascultat zgomotele de activitate din tranşeele ruseşti şi ne-am dat seama că Bătrânul avea dreptate. Simţea totdeauna când se apropia furtuna. Era ceva ce simţea în oase şi noi acceptam ce ne spunea, fără discuţie.

— N-o să fie imediat, a zis: Haideţi să scoatem căştile şi să facem vreo două jocuri.

Porta a scos un pachet, iar noi ne-am aşezat jos. Lenzing, comunistul, era cu noi. Reuşise să supravieţuiască iadului prin care trecuse, începând de la Sennelager, şi se întărise considerabil. Nu era încă un soldat, dar era un bărbat. Nu-l mai puteai lua drept un băiat de şaisprezece ani. Acum era încărcător la mitraliera lui Porta.

— Deci, a zis Bătrânul în timp ce ne oferea ţigări, ai fost student la medicină, nu-i aşa?

Lenzing a încuviinţat, înclinându-şi capul. Porta s-a aplecat înainte, curios ca totdeauna să afle detalii.

— Ai ajuns vreodată să tai oameni şi să umbli înlăuntrul lor? a întrebat.

Lenzing a zâmbit uşor.

— Nu, n-am ajuns până acolo. M-au arestat înainte să-mi termin studiile.

— Mare prost, a zis Gregor, laconic. Ăsta-i necazul cu voi, studenţii. Totdeauna aveţi ceva de spus cu afurisita aia de gură, ba de una, ba de alta. Ce rost are? Hââ? Ce rost are? De ce nu puteţi să tăceţi şi să vă vedeţi de treabă ca noi, ceilalţi?

Lenzing a ridicat indiferent din umeri.

— Probabil ai dreptate, a zis.

— Nu vorbi dacă nu ţi se vorbeşte, a zis Porta, care era un bun vorbitor. Asta-i sfatul meu, amice.

— Da, dar nu e numai asta, a zis Micuţul, serios. Mai e ceva. Dacă vrei să-ţi ţii capul pe umeri, trebuie să înveţi cum să te porţi. Nu-i doar o chestiune de a zice tot timpul da, domnule, şi nu, domnule. Înţelegi ce vreau să spun? Şi-a ciocănit uşor capul cu un deget. Orice faci, a zis, nu-i lăsa să creadă că ai acolo altceva decât rumeguş vechi. Să mă iau pe mine, de exemplu. Şi-a ridicat cele două cărţi şi a adunat pe degete valoarea punctelor. Să mă iau pe mine, a zis. Cum crezi că m-am descurcat în tot acest timp?

— Habar n-am, a răspuns Lenzing.

— Nu? a zis Micuţul. Ei bine, ascultă, o să-ţi spun. Fac pe prostul, înţelegi? Mă prefac că sunt tâmpit... Că nu ştiu ce se petrece. Pricepi?

— Da, a zis Lenzing, foarte solemn.

Micuţul a cerut o a treia carte şi a mai făcut o adunare pe degete. I-a zâmbit mulţumit de sine lui Lenzing.

— Ştii ce? a zis. Un biciclist acrobat i-a spus odată unui ofiţer de-al meu că sunt doar la un pas de a fi tâmpit de-a binelea. Că n-am nici un pic de creier... Ei bine, ţie ca student, care înveţi să ajungi doctor, nu ţi-ar cădea bine dacă ţi s-ar spune că eşti tâmpit. Încerci să le arăţi că eşti altfel. Umbli şi vorbeşti în gura mare. Te bagi singur în bucluc. Eu, a zis Micuţul, prietenos, am jucat cum au vrut ei. Şi de atunci joc mereu aşa. Întreabă-i pe cei care mă cunosc. Toţi o să spună acelaşi lucru. Şi rezultatul este, a zis Micuţul punând jos o carte câştigătoare, că nimeni nu mă deranjează. Zic şi fac ce-mi place şi nimeni nu mă bagă în seamă, fiindcă mă socotesc tâmpit.

— Totul e foarte bine, a zis Porta. Dar pentru unii dintre noi nu e atât de uşor. Unii dintre noi n-au marele tău avantaj natural.

— Adică cum? a zis Micuţul, părând interesat.

— Să aibă o gaură mare şi urâtă în locul unde se presupune că este creierul, a zis Porta.

A doua zi, a început din nou ploaia. Venea în rafale şi nu era chip să scapi de ea. Armele au început să ruginească, obiectele din piele să se întărească, cizmele să se uzeze şi să se rupă. Chiar şi pielea noastră începuse să se zbârcească şi să pară îmbibată cu apă. Colac peste pupăză, a venit ordin că trebuie să schimbăm poziţiile. Blestemând şi

înjurând, ne-am adunat echipamentul şi am pornit în şir indian, înotând prin noroiul clisos în urma locotenentului Löwe. Curelele de la raniţă, tari ca fierul, ne intrau în carne. Picioarele goale în cizmele mustind de apă au început să facă răni şi băşici. În capul coloanei, Löwe purta o haină căptuşită cu blană, pe care o luase de pe cadavrul unui maior rus. Mai avea încă pe ea tresele inamice. Nimănui însă nu-i mai păsa de detalii minore.

Micuţul căra pe umeri trepiedul mitralierei şi mergea cu paşi uşori prin noroiul lipicios. În spatele lui, Helmuth se chinuia cu patru lăzi de muniţie. Aşa cum mergea, înjura pe toată lumea, fără deosebire. Ploaia, noroiul, ruşii; pe Himmler, Hitler, Goering, Goebbels; pe afurisiţii de britanici, pe afurisiţii de ianchei; ploaia, noroiul, pe ruşi; pe Himmler, Hitler...

— Ce dată e? a întrebat Heide, deodată.

Surprins, Helmuth a făcut o pauză scurtă în pomelnicul lui de ură; apoi a început din nou:

— Ruşi afurisiţi. Ticăloşi tâmpiţi şi nenorociţi. Ticăloşi idioţi şi nenorociţi. Ticăloşi nenorociţi...

— Am întrebat ce dată e? a zbierat Haide.

— Doi septembrie, a răspuns Helmuth. Ruşi ticăloşi şi afurisiţi. Ianchei ticăloşi şi afurisiţi. Ticăloşi afurisiţi...

— De ce? am întrebat, tăindu-i calea. Ce naiba contează dacă e doi septembrie sau doi din oricare altă nenorocită de lună?

— Contează foarte mult, a zis Heide, glacial. Păcat că nu bagi mai mult în seamă ce are de zis Führer-ul.

Helmuth s-a oprit brusc în mijlocul psalmodiei sale de înjurături:

— De ce? Ce are de zis?

— Că războiul se va termina doar în trei luni, ne-a informat Heide. Führer-ul a promis că toate trupele vor fi acasă până la Crăciun.

S-au auzit râsete puternice din toate părţile.

— Dacă asta se dovedeşte a fi adevărat, a rânjit Porta, atunci daravela mea e hering afumat.

O linişte mohorâtă cobora treptat asupra noastră, pe măsură ce ne continuam marşul şi ploaia cădea neîntrerupt. Chiar şi Helmuth a rămas fără epitete, iar graiul lui Porta s-a ofilit. Noile mele cizme galbene erau pline de noroi şi hainele se lipeau de mine. Din când în când, pământul se cutremura sub picioarele noastre când explodau proiectile în depărtare. Nimeni nu părea să ştie unde mergeam sau de ce mergeam acolo. Părerea generală era că mărşăluiam, pur şi simplu, de dragul de-a mărşălui, deoarece nu puteau găsi o cale mai bună de a ne folosi.

Am ajuns la un teren mlăştinos prin care am trecut, intrând în apa mocirloasă până la genunchi. După ce-ţi intrau picioarele în nămol, îţi era greu să le mai ridici. Oamenii oftau şi gâfâiau, ridicându-şi picioarele sus, în timp ce mlaştina bolborosea, se lipea de tine şi te sugea cu toată puterea. Cred că semănam mai mult cu o trupă de elefanţi dresaţi decât cu un regiment de soldaţi în marş.

Din când în când, Löwe era, slavă Domnului, prea epuizat ca să mai meargă şi ne aşezam pe raniţe, pe pământul ud, privind absenţi la ploaie, cu minţile goale şi feţele lipsite de orice expresie. Era posibil să ajungi la un stadiu în care gândirea însăşi însemna prea mult efort. Căci mergeam mult timp cu ochii închişi. Sfatul acesta mi-l dăduse Legionarul. Înaintai în mod automat, pas cu pas, ca un cal de povară, urmând omul dinaintea ta. Dacă el se oprea, te opreai şi tu. Dacă el intra într-un câmp de mine, intrai şi tu. Era un risc pe care ţi-l asumai. Dacă din când în când nu reuşeai să tragi un pui de somn în timpul marşului, puteai ajunge în situaţia de a nu dormi zile în şir.

Locotenentul Stegel mergea pe la jumătatea coloanei, clătindu-se ca un om beat, alunecând, poticnindu-se şi legănându-se încoace şi încolo. În ultimele patru zile făcuse temperatură mare, dar nu-i permiseseră să raporteze că e bolnav. Nu fusese destul de mult timp pe front ca să i se îngăduie luxul unui pat de spital. În orice caz, nu-l credeau că are febră. Era evident chiar şi pentru cel mai pornit observator că Stegel suferea într-adevăr, dar era nevoie să se întindă jos şi să moară înainte de a putea spera să convingă autorităţile.

Brusc, am auzit o bufnitură şi, deschizându-mi ochii, am văzut că locotenentul căzuse în noroi, pierzându-şi casca şi puşca. Un sergent a fugit să-l ridice. A fost săltat în picioare, mormăind şi incoerent, dar chiar şi cu câte un om de o parte şi de alta, ca să-l susţină, şi scutit de povara raniţei, părea îndoielnic că va mai putea merge mult.

Bătrânul mergea tăcut şi resemnat alături de Legionar, în capul plutonului al doilea. În ciuda ploii, Legionarul avea înfiptă între buze nelipsita-i ţigară.

Deodată, de undeva de sus, am auzit zumzet de motoare. Ne-am ridicat capetele şi am privit spre cer, dar pâcla întuneca totul, nu era decât o ceaţă cenuşie şi teroarea care pândea în spatele ei. Zumzetul motoarelor a crescut până la un huruit, până la un vuiet asurzitor şi acum puteam vedea forme fantomatice, negre, mişcându-se deasupra pâclei.

— Nori de furtună? a murmurat Fischer, în felul său preoţesc vag.

— Pe naiba, nori de furtună! a strigat Heide şi s-a aruncat în cel mai apropiat şanţ.

Micuţul i-a dat un brânci pastorului Fischer de l-a făcut să zboare. Barcelona şi cu mine l-am urmat pe Heide în şanţ. Câteva secunde mai târziu, când au căzut primele bombe, pământul a început să se despice. L-am auzit pe Löwe strigând tuturor să se adăpostească. Am văzut o limbă lungă de flăcări deschizând pământul cu o brazdă adâncă. Mi-am lipit strâns faţa de pământul ud, cu mâinile peste urechi ca să înăbuş zgomotul exploziilor. Bombele erau aruncate asupra unui sat, la un kilometru depărtare. Satul nu se mai vedea deloc, iar drumul pe care venisem nu mai era acum decât un morman de moloz.

Löwe s-a ridicat prudent în picioare şi ne-a făcut semn cu mâna să-l urmăm. Am pornit din nou în şir în urma lui, făcându-ne drum peste grămezile de moloz şi ocolind craterele. Morţii şi răniţii au fost lăsaţi unde căzuseră.

— Asta da război, a zis Legionarul, ridicând din umeri. A aprins o altă ţigară şi şi-a lipit-o de buze. Aşa mai merge, a zis.

Ruşii aveau un sistem prin care, la sfârşitul fiecărei acţiuni, trimiteau o mulţime de cărţi poştale cu un singur cuvânt „Dispărut" — tipărit pe ele. Nici un soldat din Armata Roşie nu era declarat mort sau capturat. Doar dispărut. La urma urmei, războiul continua. Nu se făcea să submineze moralul.

În sfârşit, noaptea ne-a acoperit cu un scut negru protector şi am început să ne simţim oarecum mai în siguranţă. Ploaia continua să cadă. Locotenentul Löwe a oprit coloana răzleţită şi, deşi ţepeni şi cu picioarele umflate, am început să ne îngropăm la teren în marginea unei păduri. Din fericire, pământul era moale şi nu ne-a fost greu. În timp ce săpam, Gregor a început să-l dăscălească din nou pe Lenzing despre valoarea tăcerii în orice împrejurare şi a neîncrederii în tot ceea ce-ţi spun autorităţile. Subiectul părea să-l obsedeze.

— Toate minciunile astea, a zis, dispreţuitor, în timp ce arunca o lopată de pământ peste umăr. Toate minciunile astea pe care ţi le toarnă că Rusia este statul ideal. Comunismul şi celelalte. Muncitori, uniţi-vă şi

hai să fim toţi tovarăşi şi aşa mai departe. Totul nu-i decât o gogoriţă. O aiureală. S-a oprit din săpat şi s-a apăsat cu o mână în scobitura spatelui. Crezi că ţi-ar fi mai bine în Rusia decât în Germania? Las-o baltă, amice! Uită tot ce ţi-au spus. Nazişti, comunişti, fascişti, ce naiba? Toţi sunt la fel, fir-ar să fie, când stai să te gândeşti bine.

— Să înţeleg, a zis Lenzing, prudent, că, deşi nu sunteţi comunist, nu vă place actualul regim din Germania?

— Nu-mi place nici un afurisit de regim, a zis Gregor, izbind violent cu cazmaua în pământ. Tot ceea ce cer e să fiu lăsat în pace să-mi văd de munca mea. Întâmplător, acum e nenorocitul ăsta de război, aşa că, după părerea mea, toţi trebuie să ne unim forţele şi să facem tot ce ne stă în putinţă pentru a-l termina cât mai curând posibil. Nu-mi pasă cât negru sub unghie care câştigă, atâta timp cât mă pot întoarce în civilie şi relua firul vieţii de unde l-am lăsat. Asta-i tot ce cer.

— Cu ce vă ocupaţi înainte să înceapă războiul? a întrebat Lenzing.

— Eu? a zis Gregor. Eram şofer pe un camion. Lucram la o firmă care făcea transporturi de mobilă. Şi n-o duceam rău. Bacşişurile pe care ni le dădeau unii bogătani, doar pentru că săltam în spate câteva piese de mobilier... erau ridicol de mari.

— Asta ar fi trebuit să vă îngrijoreze, a zis Lenzing.

— Ar fi trebuit, a fost de acord Gregor.

A urmat o pauză.

— Nu v-a deranjat niciodată, a zis Lenzing, după puţin timp, că trebuia să faceţi munca aceea? Să căraţi mobilă pentru oameni care-şi putea permite să nu facă nimic şi să vă dea bacşişuri mari pentru ceea ce faceţi?

— De ce să mă fi deranjat? a zis Gregor. Dacă ei vor să-şi arunce banii, cine sunt eu să mă plâng?

— Dar nu credeţi că-i nedrept, a persistat Lenzing, ca vreo câţiva oameni să aibă bani pe care să-i risipească, în timp ce alţii sunt fără cămin şi mor de foame?

Gregor a ridicat din umeri.

— Aşa stau lucrurile, nu? Aşa-i lumea, amice. Unii au, unii nu.

— Şi nu vi se pare că e nedrept? N-aţi prefera să vedeţi un sistem în care bogăţia să fie distribuită mai echitabil?

— Fir-ar al naibii să fie, a zis Gregor. Cine vrea o lume în care să fim toţi egali? Fiecare om pentru sine, asta zic eu.

Lenzing a dat încet din cap în semn de dezaprobare. Gregor făcea parte din categoria celor cărora li se spălase creierul chiar înainte de naştere şi, evident, nu avea sens să încerci să îl converteşti. Gregor tocmai îşi deschidea gura ca să facă vreo remarcă provocatoare cu privire la socialism şi strugurii acri când Bătrânul a venit alergând şi a pus capăt discuţiei.

— E nevoie de voi acolo, în spate. I-a dat un ghiont lui Gregor. Grăbeşte-te, e un pic de agitaţie.

— Când nu este? Gregor şi-a aruncat cazmaua jos şi a pornit cu Bătrânul. De data asta ce mai e?

— Recunoaştere în spatele liniilor inamice... şi să nu începi să mi te văicăreşti, n-a fost ideea mea!

Au sărit jos într-un adăpost, unde Porta stătea întins cât era de lung pe un pat de campanie. Ochii lui Gregor s-au deschis larg, acuzator.

— De unde ai făcut rost de ăsta?

— L-am găsit, a răspuns Porta, simplu.

Într-adevăr, omul era un geniu în felul lui. Tipul de om care ar da întâmplător peste o ladă de şampanie în mijlocul Deşertului Arizona. Tipul de om care găsea paturi de campanie rătăcite unde nu se aştepta

nimeni.

Bătrânul i-a împins picioarele la o parte şi s-a aşezat lângă el, cu un aer obosit.

— Bun. Asta este. Porta, Micuţul, Legionarul, Gregor şi Sven, veţi veni toţi cu mine. De îndată ce am...

— Să mori, nu altceva! Porta s-a ridicat brusc în capul oaselor. Toţi cred că noi suntem singurii soldaţi nenorociţi care luptă în războiul ăsta nenorocit!

A tras furios un şut unei căşti, iar noi ceilalţi ne-am solidarizat cu el într-un cor îndurerat.

— Da, de ce noi? Totdeauna nenorociţii de noi!

— De ce nu pot merge şi alţi fraieri, pentru variaţie?

— De ce nu găsesc pe altcineva să le facă treaba lor murdară?

Bătrânul a ridicat o mână şi ne-a redus la tăcere.

— Vaietele şi afurisitele de bocete nu ne fac mai uşoară situaţia, a zis. Ordinele sunt ordine şi voi ştiţi asta la fel de bine ca mine. Unde-i Micuţul?

— S-a întors acasă, a mârâit Porta. A zis că războiul nu-l mai amuză. A luat primul tren spre Berlin şi m-a rugat să vă spun la revedere din partea lui.

Bătrânul s-a încruntat. Furios, a făcut o mişcare bruscă spre mine cu capul.

— Sven, du-te şi găseşte-l... şi să nu pierzi toată afurisita de noapte cu asta!

Am dat peste Micuţul jucând zaruri cu trei soldaţi din Compania a patra. Era limpede că într-un moment al jocului se încăieraseră; unul dintre soldaţi avea un ochi vânăt, iar altul îşi îngrijea o mână cu o contuzie serioasă. Micuţul însuşi a reacţionat foarte nefavorabil la vestea pe care i-am adus-o. S-a întors cu mine la adăpost, strigând tot drumul, sfidând total ordinul pentru linişte.

— Ascultă aici, a răcnit de îndată ce a ajuns faţă în faţă cu Bătrânul, eu nu pot să umblu pe vremea asta din noapte în spatele liniilor inamice! Nu mă simt bine. Sunt bolnav, se pare că nu-ţi dai seama. Mă doare spatele. Nu mă ţin bine pe picioare. Parcă am rumeguş în cap. Mă dor oasele. Cred că am făcut gripă.

— Nu-mi pasă nici dacă ai luat o porţie de blenoragie galopantă, a izbucnit Bătrânul. Ţi s-au dat ordine şi-o să te simţi al naibii de bine ca să le execuţi, chiar dacă va trebui să te târăşti în patru labe! S-a întors spre noi ceilalţi. Aşa. Încetaţi vorba şi fiţi atenţi. Astea sunt parolele: picioare de lemn şi o pereche de cizme de pâslă.

— Picioare de lemn şi o pereche de *cizme* de pâslă? am întrebat.

Bătrânul s-a uitat sever la mine.

— Asta am zis, nu-i aşa? Ce-i cu tine? Ai surzit?

A luat o ladă cu grenade şi a început să le împartă. Posomorâţi, le-am vârât în buzunare şi ne-am pregătit să pornim în misiunea nedorită.

— Nu vreau să mai aud nici o vorbă din partea vreunuia! a şuierat Bătrânul.

Tăcuţi, fără tragere de inimă, supăraţi, am ieşit unul după altul în întuneric, în urma lui. Se lăsase o ceaţă joasă, lipicioasă, care se înfăşura în jurul picioarelor, asigurându-ne protecţia de care aveam nevoie. Ne-am ghemuit în iarba udă, ascultând şi forţându-ne ochii până ne-am acomodat cu întunericul. De undeva din faţă am auzit zgomote înfundate şi ne-am dat seama că liniile inamice nu puteau fi departe. Bătrânul s-a întors şi ne-a şoptit:

— Mergem înainte. Ţineţi-vă cât mai jos posibil şi nu deschideţi focul

dacă nu vă spun eu.

Am pornit din nou prin ceaţă şi prin iarba înaltă. Brusc, din apropiere s-a auzit sunetul alarmant de metal pe metal. Suficient să bage în sperieţi şase soldaţi prudenţi care se târau prin întuneric. Bătrânul s-a lăsat în genunchi în iarbă, iar noi l-am urmat. Am stat o vreme aşa, fără să ne mişcării sau să vorbim, apoi Bătrânul i-a şoptit Legionarului şi mesajul a fost transmis înapoi la ceilalţi. Lângă un pilon, la numai câţiva metri în dreapta noastră, se găsea camuflat un post de mitralieră inamic. Fără îndoială, dincolo de el se găsea prima dintre tranşeele ruseşti. După câteva momente de linişte, Bătrânul s-a ridicat prudent în picioare şi ne-a făcut semn cu mâna.

— Ce naiba urmăreşte? a şuierat Gregor, furios. Am aflat unde sunt afurisiţii de ruşi. Ce mai vrea?

— Naiba ştie, ani zis.

Dezamăgiţi, am mers înainte pe urmele Bătrânului. Chiar şi Legionarul, totdeauna indiferent faţă de pericolul personal şi necazuri, a început să pună la îndoială înţelepciunea de a merge mai departe.

— Fii cuminte, a zis insistent. Am auzit ca şi tine care au fost ordinele. Am făcut ceea ce am fost trimişi să facem. N-are rost să ne forţăm norocul.

— Asta eu decid, a zis Bătrânul, furios. Atâta timp cât eu comand aici, faceţi ce zic eu. S-a înţeles?

Legionarul a ridicat din umeri.

— Bine, bine. Nu-i nevoie să te înfurii. M-am gândit doar...

— Ei bine, nu te gândi, l-a sfătuit Bătrânul. Aşteaptă până ne întoarcem. Atunci o să ai timp berechet să depui o plângere.

Cuibul mitraliorilor era acum în urma noastră. Ne-am furişat prin iarba înaltă, şi am intrat în pădure, unde crengile trosneau şi pocneau, iar ramurile care atârnau ne treceau peste feţe, ca nişte degete osoase. Încă o dată, uniformele îmbibate de apă ni se lipeau de trupuri. Încă o dată, făceam răni la picioarele goale în cizmele pline de apă. Tremurând şi temători, am înaintat prin lăstăriş. După câte ştiam, întreaga pădure putea fi plină de ruşi, dar când Bătrânului îi intra o idee în cap, nu puteai să i-o scoţi, aşa că nu puteam face altceva decât să-l urmăm şi să ne rugăm să se simtă mulţumit înainte de a fi ajuns prea departe.

Brusc, s-a oprit. Noi ne-am îngrămădit în spatele lui. Tăcut, ne-a făcut semn să intrăm în umbra copacilor şi pentru o clipă minunată am crezut că ne vom întoarce, dar n-am avut un asemenea noroc. Dădusem peste linia de front a ruşilor şi următorul pas era să o trecem şi să vedem ce era dincolo.

— Bătrânul începe să o ia razna, mi-a şuierat Gregor în ureche.

Dincolo de parapet, am auzit murmurul vocilor, zăngănitul armelor, paşi. Sub picioarele lui Porta a trosnit o creangă. În întunericul nopţii s-a auzit o bubuitură de armă. În mod automat ne-am pregătit pentru luptă. Deasupra parapetului a apărut imediat un cap. Am auzit voci vorbind repede ruseşte. Bătrânul a zvâcnit din cap.

— Să mergem.

S-a lăsat în patru labe şi, spre groaza noastră, a început să se târască direct spre tranşeele inamice. Chiar şi Legionarul părea puţin surprins. A ezitat o clipă, apoi l-am văzut pe Bătrân îndreptându-se spre linii, într-un punct unde era posibil, printr-un noroc improbabil, să reuşim să trecem fără să fim văzuţi. Legionarul şi-a desfăcut mâinile într-un gest de resemnare. A pornit pe urma Bătrânului, iar noi n-am avut altă posibilitate decât să-l urmăm.

Uimitor, am fost norocoşi. Chiar când un iepure a ieşit ţâşnind dintr-un tufiş, alergând direct printre picioarele lui Gregor şi trântindu-l la

pământ, nimeni n-a venit să cerceteze. Am traversat cu bine linia frontului şi tocmai începeam să respir mai uşurat, când Micuţul, care mergea alături de mine, a tras una dintre cele mai puternice, mai îndrăzneţe şi mai neruşinate băşini din toate timpurile. Bătrânul s-a întors spre el cu o furie rece.

— Mai trage una şi o să...

Fără să-l aştepte să-şi termine ameninţarea, Micuţul a mai tras imediat una. A bubuit în noapte ca un obuz. Instinctiv, ne-am aruncat la pământ şi ne-am rostogolit în tufişuri. Chiar şi Micuţul părea oarecum îngrozit.

În cele din urmă, ne-am ridicat şi am mers înainte prudenţi, dar n-am făcut mai mult de câţiva paşi când Bătrânul ne-a oprit din nou. Undeva în faţă se auzea sunet de voci. Ne-am strecurat în tăcere să cercetăm. Nimerisem peste o mitralieră solitară, păzită de doi soldaţi ruşi beţi care împărţeau o sticlă de vodcă. Am stat o vreme, ascultându-i ce vorbesc. Unul era categoric mai beat decât celălalt. Îmbrăţişa mitraliera cu ambele braţe şi printre înghiţiturile de vodcă izbucneau tare frânturi de cântec despre Volga. Camaradul său părea pe bună dreptate nervos. Se uita mereu peste umăr spre pădure şi din când în când zicea „Ssst, ssst!", apoi vâra sticla de vodcă în gura omului ca să-l facă să tacă. În cele din urmă, când sticla a fost golită, a intrat în panică şi l-a ameninţat că-l pocneşte, dacă nu tace. Cu o demnitate de beţiv, omul şi-a pus puşca pe umăr şi s-a ridicat în picioare, clătinându-se.

— O să fac o plimbare, a zis.

S-a căţărat pe parapet şi a venit în direcţia noastră, cântând şi legănându-se. Furios, camaradul lui a azvârlit sticla de vodcă după el. Era cât pe-aci să-l nimerească pe Gregor, după care a aterizat cu o bufnitură la picioarele lui Porta. Bătrânul l-a bătut uşor pe Micuţul pe umăr şi i-a făcut semn din cap. Micuţul i-a răspuns prin acelaşi semn. S-a strecurat prin întuneric ca să se ocupe de hoinarul beat. Legionarul şi-a tras cuţitul din cizmă şi a dispărut în direcţia mitralierei.

Câteva minute mai târziu, camuflam două cadavre sub o grămadă de frunze ude. Unul fusese strangulat cu un cablu subţire de sârmă; celălalt avea un cuţit în coaste. Le-am luat armele şi le-am ascuns. Avea să treacă ceva timp înainte ca tovarăşii lor să descopere că dispăruseră şi primul lor gând avea să fie, după toate probabilităţile, că dezertaseră. Primul nostru gând, fără nici o umbră de îndoială, a fost să ne întoarcem în grabă la postul din liniile noastre. Gregor s-a întors chiar să plece, fără să-l aştepte pe Bătrân să dea ordinul şi s-a ales cu urlete pentru râvna lui.

— Ne întoarcem când spun eu, a zis Bătrânul, glacial, şi nu înainte.

— Niciodată în ritmul în care mergi tu, a bombănit Porta, pe un ton de revoltă.

Bătrânul l-a ignorat. Totdeauna, cel mai bine era să-l ignori pe Porta. El îşi avea legea lui, dar cu toate astea era un soldat excelent şi Bătrânul nu a fost primul care a descoperit că merită să-i suporţi veşnica obrăznicie şi lipsa de disciplină, pentru a-l avea alături într-o situaţie critică.

Ne-am continuat drumul mai adânc în pădure. Intenţia mărturisită a Bătrânului era să descoperim ce se afla în partea opusă, dar acum începeam să privim întreaga expediţie cu un ochi vizibil cinic. Mi-l închipuiam ducându-ne în marş tot drumul, până la Moscova, doar ca să aruncăm o privire la Kremlin.

În cele din urmă, copacii au început să se rărească şi ne-am dat seama că, probabil, ne apropiem de câmp deschis. Am ajuns la marginea pădurii şi acolo, răspândită în faţa noastră, ca un covor pestriţ, se găsea

ceea ce părea să fie întreaga Armată Roşie. Un şuvoi continuu de oameni şi vehicule venea şi pleca. Nu era ceea ce personal aş fi numit un spectacol care să-ţi încălzească inima, dar se părea că Bătrânului îi dăduse fiori.

— Bine, bine, a murmurat, frecându-şi gânditor bărbia cu o mână. Minunat... Acum ne putem întoarce.

Toţi, în afară de Legionar şi Bătrânul însuşi, ne-am întors imediat şi-am luat-o la fugă. Micuţul şi Porta au intrat în pădure galopând, cu Gregor şi cu mine doar la câţiva paşi în urma lor. Pe neaşteptate, i-am ajuns când erau ispitiţi să se oprească din goana lor ca să cerceteze trei cadavre dintr-o groapă de proiectil. Trei ofiţeri morţi, doi ruşi şi unul german. Micuţul şi Porta au schimbat priviri.

— Nu poate fi rău, a zis Porta.

Au sărit împreună în groapă şi-au început să percheziţioneze cu lăcomie cadavrele în căutare de bani şi suveniruri. Porta umbla prin buzunare în timp ce Micuţul le deschidea gura ca să caute dinţi de aur. Le dezbrăcaseră aproape la piele când au apărut Bătrânul şi Legionarul. Legionarul a privit indiferent, dar Bătrânul, ca de obicei, aproape şi-a ieşit din minţi.

— Marş de-acolo, imediat! Lăsaţi cadavrele alea în pace! V-am mai spus că nu tolerez un astfel de lucru, e dezgustător, sunteţi ca două, jivine! Fir-ar să fie, sunteţi mai răi decât animalele sălbatice!

— Bine, bine, a zis Porta, împăciuitor. Stăpâneşte-te. O să faci hernie dac-o ţii mereu aşa.

— Ce-i cu zarva asta? a întrebat Micuţul, ca şi cum Bătrânul n-ar fi fost acolo. Sunt absolut sigur că dacă nu le-am lua noi, le-ar lua altcineva.

Cu un răcnet de furie, Bătrânul a sărit în groapă lângă ei. În clipa aceea, cerul întunecat de deasupra noastră a fost brusc luminat de o rachetă, iar noi ne-am aruncat instinctiv să ne adăpostim.

— Sunt pe noi, a zis Legionarul, furios. Acum o s-avem ceva distracţie.

Undeva, o mitralieră a deschis focul. O ploaie de rachete a sfârtecat cerul, transformând noaptea în zi.

— Împrăştiaţi-vă!

N-a mai fost nevoie de un al doilea ordin. Am luat-o la goană prin pădure şi am fugit cât ne-au ţinut puterii, căzând prin tufişuri, străbătând greoi pământul mlăştinos, cu hainele făcute ferfeniţă de spioni şi rugi. Ne-am reunit în cele din urmă într-un cuib de mitralieră părăsită. Lipsea doar Gregor.

— Unde naiba este? a întrebat Bătrânul, furios. Unde naiba o fi ajuns? L-a văzut careva?

Nici unul nu-l văzusem.

— Mă duc eu să-l caut, a zis Porta.

Bătrânul a întins imediat o mână spre el.

— Îţi interzic să te mişti de-aici! E un ordin.

— Lasă-te de fleacuri! a mârâit Porta, descotorosindu-se de el.

A dispărut printre copaci, pe drumul pe care venisem. L-am auzit strigând în timp ce alerga.

— Gregor? Unde naiba eşti, nebun afurisit?

Numaidecât, bubuitul tunurilor ruseşti a început din nou. Pe deasupra noastră zburau obuze trasoare şi rachete. Bătrânul a ezitat doar un moment, apoi a înjurat în şoaptă şi a sărit afară, pe urmele lui Porta. Imediat, am ieşit şi noi. Fusesem prea mult împreună în cursul războiului ca să-l lăsăm pe Gregor pe mâna ruşilor.

În întuneric au apărut forme ameninţătoare. Porta a aruncat câteva

grenade şi a continuat să fugă. Noi ceilalţi ne-am ţinut după el. L-am descoperit pe Gregor ghemuit într-o vizuină de vulpe şi l-am tras afară plini de indignare.

— Ce naiba crezi că faci? a întrebat Bătrânul. Stai acolo şi trândăveşti liniştit, ca un pui de găină în cuib, în timp ce noi ne învârtim căutându-te, cu nouă milioane de ruşi după noi...

— N-a fost vina mea, a zis Gregor, ursuz. Toţi au fost pe urma mea. Nu mă pot bate singur cu toată Armata Roşie, nu?

— Asta te-ar fi aşteptat, a zis furios Bătrânul, dacă te lăsam acolo să putrezeşti.

Restul călătoriei am făcut-o fără incidente. Micuţul ne-a informat că, după părerea lui Heide, care ştia totdeauna ce era de ştiut şi foarte multe în plus, urma să fim trimişi în curând la Varşovia.

— Sunt o sută de mii de paraşutişti britanici, aşa a zis Heide... o sută de mii de paraşutişti britanici şi tot oraşul e înţesat cu soldaţi polonezi... vom fi acolo de Anul Nou, aşa a zis Heide.

— Oh, da! a rânjit Porta. Credeam că plecăm toţi în Germania ca să fim acolo de Crăciun.

Ne-a trebuit mai bine de o oră ca să ajungem la o relativă siguranţă în liniile noastre. Bătrânul s-a dus să-şi întocmească raportul, în timp ce noi ne-am prăbuşit pe saltele ca să tragem un pui de somn. Până la urmă n-am dormit nici un pic. Abia am închis ochii că a şi apărut Bătrânul şi ne-a scuturat să ne trezim.

— Îmi pară rău, băieţi. Încă n-au terminat cu noi. Şi-a desfăcut mâinile într-un gest de scuză. Geniştii vor încerca să rupă liniile inamice şi noi suntem trimişi să-i sprijinim.

Patul de campanie aproape s-a prăbuşit din cauza şocului. O clipă am fost toţi prea uluiţi ca să putem vorbi.

Bătrânul a zâmbit cu un aer obosit.

— Îmi dau foarte bine seama că nu mă bucur de mare popularitate în acest moment, dar n-am ce face. A ridicat din umeri. La urma urmei, e război.

— Pleacă de-aici! a zis Porta plin de sarcasm. Cine ţi-a spus asta?

Gregor s-a ridicat în capul oaselor şi s-a uitat jalnic în jur, cu ochii umflaţi de somn.

— De ce să ne trimită pe noi? a zis nemulţumit. De ce să trimită pe oricare dintre noi? De ce nu pot curăţa afurisitul de loc cu napalm?

— Pentru că stăm prost cu muniţia, a zis Bătrânul, tăios. Îmi pară rău, dar asta-i situaţia. Nu pot face nimic. N-are nici un sens să vă uitaţi aşa la mine, nu eu am pornit războiul ăsta nenorocit...

Supăraţi, am ieşit unul după altul din tranşee şi ne-am încolonat în urma locotenentului Löwe. Duceam cu noi doar sacul necesar pentru asalt. Când lucrai cu pionierii, lucrai rapid: nu te încărcai cu echipamente inutil. Se părea că în această împrejurare urma să nu ni se dea nici măcar sprijinul de tancuri obişnuit. Războiul devenea într-adevăr cumplit.

I-am găsit pe pionieri, cinci companii constituite într-un batalion, gata de plecare şi înarmaţi cu grenade ofensive, grenade de mână cu coadă, armament de infanterie şi câteva bombe cu napalm de provenienţă rusească. O companie era înarmată cu aruncătoare de flăcări. Aveau o reputaţie proastă, pionerii ăştia. I-am găsit ciudaţi, tăcuţi, necomunicativi, gata să credem toate poveştile despre cruzimea lor gratuită, atât faţă de duşman cât şi faţă de ei înşişi. Ne-au ignorat total din momentul în care am sosit şi, când Porta a întrebat dacă are careva vreo ţigară să-i dea, un ofiţer i-a întins un pachet fără o vorbă şi fără măcar să privească în direcţia lui.

— Ce-i cu el? a întrebat Gregor, nervos. S-a întors spre un caporal cu faţa aspră care-şi curăţa dinţii cu unghia. Ce-i cu voi? V-aţi pierdut afurisita de limbă?

O întrebare destul de justificată, te-ai fi gândit, dar nu se ştie pentru ce motiv caporalul s-a considerat jignit. În câteva secunde, au fost unul la gâtul celuilalt şi din clipa aceea n-a mai fost decât o chestiune de timp până să intervină şi alţii. Micuţul era tocmai pe punctul de a-l sugruma pe un soldat îngrozit când o voce furioasă ne-a chemat la ordine, iar noi ne-am întors, cu părere de rău, să vedem cine ne strica distracţia.

Era vechiul nostru prieten, maiorul, care avusese incidentul cu colonelul Hinka. Stătea cu picioarele desfăcute, cu mâinile în şolduri, privindu-ne cu un ochi rece, gânditor, de parcă eram o adunătură de specimene pentru laboratorul de cercetări. În spatele lui, cu faţa lipsită de orice expresie, stătea locotenentul Löwe.

— Eu v-aş sfătui, a zis maiorul, sec, să vă păstraţi toată puterea ca să ucideţi duşmanul mai degrabă decât pe voi înşivă. Vă pot asigura că n-o să fie o excursie şcolară de duminică. Ochii i-au rătăcit peste noi şi brusc s-au oprit pe Porta. Prietenul meu caporalul vorbăreţ! a murmurat. Înaintează un pas ca să te văd. Noi doi trebuie să ne cunoaştem mai bine...

Porta a ieşit în faţă, cu un aer războinic. Maiorul s-a holbat o clipă la jobenul galben pe care Porta ţinea să-l poarte oriunde mergeam. Îl avea de la începutul războiului şi ofiţerii înţelepţi se învăţaseră să-l suporte.

— Ia-ţi oroarea aceea de pe cap! a izbucnit maiorul. Ce naiba crezi să-i aici? Bal mascat?

— Mă tem că nu ştiu, domnule maior. Porta şi-a scos jobenul şi l-a ţinut respectuos în faţa lui, ca un antreprenor de pompe funebre. N-am fost niciodată la bal, să trăiţi.

— Nu fi impertinent, caporal! De cât timp eşti în armată?

— De mult timp, domnule maior. De mult prea mult timp.

Maiorul s-a încruntat brusc.

— Fii mai precis, caporal!

— Da, să trăiţi. Porta şi-a înţepenit picioarele şi a pocnit din călcâie. Îmi daţi voie să-mi consult documentele militare?

Maiorul a scos un sunet de nerăbdare din gât. L-am văzut pe locotenentul Löwe transformând în grabă un zâmbet larg într-un căscat înăbuşit.

— Eşti cretin, caporale?

— Da, să trăiţi. Porta şi-a înclinat capul în semn de scuză. Am fost examinat o dată de un psihiatru militar în Potsdam, să trăiţi. După părerea sa autorizată, zicea că sunt debil mintal din naştere. Zicea că, după părerea sa, sunt incurabil. Zicea că n-ar trebui să fiu lăsat liber cu alţi oameni. Zicea că...

— Oh, pentru Dumnezeu, caporale, încetează!

Maiorul a renunţat la lupta inegală. S-a întors pe călcâie şi s-a îndepărtat ţanţoş, urmat de locotenentul Löwe care se lupta din nou cu un căscat. Porta a zâmbit, gânditor. Şi-a pus la loc jobenul şi i-a făcut cu ochiul lui Lenzing care îl urmărise oarecum admirativ, împotriva propriei voinţe.

— Aşa trebuie procedat, a zis. Îi înnebuneşti de-a binelea dacă o ţii aşa destul de mult timp...

A venit ordinul pentru acţiune şi pionerii şi-au strâns centurile şi s-au pregătit de plecare. Maiorul, ocupat cu trimiterea oamenilor la moarte aproape sigură, şedea în siguranţă într-un adăpost şi mesteca un trabuc baban. Artileria rusească răsuna puternic şi viguros în comparaţie cu rafalele slabe şi sporadice ale armelor noastre decalibrate.

Am urmărit cum prima dintre cele cinci companii a fost trimisă în luptă ca să fie măcelărită. Era comandată de un locotenent care avea ochii cenuşii, adânciţi în orbite, ai unui nonagenar, aşezaţi pe faţa netedă a unui tânăr.

I-am urmărit cum au ieşit din tranşee şi au alergat direct în gura armelor inamice.

— Sinucidere prostească, a zis Barcelona, care stătea lângă mine.

— Crimă idioată, am zis, gândindu-mă la maiorul din adăpost, care-şi fuma trabucul baban.

Au fost făcuţi bucăţele înainte să fi înaintat mai mult de două sute de metri. Doar un mic grup, condus de un sergent, a reuşit să ajungă la obiectiv. Rece şi calm, cu o indiferenţă aparentă faţă de grindina de foc din jurul lor, şi-au aruncat grenadele în liniile inamice şi au fugit să se adăpostească.

După ce s-a aşezat praful, nu s-a mai văzut nici un semn de la sergent şi oamenii lui. Doar o fâşie lată de pământ pustiită şi ici-colo un trup fără cap, fără braţe şi picioare, o grămadă de metal răsucit, o grămadă de carne carbonizată. Pentru maior n-a fost suficient. A chemat a doua companie, comandată de locotenentul Kelz, şi a trimis-o pe urmele primei. Aceştia au urmat aceeaşi cale, alergând prin acelaşi fum şi aceleaşi gloanţe, prin acelaşi infern, ca să fie ucişi de ruşi, călcând în picioare mădularele împrăştiate ale camarazilor lor morţi. Au supravieţuit doar câţiva. Câţiva oameni risipiţi au realizat o pătrundere în liniile inamice şi au intrat în tranşee să lupte.

Maiorul şi-a mestecat trabucul până l-a făcut zdrenţe şi, cuprins de nebunie, a chemat compania următoare. Ofiţerul comandant era tânăr, nou şi entuziast. Proaspăt ieşit din şcoala de la Gross Born, nerăbdător şi pregătit să moară pentru o cauză pierdută. Şi-a ridicat braţul deasupra capului şi a intrat galopând în arenă, urlând la oamenii lui să-l urmeze. Aceştia l-au urmat ca nişte animale bine dresate. Prima rafală l-a lovit pe tânărul ofiţer în stomac. A doua i-a retezat picioarele de la glezne. A continuat să fugă încă vreo câţiva metri pe cioturile însângerate, agitându-şi încă braţele şi strigând ca să-şi încurajeze oamenii. Fără îndoială, când a murit a avut vedenii cu Sfânta Cruce de Fier...

Atacul a fost respins. Au fost trimişi în luptă cei cu aruncătoarele de flăcări, dar, înainte să ajungă la jumătatea drumului, dinspre liniile ruseşti au începui să se reverse valuri de fosfor în întâmpinarea lor. Se învârteau cu hainele în flăcări, se zvârcoleau pe pământ, ca şerpii, iar carnea le cădea de pe oase. Doar şase s-au întors din acest infern. Unul era locotenentul care îi condusese.

— Îmi pare rău, domnule maior. Stătea abătut înaintea maiorului, cu faţa înnegrită de fum şi uniforma arsă, cu părul şi sprâncenele pârlite. Îmi pare rău, dar nu e posibil să trecem.

— Nu e posibil? Nu e posibil? Ce naiba vrei să spui, nu e posibil? Maiorul şi-a smuls rămăşiţele trabucului din gură şi le-a strivit sub talpă. Pe Dumnezeii, vei fi împuşcat pentru asta! Laşitate în faţa inamicului! Eşti o ruşine pentru Armata Germană!

— Îmi pară rău, domnule maior. Noi am făcut maximum de efort.

— Maximum de efort? Asta numeşti tu maximum de efort? Asta-i o ruşine nemaipomenită!

— În acest caz, permiteţi-mi...

A răsunat o bubuitură şi locotenentul s-a prăbuşit la picioarele maiorului. Revolverul i-a căzut din mână şi s-a rostogolit pe pământ. Maiorul a scos un zgomot de exasperare. S-a uitat sever la cei câţiva ofiţeri care mai rămăseseră şi privirea i s-a oprit pe cel mai tânăr dintre ei.

— Dietel! Locotenent Dietel!

— La ordin!

— Du-te şi arată-le nenorociţilor ălora de ruşi că Armata Germană mai este încă o forţă de care trebuie să ţină seama! Arată-mi, pentru Dumnezeu, că mai am cel puţin un ofiţer pe care să mă pot bizui că duce la bun sfârşit un ordin!

Dietel nu era din substanţa din care sunt făcuţi proştii cutezători. El n-avea nici un chef să-şi sacrifice viaţa într-o misiune fără speranţă. Dar ordinul era ordin, chiar când era o trimitere la moarte sigură şi nu avea o altă soluţie decât să asculte. S-a dus tăcut la uşă. Maiorul l-a bătut părinteşte pe umăr cu o mână binevoitoare.

— Arată-le din ce suntem plămădiţi, băiatul meu! Nu trebuie să ne temem de lepădături!

Locotenentul Dietel şi oamenii lui au pornit în ultima lor călătorie, acoperiţi de focul mitralierei noastre. Înainte să fi parcurs măcar un sfert de drum, au dat de necaz. Imediat, maiorul l-a acuzat pe Dietel că e un prost şi un laş care va fi împuşcat pe loc dacă va îndrăzni să se întoarcă viu. S-a întors furios spre un alt ofiţer.

— E în regulă, Plean, totul depinde de tine! Du-te acolo, descurcă lucrurile pe care le-au încurcat porcii ăia smiorcăiţi.

Locotenentul Plean a ezitat doar o secundă, apoi brusc s-a repezit înainte în haos, răcnindu-le oamenilor lui să se ţină de el. L-am văzut înaintând prin fum şi flăcări. Proiectilele explodau la picioarele lui, gloanţele îi şuierau pe lângă cap, dar el era încă acolo, în mijlocul învălmăşelii, luptând ca un demon, strigând la o grămadă de cadavre să se ridice şi să umble, trăgând după un sergent care a încercat să fugă, apropiindu-se din ce în ce mai mult de linia de front rusească.

Aruncătoarele de flăcări ale inamicului au fost distruse. L-am văzut pe locotenentul Dietel făcut fărâme. L-am văzut pe locotenentul Plein şi un grup de soldaţi cum au ajuns la prima tranşee şi s-au angajat într-o luptă corp-la-corp sălbatică. Siberienii erau ca roboţii, instruiţi să ucidă sau să fie ucişi. Luptau cu o hotărâre rece, fără nici o emoţie, impasibili şi indiferenţi faţă de viaţă sau moarte. Plein şi soldaţii lui făceau ultima sforţare. Păreau beţi de bucuria ameţitoare a măcelului. Cadavrele au început să se strângă grămadă unul peste altul, de germani şi ruşi laolaltă. Oameni cu gâtul tăiat, oameni cu burţile sfârtecate, oameni cu capul atârnând de umeri printr-un tendon.

Când s-a terminat măcelul şi micul grup a fost lichidat, siberienii şi-au şters calmi cuţitele de sânge şi şi-au reocupat poziţiile. Un singur supravieţuitor a revenit în liniile germane şi a căzut mort la picioarele maiorului, chiar când şi-a deschis gura să raporteze.

— Tâmpiţi! a zbierat maiorul. Tâmpiţi şi laşi! Nimic altceva decât tâmpiţi incompetenţi şi laşi!

S-a năpustit la telefonul de campanie, unde l-am auzit zbierând şi plângându-se că batalionul lui a fost format din tâmpiţi laşi şi că va avea nevoie de un sprijin de artilerie mult mai puternic decât primise până acum, dacă urma să încerce să realizeze o pătrundere. S-a tocmit ca o babă dintr-o piaţă orientală pentru numărul de mortiere de care va avea nevoie, înainte de a consimţi să lanseze un alt atac.

— Zece? Ai zis zece? Nu fi ridicol, omule! Asta numeşti sprijin? Nu l-ar afecta nici pe un purice... Ridică la douăzeci, aşa aş putea lua lucrurile în considerare... Am zis douăzeci şi-atunci aş putea lua lucrurile în considerare... Bine, e în regulă, cincisprezece atunci. Dacă asta-i tot ce puteţi face. Să zicem cincisprezece şi Dumnezeu să vă ajute dacă ne lăsaţi baltă!

A azvârlit cât colo receptorul şi a adunat ce mai rămăsese din

batalion pentru atacul final. Prima grenadă a pornit şi obişnuitele fragmente de oameni şi armament au început să fie împroşcate în aer, în partea cealaltă a câmpului de luptă.

Maiorul număra cu un braţ ridicat. Când a ajuns la cincisprezece, şi-a lăsat brusc braţul în jos şi a ţâşnit în încăierare. A alunecat şi a căzut, s-a ridicat cu greu în picioare, a fluturat un braţ deasupra capului şi a continuat să alerge, cu ceea ce mai rămăsese din pionieri în urma lui.

De data aceasta atacul a reuşit. Ruşii s-au retras sub presiunea atacului. Au fost aruncate grenade de mână în tranşeele de comunicaţie şi în adăposturi. Au fost vârâte explozive în gurile tunurilor. Puştile-mitraliere au lătrat, oamenii s-au decapitat unul pe altul cu târnăcoape şi lopeţi şi s-au străpuns cu baioneta. Maiorul a fost găsit cu un trabuc proaspăt în gură, zăcând pe spate alături de un ofiţer rus. Amândoi erau morţi. Ei nu erau decât doi dintre cei o mie care muriseră în ziua aceea.

Înainte să putem consolida poziţia greu câştigată, siberienii au lansat un nou atac. Din senin, au năvălit puzderie asupra noastră. Oameni cu ochi mici oblici, îndesaţi şi laţi în umeri, cu picioare scurte şi braţe lungi, strigând, cu voci răguşite, cuvinte de laudă despre Stalin. Ne-am luptat cu ei în tranşee şi afară din tranşee, alunecând şi călcând în sângele şi maţele morţilor, dar siberienii erau încăpăţânaţi şi de neclintit şi încet, dar sigur, ne-au respins pe calea pe care venisem.

Peste tot în jurul meu oamenii se poticneau, cădeau şi plângeau fugind. S-a rostogolit spre mine o grenadă şi era cât pe-aci să calc pe ea. Am sărit într-o parte ca un cal speriat, am înşfăcat-o şi am azvârlit-o în mijlocul unui grup de siberieni care veneau spre mine. Unda de şoc a exploziei m-a aruncat într-o parte şi am aterizat într-un crater, direct deasupra unui om proaspăt ucis, care zăcea chircit într-o băltoacă de sânge, cu capul atârnând moale şi cu conţinutul burţii sfârtecate revărsat peste picioarele mele. Am scos un ţipăt de groază şi m-am târât afară. Am început să fug înnebunit de panică, dar se părea că siberienii sunt peste tot în jurul nostru, trăgând din toate direcţiile deodată şi nu vedeam nici o cale de-a scăpa. Şi-atunci, brusc, l-am zărit pe Porta retrăgându-se şi trăgând rafală după rafală de la şold. Am luat-o spre el, sărind în gropi de proiectil şi alunecând în băltoace de sânge şi ulei, în graba mea să-l ajung. M-am simţit mai liniştit în clipa în care am fost cu el. Porta era imun la gloanţe. Porta era indestructibil. Era imposibil să-ţi imaginezi un glonţ inamic găsindu-şi ţinta în trupul acela tare şi uscăţiv. Atât timp cât eram adăpostit în spatele lui, eram în siguranţă.

Ne-am continuat fuga impetuoasă, retrăgându-ne Dumnezeu ştia unde. La un moment dat l-am întâlnit pe pastorul Fischer, care rătăcea pe câmp, cu o gaură într-o parte a pieptului prin care se vedea plămânul. Unul dintre camarazii săi WU-işti l-a târât peste sfărâmături, spre noi.

— Nu te nelinişti, bătrâne, o să te ducem înapoi cu bine. O să avem grijă să te vindeci. N-o să te lăsăm să mori...

Într-un fel oarecare, pentru acest om părea deosebit de important ca pastorul Fischer să nu moară. Poate, într-un fel, acesta devenise un talisman. Un simbol al speranţei. Dacă el putea supravieţui, atunci, cu siguranţă, puteau şi ceilalţi. Atâta timp cât Fischer trăia, însemna că Dumnezeu nu-i abandonase întru totul.

A venit în fugă un brancardier, dar, când a văzut că Fischer era WU-ist, s-a întors şi s-a dus să caute pe cineva mai demn de ajutorul lui. Morfină era puţină şi nu putea fi risipită pe oameni ca pastorul Fischer.

— Lăsaţi-mă să mor, a zis bătrânul. Lăsaţi-mă aici şi lăsaţi-mă să mor. Eu nu sunt important.

Colegul pastorului i-a aşezat braţul după umăr şi a început să-l târască cu greu spre iluzoria siguranţă a unei gropi de proiectil.

— N-o să mori. N-o să te las să mori. O să te duc înapoi, o să te bag în spital. O să am grijă să-ţi dea tratamentul cuvenit, dacă acesta va fi ultimul lucru pe care îl voi mai face vreodată... Nu te mai tângui, bătrâne! Pentru Dumnezeu, nu te mai tângui! Eu fac tot ce-mi stă în putinţă, ce pot să fac mai mult?

Au căzut împreună în groapa de proiectil. Pastorul Fischer stătea întins cu capul în poala camaradului său, iar sângele păta pământul. Undeva, în apropiere, a explodat un proiectil. În spatele lor, în pădure, o mitralieră a început să tragă.

— Ei, cum te simţi, bătrâne? Spune-mi ceva. Spune-mi ceva! Spune orice vrei, dar vorbeşte-mi, pentru numele lui Dumnezeu! Nu mă lăsa singur aici!

Faţa pastorului era scofâlcită şi pământie. Buzele i se învineţeau. A mai explodat un proiectil, ceva mai aproape decât cel dinainte.

— Acum n-o să mai dureze mult, bătrâne. Te-a mai lăsat durerea?

Poate că da. Poate îl mai lăsase durerea. Pastorul Fischer tăcea acum. Ochii îi erau închişi şi gura îi atârna deschisă. Sângele părea că nu mai curge atât de repede cum cursese.

— De ce nu te rogi, bătrâne? De ce nu te rogi pentru noi, hăă? Nu poate fi dăunător...

Nu mai putea fi dăunător. Ar fi putut fi chiar folositor. Dar timpul pentru rugăciune venise şi trecuse. Pastorul Fischer murise în cele din urmă.

„Arma politică cea mai bună este arma teroarei. Cruzimea impune respect. Oamenii n-au decât să ne urască dacă vor. Noi nu le cerem dragoste; doar teamă...

Himmler. Discurs adresat ofiţerilor SS la Harkov, 19 aprilie 1943.

Nicolai Kaminsky fusese profesor la Briansk, în Ucraina. Mama sa era poloneză, tatăl său german, iar el era un nazist de o loialitate înverşunată. În timpul iernii lui 1941/42 a pornit cu o mână de fanatici ca şi el, să lupte împotriva partizanilor. Avea treizeci şi cinci de ani şi cruzimea lui devenise proverbială. Era autodidact în arta uciderii lente şi cunoscut a fi inventat mai multe torturi decât inventaseră chinezii.

Himmler a auzit de el prin Obergruppenführer-ul Berger şi imediat i-a trezit interesul. A dispus să fie adus la Berlin, nutrind un respect crescând pentru capacitatea acestuia de a pricinui suferinţe semenilor săi. Începând din momentul acela, ucrainenii au dobândit în ochii Reichsführer-ului un statut aproape egal cu germanii.

Cariera lui Kaminsky a fost meteorică. În ciuda handicapului iniţial de a nu aparţine rasei superioare germane, a devenit totuşi SS Brigadenführer şi general de divizie în armata SS în mai puţin de trei luni. Puterile lui erau atât de mari, încât nici ofiţerii de cel mai înalt grad din armată nu îndrăzneau să vorbească pe faţă împotriva lui.

Spre sfârşitul lui 1942, generalului Kaminsky i-a venit ideea de a crea o republică germană în provincia Lokot, care pe vremea aceea era plină de partizani şi luptători de gherilă. Brigada lui era formată din şase mii de oameni, cei mai mulţi dezertori din Armata Rusă. Era compusă din opt batalioane de infanterie, un batalion de tancuri, două plutoane de artilerie, un pluton de cazaci şi o companie de pionieri. În mai puţin de

doi ani, Kaminsky şi cei şase mii ai lui i-au uimit pe cei care-i criticau, curăţând provincia Lokot de toţi cei care-i tulburau liniştea şi anexând-o Germaniei.

În primăvara lui 1943, Himmler a dispus transferarea brigăzii în regiunea Lemberg, din Polonia, unde Kaminsky s-a depăşit pe sine însuşi, răspândind moarte şi distrugând totul pe unde mergea. Numele lui a devenit sinonim cu ura şi teroarea; „dar noi nu le cerem dragoste; doar teamă..."

ÎN JOS PE COASTA MUNTELUI

— Sergent Beier! Sergent Beier!

Jucam paşnic cărţi când am auzit strigătul. Poarta a ridicat o sprinceană spre Bătrânul, care-şi fuma calm pipa urât mirositoare şi îşi studia mâna.

— Mai iau una, a zis. Micuţul i-a dat o carte. Un zâmbet uşor de satisfacţie a luminat faţa Bătrânului. Nu pot pierde, a zis şi şi-a lăsat mâna pe lada de muniţii care ne servea de masă.

Micuţul s-a încruntat şi i-a aruncat a cincea carte.

— Sergent Beier! Strigătul s-a auzit din nou. L-a văzut careva de-aici pe sergentul Beier?

Mi-am strâns cărţile şi m-am prefăcut că le arunc.

— Cred că te strigă cineva, am zis. Am avut o vagă speranţă că nu mai puteam continua jocul. Primisem un as şi mi se urcase la cap. Pusesem la bătaie întreaga mea soldă pe anul următor, pe un decar, şi m-am ales cu o mână de gunoi. Un tip de la plutonul antitanc, am zis, întorcându-mi capul ca să văd.

A observat că mă uit la el şi s-a apropiat imediat.

— Sergent Beier? a zis. Ochii i-au poposit o clipă pe fiecare dintre noi, apoi s-au oprit asupra Bătrânului. Tu eşti sergentul Beier? a întrebat. Te caut de treizeci de minute. Unde naiba ai fost?

— Exact aici, tot timpul, a murmurat Bătrânul. Ce-i cu panica asta?

— Trebuie să-ţi aduni plutonul şi să vii cu mine. Locotenent-colonelul Schmeltz e deja pe drum cu grupul de asalt şi voi trebuie să mergeţi cu ei. Sunt în partea cealaltă a râului. O să vă arăt eu drumul.

— Du-te de-a dura şi lasă-ne în pace, a zis Porta, fără să-şi ia ochii de la cărţi. Avem lucruri mai bune de făcut... dă-mi una şi...

Plin de amabilitate, Micuţul a dat pe faţă un şase. Bătrânul s-a uitat cu regret la levata lui de cinci cărţi, indecis între chemarea datoriei şi ispita unei mari sume de bani. Eu însumi eram în aceeaşi situaţie, dar în cazul meu alegerea era oarecum mai uşor de făcut. Mi-am aruncat jos cărţile, am înşfăcat puşca şi am sărit grabnic în picioare, răsturnând din întâmplare lada de muniţii. Micuţul s-a uitat la mine cu acreală.

— Unii dintre noi sunt foarte dornici să plece ca să fie ucişi, a zis.

— Câtuşi de puţin, am răspuns. Mi-am îndesat şapca pe cap şi mi-am strâns centura cu încă o gaură. Nu-mi place însă ideea de a face un locotenent-colonel să aştepte.

— Ţi-e prieten? a zis zeflemitor. Micuţul, care ştia foarte bine că şedeam acolo cu o mână de gunoi şi mă rugam să scap.

Wolf, vechiul amic al lui Porta, a apărut să ne vadă cum plecăm.

— Complimentele mele lui Scaraoţchi, a zis. După cum se pare, o să vă întâlniţi cu el înaintea mea...

Am avut un sentiment neplăcut că, probabil, aşa va fi. Cu toată grija mea exprimată de a nu-l face pe locotenent-colonelul Schmeltz să ne aştepte, era ceva deosebit în legătură cu această misiune ce-mi

displăcea în mod instinctiv.

Călăuza ne-a trecut în grabă podul printr-un foc puternic de artilerie. În cealaltă parte a râului pământul se înălţa brusc şi nu după mult timp ne-am pomenit în şir indian, străduindu-ne să urcăm o pantă îngustă ce părea aproape verticală.

— Vorbea despre blestematul de Scaraoţchi, a bombănit Micuţul, în timp ce suflam, gâfâiam şi cădeam la tot pasul. În felul în care mergem, o să-l întâlnim mai degrabă pe afurisitul de Sfântul Petru.

Călăuza şi-a întors capul să-l privească.

— S-ar putea să ai dreptate, a zis. S-ar putea foarte bine să ai dreptate.

Bătrânul s-a oprit o clipă să-şi tragă sufletul.

— Ce este asta de fapt? a întrebat.

— Ce este? Călăuza s-a oprit de asemenea. Şi-a pus mâinile în şolduri şi a zâmbit ironic. Bine că întrebi! E o misiune nenorocită de sinucidere, asta este. Dacă vreţi să-mi ascultaţi sfatul, plecaţi naibii de-aici cât mai repede, înainte de-a veni ruşii şi a vă tăia retragerea. A făcut semn cu degetul mare înapoi spre pod. Cât timp crezi că o să mai stea acolo?

Bătrânul s-a încruntat.

— Tu ce ai de gând? a zis.

— Eu? Omul a râs. Nici o grijă, o şterg înapoi după ce vă duc pe voi acolo! Nu stau să văd baia de sânge!

Am ajuns în cele din urmă în vârf şi ne-am prezentat la locotenent-colonelul care arăta ca rămas de la potop. Mâinile pline de vene îi tremurau, ochii îi erau trişti şi cu pungi. Fără îndoială, războiul nu era ceea ce fusese în tinereţea lui.

Căpitanul regimentului pe care îl schimbam a predat colonelului poziţia, plin de recunoştinţă.

— Poteca asta de-aici, a zis, arătând cu mâna spre panta pe care tocmai ne trudisem, e singurul drum pe care ruşii îl pot folosi pentru a întreprinde un atac. Nu există o altă cale în sus sau în jos. După cum puteţi vedea, poate fi uşor apărată cu două mitraliere. De obicei, noaptea nu avem probleme, e riscant, dar în timpul zilei... S-a oprit şi a ridicat din umeri. Ei bine, oricum, veţi reuşi s-o mai menţineţi câteva ore. Asta-i tot ce trebuie. Doar câteva ore, aşa a zis generalul... Rezistaţi până veţi vedea semnalul de retragere şi atunci fugiţi cât vă ţin picioarele. Vom trage trei rachete. Trei rachete verzi. În clipa în care le vedeţi, daţi ordinul de retragere şi vă întoarceţi la pod în pas alergător, înainte de a fi aruncat în aer. Peste râu nu există altă trecere, aşa că nu riscaţi să vă tăiaţi singuri retragerea.

Ne-am ocupat poziţiile aşa cum ni s-a indicat de către călăuză. Sus pe stânci, unde ne găseam acum, fireşte, erau făcute parapete şi fante de observare. Căpitanul şi oamenii lui au plecat. Peste tot în jurul nostru se găseau lăzi cu muniţii, coşuri cu grenade pentru mortiere, grămezi de mine şi grenade de mână.

Micuţul ţopăia printre ele ca un copil emoţionat, servindu-ne din fiecare cu câte una.

— Deci aici le ascundeau! A luat câteva grenade şi a început să facă jonglerii cu ele. N-am mai văzut aşa ceva din 1937!

— Dumnezeu ştie ce-i cu toate astea aici, a zis Barcelona, care era tăcut şi supărat de când sosisem. O să avem toate şansele să le folosim. A făcut un semn cu mâna în josul coastei. Nu suntem decât nişte cloşti cocoţate aici pe grămada asta nenorocită de pietre. Şi un orb cu puşcoace ne-ar putea nimeri.

— De ce naiba nu-i acorzi o şansă fundului ăla al tău şi nu încetezi

cu afurisita asta de văicăreală? a zis Porta. Cel puţin am scăpat de blestematele alea de tranşee.

— Prefer să stau într-o tranşee decât cocoţat aici pentru tragere de instrucţie, a replicat Barcelona.

Porta l-a ignorat. S-a aşezat confortabil într-un cerc de stânci, şi-a scos covoraşul de postav verde şi l-a întins pe pământ.

— Are careva chef de joc? a zis.

I s-au alăturat Legionarul şi Bătrânul. Eu am luat o talangă care zăcea pe jos şi am scuturat-o cu titlu de experienţă. Zgomotul pe care l-a făcut i-a expediat pe toţi să-şi caute adăpost, cu mâinile puse pe urechi. Trebuie să recunosc, eu însumi am fost puţin deconcertat.

— Mai fă asta o dată, a zis Barcelona cu vocea întretăiată, când ultimele ecouri ale dangătului s-au stins în munţi, şi-o să te trezeşti cu cizma mea drept în afurisitul ăla de fund al tău!

Am pus talanga cu grijă pe un petic de iarbă.

— De unde să ştiu că o să facă un zgomot atât de afurisit? am zis. Doar nu sunt o vacă pierdută, nu?

Am stat şi m-am gândit în timp ce ceilalţi şi-au reluat jocul de cărţi întrerupt. Din când în când, colonelul venea să ne vadă. În ciuda anilor pe care îi avea în urma lui, acum era trimis prima oară pe linia frontului şi se vedea limpede că era mort de frică.

Micuţul încă îşi mai târa după el sclavul, pe fostul gestapovist Adam Lutz. Acum, omul nu mai era decât o umbră palidă a grăsanului de altă-dată, dar, printr-o minune oarecare, supravieţuise fără măcar o zgârietură.

— Cred că asta o să fie marea ta şansă, l-a informat cu blândeţe Micuţul. Când o să sune retragerea şi noi vom începe să plecăm, o să te las aici să acoperi cu foc trecerea şi să împuşti cât mai mulţi ruşi. Ai înţeles? Rămâi şi tragi ca nebunul până termini muniţia. O să-ţi dea o medalie pentru asta.

Lutz şi-a lins nervos buzele. Porta i-a zâmbit răutăcios.

— Nu-ţi fă griji, amice. O să intri în analele istoriei. O să faci faimos acest regiment. Va veni o vreme când toţi vor citi despre tine în cărţile cu poze. „... fostul gestapovist Lutz, care s-a aruncat neînfricat în mijlocul hoardei năvălitoare. Deşi piciorul stâng i-a fost retezat de un proiectil rusesc, el l-a luat şi l-a învârtit în jurul capului ca pe o măciucă... A reuşit să ucidă şase sute de soldaţi siberieni înainte de a primi lovitura mortală, dar vârându-şi capul sub braţ, a continuat să lupte vitejeşte cât timp i-a mai bătut inima..." Isuse Dumnezeule, a zis Porta, ştergându-şi lacrimile, nu este înduioşător? Să te gândeşti că patria mai poate încă produce asemenea eroi!

— Apropo de eroi, a zis Gregor, mă întreb ce s-o fi întâmplat cu bătrânul Weltheim?

— Weltheim?

Ne-am uitat el, nedumeriţi. Cine era Weltheim?

— Numele îmi sună parcă puţin cunoscut, a recunoscut Legionarul.

Nu ne-am dat seama despre cine vorbea până nu ne-a ajutat Gregor să ne amintim: Walter, baron von Weltheim, comandantul nostru de divizie, care ne inspectase pentru scurt timp în noroiul şi mlaştinile de la Matoryta şi după aceea plecase cu pianul de concert şi două camioane încărcate de efecte personale, iar de atunci nu-l mai văzusem şi nu mai auzisem de el. Legionarul a ridicat din umeri.

— O fi sănătos şi teafăr în vreun adăpost blindat cu aur, fără îndoială. Bând gin şi gândindu-se cum ar putea da ordinul pentru încă o retragere strategică, reuşind totuşi să o facă să sune ca o victorie.

— L-a şi dat, probabil, a zis Barcelona, posomorât. Probabil toată

blestemata de armată s-a retras până acum. Noi suntem bieţii fraieri lăsaţi în urmă ca un gest de adio. Plasaţi aici, pe o grămadă de stânci nenorocite la dracu-n praznic, aşteptând să fim măcelăriţi.

— Toţi plângăcioşii ca tine, a zis Micuţul, merită al naibii să fie măcelăriţi. De ce nu rămâi în urmă cu Lutz să câştigi o medalie?

Colonelul umbla neliniştit încoace şi încolo, aşteptând semnalul celor trei grenade verzi care nu venea, dar puţin timp după miezul nopţii orizontul a izbucnit brusc în flăcări şi pământul stâncos a huruit şi s-a cutremurat sub picioarele noastre, când ruşii au deschis focul cu artileria grea.

— Ce naiba se întâmplă? a strigat Schmeltz, înşfăcându-şi binoclul. Cine naiba trage în cine?

— Ruşii, domnule. Calm şi sigur ca totdeauna, Barcelona şi-a luat locul lângă colonel. Se pregătesc de atac în timp ce trupele se retrag. Ar fi nebuni să n-o facă. E marea lor şansă.

A privit calm la orizontul plin de fum, apoi şi-a lăsat binoclul în jos.

— Ce ne facem? a zis. Trebuia să tragă rachetele. Noi urma să stăm aici până vedeam rachetele... Şi-a trecut o mână peste frunte. Ce sugerezi să facem, sergent? Probabil, tu ai mai multă... hm... experienţă decât mine cu asemenea... hm... teren. Eşti pe-aici de mai mult timp. Spune-mi ce crezi că ar trebui să facem?

— Să le lăsăm naibii de rachete şi să plecăm de-aici, a bombănit Porta.

Bătrânul a ridicat o sprânceană prevenitoare. S-a întors spre colonelul care tremura.

— Cred că, probabil, ar trebui să coborâm şi să vedem ce se întâmplă, domnule colonel. Să vedem dacă podul mai e acolo. Nu cred că facem un lucru bun rămânând aici şi, într-adevăr, nu...

Bubuitul unei explozii a sfâşiat brusc întunericul, întrerupând propoziţia Bătrânului. Toţi am fugit la parapet să ne uităm. Pe toată lungimea orizontului se ridicau spre cer gheizere de flăcări.

M-am uitat la faţa colonelului. Era cenuşie şi solzoasă, iar buza de jos îi tremura.

— Cred că asta e, a zis Bătrânul. Cred că am amânat lucrurile prea mult, domnule colonel.

— Prostii! Colonelul s-a îndreptat. Prostii, sergent! N-ar arunca podul în aer fără să dea mai întâi un semnal. A gesticulat nervos cu o mână albă ca hârtia. Ia aceşti trei oameni şi coboară acolo să vezi ce s-a întâmplat. Eu te voi urma cu restul companiei.

— Foarte bine, domnule colonel. Bătrânul s-a întors spre noi. Sven, Micuţul, Porta... Şi-a pus puşca în bandulieră şi a făcut semn din cap în direcţia râului. Haideţi.

— *Iarăşi* noi? am zis.

— Fir-ar a naibii, a bombănit Porta.

Bătrânul s-a întors spre el, furios.

— Vrei să-ţi închizi afurisita aia de gură şi să faci ce ţi se spune?

Porta şi-a trântit protestatar jobenul galben pe cap şi a pornit în urma Bătrânului, folosindu-şi arma ca baston. Micuţul a alunecat şi a căzut pe panta abruptă de stânci, iar mitraliera i-a luat-o înainte; zăngănind şi făcând un zgomot ca o bubuitură de tunet. Înjurăturile Micuţului au urmat-o îndeaproape.

— Pentru Dumnezeu! a zis Bătrânul, furios.

Barcelona s-a aplecat peste parapet şi a strigat la noi.

— De ce nu luaţi un megafon ca să le spuneţi că veniţi?

Restul companiei ne-a prins din urmă destul de curând. Se părea că hotărâseră singuri că aşteptaseră destul de mult timp şi în consecinţă

şi-au pus armele pe umăr şi-au pornit, lăsându-l pe colonel să-i urmeze sau nu, după cum îi era voia. Era evident că omul era absolut nepotrivit pentru a comanda.

— Minte de capră bătrână, a bombănit Porta. Ar fi trebuit pus la saramură de mulţi ani.

Noaptea era caldă şi apăsătoare şi am transpirat coborând pe aceeaşi potecă îngustă, pe care urcasem doar cu câteva ore mai devreme. Era plin de ţânţari, care se ridicau din mlaştinile de jos. Simţeam mirosul familiar, ud şi greu emanat de mâl şi ştiam că undeva, acolo jos, se găsea, inamicul.

Departe, înaintea noastră, Micuţul a tras pe neaşteptate două focuri de avertizare şi am presupus că-i simţise pe ruşi. Colonelul a strigat un ordin vag şi isteric, dar oamenii urmaseră deja ceea ce devenise instinct şi săreau la o parte din potecă, ocupându-şi poziţiile, instalând mitralierele şi mortierele.

L-am văzut pe Lutz ghemuit după un bloc de stâncă. Tremura atât de tare, încât îi auzeam dinţii clănţănind.

— Uită-te la el, a zis batjocoritor Barcelona, care îşi recâştigase obişnuita-i bună dispoziţie acum, când sosise timpul de acţiune. E ca o budincă de orez nenorocită!

Gregor s-a târât până la el şi i-a vârât ameninţător revolverul în coaste.

— Ţine minte, a zis. O singură mişcare greşită şi ajungi în cer, amice... aici nu dăm prea mult pe Gestapovişti.

Din josul potecii a răsunat o serie de împuşcături, apoi brusc a apărut Bătrânul. S-a uitat în jur după colonel şi, după ce l-a descoperit într-un şanţ, s-a dus calm să-i raporteze.

— Ruşi peste tot, domnule colonel. Nu avem nici o şansă să trecem printre ei. Am reuşit să lichidăm o grupă, dar întreaga zonă e împânzită de ei... Cred că lucrul cel mai bun pe care-l putem face e să stăm liniştiţi şi să aşteptăm, ca să vedem ce au de gând.

Înainte să poată răspunde colonelul, cerul de deasupra noastră a fost brusc inundat de o lumină puternică. Plin de bucurie, colonelul a sărit în picioare.

— Semnalul...

— Nu, domnule colonel, Bătrânul l-a împiedicat să se ridice, apăsându-l în jos tocmai la timp pentru a evita o altă rachetă care a explodat deasupra noastră. E inamicul, încearcă să ne localizeze.

N-a mişcat nimeni. Am rămas unde eram, ascunşi printre stânci, în timp ce rachetele zburau pe deasupra noastră parcă de-o veşnicie. Gregor îşi ţinea revolverul înfipt în coastele lui Lutz. Bătrânul se ţinea respectuos de colonel, în siguranţa oferită de şanţ. Cea mai mică mişcare ne-ar fi putut trăda prezenţa.

Ultima rachetă s-a înălţat în întuneric, a descris un arc deasupra noastră, inundându-ne cu lumină, apoi încet, foarte încet, a căzut dincolo de râu şi s-a stins.

— Gata. Bătrânul l-a ajutat pe colonel să iasă din şanţ, apoi a început să-şi umple pipa cu tutun. Cred că ar trebui să ne pregătim pentru acţiune, domnule colonel...

Cei mai mulţi dintre noi erau deja ocupaţi. Heide şi Legionarul puneau mine T de-a lungul potecii înguste. Porta pregătea cocteiluri Molotov. Gregor şi Barcelona camuflau mortierul sub ramuri de copaci. A fost aşezat la distanţă de drum şi îndreptat în direcţia din care trebuia să vină ruşii. Micuţul şedea pe o stâncă, fixând fericit grenade pe calupuri de dinamită. Ca arme, acestea erau foarte periculoase pentru cine le mânuia, dar făceau un zgomot grozav, ceea ce pentru Micuţul era

suficient. Nu părea deloc îngrijorat de perspectiva de a rămâne fără cap său de a-i fi smulse braţele din încheieturi. Nimeni nu vroia să se apropie de el.

Colonelul trecea agitat de la un grup la altul, dând o serie de ordine, contradictorii, toate fiind discret contramandate sau corectate de Bătrânul, care venea după el. Când a ajuns la Micuţul, care stătea cocoţat pe stâncă, jucându-se cu lada cu grenade, s-a întors îngrozit spre Bătrânul.

— Sergent, caporalul ăsta ştie ce face? E debil mintal? Îşi dă seama că poate sări în aer?

— Nici o teamă, domnule colonel. Nervos, Bătrânul l-a îndepărtat pe colonel de Micuţul şi de jucăriile lui mortale. Asta-i distracţia lui.

— Distracţie? a zis colonelul. Tipul e cretin?

Bătrânul a fost scutit de efortul de a răspunde. De undeva de jos, o mitralieră a deschis focul şi auzeam cum cad în josul coastei bucăţi de stâncă sfărâmată.

— Asta e, a zis Bătrânul, calm. Au pornit.

Heide a apărut brusc, târându-se pe pantă în sus. Şi-a dus un deget la buze şi a arătat tăcut în josul potecii, spre câteva tufişuri. Am privit toţi într-acolo prin semiîntuneric. Bătrânul a ridicat din sprâncene.

— Ce este? La ce trebuie să ne uităm? Doar câteva tufişuri nenorocite...

— Tufişuri nenorocite care nu erau acolo acum o jumătate de oră, a zis Heide.

Bătrânul a privit din nou.

— Eşti sigur?

— Al naibii de sigur. În partea aceea nu erau decât stânci.

Colonelul a pocnit din limbă nerăbdător.

— Fleacuri! a zis. Ce-i cu oamenii tăi, sergent? Toţi sunt sub limita normală?

Bătrânul s-a încruntat.

— Sergentul Heide este unul dintre cei mai buni soldaţi din întregul regiment, domnule colonel.

Era întrutotul adevărat. Era el, poate, un netrebnic şi un ticălos şi pe deasupra nazist, dar, orice s-ar spune, nu se putea nega că era un soldat destoinic. (În ciuda încrederii sale fanatice în partid, el urma să sfârşească, după douăzeci de ani de la terminarea războiului, ca locotenent-colonel în Armata Rusă.) Nu e rău pentru un copil din mahalalele Berlinului.

Colonelul a privit cu aroganţă la Heide.

— Încerci să ne spui că o întreagă plantaţie de arbori a răsărit pe neaşteptate, din senin?

— Tufişuri, domnule colonel, a zis Heide. Sunt tufişuri.

— Tufişuri sau copaci, sergent! Ce importanţă are? Ai auzit vreodată de un tufiş care creşte cu viteza de doi metri pe oră?

— Nu, domnule colonel, n-am auzit, a zis Heide. Aş fi mult mai fericit dacă aş fi auzit.

Brusc, Bătrânul a inspirat profund. Toate privirile s-au concentrat asupra tufişurilor de jos. În timp ce priveam, două au ieşit din rădăcini şi-au început să umble. Au înaintat târâş câţiva metri, apoi s-au oprit. O altă pereche le-a urmat, apoi o alta şi o alta. Lutz a scos un ţipăt de spaimă şi Gregor i-a acoperit gura cu mâna. Micuţul a luat una din armele confecţionate de el. Colonelul a rămas cu gura căscată.

— Când dau semnalul..., a zis Bătrânul.

A ridicat o mână. Toţi l-am urmărit ca ereţii. Braţul a căzut şi o sută treizeci şi şase de grenade de mână au fost azvârlite cu putere.

Tufişurile umblătoare au început să ţipe de durere. Printre stânci s-au văzut fugind siluete întunecate. Zgomotul exploziilor s-a stins şi praful s-a aşezat peste un haos de carne sfâşiată şi membre retezate. Legionarul s-a dus să examineze rămăşiţele.

— Mongoli, a zis, când s-a întors. Ticăloşi urâţi la chip. Oricum, se pare că i-am băgat în sperieţi.

— Nu te nelinişti, o să revină, a zis Bătrânul, încruntat.

Ne-am aşezat iarăşi jos, aşteptând nervoşi următoarea încercare. Colonelul părea incapabil să stea locului, umbla încoace şi încolo, rozându-şi unghiile. Porta încerca să joace zaruri pe întuneric, mâna dreaptă împotriva stângii, iar Barcelona s-a adâncit în obişnuita-i stare de indispoziţie.

— O marcă pe zi, zicea. O marcă pe a nenorocită de zi. Intri în armată ca să ţi se zboare creierii şi asta-i tot ce primeşti... şi mai am încă douăzeci de ani de făcut. Isuse Dumnezeule Atotputernic, cred că am fost nebun. Cred că mi-am ieşit din minţi. Cred că...

A încetat brusc când Micuţul s-a repezit la mitralieră şi a început să tragă nebuneşte în întuneric. Bătrânul a lansat o rachetă. La lumină am văzut ce auziseră urechile fine ale Micuţului. Ghemotoace de iarbă urcau încet pe coasta dealului...

Erau doar la vreo treizeci de paşi depărtare şi, când Micuţul a deschis focul cu mitraliera, au renunţat la încercarea de camuflaj şi au urcat pe potecă, în fugă, spre noi. Erau mongoli. Le-am putut vedea ochii oblici şi pomeţii proeminenţi. Soldaţi ciudaţi ai Armatei Ruse, care de-abia puteau rosti un cuvânt rusesc.

— Trageţi cum puteţi! a strigat Bătrânul.

Colonelul debita în gura mare obişnuitele-i inepţii, care, din fericire, erau înăbuşite de zgomotul armelor. Sergentul Koblin şi caporalul Lutz, fără mănuşi de oţel, băgau grenadă după grenadă în mortier, fără să pară că-şi dau seama că au arsuri şi băşici pe mâini. Heide înşfăcase un aruncător de flăcări şi trăgea rafale scurte şi precise în mijlocul mongolilor care înaintau. Iarba era arsă şi poteca plină de sânge, dar de îndată ce cădea un om, un altul sărea să-i ia locul.

În spatele mongolilor a apărut o linie de infanterişti ruşi pe care îi vânam ca pe muşte. Nimic nu este mai ucigător decât să ataci pe o pantă liberă. Nu aveau nici o formă de acoperire, nici un fel de protecţie şi totuşi continuau să vină, val după val, spre măcel. M-am întrebat de ce inamicul se străduia atât de mult să ne elimine, o companie singură, abandonată şi uitată în fuga generală a Armatei Germane.

— Trageţi în jos! a strigat Bătrânul. Reper trei sute.

A fost un masacru. În asemenea condiţii nici nu putea fi altfel. Nici măcar importanţa numerică n-a putut compensa poziţia noastră superioară, în partea de sus a potecii înguste. Când pericolul a fost aproape, pur şi simplu am activat minele care fuseseră plantate cu grijă, de Heide şi de Legionar. Explozia care a urmat ne-a făcut să ne clătinăm pe picioare. Au apărut crăpături mari în potecă şi o alunecare de stânci şi pietriş a antrenat pe coastă în jos jumătate din forţele inamice. Cealaltă jumătate fie a fugit, fie a fost lăsată în urmă să moară. Ne-am năpustit după ei pe coastă în jos, cu Micuţul în frunte, trăgând în tot ce mişca şi strigând ca nebunii.

Un ofiţer inamic, cu steaua roşie strălucind pe căciulă, a ieşit brusc de după nişte stânci şi şi-a ridicat mâinile deasupra capului. În fiecare mână avea câte o mină S, dar înainte de a le putea arunca s-a auzit o bubuitură şi faţa i s-a făcut fărâme ca o sticlă spartă. Porta a râs sardonic şi şi-a lăsat arma în jos. Aşa cum era, fără ochi şi faţă, ofiţerul a mai încercat să se târască spre noi. Micuţul a scos un strigăt triumfător

şi şi-a înfipt baioneta în el, ţintuindu-l la pământ. Se părea că toată lumea înnebunise. Ucideam din sminteală, ucideam din plăcerea de a ucide, înotând ca animalele într-o baie de sânge.

Încet, pe coasta dealului s-a lăsat liniştea. Duşmanul plecase şi nu mai era nimic de ucis. Urma doar să scăpăm de morţi şi de răniţi. Am auzit gemetele muribunzilor când ne-am întors pe platoul stâncos, iar Heide a luat o canistră de benzină, i-a desfăcut capacul şi a aruncat-o în josul pantei spre ei.

— Ce faci? a ţipat colonelul, care până atunci nu participase la nici una din activităţile nopţii. Ce naiba faci? Vrei să aprinzi un rug funerar?

Heide a înclinat din cap.

— Părea calea cea mai simplă, domnule colonel.

— Calea cea mai simplă? Cum adică cea mai simplă cale?

— Să curăţăm locul, domnule.

— Să curăţăm locul? Colonelul aproape îşi ieşise din minţi de indignare. Sunt oameni răniţi acolo, sergent.

Aproape imperceptibil, Heide a ridicat din umeri.

— Îi aud, a zis.

— Îţi interzic să ucizi vreunul din oamenii aceia! a izbucnit colonelul. Pentru Dumnezeu, dacă trebuie să purtăm un război, să încercăm măcar să-l purtăm cum se cuvine!

— Cum doriţi, domnule colonel, a zis Heide, cu o indiferenţă arogantă.

A fost, de asemenea, bine că ofiţerul nu i-a văzut pe Micuţul şi pe Porta furişându-se în întuneric, cu cleştele într-o mână şi cu sacul din piele de căprioară în cealaltă, ca să ia plombele şi dinţii de aur. Bătrânul încercase de multe ori în trecut să pună capăt josnicelor lor incursiuni după terminarea luptelor. Acum a ridicat doar din umeri şi i-a lăsat să plece.

— O să vină o vreme, a zis, când lăcomia lor o să-i coste scump.

Nu de data asta, oricum. S-au întors cu o mică mină de aur, plângându-se cu amărăciune că totdeauna duşmanii au gurile cele mai valoroase, şi nu germanii.

— Cu o marcă pe zi, a zis Barcelona, acru, nu e deloc surprinzător, nu?

Colonelul a venit iar agitat. Încerca să organizeze un grup pentru înmormântare. Ne-am uitat la el cu indiferenţă. Era posibil ca un nou atac să înceapă în orice clipă. Oare, într-adevăr, aştepta de la noi să coborâm pe coasta dealului şi să începem să săpăm gropi în stâncă?

— Sergent, ce se întâmplă cu oamenii tăi? Colonelul s-a întors furios spre Bătrânul. Toţi au venit dintr-o casă de nebuni? N-ai nici o putere asupra lor? N-ai nici...

Micuţul a ridicat o mână şi a cerut linişte. Colonelul l-a săgetat cu privirea. Cum era posibil ca acest cretin de caporal să îndrăznească să întrerupă un locotenent-colonel în mijlocul unei propoziţii?

— Sergent, a zis pe un ton ameninţător, dacă nu se termină cu această impertinenţă, voi fi obligat să...

— Nu puteţi să tăceţi? a zis Micuţul. Aud tancuri.

— Tancuri? a ţipat colonelul. S-a repezit la parapet şi s-a aplecat peste el. Ai zis tancuri?

Am ascultat cu toţii. Ca de obicei, Micuţul a avut dreptate. N-a trecut mult timp înainte ca şi noi să auzim scrâşnetul şenilelor şi să simţim coasta tremurând uşor la apropierea lor. Colonelul şi-a apăsat dosul palmei pe gură.

— Suntem pierduţi, a zis. Dacă trimit tancuri împotriva noastră, suntem pierduţi.

— Probabil, eram oricum, a zis Barcelona, prozaic. Cu tancuri sau fără tancuri, n-aveam prea mari şanse. Şi-a vârât pipa în gură şi-a supt o vreme din ea. Al naibii să fiu dacă înţeleg de ce-şi fac atâta bătaie de cap cu noi. Ce-or fi vrând cu nenorocita asta de stâncă?

— Nu ţi-a trecut prin minte, a zis Legionarul, calm, că vor neapărat să ne distrugă, deoarece cred că suntem SS-işti? În care caz — şi-a trecut un deget de-a curmezişul gâtului — Dumnezeu să ne ajute.

A urmat o pauză.

— De ce? a zis Lenzing.

Toţi ne-am întors să-l privim.

— *De ce?* a zis Gregor, de parcă nu-i venea să-şi creadă urechilor.

— De ce să ne ajute Dumnezeu? a întrebat Lenzing.

Legionarul i-a pus un braţ părintesc după umeri.

— Pentru că, copile dragă, dacă vom cădea în mâinile lor, ne vor ucide lent şi chinuitor, de aceea. În mod sigur nu vor lua prizonieri. Nici măcar nu vor fi suficient de îndurători să ne tragă un glonţ în ceafă. O să te lege şi-o să te tortureze până ajungi în pragul morţii şi aşa o să te ţină cât au ei chef...

Colonelul s-a întors de la parapet.

— Ce naiba trebuie să facem? a întrebat, puţin iritat.

Bătrânul îşi mesteca gânditor coada pipei.

— Nu putem să ne luptăm cu ei, a zis. O mână de oameni nu se pot măsura cu o armată de tancuri, asta-i sigur. Şi, categoric, sfatul meu este să nu ne predăm, decât dacă vreţi să fim sugrumaţi şi lăsaţi să putrezim. Colonelul a înghiţit, tulburat, iar Bătrânul şi-a scos pipa din gură şi s-a uitat încruntat la ea. Încercaţi şi-o să vedeţi dacă nu mă credeţi, domnule colonel. Ticăloşii ăia mărunţi cu ochii oblici nu sunt ca oamenii obişnuiţi. Ei nu te omoară pur şi simplu, ci te sfârtecă bucată cu bucată, râzând în timpul acesta. Am văzut câteva rezultate ale muncii lor. Nu e o privelişte foarte plăcută.

— Atunci care ţi-ar fi sfatul? a zis colonelul. Sinucidere în masă?

— Sfatul meu este să ne retragem, ă zis Bătrânul. Rămânem şi luptăm până ni se termină muniţia, apoi ne retragem.

— Şi pe ce drum sugerezi să o luăm? a întrebat colonelul plin de sarcasm. Direct pe coastă în jos, în braţele ruşilor?

— Mă gândeam, a murmurat Bătrânul, să găsim o altă cale...

— Nu există o altă cale! Ştii la fel de bine ca mine. Dacă ar fi existat un alt drum, l-am fi urmat, fără îndoială, de mult. Încearcă să vorbeşti cu judecată, sergent! E clar că nu putem coborî pe unde am urcat şi, întrucât este singură rută, mi se pare de-a dreptul absurd să vorbim de retragere.

— Scuzaţi-mă, domnule colonel, dar mai există una.

Bătrânul a arătat cu coada pipei spre partea opusă a parapetului, dincolo de poteca pe care venisem şi pe care acum înaintau tancurile ruseşti. Colonelul a rămas cu gura căscată.

— Dar asta-i nebunie! Nebunie curată. E un povârniş aproape vertical! Am putea foarte bine încerca să zburăm în lună şi să terminăm!

— Da, fireşte, dacă d-voastră credeţi aşa, domnule colonel...

— Eh, Bătrânule!

Micuţul a apărut brusc, clătinându-se printre stânci. Ţinea strâns o sticlă la piept şi era nesigur pe picioare. S-a prăbuşit plin de afecţiune, cu un braţ după umerii Bătrânului şi a rămas atârnat aşa, clătinându-se, sughiţând şi încercând să vâre sticlă în gura Bătrânului. Colonelul l-a privit cu groază şi dispreţ.

— Sergent Beier, omul acesta e beat?

— Cred că da, domnule colonel.

Colonelul s-a aplecat înainte pentru a se convinge. Izbit de duhoarea de alcool a unei râgâieli, a făcut un pas grăbit înapoi.

— E dezgustător, sergent Beier! E o ruşine! Oamenii tăi sunt ca porcii! Mai rău ca porcii! Sunt inferiori animalelor! Nu sunt demni să fie în Armata Germană!

— O marcă pe zi, a zis Micuţul, amintindu-şi brusc de Barcelona şi de păsul lui. O nenorocită de marcă pe zi. A dus sticla la gură şi a băut serios. Nu merită, a zis. Nimeni nu şi-ar putea permite dinţi de aur cu o marcă pe zi.

Colonelul a scos un zgomot de nemulţumire înăbuşită.

— Îi voi face raport acestui om, a zis. Dacă vom scăpa vreodată vii din această încurcătură, îmi voi face din asta o datorie.

S-a întors brusc pe călcâie şi s-a dus spre marginea îndepărtată a parapetului, ca să studieze povârnişul vertical care urma să fie calea noastră de scăpare. Kuls, unul dintre brancardieri, s-a apropiat nervos de Bătrânul.

— Eşti nebun, a zis cu o voce răguşită. Eşti smintit de-a binelea. N-o să ajungem niciodată întregi jos pe coasta aceea. Dacă ar fi după mine, eu aş ridica steagul alb chiar acum, înainte să ajungă la noi...

— Din fericire, a zis Bătrânul, furios, nu prea poţi face ce vrei tu.

— O să regreţi asta, a zis Kuls.

— O s-o regreţi şi tu, a replicat Bătrânul, dacă o să încerci să negociezi cu adunătura aceea de nebuni stăpâniţi de mania uciderii. Nu fi atât de prost, omule! O să te sfârtece în bucăţi într-o clipă.

S-a dus la colonel şi s-a oprit grav lângă el.

— Ei, domnule colonel? Pot să vă întreb ce hotărâre aţi luat?

Colonelul a ridicat din umeri. El ştia, cum ştiam şi noi ceilalţi, că decizia fusese deja luată. Dacă Bătrânul a zis că vom merge pe povârniş, atunci mergeam pe povârniş. Era foarte simplu.

— Vom ţine poziţia cât vom putea. Colonelul s-a întors cu spatele spre parapet şi a început să se tragă agitat de bărbie. Cât putem, sergent. Reţine. Cât putem. Nu trebuie să fie o retragere ruşinoasă.

— Fireşte că nu, domnule colonel.

Bătrânul şi-a lăsat respectuos capul în jos. A fost trasă o rachetă şi la lumina ei am văzut un şir lung de T 34 urcând panta spre noi. Pini mari erau rupţi ca nişte crengi şi aruncaţi cu dispreţ într-o parte. Bolovani uriaşi şi blocuri de stâncă erau dislocate şi prăvălite zgomotos în vale. Fiecare tanc era acoperit de infanterişti care atârnau de el, ţinându-se cu mâinile şi picioarele, ca nişte ciorchini uriaşi de struguri omeneşti.

Vederea inamicului părea să-l fi trezit brusc pe Micuţul. Nu se mai clătina şi nu mai sughiţa. L-am văzut foarte sigur pe picioare, coborând pe potecă spre tancurile care urcau, cu mine T şi grenade aruncate pe umăr.

Lenzing se ţinea de Bătrânul, ca un căţeluş, şi părea că nu vroia să-l scape din ochi.

— Credeţi că o să ieşim vii din asta? a zis cu un aer de bravadă nepăsătoare care n-a înşelat pe nimeni.

— S-ar putea, a zis Bătrânul, sugându-şi calm pipa. S-ar putea... Păstrează-ţi doar capul şi încearcă să nu intri în panică. După ce vom lichida primele tancuri, nu uita, mai sunt infanteriştii cu care trebuie să ne răfuim. Încearcă să le ţii piept cât poţi mai mult. Şi fără ideologie, da? Ticăloşii şi ucigaşii ăia de jos nu-ţi sunt fraţi de sânge, cum nu-mi este mie Himmler. Aşa că trage să ucizi şi, ţine minte, sau tu sau ei, altă soluţie nu există... Dă-mi lada aia de grenade şi fii băiat bun.

— Mi-e teamă, a zis Lenzing.

Bătrânul a zâmbit.

— Cui nu-i este? a zis. Teama nu e ceva de care să-ţi fie ruşine. N-o lăsa însă să te domine, asta-i tot.

Primele tancuri, cu tunurile îndreptate spre noi, erau la o distanţă la care puteau fi lovite. Primul a derapat de mai multe ori pe poteca îngustă şi părea pe punctul de a se prăbuşi în prăpastie, dar şenilele rezistau şi de fiecare dată când era la un pas de dezastru, se redresa.

I-am aşteptat în cuibul de rezistenţă. Bătrânul îşi băgase pipa în buzunar şi mesteca gânditor un cocoloş de tutun. Firavul Lenzing era încă după el, strângându-şi pumnii şi încruntându-se îngrozitor din cauza efortului pe care-l făcea ca să-şi stăpânească nervii. Când îl vedeam, simţeam că aproape mi se face şi mie rău de frică.

Într-o crăpătură în stâncă, Porta era ocupat să deschidă o cutie de carne cu înscrisul „Made in USA" pe etichetă. Porta se îndopa totdeauna înaintea unei bătălii. Pretindea că e o reacţie nervoasă. Potrivit celor mai bune sfaturi medicale, un om nu trebuie să intre în luptă cu stomacul plin. Se pare că nu e prea sănătos dacă ai maţele sfâşiate, există pericolul de a face peritonită. Porta însă declara că el preferă o moarte rapidă cu o mâncare bună în burtă, decât o moarte lentă înfometat. L-am urmărit cum scotea, cu vârful baionetei, bucăţi de carne roz. A terminat prima cutie şi imediat a atacat alta. N-am putut să-mi dau seama ce era, dar după felul în care înfuleca părea că-i place.

Primul tanc se târa. Încet spre noi. Deodată, din senin, a apărut Micuţul. A ţâşnit înainte, a vârât o mină magnetică sub pântecele tancului, apoi s-a aruncat înapoi în ascunzătoare. Explozia a fost aproape instantanee şi, chiar în timp ce praful şi rămăşiţele se aşezau pe pământ, al doilea T 34 venea, croindu-şi drum printre fiare şi oameni, frământaţi laolaltă sub şenilele lui. A căzut asupra lui o ploaie de grenade şi infanteriştii agăţaţi de el au fost loviţi. Au alunecat de pe laturile tancului tocmai la timp ca să întâmpine al treilea monstru, care i-a frământat sub el înainte de a avea şansa să se elibereze de sângele şi oasele celor care muriseră înainte. L-am auzit pe Lenzing recăpătându-şi respiraţia şi m-am uitat la el. Sentimentele n-o să-i folosească la nimic. Să-şi păstreze toată mila pentru sine: probabil, nu peste mult timp va avea nevoie de ea.

Legionarul a coborât în goană pe potecă, spre tancul din capul coloanei. A azvârlit o bombă cu napalm în turelă, apoi s-a aruncat într-o parte, rostogolindu-se în spatele unei grămezi de cadavre ruseşti, ca să se apere de suflu. Din vehiculul distrus s-a înălţat spre cer o flacără albastră, lungă. Trapa s-a deschis şi a apărut un om, dar, înainte să poată sări, a fost făcut fărâme împreună cu tovarăşii care erau prinşi înăuntru.

Brusc, din cel de-al treilea tanc a explodat un proiectil undeva în spatele nostru. M-am întors să văd ce stricăciuni făcuse şi-am descoperit o groapă mare în pământ, unde cu o secundă mai înainte fuseseră sergentul Litwa şi oamenii lui. Întreaga grupă fusese lichidată. În crater era o grămadă de rămăşiţe omeneşti care făceau să ţi se ridice maţele în gură numai la vederea lor.

M-am întors grăbit la locul meu.

L-am văzut pe Micuţul reapărând cu două mine în mâna dreaptă. A sărit pe tanc şi a bătut în capac cu mânerul revolverului. Capacul a fost deschis cu prudenţă şi un chip a privit atent afară. Micuţul l-a împins imediat în jos. A vârât minele după el, a trântit capacul la loc şi s-a aruncat în spatele vehiculului, cu o mişcare rapidă câştigată prin exerciţii.

Bătrânul şi-a ridicat braţul deasupra capului şi a strigat la noi să-l

urmăm. Ne-am înşirat după el, în josul coastei, cu baionete şi aruncătoare de flăcări. Infanteriştii ruşi erau într-o stare de confuzie, dar erau susţinuţi de jos cu foc de mortiere grele. L-am văzut pe sergentul Blaske fugind înainte şi aruncându-se peste trupul unui mongol rănit. S-a împiedicat şi a căzut şi, înainte să se poată ridica în picioare, rănitul trăsese cuiul unei grenade şi amândoi au zburat în văzduh.

Jos în vale, pământul se cutremura de bubuiturile artileriei. Probabil, de-a lungul râului erau lupte grele. Mă întrebam dacă podul fusese aruncat în aer sau mai era încă în picioare, oricum era o întrebare pur şi simplu academică, deoarece noi nu aveam mijloace pământeşti de-a ajunge la el.

Mortierele începeau să-şi găsească ţinta şi am fost obligaţi să ne retragem pe platou. Porta a trecut în fugă pe lângă mine, urmat îndeaproape de Micuţul. Şi-a agitat o mână şi a strigat la mine.

— Pentru ce mai stai? Hai să ieşim naibii de-aici!

— Ce facem cu răniţii? a întrebat gâfâind Kuls, care se pavoazase cu o banderolă a Crucii Roşii, în speranţa ca datorită acesteia inamicul îl va trata cu respect.

— Nu-mi pasă de răniţi! a strigat Porta, peste umăr.

Colonelul n-a zis nimic. Nu putea să nu fi auzit cuvintele lui Porta, dar, probabil, ştia şi el, ca toţi ceilalţi, că era imposibil să luăm răniţi cu noi pe povârniş. N-aveam nici timp, nici echipamentul necesar ca să-i coborâm cu funii şi tărgi. Nu existau puncte de sprijin pe suprafaţa netedă a rocii şi întrebarea care se putea era dacă noi înşine, lansându-ne peste parapet şi lăsându-ne în voia sorţii, vom ajunge jos fără prea multe oase rupte.

Heide mai lupta încă în ariergardă, în partea opusă a tranşeei, alergând ca un nebun cu un aruncător de flăcări. Colonelul crea confuzie printre noi, trăgând o serie de rachete de care părea deodată obsedat. Avea, evident, impresia că ne lumina drumul pe panta abruptă a muntelui. Dar trecerea constantă de la lumină la întuneric ne-a zăpăcit de-a binelea şi ne agitam la marginea parapetului ca o turmă de oi proaste. Noaptea însăşi nu era atât de întunecată ca să nu putem distinge forma lucrurilor, dar rachetele erau atât de strălucitoare, încât mai degrabă ne orbeau decât ne luminau. Colonelul s-a apropiat de Bătrânul într-o stare de furie justificată.

— Ce naiba se întâmplă cu oamenii tăi, sergent? Vor să-i duc jos în cârcă? Dacă nu se mişcă destul de repede, n-o să-mi mai rămână rachete...

Heide a venit fugind spre noi.

— E timpul să plecăm! a zis şi, fără să mai spună altceva, s-a aruncat peste parapet şi a dispărut.

Ceilalţi l-am urmat, într-un nor de praf şi o ploaie de pietre. M-am pomenit încovrigându-mă instinctiv, ca o minge, cu mâinile deasupra capului, izbindu-mă şi sărind din stâncă în stâncă, fără să ştiu când voi fi aruncat în hău. Unii alunecau pe spate, ajungând jos cu hainele zdrenţe. Alţii au încercat să se agaţe de copaci şi tufişuri, în cădere, cât pe-aci să le iasă braţele din încheieturi. L-am auzit pe Porta strigând ca un nebun fericit când cobora ca un obuz uman. Am auzit un răcnet de groază să-ţi îngheţe sângele în vine când altcineva a fost aruncat în gol, dispărând Dumnezeu ştie unde. M-am pomenit câştigând avânt, abia dându-mi seama dacă mai eram în contact cu coasta sau cădeam în hăul căscat de jos. Apoi zborul meu impetuos în josul coastei a fost oprit brusc şi zguduitor de un pin. Cred că aveam vreo optzeci de kilometri pe oră când m-am izbit de el. Casca mi-a zburat de pe cap şi s-a rostogolit în josul muntelui, sărind din stâncă în stâncă, în timp ce eu atârnam,

gâfâind, de trunchiul copacului şi mă întrebam câte oase îmi rupsesem. Îmi curgea sânge din nas şi din gură. Îmi era rău, eram ameţit şi aproape paralizat de groază. De undeva de sub mine am auzit un strigăt.

— Ridică-te de acolo! N-am de gând să te-aştept toată ziua!

Era Porta. Încă viu şi întreg, cocoţat pe o lespede de stâncă, îmi făcea nerăbdător semn cu mâna.

— Vino jos! N-o să poţi petrece restul războiului stând la jumătatea muntelui!

Am îmbrăţişat trunchiul pinului cu ambele braţe şi m-am ghemuit lângă el, tremurând de frică şi smiorcăindu-mă ca un copil, în timp ce sângele îmi picura de peste tot.

— Oh, pentru Dumnezeu! a răbufnit Porta.

S-a căţărat spre mine, dar eu ţineam în continuare copacul strâns în braţe, plângându-mi de milă.

— O să cobori muntele ăsta afurisit chiar dacă va trebui să te trag după mine! a mârâit Porta.

Mi-a vârât sticla de *saké* în gură şi m-a forţat să beau. Şi atunci când eram înecat pe jumătate şi aproape purpuriu la faţă, mi-a desfăcut braţele de după pinul protector şi a pornit în josul pantei, târându-mă după el. Acum era mai uşor, existau petice de iarbă aspră şi tufe mărunte crescute pe stânci, aveai unde pune piciorul şi de ce te prinde cu mâna, puteai cel puţin să stăpâneşti viteza şi direcţia coborârii. Dar mie îmi pierise curajul; am strigat şi m-am zbătut tot drumul până jos în vale, unde am fost întâmpinat de Micuţul, care m-a plesnit zdravăn peste faţă până am reuşit să-mi vin în fire.

— Şi eu m-am simţit le fel, a zis. A naibii treabă.

Ne-am venit în fire la poalele blestematului de munte. Toţi arătam jalnic. Plini de vânătăi, cu membrele rupte şi uniformele sfâşiate de sus până jos, cu feţele acoperite de sânge şi praf, cu jumătate din echipament pierdut în timpul coborârii. De deasupra noastră, din cealaltă parte a platoului pe care tocmai îl părăsisem, se auzea bombardamentul puternic al artileriei. Era clar că inamicul încă nu descoperise că fugisem şi aveam câteva momente de răgaz.

M-am aruncat la pământ, cu inima bătându-mi puternic în piept. Încet, am început să-mi simt trupul chinuit de dureri sfâşietoare. Toată partea dreaptă îmi era zdrobită şi plină de vânătăi. La cap aveam o tăietură, buzele îmi atârnau în zdrenţe, nasul era atât de umflat, încât ajunsese de două ori mai mare decât era în mod normal. Dar, fireşte, putea fi cu mult mai rău.

Mi-aş fi putut rupe spatele sau să-mi fi fracturat un picior şi ar fi trebuit să fiu împuşcat ca un cal. Nu exista nici o posibilitate să luăm cu noi pe cei grav răniţi. Fie te ţineai de ceilalţi, fie rămâneai în urmă şi asta însemna sfârşitul. Nu eram în situaţia de a căra pasageri.

Focul a încetat brusc şi Bătrânul s-a ridicat în picioare.

— Să plecăm, a zis, pe neaşteptate.

Am pornit în urma lui într-un şir lung, şchiopătând. Colonelul încă mai era cu noi, mergând încruntat, cu capul în jos, alături de Bătrânul. Am părăsit valea şi-am intrat într-un defileu îngust, unde ne-am pomenit cufundaţi până la brâu într-o mlaştină lipicioasă. Câţiva care şi-au pierdut echilibrul s-au afundat în nămol şi n-au mai fost văzuţi niciodată. Nu era timp să ne oprim şi să organizăm echipe de salvare. Fiecare om era pentru sine. Te zbăteai cât puteai şi nu-ţi mai rămânea energie pentru altceva în afară de propria-ţi supravieţuire.

Am părăsit mlaştina şi-am luat-o prin mijlocul unui ogor. Într-o parte ardea un sat. În cealaltă se găsea un râu şi artileria rusească. Bătrânul ne presa fără întrerupere. M-am clătinat şi m-am poticnit, şi poate aş fi

căzut dacă n-ar fi fost Gregor care mi-a tras un şut puternic.

— Ridică-ţi picioarele, motoflete tâmpit!

Mi-am şters transpiraţia de pe frunte. Sângele îmi curgea şiroaie pe faţă, intrându-mi în ochi şi orbindu-mă pe jumătate. Curelele echipamentului îmi intraseră în umeri, aproape făcându-mi răni. Mă auzeam respirând cu suspine, când în faţa mea noaptea întunecoasă a devenit brusc stacojie. M-am poticnit din nou şi, de data aceasta, şutul furios al lui Gregor n-a avut nici un efect. Am rămas unde căzusem, cu capul pe pământul rece. Să-şi continue drumul fără mine. Nu mă mai interesa. Să mă captureze ruşii şi să-mi facă ce-or vrea. Nu-mi mai pasă de nimic.

— Împuşcaţi-l pe omul acesta! a strigat colonelul, trecând în fugă pe lângă mine ca să-i adune pe cei rămaşi în urmă. Înaintarea trebuie să continue!

— Înaintarea? a rânjit Porta. Eu credeam că e o retragere strategică.

Eforturile combinate ale lui Gregor şi ale Legionarului m-au ridicat în picioare. Micuţul mi-a deschis gura cu forţa şi mi-a turnat pe gât o jumătate de sticlă din lichidul acela neobişnuit de dezgustător. A fost atât de scârbos, încât l-am vomitat tot pe loc şi imediat m-am simţit cu mult mai bine. Numai Dumnezeu ştie ce a fost. Eu n-am avut niciodată curajul să mă interesez.

După un kilometru am ajuns la marginea unei păduri. Ne-am târât recunoscători la adăpostul primitor al marilor copaci şi ne-am strecurat într-un tufiş, unde eram într-o relativă siguranţă. Acolo, în cele din urmă, când s-au ivit zorile, am reuşit să găsim linişte. Puteai ascunde o armată întreagă într-o pădure poloneză, or noi nu eram decât o companie cu efectivul redus. Ruşii nu ne-ar fi găsit acolo niciodată, decât prin cea mai nenorocită întâmplare.

Ne-am întins pe pământul primitor şi moale, ca un pat de puf, şi simplul lux de a putea să te relaxezi era aproape suficient să te convingă că, la urma urmei, viaţa mai merită încă să fie trăită.

Dacă naţiunea ne-o va cere, nu ne vom da înapoi de la a vărsa sânge, fie sânge străin, fie sânge german.

Himmler. Articol în *Völkischer Beobachter,* 17 ianuarie 1940.

Pelaghia Zaharovna, căpitan NKVD şi ofiţer de legătură pentru partizanii polonezi din Lublin, îndurase şaptesprezece ore de tortură în mâinile anchetatorilor din SS. N-au reuşit să-i înfrângă rezistenţa până când n-au ţinut-o cu trupul gol deasupra unei sobe încinse... şi chiar şi-atunci şi-a pierdut cunoştinţa înainte de-a le putea spune ceva.

Au făcut-o să-şi revină, stropind-o cu apă rece ca gheaţa. Arsurile de pe spate erau adânci şi dureroase; era de-ajuns să fie atinsă cu un deget ca s-o facă să ţipe de durere. Înainte de a fi torturată, fusese o femeie frumoasă. Dirlewanger însuşi se culcase cu ea de mai multe ori. Acum nu mai rămăsese nimic din fosta ei frumuseţe; nimic decât o epavă umană hâdă, degradată până dincolo de limitele suportabilului. Un trup jupuit şi ars până la os, o fiinţă ce gemea şi chema moartea.

Când, în cele din urmă, le-a spus tot ce ştia, au scăpat-o de suferinţă cu un glonţ în ceafă.

POLONEZII

Eram în pădure de treizeci şi şase de ore şi ploua din nou. Începuse îndată după sosirea noastră şi nu dădea nici un semn că se va potoli. Şiroia de pe copaci şi curgea în torente pe potecile desfundate ale pădurii. Pământul era moale ca un burete, te afundai în el când călcai, iar cei din spatele coloanei trebuiau să se bălăcească în apa noroioasă, înaltă până la glezne.

Ne-am oprit să ne odihnim. Într-o zonă de mlaştini brune, sinistre şi Porta şi-a scos cizmele şi a scurs apa din ele. Heide, spre uimirea celor care nu-l cunoşteau, a scos o trusă de toaletă din raniţă şi a început să se frece şi să se cureţe cu peria. Şi-a scos cizmele şi le-a curăţat de noroi. A examinat tălpile şi a descoperit că din cele treizeci şi trei de ţinte regulamentare lipseau trei. Dar, fireşte, fiind Heide, ducea cu el, oriunde mergea, o cutie cu ţinte de rezervă. După ce şi-a reparat încălţămintea, şi-a concentrat atenţia asupra uniformei. Cu o bucată de cârpă înmuiată într-o băltoacă, şi-a curăţat de sânge mâneca vestonului. A curăţat noroiul de pe pantaloni cu peria. Şi-a numărat toţi nasturii pe care i-a găsit, apoi, solemn, a scos o cârpă şi-a început să-i lustruiască. Chiar şi colonelul îl privea vizibil fascinat.

— Acum, în orice moment, a zis Porta, o să înceapă să-şi verifice părul din regiunea pubiană ca să se asigure că nu-i lipseşte nici un fir.

Heide şi-a pus jos periile şi cârpele. Şi-a încheiat tunica, şi-a netezit părul şi s-a întors, foarte încet, să-l privească pe Porta. Şi-a lăsat privirea să alunece pe toată lungimea corpului jegos, de la picioarele goale cu unghiile cornoase, până la faţa nebărbierită şi părul plin de noroi. N-a zis nimic. A schiţat doar un zâmbet superior şi glacial, apoi a început să-şi strângă trusa de toaletă.

Colonelul s-a aplecat, tulburat, spre Bătrânul.

— Spune-mi, sergent, a zis în şoaptă, e ceva în neregulă cu soldatul acesta?

— În neregulă? a zis Bătrânul.

— Aici sus, a zis colonelul, lovindu-se uşor şi semnificativ pe frunte cu un deget osos. Îi lipseşte o doagă, eh?

Bătrânul şi-a îngăduit un uşor zâmbet.

— Deloc, domnule colonel. Este exact ceea ce aţi putea numi o regulă vie, cum s-ar zice.

— O regulă vie, sergent?

— Ca în mănăstiri, domnule colonel...

— Ah! Aha. Da, într-adevăr, da. Colonelul s-a lăsat înapoi la loc, fără să-şi ia privirea de la Heide. Nemaipomenit, a zis. De-a dreptul nemaipomenit.

Soldatul Abt, care fusese învăţător înainte de-a intra în armată ca să-şi facă un foarte utila-i datorie faţă de patrie, fusese lovit de un glonţ în coapsă, care-i lăsase două găuri simple şi curate, dar, după felul în care se comporta, te-ai fi gândit că avea piciorul amputat. Stătea întins pe pământ şi gemea, cerând morfină, în timp ce oameni mult mai grav răniţi decât el sufereau în tăcere, fiindcă ştiau că nu puteau fi ajutaţi cu nimic. Nu mai aveam morfină de multă vreme. Soldatul Abt îşi dădea foarte bine seama de situaţie, dar continua să se vaite şi să geamă, ceea ce ne înfuria pe toţi.

Mă întrebam câţi dintre elevii lui fuseseră aduşi la ascultare prin bătaie în vremurile bune dinaintea războiului, când orice copil care se dădea înapoi de la pedeapsă era acuzat de laşitate, când băieţii erau învăţaţi că suferinţa va face bărbaţi din ei, când lacrimile erau, prin regulament, pedepsite cu zece lovituri de băţ. Mă întrebam câţi dintre foştii elevi ai lui Abt deveneau acum bărbaţi pe câmpurile de luptă ale Europei, în timp ce el zăcea pe pământul umed şi se smiorcăia, cu o

gaură de glonţ în picior. Era destul de uşor să creşti şi să pregăteşti carne de tun pentru Führer, dar nu chiar atât de uşor când tu însuţi erai folosit drept carne pentru gurile tunurilor ruseşti.

Micuţul, care şedea lângă Abt, s-a ridicat brusc şi s-a dus la colonel, luând poziţia de drepţi în faţa lui. Colonelul şi-a ridicat privirea, uşor surprins.

— Da, caporale? Ce este? Trecuse câtva timp de când nu-l mai băgase nimeni în seamă pe colonel. Părea atât surprins cât şi mulţumit. Vorbeşte, băiete! n-o să te muşc!

— Păi, domnule colonel, a zis Micuţul, nu e vorba de mine, înţelegeţi, ci de ăla de-acolo...

A făcut un gest spre soldatul Abt, care se ţinea teatral de picior şi se zvârcolea pe pământ.

— Da, da? a zis colonelul, cu nerăbdare. Ce-i cu el?

— Păi, crede că va muri şi mă tot bate la cap să vin să vă întreb dacă n-ar fi o idee bună să... ăă... Micuţul a aruncat o privire spre Abt, care încuviinţa insistent din cap şi făcea gesturi evidente de încurajare. Micuţul a ridicat dispreţuitor din umeri. Bine, e-n regulă, atunci, a zis, revenind spre colonel. El, domnule colonel, crede că ar trebui să capitulăm. Să ne predăm. Să nu mai luptăm şi să trecem de cealaltă parte... fiindcă el crede că va muri, domnule colonel. El zice că a făcut un studiu despre roşii şi nu sunt chiar atât de răi cum se vorbeşte. Zice că sunt oameni civilizaţi ca noi şi...

— Oh, nu mai spune. Bătrânul a sărit în picioare şi s-a dus furios la soldatul Abt. Te văicăreşti, şobolanule! nu eşti de suficient timp în armată ca să ştii până acum că, dacă ai sugestii de făcut mi le faci mie, nu te duci să baţi la cap ofiţerii superiori!

L-a apucat pe om de guler şi l-a scuturat, în timp ce colonelul se uita cu ochi mari şi nu zicea nimic. Nu-l văzusem până atunci pe Bătrânul să-şi fi ieşit atât de mult din fire. Cred că, probabil, nu acorda prea mare importanţă forţei de caracter a colonelului. Era nevoie doar ca vreun netrebnic ca soldatul Abt să-i vâre idei în cap şi, înainte de-a ne da seama, puteam fi toţi predaţi delicaţilor, milostivilor şi civilizaţilor ruşi. Colonelul era bine intenţionat, dar era bătrân şi speriat; ar fi trebuit pensionat cu câtva timp înaintea războiului mondial.

Bătrânul l-a aruncat pe Abt spre Micuţul, care l-a primit cu braţele larg deschise.

— E-n regulă, caporal Creutzfeldt, e tot al tău. De acum înainte e sub comanda ta. Va face tot ce-i vei spune şi dacă-l prinzi încercând să scape, împuşcă-l în spate pe ticălos.

— Nici o grijă! a zis Micuţul, plin de entuziasm.

Am pornit din nou în şir indian în urma colonelului şi a Bătrânului, ocolind mlaştinile. Din cauza scâncelii neîntrerupte, soldatul Abt era acum într-o situaţie mult mai rea decât fusese înainte. Îi puseseră în spate jumătate din propriu-i echipament, plus afetul mitralierei pe deasupra şi omul mergea cocoşat din cauza poverii. Lutz, pomenindu-se uitat temporar, se furişase la coada coloanei, cât mai departe posibil de Micuţul, şi tăcea mâlc.

Pe la jumătatea coloanei, Porta şi Heide se insultau reciproc, ameninţându-se cu pumnii. Heide îl acuzase pe Porta că-l îmbrâncise deliberat în mlaştină ca să-şi murdărească cizmele proaspăt lustruite. Porta, fireşte, nu catadicsea să nege. Făcea, pur şi simplu, glume şi râdea batjocoritor, aducându-l astfel pe Heide într-o stare de furie demenţială. Erau pe punctul de-a se arunca unul la gâtul celuilalt, când Bătrânul a ridicat o mână sus şi a oprit coloana.

— Ce este, ce este? a întrebat colonelul. De ce ne-am oprit? Ce-ai

auzit? Din ce direcţie? Ce...
— Pentru Dumnezeu, tăceţi! a zis Bătrânul scurt şi fără ceremonie.
Asta, cel puţin, l-a făcut pe colonel să tacă o vreme. Bătrânul i-a făcut semn Micuţului care era în coada coloanei şi au ascultat amândoi.
— Parcă ar fi câini, a zis Micuţul după o vreme. Cred că ne caută pe noi.
— Cu câini? a zis colonelul. Ce prostie! Fleacuri şi prostii!
Ca de obicei, a fost ignorat. Bătrânul a început să dea ordine.
— Voi rămâneţi mai bine pe loc. Eu cu plutonul meu o să mergem înainte să vedem ce se întâmplă.
— *Iar* noi, a zis Gregor.
Ne-am târât prin pădure în linişte. Acum auzeam şi eu chelălăiturile întâmplătoare ale câinilor şi, când copacii au început să se rărească, ne-am dat seama că ne apropiam de un mic sat. Bătrânul ne-a făcut din nou semn să ne oprim şi ne-am ghemuit în lăstăriş, în timp ce era studiat locul cu binoclul. Am desluşit patru camioane mari cu semne americane şi un grup de militari în uniforma verde a NKVD, echivalentul temut al SS-ului german. În fruntea grupului, smucindu-se în lanţuri şi, evident, nerăbdători să plece, se găseau şase câini, nişte creaturi înspăimântă-toare, destul de asemănătoare cu alsacienii, dar mai mari şi mai fioroşi. Probabil, vreo rasă siberiana, judecând după desimea blănii.
— Ei, bine, e clar că n-au ieşit la o plimbare de duminică după-amia-ză, a observat Bătrânul. Cred că ne caută pe noi.
— Dacă ne-ar oferi o masă bună şi bogată, şi un pat pentru noapte, a mormăit Gregor, am fi ai lor, fără toată tevatura asta stupidă.
Soldatul Abt a intervenit, nerăbdător.
— De ce nu încercăm acum că suntem aici? a zis. Dacă ne-am preda de bunăvoie, ca un act de bună...
A fost întrerupt brusc de o lovitură furioasă primită în cap din partea Micuţului.
— Dacă mai continui în felul ăsta, te arunc la câini eu însumi. Instalează mitraliera, şi fă-o repede.
— E în regulă. Bătrânul s-a întors spre noi şi ne-a făcut semn că ocupăm poziţie. Porta, grupa ta rămâne aici cu mine. Gregor, ia-ţi oamenii şi răspândeşte-i în stânga. Voi, ceilalţi, fiţi gata să deschideţi focul în clipa în care vă dau semnalul.
Ne-am pitulat printre copaci, aşteptându-i pe ruşi să ajungă în bătaia armelor. Câinii schelălăiau şi se zbăteau să pornească; era clar că ne dăduseră de urmă.
Porta mânca din nou. Îşi deschisese ultima cutie şi îşi lingea lacom buzele.
— Carne de vacă, a zis, văzând că mă uit la ea. Vrei?
— Nu chiar acum, am zis. Nu mă prea atrage mirosul ei tocmai în momentul ăsta.
Porta şi-a îngropat nasul în cutie şi a inspirat extatic. Mie îmi mirosea ca un milion de lăzi de gunoi. Nu era de mirare că şi câinii erau atât de nerăbdători să o ia din loc. Probabil, jumătate din animalele din Polonia îşi întorceau capetele în vânt, cu nările fremătând.
Soldatul Abt şedea pe iarba umedă, văitându-se din nou de picior. Găurile făcute de glonţ se învineţiseră pe margini, iar coapsa se umflase ca un cârnat, dar acum ajunsesem în situaţia în care nu ne mai păsa dacă-şi pierdea tot piciorul. Într-un fel, ar fi fost o uşurare. Atunci, cel puţin n-ar mai fi avut pentru ce boci.
— Ştii ce-ţi trebuie pentru asta, nu? a zis Barcelona, solemn.
— Nu, ce? Abt şi-a ridicat privirea spre el cu o licărire de speranţă în ochii porcini. Ce-mi trebuie?

— Pişat de oaie, a zis Porta. Un remediu popular vechi. Face minuni. Găseşte-ţi un berbec castrat şi pune-l să te pişe peste tot... Te vindeci cât ai bate din palme.

S-a îndepărtat nepăsător, cu un zâmbet fericit jucându-i pe buze, iar Abt s-a zbătut furios să se ridice în picioare.

— Ticălosule! a zbierat. Toţi sunteţi nişte ticăloşi nenorociţi.

— Bine, bine, a bombănit Micuţul, împingându-l din nou jos. Păstrează asta pentru ruşi. Nu o risipi pe noi.

Departe, în stânga mea, Gregor era în toiul unei povestiri lungi şi deocheate, pe care i-o spunea lui Lenzing, despre cum transportase odată un pian de concert de la etajul cinci al unei case, pe o scară în formă de spirală, fără să-i facă măcar o zgârietură. În poveste a mai apărut cumva un bordel şi o prostituată suedeză goală, cu sânii cât dovlecii, dar pe viaţa mea dacă am putut să pricep cum; şi, după faţa lui Lenzing, era clar că nici el nu pricepuse. De fapt, nu sunt deloc singur că Lenzing asculta măcar. Privea fix printre copaci în direcţia inamicului care se apropia şi poate se gândea câţi fraţi de sânge va reuşi să ucidă înainte de a-l ucide ei pe el.

Serios şi tăcut, Heide scosese una dintre cârpele lui de curăţat şi îşi lustruia obsesiv mitraliera. Strălucea deja ca un far şi, probabil, ne trăda prezenţa tuturor soldaţilor ruşi din Polonia, dar Heide nu putea niciodată să nu facă ceva.

Legionarul urmărea cum se apropie oamenii şi câinii, indicând militarilor distanţa. Înaintau cu baionetele la arme, cu câinii zbătându-se în lanţuri, cu capetele în jos şi nasurile în pământ. În frunte mergea un ofiţer, cu nagaica în mână.

— Cinci sute de metri, a zis Legionarul.

Bătrânul şi-a dus arma la umăr şi a tras pârghia de siguranţă.

— Înălţător două sute.

Barcelona s-a întors spre mine.

— Sunteţi gata?

Am încuviinţat din cap şi am arătat spre grămada de grenade aşezate înaintea mea.

— E în regulă. După salva a doua.

— Trei sute de metri, a zis Legionarul.

Soldatul Abt a scos un geamăt înfundat şi a fost plesnit peste cap de Micuţul. Porta şi-a aruncat cu părete de rău cutia de conserve goală, apoi şi-a luat arma. Câinii era înnebuniţi acum şi cei care-i aveau în grijă s-au aplecat să-i dezlege.

— Două sute şi cincizeci, a zis monoton Legionarul. Două sute douăzeci şi cinci... două sute...

— Foc!

Cele patru MG-uri au bubuit la unison. Ofiţerul cu nagaica a fost ciuruit cu gloanţe din cap până în picioare... Micuţul a râs încântat.

— E ca un joc de săgeţi! a zis.

— Cu un panou de tir uman, a bombănit Lenzing.

Ruşii au ezitat. Câţiva au încercat să se întoarcă, dar au fost prinşi între focuri şi n-au avut altă posibilitate decât să meargă înainte. În faţa lor se găseau armele germane, în spatele lor cele ruseşti. Unul dintre ofiţerii lor a început să tragă cu o puşcă automată focuri de avertisment peste capetele lor. Câinii nu aveau nevoie de o astfel de încurajare. Veneau în salturi spre noi, mârâind şi arătându-şi colţii. Soldatul Abt a scos un ţipăt de groază şi s-a întors să fugă. Din fericire pentru el s-a împiedicat de trunchiul unui copac şi a fost întors înapoi de un şut primit din partea Legionarului, în timp ce Micuţul era ocupat cu mitraliera, altfel ar fi primit un glonţ în spate şi adio soldat Abt.

A fost trasă a doua salvă şi toţi câinii, cu excepţia unuia, au căzut. Cel care scăpase era o brută mare, neagră, care s-a năpustit furios asupra Bătrânului, cu dinţii dezgoliţi şi gura plină de bale. Bătrânul a ochit calm şi a tras în timp ce venea spre el. El nu intra niciodată în panică. Nu cred să-l fi văzut vreodată pierzându-şi capul în vreo situaţie. Câinele a sărit într-o parte, urlând de durere, iar Legionarul şi-a scos liniştit revolverul şi i-a tras un glonţ în cap.

N-a prea fost nevoie de grenade. Lupta s-a terminat înainte să înceapă şi Bătrânul ne-a dat semnalul să ne retragem.

— Dacă războiul ar fi totdeauna o asemenea distracţie, a declarat Micuţul, foarte mulţumit de sine, n-ar fi nici pe jumătate atât de rău.

— Ciudat fel de distracţie, a mormăit Lenzing, trist. Ce-o să se întâmple când totul se va termina, asta aş vrea să ştiu?

— Să se termine ce?

— Războiul... distracţia... lupta...

— Păi, când o să se termine, o să se termine, nu?

— Aşa de simplu? a zis Lenzing.

— Nu-mi pot imagina, a murmurat Legionarul. Sunt sigur că după ce vor scăpa de Adolf, vor lua totul de la început, încercând să scape unul de altul.

— Şi noi unde vom fi atunci? a întrebat Lenzing.

Legionarul a zâmbit.

— Păi, noi ştim unde vei fi tu, nu? Pe baricade, fluturându-ţi stegule-ţul roşu şi strigând „moarte capitaliştilor yanchei!".

— Nu ştiu, a zis Lenzing. A oftat. Nu ştiu... Uneori mă gândesc că am văzut suficient ca să-mi ajungă pentru tot restul vieţii.

Curând după apusul soarelui, am ajuns la colonel şi la restul companiei. Colonelul era atât de uşurat că ne vede, încât aproape a izbucnit în lacrimi. M-am întrebat ce s-ar fi întâmplat dacă nu ne-am fi întors. M-am întrebat cine ar fi preluat comanda şi dacă s-ar fi predat duşmanului.

— Sergent, m-am gândit, a zis colonelul. Şi-a pus o mână pe umărul Bătrânului. M-am tot gândit, a zis, şi să fiu al naibii dacă văd cum o să ajungem jos la râu.

S-a făcut tăcere. Bătrânul aştepta respectuos să audă care putea fi rezultatul gândirii colonelului, dar se părea, în cele din urmă, că nu era nici unul.

— Înţeleg, a zis Bătrânul.

— Bine, o să ţi-l spun, a zis colonelul. O să ţi-l spun pe scurt. Asta este părerea mea.

— Deci... ăă... ce propuneţi să facem, domnule colonel?

— Ah, păi, acum... În privinţa asta... Colonelul şi-a dat casca pe spate şi şi-a şters fruntea brăzdată cu o zdreanţă de batistă. Asta, fireşte, e o chestiune oarecum îngrijorătoare, nu?

— Într-adevăr, domnule colonel, a fost de acord Bătrânul, grav.

S-a făcut din nou tăcere. Colonelul arăta bătrân ca vremea. Arăta ca un cadavru îngropat pe jumătate. Aproape mi-a părut rău de el.

— Ştiţi ce? a zis Barcelona, brusc. Am o idee.

Ne-am întors spre el, plini de speranţă. Barcelona nu avea idei foarte des, dar, când le avea, merita să le asculţi.

— Ei bine, ascultaţi, a zis. Aici suntem noi... aici e râul... şi-aici sunt ruşi. Corect?

— Corect, a zis colonelul, sesizând foarte bine, situaţia. Suntem înconjuraţi.

— Şi-atunci ce facem? a zis Barcelona. Atacăm un pluton rusesc... Îi lichidăm... le luăm uniformele. O luăm apoi spre râu. Vedem dacă podul mai e în picioare. Dacă e, trecem dincolo. N-o să ne oprească nimeni. O

să creadă că suntem ruşi. Dacă nu e... A arătat cu degetul mare peste umăr. Porta poate vorbi limba. Poate întreba şi afla ce se întâmplă şi dacă există vreo altă posibilitate de trecere dincolo. Şi dacă nu ne reuşeşte nimic din toate astea, putem construi noi un pod. Ordine de sus. Simplu. Cine o să se ia la discuţii cu noi?

— Hei! a strigat Micuţul. Asta nu-i o idee rea! s-a întors agitat spre noi ceilalţi. Imaginaţi-vă, a zis. Dacă ne-am îmbrăca în uniforme ruseşti, am putea merge până la Berlin în ele.

— Cu condiţia că, dacă eu voi fi cel care va vorbi, a zis Porta, care avea totdeauna ceva de spus, insist să fiu colonel.

— Fii ce vrei, a zis Barcelona, atâta timp cât ne treci râul.

Colonelul părea destul de îngrijorat în acest timp. Şi putea fi: Porta şi Barcelona erau în stare să încerce punerea planului în practică. Colonelul a tuşit uşor.

— Mai bine ne continuăm drumul, a zis, nervos. Fără îndoială, îşi închipuia că va fi capturat în uniformă rusească şi împuşcat ca spion, deşi nu putea fi mai rău decât dacă ar fi fost capturat în uniformă germană şi împuşcat în calitate de combatant inamic. Ştii ce, sergent, i-a zis Bătrânului, cu o voce slabă şi prietenoasă, unii dintre băieţii tăi te fac să-ţi îngheţe sângele în vine...

Ne-am retras înapoi în pădure, sub copacii înalţi şi lăstărişul des. Ploaia se oprise şi din pământul mlăştinos se ridicau aburi.

Ţânţarii erau peste tot, urmărindu-ne într-un nor bâzâitor, suficient să te scoată din minţi. Micuţul s-a oprit brusc tocmai când îi alunga de pe faţă şi a ridicat o mână în semn de avertizare.

— Ruşi, a zis.

Am îngheţat. Nici unul dintre noi nu putea desluşi altceva în afară de zgomotele normale ale pădurii, dar cine era nebunul acela înfumurat care să-l contrazică pe Micuţul în asemenea probleme?

— Haideţi să profităm de ocazie, a şuierat Kuls, care purta acum două banderole de Cruce Roşie pe ambele mâneci, pentru a fi sigur că nu-i poate greşi nimeni ocupaţia.

— Nu fi nebun!

Bătrânul l-a tras înapoi. Am ascultat, şi Micuţul a arătat tăcut cu un deget. Ne-am înclinat capetele în direcţia indicată şi, încet, am început să desluşim o serie de zgomote care n-aveau nimic cu foşnetul frunzelor. Erau ţăcănituri de puşti, voci omeneşti, zgomote, de cizme grele în lăstăriş...

— Acolo!

Bătrânul s-a repezit într-o parte a potecii, unde se strânseseră mormane mari de frunze. A împrăştiat stratul de deasupra cu mâinile, apoi a folosit baioneta ca să-şi facă drum prin pământul moale şi umed de dedesubt. Foarte curând era îngropat până la gât, iar noi ceilalţi scormoneam după el, ca oişte cârtiţe uriaşe.

— Sunteţi sigur că ceea ce facem este într-adevăr înţelept? a gâfâit colonelul.

Înţelept sau nu, era prea târziu să mai facem altceva. Ne-am ghemuit în cuiburile noastre de turbă, cu frunze deasupra noastră şi pământ de jur-împrejur. Ruşii erau foarte aproape. Am auzit declicul pârghiei de siguranţă a unei puşti. Am simţit paşii grei trecând pe lângă noi. Le-am auzit vocile.

— Niet ghermanski! Iob tvoiu mati, Piotr.

Simţeam că mă sufoc sub pământ. Îmi lăsasem o mică gaură pentru aer, dar începea să mă obsedeze ideea că se închisese şi că mă otrăveam încet cu propriile-mi exhalaţii. Transpiraţia a început să-mi curgă şiroaie pe spate şi piept. Stăteam îndoit, ca un făt în uter, cu

genunchii strânşi sub bărbie şi braţele înfăşurate în jurul picioarelor. M-a cuprins panica, plămânii plesneau, nu mai puteam suporta, trebuia să ies afară... Mi-am înfipt puternic dinţii în mânerul revolverului, aşa cum îl ţineam apăsat pe gură. Înaintea ochilor îmi apăreau lumini strălucitoare, ca nişte peşti multicolori. Simţeam cum mi se târa ceva pe faţă şi pe nas şi în orice clipă eram pe punctul de a strănuta...

Deasupra, ruşii umblau prin lăstăriş, strigau unii la alţii şi râdeau.

— Iob tvoiu mati!

Treceau pe potecă, uitându-se şi scormonind culcuşul nostru de frunze. Aveam cârcei la ambele braţe şi sufeream îngrozitor, dar nu era loc să mişti nici măcar un deget. Undeva, afară, s-a auzit o împuşcătură. O clipă am crezut că fusesem descoperiţi şi mintea mi-a fost inundată de valuri de teroare, imaginându-mi torturile la care vom fi supuşi dacă ne vor prinde îngropaţi sub pământ şi incapabili de-a ne apăra. O moarte vie. Nu ar fi mai înţelept să ieşi şi să fugi spre ea, acum cât mai ai şansa? Mai bine să mori în aerul proaspăt şi plăcut decât să te sufoci încet într-un sicriu, sub pământ.

— Ruski veks stoi!

Câţi vor mai fi? Cât timp va mai trece până vor renunţa să ne caute şi ne vor lăsa în pace? Băşica udului îmi plesnea, dându-mi dureri fierbinţi şi junghiuri prin tot trupul. Încet şi cu vinovăţie, i-am dat drumul între picioare, puţin câte puţin, urinei care mă ardea. M-am simţit atât de uşurat după aceea, încât am uitat momentan de toate celelalte probleme.

Deasupra noastră, dar îndepărtându-se, se auzeau tot mai multe strigăte şi împuşcături. Probabil, trăgeau în tot ce mişca: ciori, şoareci, chiar şi ţânţari.

Am inspirat adânc din aerul stătut mi-am pipăit pulsul care bătea disperat în semn de protest. Mi-am dat seama atunci cum se simte, probabil un măr pus într-o ladă cu fân. Mi-am amintit că pe vremea când eram la şcoală puneam mere în lăzi cu fân. Dacă le lăsai acolo destul de mult timp, începeau să se coacă, şi eu făceam asta. Desigur, oricine de-afară putea vedea aburul ridicându-se...

— Hei, asta-i nostim, a zis. Porta. Unde e Sven?

— Sunt aici, am zis. Aici, jos!

M-am zbătut disperat să-mi mişc capul şi să-mi fac o ieşire prin frunze; dar mi s-a părut că sunt paralizat de la gât în jos. Am încercat să strig după ajutor, dar vocea era înăbuşită şi nu m-au auzit.

— Trebuie să fie pe-aici pe undeva, a zis Micuţul, pocnindu-mă în creştet cu una din cizmele lui mari.

M-au tras afară şi m-au scuturat, mi-au tras pumni în piept şi palme peste faţă. Kuls fugea încoace şi încolo cu banderolele lui de Cruce Roşie, spunându-le celorlalţi ce să facă, la câteva secunde după ce ei o făcuseră deja. Foarte curând am început să mă simt aproape normal şi chiar să-mi dau seama că-mi erau uzi pantalonii.

— Credeam că eşti pierdut, m-a informat prieteneşte Micuţul.

Ne-am continuat drumul prin pădurea care nu se mai termina. Ne terminasem de mult raţiile şi burţile începuseră să ţipe din cauza durerilor provocate de foame. Porta, îndeosebi, suporta foarte greu această situaţie. A început să-şi alcătuiască meniuri în minte şi să ni le recite cu voce tare. În cele din urmă, Bătrânul n-a mai putut suporta şi i-a spus poruncitor să tacă, la care Porta s-a retras într-o magnifică îmbufnare şi n-a mai adresat nimănui nici o vorbă aproape zece minute.

La căderea nopţii ne-am oprit. Ne-am aşezat sub copaci şi din cauza epuizării am adormit imediat. Soldatul Abt a fost primul de pază. Era să-i vină rău din cauza fricii. Fiecare umbră, fiecare fir de iarbă care se mişca

îl făcea să tresară. Coapsa îi tremura şi era convins că rana începuse să se cangreneze. Prudent, şi-a scos dintr-un buzunar o bucăţică de hârtie pătrată pe care o păstra ascunsă de mai multe zile. Era o fiţuică cu propagandă inamică nereuşită, aruncată dintr-un avion ca să fie culeasă de un prost credul ca soldatul Abt. Şi-a întors spatele spre camarazii care dormeau şi a mai citit-o încă o dată la lumina stelelor.

„BILET DE LIBERĂ TRECERE", scria. „Acest bilet garantează trecerea liberă oricărui membru al forţelor germane care doreşte să-şi transfere loialitatea Armatei Ruse. (Semnat) M. S. Malinin, general de divizie. K. K. Rokossovskî, comandantul suprem al forţelor ruseşti din Polonia:"

Abt a împăturit hârtia şi a pus-o cu grijă înapoi în buzunar. Şi-a deschis cartuşiera şi a luat din ea o bucată de pâine uscată, pe care a mestecat-o îngândurat câteva minute. În cele din urmă, s-a hotărât. S-a îndepărtat tiptil printre copaci, apoi a rupt-o la fugă, de parcă toţi dracii din iad erau pe urmele lui. Piciorul cangrenos a fost uitat. Şi-a aruncat în tufişuri revolverul şi şase grenade de mână. Şi-a lepădat centura şi cartuşierele şi a renunţat la cască şi armă. Cu capul în piept, a luat-o la goană prin pădure spre satul ocupat de trupele ruseşti.

— Nu trageţi! Nu trageţi! Vin la voi! Am permis la de liberă trecere de la generalii voştri!

Doi siberieni îl urmăreau cum se apropie de ei, mergând legănat prin ierburile aspre şi înalte ale mlaştinii. Flutura deasupra capului o batistă gri jegoasă, ca semn de bună intenţie şi oricine putea să vadă că eră neînarmat. Era evident, chiar şi fără ţipete şi strigăte, că era dezertor german.

Siberienii şi-au ridicat pistoalele-mitralieră şi s-au pregătit să tragă.

— Nu trageţi! a zbierat soldatul Abt. Nu sunt nazist.

S-a oprit în faţa lor, fluturându-şi steagul de armistiţiu într-o mână şi permisul de liberă trecere în cealaltă. Cu sânge rece şi fără grabă, siberienii l-au trecut pe lumea cealaltă. Mai cerea încă îndurare în gura mare când s-a prăbuşit.

Vântul i-a luat batista şi i-a dus-o sus, în copaci. Permisul de liberă-trecere a zburat pe pământ şi s-a pierdut în lăstăriş. Cel care a descoperit că aşa-zisul nostru dezertor ne părăsise în cele din urmă a fost Barcelona.

— De ce mama dracului nu l-am împuşcat noi pe ticălos, cât mai aveam încă posibilitatea! a bombănit Porta.

Era o slabă consolare că acum, dacă reuşise să ajungă la inamic, era aproape cu siguranţă mort. Alarma fusese dată, ruşii aveau să plece să ne caute şi nu ne puteam îngădui nici un risc.

Ne-am grăbit cât am putut de tare în restul nopţii şi dimineaţa următoare, făcându-ne drum prin lăstărişul des, rupându-se hainele în spini şi crengi, alunecând pe pantele noroioase, înotând până la brâu prin mlaştinile rău mirositoare. Spre amiază, am ajuns într-o poiană traversată de un drumeag şerpuitor, larg. Era plin de soldaţi în marş. Erau soldaţi ruşi care mergeau spre vest.

Ne-am retras în linişte la adăpostul copacilor. Dacă nu traversam drumul acela, însemna să facem un ocol de câţiva kilometri şi foarte posibil să ne rătăcim în imensitatea pădurii. Nu era nimic de făcut decât să stăm ascunşi în tufişuri, să aşteptăm întunericul şi să sperăm că până atunci vor înceta mişcările de trupe.

Amurgul a venit, dar n-a fost nici o încetare. Traficul era mereu intens. Am mai aşteptat o oră. Acum era întuneric. Parcă întreaga Armată Rusă era în mişcare şi, probabil, urma să fie aşa toată noaptea.

— Fir-ar a naibii să fie, stăm aici degeaba, a bombănit Porta. În condiţiile astea o să aşteptăm până o face plopul pere şi răchita micşunele. Stomacul meu n-o să mai suporte tensiunea.

— Mai precis, a zis Bătrânul pe un ton rece, ce-ai de gând să faci?

Porta a privit gânditor la drumeag. Şi-a ridicat ochii spre cerul întunecat, fără stele şi acoperit de nori. Şi-a întors din nou privirea spre drum şi, înainte de a-l putea opri careva, s-a ridicat în picioare şi-a luat-o la fugă, traversând drumul, cât pe-aci să intre sub roţile unui camion. Am aşteptat panica şi deschiderea focului, dar convoiul şi-a continuat paşnic drumul.

— Ce părere aveţi? a zis Legionarul. Merită o încercare?

Bătrânul a ridicat din umeri.

— Unde poate merge unul, cred că pot merge şi ceilalţi...

După o jumătate de oră, eram toţi teferi dincolo. Înfricoşat şi grăbit cum eram, mi-am prins piciorul într-un făgaş şi am căzut drept în calea unui T 34. Am reuşit să mă răsucesc la o parte din faţa lui doar cu câteva secunde înainte de a se produce dezastrul şi am stat ghemuit în şanţ până ce a trecut de mine şi m-a împroşcat cu noroi din cap până în picioare.

Ne-am continuat drumul adânc în pădurea întunecată, mulţumiţi că ne mişcăm din nou după ce petrecusem ultimele ore ghemuiţi în tufişuri. Am mers toată noaptea şi spre revărsatul zorilor am început să desluşim sunetele râului, lovindu-se de maluri undeva, mai jos de noi. Ne apropiam de marginea pădurii, mergând în şir indian pe o potecă îngustă. Micuţul şi Porta erau în frunte. Râdeau şi schimbau în treacăt remarci peste umăr, ca şi cum erau într-o plimbare de duminică după-amiază, la mii de mile depărtare de orice pericol.

Niciodată n-am fost întru totul sigur dacă cei doi aveau nervi de oţel sau, pur şi simplu, erau lipsiţi de imaginaţie. Dar, în ciuda totalei şi aparentei lor indiferenţe, rămâneau foarte atenţi. L-am văzut deodată pe Micuţul lăsându-se în genunchi şi făcându-i semn lui Porta să facă acelaşi lucru. Bătrânul a ridicat o mână în semn de prevenire. Coloana s-a oprit. Încet şi pe tăcute, ne-am continuat drumul pe burtă, parcurgând cu greu centimetru după centimetru pe terenul stâncos.

Înaintea noastră se întindeau, coborând spre malurile râului, ogoarele verzi şi fertile ale unei ferme. Podul fusese aruncat în aer şi rămăşiţele răsucite ieşeau din apa adâncă aidoma unor degete. În apropiere, se vedeau ruinele unei clădiri arse care mai fumegau încă. Fusese, probabil, un post de pază pentru pod. Direct sub noi se găsea o casă. Bătrânul a studiat-o o clipă prin binoclu.

— Cavalerie rusească, a zis. Cazaci, după cum arată.

Nici nu terminase bine de vorbit când, dintre copaci, la câţiva metri mai încolo de noi, a ieşit un bărbat care a început să coboare pe potecă. Era evident că nu-şi dăduse deloc seama de prezenţa noastră, pentru că nu s-a uitat nici măcar o dată în direcţia noastră. Micuţul a sărit după el, rapid, sigur şi tăcut. I-a pus un braţ după gât şi i-a apăsat tare revolverul în coaste.

— Un singur chiţăit şi s-a terminat cu tine!

Omul era mult prea speriat ca să facă vreun zgomot. Gura i s-a deschis, iar ochii i-au îngheţat de groază. O clipă am crezut că avusese un atac de apoplexie. Era neînarmat şi evident necombatant.

— E-n regulă, dă-i drumul. Bătrânul i-a făcut semn Micuţului, care, cu părere de rău, şi-a slăbit strânsoarea de pe gâtul victimei. Cine eşti? Ce faci aici?

— Eu camarad, a zis insul, pe un ton foarte serios. Eu prieten. Nu comunist. Prieten... *Panemaiu?*

— Oh, fireşte, noi înţelegem! a rânjit Porta. Tu nu comunist... Tu prieten... sigur, ştim noi totul despre asta, amice! S-a întors şi a scuipat dispreţuitor pe potecă. O poveste a naibii de verosimilă!

— Dar vă rog, domnule, e adevărat... e adevărat ce zic...

— Oh, da? da? a zis Porta. Ştii ceva? Mă uimeşte numărul de ruşi peste care dai în zilele astea şi care jură că nu sunt comunişti. Zău că mă uimeşte... Într-o clipă îl laudă în gura mare pe mizerabilul de Stalin, în următoarea îţi spun: eu nu comunist, eu prieten...

Omul a făcut un pas grăbit înainte, agitându-şi mâinile în aer ca un iepure speriat.

— Eu nu rus, eu nu rus! Polonez! Polonez! Eu polonez Ladislas Mnasko.

— Cum? a zis Micuţul.

— Ladislas Mnasko. Omul şi-a îndreptat un deget spre piept şi ne-a zâmbit. A făcut un semn peste umăr, spre fermă. E casa mea. Acolo jos. Casa mea.

— Casa ta? Bătrânul a ridicat o sprânceană. Plină de soldaţi ruşi?

— Ei luat pe ea de la mine, pan sergent. Soţia mea şi copii ei încă jos acolo. Sora mea tot acolo. Tata meu..., a arătat din nou cu mâna, de data asta către vale, spre ruinele fumegânde ale postului de pază... tata meu, ei omorât. El a avut grijă de pod. Ei puşcat pe el, ars casă.

S-a făcut tăcere. Ne-am uitat de la om la fermă, apoi la podul distrus. Povestea părea destul de plauzibilă, judecând după cele auzite.

— Şi tu? a întrebat Bătrânul. Ce-i cu tine?

— Eu acasă de la război. Eu văzut ruşii. Eu fugit. Nu ştiu ce să fac...

— Ucideţi-l pe ticălos! a zbierat Kuls, repezindu-se brusc spre el. Ucideţi-l şi să terminăm cu asta! Niciodată să n-ai încredere într-un mizerabil de polonez, ştiţi şi voi asta la fel de bine ca mine. Toţi sunt nişte mincinoşi spurcaţi. E doar un şiretlic ca să ne ducă acolo jos! Tăiaţi-i gâtul şi trimiteţi-l înapoi!

— Termină odată cu asemenea vorbe, a zis colonelul, glacial. Te rog să nu uiţi că eu comand aici.

Kuls l-a privit cu un aer de revoltă. Porta i-a întins bidonul polonezului care tremura; acesta l-a luat cu un tremur nervos al buzelor, care vroia să însemne mulţumesc.

— Spune-mi, a zis Bătrânul, acum că podul e distrus, mai există vreo altă posibilitate de a trece râul? Ai putea să ne duci dincolo?

Omul a încuviinţat din cap.

— *Tak iest* [4], pan sergent. Doar... A făcut o mişcare bruscă cu capul spre fermă şi-a desfăcut mâinile într-un gest neputincios. Ruşii, pan sergent...

— Nu-ţi fă probleme în privinţa ruşilor, a zis Bătrânul, tăios. Asta-i treaba noastră. O să avem noi grijă de ruşi. Tu gândeşte-te cum o să ne treci râul.

Când ne-am apropiat, cu prudenţă, de casa ocupată, i-am văzut pe ruşi petrecând în curtea exterioară. Făcuseră un foc uriaş pe care frigeau o vacă, beau şi strigau, dansând în jurul flăcărilor. Unul şi-a pierdut echilibrul şi a căzut cu capul în jăratic. Era greu să-ţi dai seama dacă tovarăşii lui erau prea beţi ca să observe sau, pur şi simplu, prea fără inimă ca să le pese, dar, indiferent din care motiv, n-au făcut nici o mişcare ca să-l salveze.

— Măcar de nu s-ar arde! a bombănit Porta.

Se referea mai degrabă la vacă decât la om. În timp ce coboram pe potecă, el urmărea prin binoclu cum se desfăşoară pregătirea mâncării şi

4 Da (N.A.)

era din ce în ce mai îngrijorat ca nu cumva, până ajungem noi acolo, carnea să fie prea prăjită.

— La naiba cu carnea, a zis Micuţul. Pe mine mă interesează băutura. S-a întors nerăbdător spre Bătrânul. Haideţi să mergem, nu putem? Acolo jos au vodcă rusească adevărată,

— Foarte bine, nu te agita, a zis Bătrânul, blând. Acolo mergem. A dat ordin să ne oprim. Barcelona, tu şi Gregor rămâneţi aici să ne acoperiţi. Micuţule, tu şi... a ezitat... tu şi Kuls mergeţi înainte cu Ladislas. Noi ceilalţi mergem după ei. Şi ţineţi minte... fără grenade. Undeva, acolo, jos, se află trei civili. Vreau să fie scoşi vii. I-a făcut semn din cap polonezului îngrijorat. E în regulă. Porniţi.

Micuţul a pornit spre fermă. Ladislas l-a urmat. Bătrânul s-a uitat nedumerit la Kuls.

— Ei? N-ai auzit ce-am zis?

Kuls a clătinat din cap.

— Am auzit! Şi dacă îţi închipui că o să-mi pun gâtul în laţ ca să salvez două târfe poloneze împuţite şi un smiorcăit de copil, te înşeli amarnic!

Bătrânul s-a încruntat.

— Refuzi să asculţi un ordin?

Kuls a renunţat la privirea sfidătoare. A răsucit vârful cizmei în praf.

— N-avem nevoie de tâmpitul ăsta de polonez ca să ne arate cum să trecem un nenorocit de râu... De ce să nu-i tragem un glonţ şi să-l lăsăm aici să putrezească?

— Deoarece colonelul comandă aici şi el a hotărât astfel!

Ne-am întors toţi să privim la colonel, care-şi freca gâtul într-un fel militar, sever. Şi-a îndreptat umerii.

— Întocmai, a zis. Consideră-te arestat. I-a făcut semn lui Gregor. Nu-l scăpa din ochi.

— Da, să trăiţi! a zis Gregor, cu o satisfacţie oarecum răutăcioasă.

Kuls s-a încruntat.

— Încă n-aţi auzit totul, a zis, adresându-se deopotrivă atât Bătrânului cât şi colonelului. N-o să scăpaţi uşor pentru asta. Eu am un frate în RSHA. Ei ştiu cum să se poarte cu oameni ca voi. Riscaţi vieţile soldaţilor germani de dragul unui polonez escroc şi mincinos. O să regretaţi.

Gregor i-a tras un ghiont puternic în rinichi pe patul puştii.

— Dacă mai scoţi o singură vorbă, Kuls, a zis, frate-tău din RSHA n-o să te mai vadă niciodată...

La marginea fermei se găseau două sentinele. Se vedea clar că erau beţi. Unul vomita copios într-un gard viu, celălalt încerca să danseze, lăsându-se pe călcâie şi azvârlindu-şi picioarele într-o serie de mişcări dezordonate. Micuţul şi Legionarul s-au îndreptat pe furiş spre ei. Moartea le-a fost rapidă şi tăcută, şi, beţi cum erau, probabil, nici măcar nu şi-au dat seama că muriseră.

Micuţul a luat o sticlă de vodcă şi a dus-o nerăbdător la gură: era goală. A aruncat-o nemulţumit şi a tras furios un şut cadavrului de lângă el.

— Ticălos lacom!

S-a consolat căutând aur şi a reuşit să facă rost de trei dinţi înainte ca Porta să vină în galop şi să se apuce de lucru la a doua sentinelă. Micuţul şi-a răsturnat conţinutul sacului de merinde în palmă şi şi-a desfătat privirile cu colecţia de trofee. Bătrânul a clătinat din cap.

— Într-una din zile, a zis, asta o să te coste viaţa. Şi eu unul n-o să vărs o lacrimă.

— Ce-l roade? a întrebat Porta, ocupat cu cleştele lui.

Micuţul a ridicat din umeri.
— Ştiu eu? Cred că iar nu-i sunt toţi boii acasă.
Porta a dat din cap filozofic şi şi-a continuat oribila-i sarcină. Acum era deja obişnuit cu ciudăţeniile de conştiinţă ale Bătrânului. Cel mai bine era să-l ignore când avea una din crizele lui de ipocrizie. După modul în care el şi Micuţul vedeau lucrurile, nu se alegeau din război cu nimic altceva. Doar o marcă pe zi şi şansa de a primi un glonţ în burtă, aşa că de ce să nu se servească cu câţiva dinţi de aur când se iveşte ocazia?
— Omul trebuie să aibă ceva pe care să se bizuie, a zis Porta, cu înţelepciune. Războiul n-o să dureze o veşnicie. În viaţă trebuie să priveşti puţin înainte.
Ne-am mai apropiat de fermă. Curtea era plină de cazaci care chefuiau. Formaseră un cerc enorm şi dansau în jurul focului, ţinându-se cu braţele după umeri. În timp ce dansau, strigau şi cântau, din când în când câte unul se rupea de cerc şi sărea peste flăcări în sunetul aplauzelor furtunoase.
De la grajduri se auzeau nechezaturi şi lovituri de copite. Câţiva soldaţi şedeau liniştiţi, în grup, bând şi fumând, dar, după câte am putut vedea, nu mai postaseră alte sentinele. Am instalat o mitralieră exact vizavi de casă şi Porta a clătinat din cap, plin de regret. Cazacii ăştia cheflii şi neciopliţi erau oameni după inima lui şi, în alte împrejurări decât blestematul ăsta de război, s-ar fi dus la ei în fugă. Aşa însă a trebuit să se pregătească pentru măcel ca să fie pe placul stăpânilor şi să îşi salveze propria-i piele.
— Mi se pare ruşinos, a zis, să întrerupi petrecerea în felul ăsta...
— Atâta pagubă de petrecere! a izbucnit Heide fanaticul. Haideţi să facem treaba pentru care am fost trimişi aici! Nu uitaţi că oamenii ăştia sunt comunişti şi lachei ai jidovimii internaţionale.
— Lacheii rahatului, a zis Porta. Cine ţi-a băgat tâmpeniile astea în cap?
Am urmărit tăcuţi ţopăielile cazacilor. Undeva, în pădurea din spatele nostru, a lătrat o vulpe şi o bufniţă a început să ţipe. Se lăsa întunericul, dar flăcările focului luminau până la o sută de metri în jur. Încet, dar sigur, ruşii s-au făcut criţă. Unul câte unul au început să intre clătinându-se în casă. Câţiva au rămas afară, sforăind pe pământ unde căzuseră. În cele din urmă, locul a devenit tăcut şi liniştit. Bătrânul s-a întors spre noi.
— Gata? a şoptit.
Am înaintat pe furiş, ciucindu-ne în iarba înaltă. Ferma era în întuneric, nu se vedea lumină la nici o fereastră. Caii din grajduri ne simţiseră; se ridicau în două picioare şi nechezau, loveau podeaua şi uşile cu copitele, încercând să se dezlege. Erau animale bune de-ale armatei şi simţeau instinctiv că noi reprezentam un pericol. Stăpânii lor însă dormeau beţi, nu răspundeau la chemările lor de alarmă. Mirosul plăcut şi cald de fân şi cal se combina cu duhoarea înţepătoare de vomă şi vodcă vărsată. Fumul de la focul muribund venea spre noi, aducând cu el mireasma încântătoare de carne prăjită. Când am trecut pe lângă ea, Porta a tăiat o ciozvârtă cu baioneta. Carnea a căzut cu uşurinţă de pe oase. Porta şi-a vârât o bucată în gură şi zeama i s-a prelins pe bărbie şi guler. Ochii i s-au întunecat de plăcere şi, parcă în stare de transă, a întins mâna să mai ia.
— Oh, nu, nu mai lua! a zis Legionarul, prompt. L-a înghiontit spre casă cu ţeava aruncătorului de flăcări pe care îl ducea. O să te poţi întoarce după ce vom curăţa locul.
La baza scărilor care duceau în clădire zăceau şase cazaci, unul

peste altul, într-o grămadă nedefinită de braţe şi picioare.

— Îngrămădiţi ca salamandrele, a zis Gregor.

Barcelona l-a înghiontit pe unul ca să vadă cum reacţionează, când a trecut pe lângă el. Omul a zâmbit în somn. A întins mâinile şi a apucat drăgăstos picioarele lui Porta.

— *Nevesta* [5], a bombănit.

— Încântat, sunt sigur, a zis Barcelona, eliberându-se din strânsoare.

— Ucide-l pe ticălos, l-a îndemnat Kuls.

Din capul scărilor, Bătrânul a făcut semn din mână pentru linişte.

— Tăceţi şi urmaţi-mă!

Prudent, a deschis uşa masivă de lemn. Balamalele aveau nevoie de ulei şi au scârţâit destul de tare ca să trezească morţii. Dar ruşii au continuat să sforăie. Bătrânul a intrat în hol, în vârful picioarelor, cu Ladislas urmându-l de-aproape. Peste tot se găseau trupuri lăbărţate în fotolii, întinse pe podea, atârnate de balustrade. Era un talmeş-balmeş de sticle goale, bălţi de urină şi vomă. Ladislas şi-a strâns buzele într-o linie subţire. Nu prea mai semăna cu un iepure. Arăta ca un om pregătit pentru ce e mai rău şi pornit să se răzbune. L-a prins pe Bătrânul de braţ şi a arătat spre dormitoarele de la etaj. Bătrânul a încuviinţat din cap.

Am păşit peste trupuri şi am intrat în hol. La curbura scării se găseau doi sergenţi cazaci, enormi. Erau aşezaţi unul lângă altul pe aceeaşi treaptă şi dormeau cu capetele proptite în piept. În poală aveau pistoale-mitralieră. N-am riscat. Micuţul i-a sugrumat pe amândoi cu mâinile goale.

Ne-am continuat drumul. De undeva de jos, din hol, l-am auzit pe Kuls bombănind ceva despre fratele lui din RSHA, dar o lovitură trasă de Gregor l-a redus imediat la tăcere.

În timp ce-i ocoleam atent pe cei doi sergenţi morţi, am auzit deodată un zgomot şi o sticlă de vodcă a venit rostogolindu-se spre mine, urmată în mare viteză de Micuţul, care călcase pe ea în semiîntuneric şi se dezechilibrase. Amândoi s-au prăbuşit zgomotos pe podeaua de piatră. Unul dintre ruşii care dormeau şi-a deschis ochii şi s-a ridicat speriat în capul oaselor, dar Heide i-a tăiat gâtul înainte să-şi dea seama ce se întâmplă. Micuţul a sărit în picioare; urlând. Îşi văzuse uriaşu-i trup privindu-l dintr-o oglindă mare şi, în întuneric, îl confundase cu un duşman. Cu un strigăt de furie, şi-a ridicat puşca şi a tras două focuri. După aceea, a scos un mormăit de satisfacţie în timp ce propria-i imagine se destrăma într-o ploaie de sticlă spartă.

— Pentru Dumnezeu! a şuierat Bătrânul, din capul scărilor. Ce dracu' se petrece acolo jos?

— E doar Micuţul care se bate cu morile de vânt, am zis.

Micuţul a revenit din nou sus, trecând în goană pe lângă mine, cu faţa plină de cioburi de sticlă şiroindu-i de sânge.

— L-am ucis pe ticălos, a zis.

Lenzing mi-a prins privirea. A scos un hohot de râs nervos şi şi-a dus o mână la gură.

— Ce ticălos? a întrebat Porta.

— Ticălosul care a sărit la mine, a răspuns Micuţul.

S-a făcut tăcere.

— L-am terminat, a zis.

Lenzing a râs atât de mult, încât era să cadă peste balustradă. Am fost fericit, văzându-l că se bucură şi el o dată.

Am ajuns pe palier. Ladislas a trecut pe lângă Bătrânul şi s-a repezit

---

5 Iubită (N.A.)

la una dintre uşi. Bătrânul l-a tras înapoi. Am stat şi am ascultat. Se auzea un sunet ca zumzetul unui roi de albine scăpat înăuntru.

— Bine. Deschide-o...

Bătrânul a făcut semn din cap şi Legionarul a învârtit încet mânerul. Un morman de carne tremurândă zăcea gol pe un pat. Sforăia ritmic într-un lung şi grav zumzet, care răsuna în toată încăperea. După hainele aruncate într-o parte, ne-am dat seama că era maior. Era complet chel şi semăna întrucâtva cu Taras Bulba.

La picioarele patului, ghemuită şi inconştientă, zăcea o tânără. Ladislas s-a uitat fix la ea, cu faţa albă şi tremurând.

— Soţia ta? a întrebat Bătrânul, cu voce slabă.

El a dat din cap în semn de negaţie.

— Sora?

Încet, Ladislas a încuviinţat din cap şi şi-a întors faţa la perete. Legionarul şi-a scos P 38 şi l-a pus la tâmpla maiorului, dar Micuţul a intervenit imediat şi l-a îmbrâncit la o parte.

— Lasă-mă pe mine, a zis. Mie îmi place să ucid ruşi.

Cel mai mult îi plăcea să-i ucidă cu mâinile goale. Era rapid şi precis şi nu făcea nici un zgomot. O uşoară strângere de gât şi maiorul a fost mort.

— Mai e unul aici, a zis Gregor, calm.

A arătat spre o mână întinsă care ieşea de sub pat. Micuţul a apucat-o imediat: A apărut un căpitan gol, în afară de tunică şi şosete. Ţinea pe un braţ o sticlă de vodcă, zâmbind şi mormăind în somn. Încă mai zâmbea când Micuţul i-a rupt gâtul.

Între timp, fata a început să-şi recapete încet cunoştinţa. Şi-a deschis ochii şi a rămas îngrozită, văzând camera plină de soldaţi. Cred că nu arătam prea frumoşi: nespălaţi, nebărbieriţi, acoperiţi de noroi, mirosind a transpiraţie, cu uniformele zdrenţuite. Nu mă miră deloc că a scos un ţipăt când Micuţul s-a apropiat de ea cu o privire lacomă, posesivă, pe faţa-i mare, urâtă şi cu mâinile cât un coş de baschet întinse spre ea. Nu pot spune că o învinuiesc cu totul pentru că şi-a înfipt dinţii în braţul lui Porta când acesta s-a aşezat pe pat lângă ea şi i-a zâmbit sugestiv. Cred că şi eu aş fi făcut exact acelaşi lucru dacă Micuţul şi Porta s-ar fi apropiat cumva de mine, când stăteam întins şi pe jumătate gol pe un pat.

— Lăsaţi-o în pace! a zis Bătrânul tăios.

Micuţul şi Porta s-au răsucit spre el.

— Ce te-a apucat, bunicuţule?

— Am spus s-o lăsaţi în pace, a izbucnit Bătrânul.

A ridicat de jos tunica maiorului şi i-a întins-o fetei, care s-a înfăşurat cu ea, în linişte.

Bătrânul a condus-o la Ladislas, care în tot acest timp stătuse lângă perete cu mâinile peste faţă, ca şi cum, după toţi aceşti ani lungi şi dureroşi, de război, nu putea să admită adevărul despre brutalitatea omului.

— Trebuie să-ţi căutăm soţia, a zis Bătrânul, cu blândeţe. Condu-ne în restul casei.

I-am găsit soţia şi fiul jos, în privinţă, înconjuraţi de o grămadă de cazaci beţi care adormiseră în timpul desfrâului, în sângele victimelor. Femeia fusese violată, apoi îi despicaseră pântecul cu cuţitul. Copilul fusese străpuns cu baioneta. Nu era nevoie să te uiţi de două ori la ei ca să-ţi dai seama că erau morţi.

Am privit în tăcere. Lenzing s-a întors cu o mână la gură. Bătrânul a întins un braţ spre Ladislas. Legionarul a luat fata şi a dus-o afară. Chiar şi Porta nu-şi găsea cuvintele.

Şi apoi, cu totul pe neaşteptate, Ladislas, blândul, speriatul, timidul Ladislas a scos un urlet de durere şi, s-a aruncat asupra celui mai apropiat cazac. Sugrumase deja trei înainte ca Micuţul să-şi vină în fire şi să sară să-l ajute la măcel. Masacrul s-a terminat în câteva minute. N-a mai rămas nici unul în viaţă.

Am ieşit din pivniţă în curte. Nu mai avea rost să căutăm prin casă. Porta şi Micuţul, care nu sufereau de hipersensibilitate, au început imediat să adune resturile de mâncare şi băutură, cât mai aveau încă posibilitatea. Kuls bombănea din nou despre fratele lui. Din spatele grajdurilor s-a auzit un zgomot ca de apă care curge dintr-un ulcior. Legionarul şi cu mine ne-am dus pe furiş să cercetăm şi am găsit un cazac semiconştient, golindu-şi băşica udului într-un butoi cu apă de ploaie. Legionarul s-a întors spre mine şi mi-a făcut cu ochiul. Şi-a tras în tăcere cuţitul din cizmă. L-am lăsat pe el s-o facă.

Înaintea noastră mai tăiase cineva beregate în curte. Din vacă mai rămăsese doar scheletul. Focul mai ardea mocnit, jăraticul strălucea purpuriu în întuneric. Micuţul şi Porta dispăruseră şi i-am căutat într-una dintre dependinţe. I-am găsit acolo, călare pe un butoi cu vin, cântând cântece patriotice cu o voce puternică şi răguşită. În decurs de zece minute reuşiseră să bea atât de mult, încât erau aproape inconştienţi.

Barcelona a venit în fugă cu ştirea că descoperise trei camioane ruseşti încărcate cu canistre de benzină, parcate sub copaci. A apărut apoi colonelul, de unde, Dumnezeu ştie, duhnind a vodcă şi uşor nesigur pe picioare. El avea cam aceeaşi idee ca Barcelona.

— Sergent, ce aşteptăm? a întrebat, cu o voce groasă şi neclară. Sub copaci se află trei camioane în stare perfectă. De ce nu le folosim?

Am ieşit din nou în aer liber, urmându-i prin curte pe Barcelona şi pe colonel. Înainte de a pleca, am stropit din abundenţă întregul loc cu benzină... casa, acareturile şi grajdurile. Am deschis uşile pentru cai şi, după câteva clipe de surpriză, şi-au aruncat capetele în sus şi au rupt-o la fugă, la adăpostul pădurii.

— Acum o să le fie al naibii de bine, a zis Gregor, invidios. În ce-i priveşte, războiul s-a terminat.

— Foarte adevărat, a zis colonelul. Animalele mute n-au ce căuta în afurisitele de afaceri ale oamenilor. Brusc, l-a cuprins cu un braţ pe Gregor după gât şi s-a aplecat confidenţial spre el. Ştii ce? înainte să înceapă toate astea, aveam un grajd plin cu cele mai grozave animale. Fiinţe minunate. Cele mai frumoase animale pe care le-ai văzut vreodată... Ştii ce s-a întâmplat?

— Nu. Ce? a întrebat Gregor.

— Mi i-au luat, a zis colonelul. Mi i-au luat pentru carne. O treabă groaznică. Groaznică.

— A naibii de groaznică, a zis Gregor, plin de înţelegere.

Bătrânul se străduia din răsputeri să-i adune pe toţi şi să ne pregătim de plecare. Jumătate de companie era beată criţă iar cealaltă jumătate mai căuta încă prin casă caşcaval şi şunci afumate, ca să le aibă pe drum. Nu era nici unul printre noi care să nu aibă două sticle de vin sau vodcă vârâte în buzunare. Pe nici unul nu-l trăgea inima să plece şi, până când Ladislas nu şi-a ieşit din minţi şi a aruncat un chibrit aprins în curte, Bătrânul nu a reuşit să impună nici cea mai elementară ordine. Când benzina a izbucnit într-o mie de limbi violente de flăcări, toţi oamenii au venit în fugă, din toate direcţiile. Din nefericire, camioanele nu fuseseră încă deplasate şi ele au fost printre primele lucruri care au dispărut în prăpădul care a urmat. Ne-am retras printre copaci şi am privit cum focul a cuprins casa. M-am gândit la toţi cazacii aceia dinăuntru şi m-am întrebat cum o fi să treci din viaţă în moarte fără

măcar să-ţi dai seama.

— Nu-i o cale prea rea de a muri, a zis Barcelona, lângă mine. Un rug funerar pentru beţivi... Nu-i deloc o cale rea de a muri!

Vreau ca tineretul Germaniei să fie curajos; să fie viteaz; să fie violent şi fără milă...

Himmler. Scrisoare trimisă profesorului dr. Bruno Schultz, SS Hauptsturmführer, 19 august 1938.

La o oră după revolta din Varşovia, Reichsführer-ul Heinrich Himmler a fost informat de ceea ce se întâmplase. La început nu i-a venit să creadă. La urma urmei, era imposibil ca aceşti şoareci cafenii, aceşti polonezi, aceşti evrei nenorociţi să se opună puterii Armatei Germane şi să spere că vor scăpa nepedepsiţi. Nici măcar un polonez — sau un evreu — nu putea fi atât de dement şi criminal. Asta nu era nimic altceva decât sinucidere. Oare înnebuniseră?

Era limpede că da. Când ştirea, în sfârşit, s-a cristalizat, s-a observat că Reichsführer-ul a căzut pradă unei mari şi tulburătoare agitaţii sufleteşti. Umbla prin cameră încoace şi încolo, dintr-un colţ într-altul, punându-şi şi luându-şi ochelarii de pe nas şi ştergându-şi mereu fruntea umedă cu mâna.

— Foarte bine, a zis. Foarte bine, atunci... Le vom arăta cum ne purtăm cu animalele care au impertinenţa să-şi arate stăpânului colţii. S-a întors cu faţa spre subordonaţii care stăteau umili în mijlocul marii încăperi, aşteptându-şi instrucţiunile. Pentru asta vom şterge Varşovia de pe hartă. Toţi bărbaţii, femeile şi copiii să fie distruşi... toate fiinţele vii. Toate clădirile să fie rase de pe suprafaţa pământului şi fiecare piatră de pavaj să fie întoarsă pe dos!

S-a dus maiestuos la fereastră şi acolo s-a oprit, legănându-se pe călcâie, respirând greoi prin nările dilatate, frământându-şi convulsiv mâinile la spate.

— În plus, a zis, întorcându-se de la fereastră, toţi polonezii din lagăre trebuie să fie lichidaţi. E clar?

— Da, domnule Reichsführer. Obergruppenführer-ul Berger şi-a înclinat capul. Absolut clar.

— Toţi cei care s-au născut în Varşovia sau au rude care trăiesc în Varşovia să fie împuşcaţi chiar în această noapte. Voi verifica personal dacă ordinul a fost executat. Voi aştepta să-mi fie dată o listă completă a morţilor, în decurs de douăzeci şi patru de ore.

— Foarte bine, domnule Reichsführer.

Himmler şi-a ciupit vârful nasului cu degetele şi a inspirat profund. Şi-a întors ochii din nou spre fereastră, uitându-se la ploaia care cădea peste oraşul rece, cenuşiu.

— Cât despre Gauleiter-ul Fischer, a zis, va fi spânzurat pentru că nu a împiedicat revolta...

Misiunea de a înăbuşi revolta din Varşovia a fost dată generalului SS Erich von dem Bach-Zalewski. Nici el, nici Reichsführer-ul nu şi-au imaginat vreodată în mod serios că un grup relativ mic de partizani polonezi putea să le facă atât de multe necazuri. În zonă erau staţionaţi douăsprezece mii de soldaţi germani, plus cei zece mii de SS-işti din Brigada Kaminski. În asemenea circumstanţe era greu de imaginat cum ar fi putut Gauleiter-ul Fischer să permită ca situaţia să-i scape din mână.

Era îndoielnic dacă în faza aceea fie Himmler, fie Bach-Zalewski îşi dădea pe deplin seama de puterea revoltei. Oricum, n-au fost lăsaţi mult timp în ignoranţă. Polonezii, sub conducerea generalului Bor-Komorovski, fost ofiţer în armata austriacă, au ocupat imediat cartierul Wola şi toată zona centrală a oraşului, distrugând atât cartierul general al Gestapo-ului, cât şi postul de comandă al garnizoanei germane. Imediat după aceea au preluat controlul asupra centralei electrice şi asupra centralei telefonice. În a treia zi, germanii erau în retragere şi polonezii victorioşi puseseră mâna pe mai multe depozite de arme şi muniţii din oraş.

Himmler a fost forţat să retragă trei divizii SS şi şase divizii ale Wehrmacht-ului de pe frontul rusesc — oarecum liniştit în perioada aceea — şi să le trimită să dreagă lucrurile. La începutul lui septembrie, trupele germane din Varşovia au fost dotate cu cele mai noi arme şi trei escadrile de stukas-uri au fost trimise să bombardeze oraşul.

Himmler îşi jucase cartea cea mare, dar mai existau mici grupuri de partizani care refuzau să se predea. Acum îi mai rămăsese doar jokerul. L-a jucat şi, de atunci până la capitularea finală, în fiecare zi au fost ucişi cinci mii de deţinuţi polonezi...

TRECEREA RÂULUI

Tot restul nopţii şi ziua următoare, i-am urmat pe Ladislas şi pe sora lui prin pădure, spre punctul unde puteam traversa râul. Am mers încet, cu opriri frecvente ca să permitem patrulelor inamice să treacă pe lângă noi. Kuls se plângea că suntem atraşi într-o capcană şi că vom regreta când va fi prea târziu. Mi-a trecut şi mie prin gând că mergeam parcă pe o cale oarecum ocolită, dar n-aveam nici un motiv să nu am încredere în ghidul nostru, iar Bătrânul părea foarte fericit să-l urmeze.

A doua zi, spre miezul nopţii, am ajuns la stâncile care se înălţau deasupra râului. Era un povârniş vertical până departe, în jos, în defileu, unde apele mugeau şi se rostogoleau, împroşcând în sus stropi albi, furioşi. Din apă se vedeau ieşind şiruri de stânci, ca nişte dinţi ascuţiţi. M-am îndepărtat în grabă de malul sfărâmicios şi m-am târât înapoi la ceilalţi.

— Deci ce trebuie să facem? a zis Kuls, acru. Să dăm din aripi şi să zburăm?

Bătrânul a arătat cu degetul mare în susul apei.

— După părerea polonezului, există un pod la un kilometru mai încolo, dar e prea riscant să încercăm să trecem noaptea. O să rămânem aici câteva ore, iar dimineaţă o luăm din loc.

— Pod! a zis Kuls. O poveste a naibii de verosimilă.

Cam aşa mă gândeam şi eu. Nu vedeam cu certitudine nici un semn de pod şi dacă exista trebuia să fie păzit straşnic. Totuşi, era clar că ghidul nostru cunoştea regiunea. Ne-a condus spre o deschidere în stânci, o crăpătură care se lărgea într-o peşteră destul de mare, unde ne-am instalat pentru noapte. Am aşezat mitraliera la gura crăpăturii, camuflându-o cu plante agăţătoare şi crengi. Ne simţeam într-o relativă siguranţă. Peştera era ca un apartament luxos, după mizeria noroiului şi mlaştinilor. Era uscată şi caldă şi pentru prima oară după multă zile aveam mâncare şi băutură ca lumea. Chiar şi somnul era posibil pentru cei ce-şi cultivaseră fericita deprindere de a-şi astupa urechile la toate zgomotele exterioare. Legionarul s-a făcut covrig şi n-a mişcat un muşchi toată noaptea. Cât despre mine, n-am reuşit să mă sustrag ciondănelii continue, din cauza beţiei, a lui Heide şi Porta, presărată cu

hohotele de râs stupide ale Micuţului, cu tumultul şi râgâielile celorlalţi. Am petrecut orele până în zori într-o stare de iritare, undeva între trezie şi somn, şi m-am bucurat când prima rază de lumină a brăzdat cerul şi Bătrânul ne-a sculat.

Am demontat mitraliera şi am pornit de-a lungul malului, în urma polonezului şi a surorii lui. Cerul era cenuşiu, iar când soarele a început să răsară, orizontul a devenit auriu. O cioară mare a traversat încet râul, într-un zbor legănat. Am avut un sentiment de nelinişte la gândul că trecerea noastră nu va fi atât de uşoară.

— Acolo, a zis Ladislas şi s-a oprit, arătând în susul apei, spre locul unde un pin uriaş se prăbuşise şi stătea întins peste abis, cu rădăcinile smulse într-o parte şi cu ramurile în cealaltă. Acolo e drumul pe care trebuie să mergem.

Chiar şi Bătrânul şi-a trădat un moment îndoiala.

— E sigur? a întrebat.

— Sigur? a zis Ladislas. A ridicat nepăsător din umeri. Cine poate spune dacă este sigur sau nu? Poate cădea... poate cădem noi. Poate se rupe. Poate suflă vântul. Poate vin ruşii. Şi-a desfăcut mâinile. Ce mai contează, a zis.

După câte se părea, nu pentru Ladislas sau sora lui. Ei s-au dus împreună, mână în mână, spre pinul căzut. După tot ce li se întâmplase, simţeau, probabil, că nu mai aveau pentru ce trăi. Treaba lor, n-aveau decât să se sinucidă dacă vroiau, noi ceilalţi nu eram atât de nerăbdători.

— Ce v-am spus? a zis Kuls, furios. Ce naiba v-am spus.

Ne-am dat înapoi şi am privit cum mai întâi Ladislas, apoi soră-sa şi-au scos ghetele şi au păşit desculţi pe podul improvizat.

— Aţi mai trecut vreodată pe aici? a întrebat Barcelona, nepăsător.

— Niciodată, a răspuns Ladislas.

— De ce să fi trecut? a adăugat sora lui. Înainte exista un pod pe care se trecea.

Încet şi cu grijă, au înaintat în gol, târşâindu-şi picior după picior. Ladislas îşi pusese mâinile pe şolduri ca să aibă un echilibru mai bun. Fata îşi întinsese braţele la nivelul umerilor. Amândoi îşi ţineau capul sus şi priveau drept înainte, la malul celălalt. Se mişcau încet, ca nişte somnambuli. După ce au trecut de jumătate, trunchiul a început să tremure. Fata şi-a ţinut respiraţia şi s-a oprit o clipă în stare de echilibru, într-un picior. Ladislas şi-a adunat toate puterile, cu picioarele desfăcute, şi a întins o mână spre ea. Fata s-a înclinat uşor înapoi. Ladislas s-a aplecat înainte de la talie. Părea imposibil să-şi poată menţine echilibrul, dar puţin câte puţin s-au îndreptat, fata a reuşit să-şi recâştige poziţia fermă şi amândoi şi-au continuat calmi drumul pe trunchiul care se legăna. Cam la vreo şase picioare înainte de a ajunge la malul celălalt, trunchiul se îngusta considerabil. Dacă avea lăţimea unui pantof bărbătesc. L-am văzut cum se lasă sub greutatea celor doi oameni. Probabil, Ladislas ar fi fost ispitit să facă un salt pe mal, dar, dacă l-ar fi făcut, fata ar fi fost cu siguranţă aruncată în aer de reacţia de trambulină a trunchiului subţire. Şi-a continuat înverşunat drumul până la capăt şi, când, în cele din urmă, a ajuns în partea cealaltă, s-a întors şi a întins o mână. Fata a apucat-o şi amândoi au ajuns în siguranţă.

— Unde poate merge unul, a zis Bătrânul, cu un zâmbet slab, spre Legionar, cu siguranţă pot merge şi ceilalţi... Cine urmează?

A urmat linişte. Nici măcar Porta nu şi-a deschis gura. Ladislas şi sora sa stăteau pe malul opus, făcându-ne semne şi strigând la noi, dar eu nu vedeam decât trunchiul copacului legănându-se şi nu auzeam decât mugetul furios al apelor de jos. Bătrânul a scos un zgomot de

nerăbdare din gât.

— Ei, haideţi! a zis. Nu putem sta aici toată ziua. Nu există decât o cale de a trece peste râu... Nu există decât o modalitate de a trece şi o vom folosi pe aceasta.

— Ce nebuni! a mârâit Kuls. Şi-a tras buzele deasupra dinţilor, arătându-şi gingiile ca un câine furios. Eu rămân aici şi nimeni n-o să mă clintească!

Bătrânul a făcut un pas spre el. Kuls s-a tras înapoi. Şi-a îndreptat puşca spre Bătrânul.

— Mai fă un pas şi te ucid! Te ucid, pe Dumnezeul meu.

Bătrânul a mai făcut un pas. Cu o mână i-a tras lui Kuls o palmă puternică peste faţă. Cu cealaltă i-a luat puşca. Rece şi dispreţuitor, i-a aruncat-o în prăpastie.

— Şi exact acolo o s-o sfârşeşti şi tu dacă îmi mai faci necazuri, a zis, furios. S-a întors spre noi. Deci cine urmează să meargă pe sârmă?

— Nu eu, am zis.

Mă apuca ameţeala doar uitându-mă la trunchi. De data asta l-am înţeles întru totul pe Kuls. Nici caii sălbatici nu m-ar fi putut târî peste trunchiul acela.

— Trebuie să vă împing cu ţeava puştii? a întrebat Bătrânul.

S-a auzit o rumoare generală şi un târşâit jenant de picioare, apoi Micuţul a scos un răcnet de furie şi s-a repezit înainte. Şi-a scos cizmele şi le-a aruncat după gât. A scos o sticlă de vin de zmeură, singura care-i mai rămăsese, şi a dat-o pe gât. Sticla a zburat în prăpastie după puşca lui Kuls şi o clipă am crezut că Micuţul o va urma. A dat buzna înainte, cu capul în jos, ca un tanc scăpat de sub control şi trecuse de jumătate spre malul opus când şi-a pierdut echilibrul şi a alunecat. Cineva a ţipat. Trunchiul vibra în sus şi în jos ca un cablu de cauciuc, iar Micuţul atârna de ambele mâini, suspendat în gol, cu picioarele bălăbănindu-se. Tot sângele din trup mi s-a transformat în apă şi-mi muşcam buza de jos ca şi cum ar fi fost o bucată de friptură de vacă deosebit de tare. Oricât de mult vroiam să-mi întorc privirea în altă parte, mă pomeneam forţat să mă uit acolo.

— N-o să reuşească, a zis Barcelona. Degetele i s-au strâns pe braţul meu şi s-au înfipt adânc în carne. N-o să reuşească...

Micuţul şi-a făcut vânt în sus şi a prins trunchiul cu picioarele. Încet şi cu grijă, cu capul atârnând în jos, ca un urs koala, a înaintat centimetru cu centimetru. Mână peste mână, picior peste picior. A ajuns pe ultimii doi metri. S-a auzit un scârţâit de rău augur. Ladislas şi fata au apucat crengile cu mâinile, ca şi cum greutatea lor laolaltă putea contrabalansa greutatea trupului imens al Micuţului.

— Hritoase atotputernic, a zis Gregor, cu faţa ca o ciupercă veche şi decolorată. Hristoase atotputernic şi drag...

Micuţul ajunsese la capătul trunchiului. A întins o mână şi s-a prins de un arbore pitic crescut pe malul stâncos. Cu un picior a căutat o margine de stâncă sau o crăpătură şi, când în cele din urmă a găsit una, a reuşit să se tragă cu greu pe mal. Şi-a scos din buzunar zdreanţa jegoasă şi pătată de sânge care-i fusese cândva batistă şi şi-a şters fruntea cu ea.

— Veniţi încoace! a răcnit. E o nimica toată!

— Următorul, a zis Bătrânul, poruncitor.

După felul în care a zis-o, te-ai fi gândit că făceam coadă la dentist. A privit îngrijorat peste umăr în direcţia din care venisem. Undeva adânc în pădure am auzit împuşcături. Asta putea însemna un singur lucru: NKVD-iştii erau pe urmele-noastre.

— Mişcaţi-vă, pentru Dumnezeu!

Bătrânul l-a înşfăcat pe cel mai apropiat de el şi l-a împins spre marginea prăpastiei. Dacă aş fi fost eu acela, aş fi rupt-o la fugă să cer mai degrabă ajutor şi consolare ruşilor care înaintau decât să-l urmez pe Micuţul şi să repet spectacolul lui de acrobaţie deasupra hăului. Întrucât a fost Barcelona, el pur şi simplu a înjurat groaznic şi s-a aşezat jos să-şi scoată cizmele.

Pe la jumătatea trunchiului s-a oprit brusc. Până în momentul acela înaintase cu toată siguranţa unui acrobat, folosindu-şi puşca drept prăjină pentru echilibru. Nu s-a poticnit niciodată şi nici n-a alunecat. Ce s-a întâmplat de l-a tulburat, n-am aflat niciodată. Probabil, făcuse greşeala să privească în jos la torent. Sau, poate, era o stare pur psihologică, determinată de faptul că acolo avusese necazuri Micuţul. Dar indiferent de motiv, Barcelona se oprise şi nici ameninţările Bătrânului, nici strigătele de încurajare ale Micuţului nu-l puteau convinge să meargă mai departe.

— Ce facem acum? a întrebat Gregor şi am avut impresia că am surprins o uşoară notă de uşurare în vocea lui. Ca şi cum fi vrut să zică: ei bine, asta a fost, am putea spune că terminat şi să mergem acasă. Nimeni nu mai putea trece cealaltă parte când Barcelona înţepenise bolborosind la mijlocii trunchiului... Ce se întâmplă acum? a zis.

Legionarul şi-a ţuguiat buzele.

— Cineva trebuie să meargă şi să-l mişte pe idiotul ăla, zis, furios.

Şi-a aruncat cizmele după gât şi a pornit în ajutor. Mic vioi, sigur pe picioare ca o pisică, nu părea să fie câtuşi de puţin în pericol. Dar trebuia să se ocupe de Barcelona, care era înspăimântat şi începea să-şi piardă stăpânirea de sine. Puşca i-a căzut din mâni şi s-a dus rostogolindu-se în abis. Barcelona s-a legănat şi ar fi căzut după ea dacă Legionarul n-ar fi ajuns la timp lângă el şi nu l-ar fi prins ferm de umăr. O clipă au rămas amândoi ghemuiţi, îngheţaţi ca nişte statui, suspendaţi periculos deasupra hăului. Apoi încet, foarte încet, Barcelona a început să se târască înainte.

Greutatea celor doi bărbaţi era cam tot ce putea suporta trunchiul. Când Micuţul a sărit brusc de pe mal cu intenţia de al le întinde o mână de ajutor, s-a auzit un geamăt de protest şi trunchiul a început să se lase în jos.

— Dă-te înapoi! a răcnit Bătrânul. Înapoi, pentru Dumnezeu!

Din fericire, Micuţul şi-a dat seama de pericol tocmai la timp pentru a evita o triplă catastrofă. S-a retras pe mal şi s-a mulţumit să-l tragă pe Barcelona, în momentul în care a putut ajunge la el. Legionarul a terminat călătoria fără dificultate şi fuma calm o ţigară, aşteptându-i pe ceilalţi. Bătrânul s-a întors spre Porta şi i-a făcut semn din cap.

— Dă-i drumul.

— Ce, eu? a zis Porta.

— Da, tu, a zis Bătrânul.

S-a făcut linişte.

— Trebuie? a întrebat Porta.

— Cred că ar fi înţelept. N-aş vrea să dau un exemplu cu tine.

— Nu, a zis Porta. Nu, pricep. Pricep că n-ai vrea să dai un exemplu cu mine... S-a strâmbat şi şi-a pus arma în bandulieră. Bine, atunci. Pornesc.

— Ce faci cu cizmele? a obiectat Bătrânul. N-o să ajungi niciodată dincolo cu cizmele în picioare.

— La naiba, a zis Porta vesel. S-a întors şi ne-a trimis o bezea. Dumnezeu să vă binecuvânteze, copiii mei!

Fireşte, Porta, ca şi Micuţul, n-a trecut într-o manieră obişnuită. A încălecat trunchiul şi, pe tot parcursul, a făcut pe călăreţul pe un cal de

lemn. La jumătatea drumului a simţit nevoia unui întăritor, aşa că a scos bidonul din buzunar şi a tras o duşcă. Cred că a fost ceva mult mai tare decât vinul de zmeură, deoarece după asta a cântat cât îl ţinea gura, întrerupându-se din când în când să pocnească dintr-un bici imaginar spre dosu-i prăpădit şi să strige: „Dii, murgule!" înainte să-şi continue drumul, într-o viteză care mă înspăimânta.

— Sergent, ce-i cu omul acela? a întrebat colonelul. Nu-i întreg la minte?

A urmat Gregor. Transpira din abundenţă şi se vedea clar că-i mort de frică, dar lui Gregor nu-i plăcea să joace teatru. S-a aşezat călare pe trunchi, la fel ca Porta, şi s-a târât foarte încet şi atent până dincolo, unde a fost tras pe mal de mai multe perechi de mâini. În momentul în care a ajuns acolo a leşinat, dar fusese o demonstraţie impresionantă.

— Vedeţi? a zis Bătrânul. Totul e cât se poate de simplu.

Heide era deja la jumătatea drumului. Îşi legase cizmele cu grijă în jurul gâtului şi mergea cu capul în sus şi cu umerii lăsaţi pe spate, ca şi cum ar fi fost la paradă. A lăsat impresia că trecerea era absurd de uşoară.

Alţii n-au fost chiar atât de norocoşi. Lutz a trebuit să fie împins cu ţeava puştii şi n-a mai ajuns dincolo... Alţi doi l-au urmat în abis. Le-am auzit ţipetele răsunând în timp ce cădeau.

Am mai rămas doar patru. Colonelul, Bătrânul, Kuls şi eu. Îmi venise rândul şi nu mai puteam amâna, iar Bătrânul mă îmboldea spre margine genunii.

— Nu, am zis! Nu! Nu merg acolo, prefer să rămân aici şi să-i aştept pe ruşi, prefer să stau aici şi să mor!

— Nu fi prost, a zis Bătrânul, calm. S-a aplecat să-mi tragă cizmele. Dă-le jos şi grăbeşte-te.

— Nu merg! am zis. Du-te tu! Tu şi colonelul! Eu rămân aici cu Kuls şi vă acoperim!

Colonelul, care până atunci se ţinuse la o parte, a devenit brusc extrem de nervos şi a început să alerge încoace şi încolo, agitându-şi revolverul în aer şi ameninţându-mă că mă împuşcă dacă refuz să ascult ordinele.

— Nu vă opresc, am zis.

Colonelul a scos un ţipăt furios.

— Pentru Dumnezeu, sergent! Dacă până număr la zece nu-l faci pe omul acesta să treacă în cealaltă parte, vă împuşc pe amândoi.

Bătrânul a pus o mână părintească pe umărul meu.

— E-n regulă. Acum ascultă-mă, Sven. O să faci exact ce-ţi voi spune eu. Îţi scoţi cizmele, o să mergi la podul acela şi-o să treci dincolo, aşa cum au făcut toţi ceilalţi. Eu o să fiu imediat în urma ta, aşa că nu trebuie să te sperii. Dacă începi să te simţi rău, spune-mi şi-o să ne oprim pentru a ne odihni. Nu absolut nici un motiv să te temi. Dacă arborele acela ar fi întins pe pământ, ai alerga pe el fără măcar să te gândeşti. Tot ce trebuie să ţii minte este să nu priveşti în jos. Ţine-ţi privirea drept înainte şi nu poţi greşi.

Sub influenţa-i liniştitoare, mi-am adunat suficient curaj ca să-mi leg cizmele după gât, să-mi pun puşca în bandulieră şi să fac primii paşi ezitanţi în gol. Am încercat să fac din nou pe copilul ce se balansează pe un buştean căzut sau umblă pe coama unui gard de cărămidă. N-aveam nici un motiv de îngrijorare. Bătrânul avea perfectă dreptate. Dacă pământul ar fi fost la numai două picioare sub mine, n-aş fi avut absolut nici o dificultate în a-mi păstra echilibrul. Puteam trece dincolo fără măcar să mă gândesc la asta...

Mi-am ţinut ochii fixaţi ferm pe camarazii care mă aşteptau în

partea cealaltă. Dacă ei au putut, atunci puteam şi eu. Nu era absolut nimic de care să mă tem.

O rafală de vânt a trecut brusc prin hău. Jos, la nivelul pământului, nu putea fi mai mult decât un zefir uşor; acolo, sus între cer şi pământ, s-a simţit ca un uragan. M-am pomenit şovăind. Mi-am privit picioarele pe trunchiul copacului şi am văzut râul şi stâncile sub mine. M-am văzut prăbuşindu-mă ca să le întâlnesc. Vroiam să ţip şi să strig, vroiam să mă agăţ de ceva ca să nu cad, dar nu era nimic de care să mă prind. Nu era nimic decât spaţiul gol între mine şi moarte. Am rămas unde eram, tremurând violent din cap până în picioare.

— Mergi înainte, a zis Bătrânul. Şi-a întins o mână şi m-a apucat vârtos de centură. Mergi înainte, a zis. Nu te uita în jos. Fă orice, dar nu te uita în jos.

Am ajuns la ultimii doi metri, unde trunchiul se îngusta şi cea mai mică mişcare îl făcea să se legene. Bătrânul şi-a luat mâna de pe centura mea şi m-a împins uşor înainte. Mi-am dat seama că în felul acesta îmi indica să sfârşesc singur călătoria, cu propriile-mi forţe, în timp ce el a rămas în urmă, aşteptându-şi rândul. Ştiam că ultimii doi metri erau periculoşi. Ştiam că partea aceea putea să nu suporte greutatea amândurora, punându-l şi pe el în pericol odată cu mine. Dar, cu toate acestea, mi-a fost imposibil să merg mai departe fără ajutorul mâinii lui călăuzitoare. Cei de pe mal răcneau la mine, colonelul striga furios din partea cealaltă. Bătrânul mă împingea din spate, şi totuşi nu mă puteam mişca. M-am lăsat pe vine cât am putut şi m-am prins de trunchi cu ambele mâini, membrele fiindu-mi înţepenite de spaimă. Bătrânul s-a ghemuit lângă mine.

— Hai acum, Sven, vino-ţi în fire. Nu poţi renunţa în această situaţie. Mai avem doar doi metri de mers. De ce te temi? Ai văzut că toţi ceilalţi au trecut.

Da, îi văzusem pe toţi ceilalţi trecând, pe Micuţul atârnând cu capul în jos şi pe cei trei căzând în abis, iar acum îi puteam urma în fiecare clipă, pentru că nu mai puteam rezista mult.

— Sven, ce naiba!

Bătrânul începea să se înfurie şi nu era de mirare. Cine nu s-ar fi înfuriat, cocoţat în aer, cu o prăpastie şaizeci de metri dedesubt, cu un idiot care scotea sunete nearticulate la numai un metru depărtare şi care putea înnebuni în orice moment, trăgându-te cu el, jos, în gol...

— Nu mă pot mişca, am zis. N-are rost, nu mă pot mişca.

Sute de furnici alergau într-o parte şi-ntr-alta pe trunchiul copacului. Un popor întreg de furnici. Mişunau pe toate căile şi prin toate crăpăturile, unele luând-o pe scurtătură, peste mâinile mele. Le urmăream cum se trudeau să urce peste moviliţele policarilor mei, alunecând în cealaltă parte. Mă uitam la ele cum se luptau să-şi croiască drum prin jungla de perişori fini şi ştiam că dacă îmi luam ochii de la ele, chiar şi pentru o secundă, mă prăbuşeam pe stâncile de dedesubt...

— Atunci, bine, rămâi acolo! Rămâi naibii acolo şi putrezeşte!

În cele din urmă, Bătrânul îşi pierduse răbdarea. S-a căţărat peste mine şi s-a târât ultimii paşi până la mal. L-am auzit pe Porta chemându-mă de pe mal, dar îmi pierdusem orice putere de-a mă mişca. Nu mai puteam nici măcar să-mi ridic capul să mă uit la ei. Şi atunci, ramurile s-au lăsat brusc în jos sub greutatea unui alt trup mai greu decât cel al Bătrânului. Două braţe vânjoase s-au întins spre mine, m-au smuls de unde stăteam şi m-au ţinut o clipă suspendat în gol.

— E-n regulă, a zis Micuţul. L-am prins pe ticălos. Trageţi-l.

Din toate părţile s-au întins mâini şi ne-au tras ca pe doi peşti eşuaţi pe mal. Chiar în momentul în care ajunsesem în siguranţă pe pământ, a

izbucnit furtuna. N-au mai fost zâmbete prieteneşti şi strigăte de încurajare. Doar înjurături, blesteme şi ghionturi furioase din toate părţile. Doar Barcelona, care trebuise să fie şi el salvat, mi-a adresat un zâmbet discret şi plin de înţelegere.

Brusc, din cealaltă parte a genunii s-a auzit o împuşcătură. Eu şi nenorocitele mele de slăbiciuni am fost imediat uitaţi când am văzut macabra dramă care se juca pe celălalt mal. Colonelul îi ordonase lui Kuls să treacă pe improvizaţia de pod, iar acesta, cuprins de o panică dementă, pe care o înţelegeam, îşi scosese revolverul şi trăsese în călăul său. Colonelul a răspuns la foc, dar nu l-a nimerit, după care s-au ascuns amândoi în spatele stâncilor şi au început să tragă ca în vestul sălbatic, gloanţele zburând în toate direcţiile. Micuţul şi-a băgat două degete în gură şi a scos o fluierătură puternică şi batjocoritoare,care a răsunat în prăpastie. Porta a început să bată din picioare şi să aplaude. Un glonţ l-a atins pe Kuls în umăr, rostogolindu-l pe pământ. S-a ridicat cu greu în picioare şi a încercat să fugă, dar şi-a pierdut echilibrul pe grohotişul fărâmicios şi a alunecat pe pantă în jos, drept peste marginea prăpastiei, în apele spumegânde de dedesubt. L-am urmărit cu un interes morbid cum a căzut. Când trupul s-a izbit de muchia ascuţită a stâncii, a plesnit la cusături, ca o marionetă umplută cu rumeguş, şi conţinutul s-a împrăştiat.

Colonelul şi-a şters fruntea cu o batistă. Şi-a pus revolverul la loc în toc şi s-a aşezat foarte încet să-şi scoată cizmele. Le-a legat laolaltă şi le-a atârnat în jurul gâtului. După aceea şi-a scos din nou revolverul şi a verificat atent câte cartuşe erau în el. Pentru unul care fusese atât de grăbit, părea acum ciudat de şovăitor să pună piciorul pe trunchiul ce se legăna. Micuţul şi Porta au început o serie de fluierături, iar Bătrânul a strigat îngrijorat:

— Ar fi bine să porniţi, domnule colonel.

Colonelul a tuşit uşor.

— Foarte bine, sergent, a strigat. Vin acum.

Prudent, a pus piciorul pe trunchi. Nu făcuse mai mult de şase paşi şovăitori, când au răsunat împuşcături. Brusc, colonelul s-a lăsat în jos, încălecând trunchiul şi trăgându-se pe el cu mişcări nervoase şi smucituri. Din pădure a ţâşnit o hoardă de ruşi. Legionarul a înjurat şi s-a aruncat în spatele mitralierei. Curând, gloanţe şi grenade zburau dintr-o parte într-alta peste defileu, cu nefericitul colonel prins la mijloc. Spre uimirea noastră şi nevenindu-ne să credem, câţiva ruşi, îmboldiţi ca de obicei de ofiţeri, au încercat să treacă spre noi.

— Sărmanii proşti, a zis Gregor. Sărmani proşti şi nenorociţi.

Erau uimitor de siguri pe picioare şi nu păreau deloc impresionaţi de faptul că trunchiul se legăna, deşi, probabil, ştiau că merg la moarte aproape sigură. Cât timp colonelul era acolo trebuia să nu tragem în ei, dar, în clipa în care el avea să fie în siguranţă, nu mai ezitam să-i culegem unul câte unul, pe măsură ce soseau în partea noastră a malului.

Colonelul n-a ajuns în siguranţă. A fost lovit în cap de un glonţ rusesc şi era, probabil, mort cu mult timp înainte de-a ajunge în apa cu dinţi de stâncă, la şaizeci de metri mai jos.

— În ordine, a zis Bătrânul, pe un ton energic, care arăta că măcar o problemă era rezolvată. Aruncaţi podul în aer şi haideţi să plecăm de-aici.

În timp ce noi ne-am angajat în luptă cu inamicul şi Barcelona îi acoperea, Micuţul şi Porta au legat laolaltă câteva mine T şi le-au fixat la capătul trunchiului. Câteva secunde mai târziu s-a auzit o explozie zguduitoare, care nu numai că a aruncat pinul în aer şi şirul de ruşi

temerari ce se apropiau, dar de asemenea a dislocat blocuri masive din mal, provocând o avalanşă de stânci şi bolovani. Acesta a fost sfârşitul încercării inamicului de a trece la noi.

Am pornit din nou. Încă un marş obositor, care a durat ore în şir, prin obişnuitele primejdii şi necazuri provocate de un teren îmbibat cu apă de ploaie. Centiroanele şi curelele de pe umeri intrau adânc în piele prin resturile de vestoane şi cămăşi. Picioarele fără ciorapi erau pline de răni în cizmele putrede. Nu mai aveam mâncare şi băutură şi habar n-aveam când şi unde, sau dacă ne vom întâlni cu armata care se retrăgea. De două ori am fost obligaţi să ne căutăm adăpost, aruncându-ne pe burtă în şanţurile urât mirositoare de la marginea drumului, deoarece escadrilele ruseşti s-au repezit spre noi din nori.

Spre amurg, a început să mă copleşească un sentiment de disperare. Mă sâcâia ca o durere de dinţi şi-mi bătea în cap ca un ciocan. Unde mergeam şi pentru ce mergeam acolo? Ce vom face când în cele din urmă vom ajunge acolo?

Într-adevăr, ce vom face? Răspunsul era simplu: nu vom face nimic. Nu mai rămăsese nimic de făcut. Nu mai aveam unde merge. De fapt, nu mai mergeam nicăieri. Fugeam de ruşi, dar nu puteam fugi la nesfârşit. Războiul era terminat, toţi ştiam asta. Germanii fuseseră învinşi, steaua lui Adolf Hitler apusese, iar rămăşiţele zdrenţăroase ale glorioasei Armate Germane erau puse pe fugă în mijlocul Europei şi ajunse la ananghie.

Totul era lipsit de sens. De ce să-ţi petreci viaţa fără nici un rost, mărşăluind dintr-un loc într-altul, când ai putea foarte bine să stai liniştit pe loc şi să fii ucis relativ uşor?

— La naiba! am zis.

Mi-am abandonat mitraliera şi m-am aruncat la marginea şoselei, unde m-am întins în voie, urmărind picioarele care treceau pe lângă mine. Sărmanii proşti. Înaintau într-un marş fără sfârşit, pe drumul etern care nu duce nicăieri. Sărmanii proşti.

O mână s-a înfipt brusc în părul meu şi m-a ridicat în picioare cu o smucitură dureroasă. O altă mână m-a lovit cu propria-mi armă. Din spate am primit o lovitură de cizmă zdravănă în fund. M-am întors plin de indignare şi l-am văzut pe Porta privindu-mă răutăcios.

— De ce te văicăreşti? a întrebat. Hristos a trebuit să-şi ducă crucea, tu trebuie să-ţi duci mitraliera. Mi se pare destul de corect.

Înainte să mă pot gândi la o replică potrivită, am auzit un strigăt de departe, pe şosea.

— *Halt! Wer da?* [6]

Oricine era, n-a aşteptat răspuns. A răsunat o împuşcătură şi Barcelona, care întâmplător era în faţă, a fost doborât la pământ cu jumătate din braţul stâng şi umărul sfârtecat. Era clar că ajunsesem din urmă armata care se retrăgea.

— Care nebun a făcut asta? a răcnit Bătrânul.

Un băieţandru de vreo şaisprezece ani, purtând uniformă SS, a apărut nervos de după un copac. Mişca încoace şi încolo un pistol-mitralieră, de parcă ar fi fost o jucărie.

— Eşti nebun? a strigat Bătrânul.

Băiatul şi-a lăsat capul în jos.

— Am crezut că sunteţi ruşi, a bombănit.

— Ruşi! a zis Gregor, plin de indignare. Arătăm noi ca nişte afurisiţi de ruşi?

A îngenuncheat lângă Barcelona şi i-a rupt uniforma din jurul rănii.

6 Stai? Cine-i acolo! (N.A.)

Braţul era zdrobit şi plin de sânge, dar glonţul nu nimerise osul. Într-adevăr, se putea considera norocos: până când avea să mai fie încă o dată apt pentru serviciul activ, războiul avea să fie aproape sigur terminat. Nu mi-ar fi displăcut să am şi eu braţul zdrobit.

A apărut un Oberscharführer urmat de un grup de tineri infanterişti SS. Păreau mai degrabă copii de şcoală decât soldaţi.

— Ce se întâmplă? a întrebat Oberscharführer-ul. Cine sunteţi? De unde aţi venit?

— De departe, peste dealuri! a izbucnit Bătrânul. Am avut o petrecere cu ruşii şi am şters-o de-acolo cu cea mai grozavă argintărie vârâtă în fund... Ce naiba contează de unde venim? a zis, morocănos. Aveţi obiceiul să vă împuşcaţi propriii voştri oameni?

Oberscharführer-ul a ridicat din umeri în semn de scuză.

— Ce poţi face? a zis, arătând cu mâna spre turma lui de heruvimi imberbi. Au ajuns aici abia ieri. Îi iau direct din leagăn şi aşteaptă de la noi să facem război cu ei. E o situaţie disperată. Nu pot deosebi o piesă a unei arme de alta.

— Păi, mai rămâneţi multă vreme aici, a zis Bătrânul, încruntat, şi-o să aibă curând ocazia să înveţe. Ruşii sunt pe drum şi convingerea mea este că ne pot ajunge din urmă în orice moment.

— Ruşii! Vin încoace?

— Asta am spus, a zis Bătrânul.

Oberscharführer-ul şi-a şters grijuliu faţa cu o cârpă. Pe obrazul drept n-avea nici un pic de carne, iar ochiul stâng era încreţit ca o bucată de pânză plisată.

— Au tancuri? a întrebat.

— Păi, cu siguranţă nu înaintează prin pădure în roabe, asta vă pot spune!

A apărut un Hauptsturmführer, plimbându-se calm, ca şi cum îşi vizita moşia. A auzit raportul Bătrânului şi s-a încruntat nemulţumit.

— Compania ta de ce nu s-a retras o dată cu restul diviziei?

— N-am primit ordin să ne retragem, a zis Bătrânul, tăios. Ni s-a spus să aşteptăm semnalul; şi semnalul n-a venit.

Hauptsturmführer-ul a luat imediat notă de toate detaliile, inclusiv numele comandantului de divizie, generalul von Weltheim, cu pianul său de concert, răspunzător pentru dezastru. Micuţul şi Porta n-au făcut nici o încercare să-şi ascundă bucuria. Perspectiva ca un general plin să fie făcut deodată răspunzător pentru neglijenţă criminală era într-adevăr grozavă.

Barcelona a fost îmbarcat într-o ambulanţă care pleca la Varşovia, dar nu se prea vedeau semne că va fi o călătorie plăcută. Ambulanţa era supraaglomerată şi a trebuit să împartă o targă cu un soldat, care era foarte clar că va muri cu mult înainte de-a ajunge acolo. Noi ceilalţi am plecat. O oră mai târziu am ajuns în coada unei lungi coloane de camioane şi ambulanţe care mergeau spre Varşovia. Procesiunea era însoţită de refugiaţi polonezi, care-şi cărau lucrurile în feţe de pernă sau le împingeau pe cărucioare şubrede cu două roţi.

Nu mersesem mult înainte ca inevitabila escadrilă de Jabo să iasă mugind din nori şi să se năpustească spre noi. Camionul în care eram s-a cabrat şi a sărit de pe şosea, răsturnându-se în şanţ. Ne-am târât afară înainte să ia foc şi-am fugit cât am putut de repede într-o fâneaţă de la marginea drumului, adăpostindu-ne în spatele unui gard viu. Se auzea zgomotul exploziilor provocate de Jabo-urile care loviseră câteva vehicule din convoi. Dincolo de creasta dealului, în partea opusă a câmpului, a apărut un KW 2 însoţit de câteva T 34. În timp ce ne uitam, tancurile au trecut drept prin mijlocul unui grup de infanterişti,

continuându-şi calm drumul. O grupă de pionieri a venit în fugă la noi. Ne-au distribuit câteva bazooka cu o rapiditate uimitoare, apoi au dispărut imediat dincolo de şosea. Bătrânul a venit fugind într-o parte, ca un crab, pe picioarele lui mici şi crăcănate şi ne-a bătut uşor pe umăr pe Gregor şi pe mine.

— E-n regulă, Sven. Tu iei pe primul T 34. Gregor, tu îi iei pe al doilea. Pe Porta îl las să aibă grijă de KW, iar Micuţul se poate ocupa de ce a rămas. Nu trage nimeni până când...

Cuvintele i-au fost întrerupte de lansarea bruscă şi prematură a unei grenade de către o bazooka mai îndepărtată. Grenada s-a dus direct spre primul tanc, a ricoşat din turelă, fără să provoace vreo stricăciune, şi a zburat în aer, ca un foc de artificii. Bătrânul s-a întors împrejur, cu faţa încruntată de furie.

— Cine naiba a făcut asta?

Indiferent cine era, a reuşit să ne lase fără elementul surpriză. Tancurile erau conştiente acum de prezenţa noastră. Au ezitat doar o fracţiune de secundă, parcă să răsufle, apoi au intrat în formaţie şi s-au îndreptat spre noi, cu tunurile trăgând. Un mic grup de ambulanţe şi brancardieri a fost lichidat *en route.* Ambulanţele au fost reduse la resturi arzânde. Răniţii zăceau împrăştiaţi în noroi. Câţiva au fost prinşi sub şenilele tancurilor şi transformaţi în carne tocată. Am văzut pe unul dintre brancardieri şezând pe propria-i targă şi privindu-şi cu totală lipsă de înţelegere picioarele, care-i fuseseră retezate de la coapse şi zăceau pe pământ înaintea lui. Un maior dintr-un regiment de infanterie alerga ca o găină fără cap, cu două gheizere de sânge imense ţâşnindu-i din gât. Un sergent s-a aplecat să-şi ridice mâna retezată, dar a fost făcut bucăţele de artileria rusească înainte să ajungă la ea.

Primul T 34 se apropia. Am strâns bine bazooka în mâini. KW2-ul, cu toate cele optzeci de tone ale lui, se ridica uşor din faţă de fiecare dată când tunul trăgea. Botul îi fusese pictat să arate ca gura deschisă a unui rechin ucigaş, cu toţi dinţii redaţi cu grijă într-o culoare aurie strălucitoare. Două grenade, pe care vreun prost le trăsese prea devreme, au ricoşat de pe pântecul lui fără să-i provoace vreo stricăciune. Era inutil să încerci să tragi în el de la mai mult de cincisprezece metri; grenadele nu reuşeau să străpungă blindajul masiv de oţel.

Mi-am lipit ochiul de dispozitivul de ochire. Încă treizeci de metri. Mult prea devreme. M-am forţat să rămân calm şi răbdător. Exista totdeauna tentaţia, când alţi oameni îşi pierdeau capul, să-i urmez şi să-mi ies şi eu din minţi. Bătrânul îşi avea mâna ridicată, gata să dea semnalul pentru foc.

Doi soldaţi au fost prinşi de primul T 34 şi aruncaţi în aer fără membre. O clipă, am văzut un ofiţer aruncând o privire prin turela deschisă, dar a dispărut înainte de a-mi putea lua puşca.

Se zicea, pe-atunci, că ruşii foloseau femei ca radiooperatoare în echipajele tancurilor. M-am uitat atent la T 34-ul care se apropia, cel care era obiectivul meu special, şi m-am întrebat dacă voi omorî vreo sărmană femeie. Nu că-mi păsa cu adevărat. Nu exista loc pentru sentimente când venea spre tine un tanc de şaizeci de tone. Dar, dacă se găsea o femeie înăuntru, speram să nu fie Tania. Tania îmi salvase cândva viaţa şi nu vroiam s-o ucid.

Tania salvase viaţa multor oameni. Era tânără. Medic chirurg cu grad de căpitan în Armata Roşie, lucrase ca prizonieră de război în spitalul nostru divizionar din Harkov. Duceam lipsă de doctori şi Tania a făcut majoritatea operaţiilor urgente. Tania scosese cu răbdare toate şrapnelele din mine când un proiectil a explodat sub picioarele mele şi

era să mă omoare. Dispăruse într-o noapte, în timpul înaintării ruseşti spre oraş. Trecuse prin fiecare salon şi dăduse mâna cu toţi pacienţii, urându-le noroc, apoi dispăruse în întuneric şi, probabil, se dusese înapoi la ai săi. M-am întrebat adesea ce s-o fi ales de ea. Ruşii n-o iertau uşor pentru faptul că îngrijise răniţi germani. Putea foarte bine să fie în acel T 34, chiar în momentul acela, degradată şi trimisă pe front ca să fie ucisă...

Foc!

Câmpul din faţa noastră a dispărut sub o mare de flăcări. Am lovit primul tanc la jumătatea superioară a turelei, unde ochisem, în cazul că înăuntru se găsea o fată ca Tania. I-ar fi dat o oarecare şansă să iasă vie. Ofiţerul pe care îl văzusem mai înainte a fost azvârlit afară de explozie. A fost ridicat sus în aer, călare pe o uriaşă limbă de foc albastră. Pe măsură ce flăcările se ridicau mugind, s-au deschis într-o umbrelă neagră, imensă, care a acoperit tot cerul. Trei tancuri fuseseră scoase din acţiune, dar al patrulea era încă intact. Micuţul s-a uitat indignat la el. Părea că nu-i venea să creadă că el, dintre toţi oamenii, nu putuse nimeri ţinta. I-a tras un şut furios bazookăi, de parcă ea singură era de vină, a înşfăcat o mină magnetică şi a fugit cu ea spre tanc. Nu s-a întâmplat nimic: mina era defectă.

Un sergent din Corpul de pionieri a luat o bazooka abandonată şi a dus-o la umăr. A tras şi arma i-a explodat în faţă. O limbă de flăcări lungă de vreo douăzeci de metri a ţâşnit înapoi şi s-a înfăşurat în jurul lui; s-a aruncat în şanţ, ţipând. Nimeni nu putea face nimic ca să-l ajute. În câteva secunde arăta mai degrabă ca o friptură de vacă insuficient prăjită decât ca o fiinţă umană. Carnea crudă îi cădea de pe oase şi mirosea îngrozitor a ars. Şi, incredibil, creatura mai era încă vie. S-a ridicat în şanţ şi şi-a întins ghearele diforme spre noi. Cu ochii care nu mai vedeau, într-o faţă care nu mai exista, părea că ne imploră să avem milă de el. M-am dat îndărăt scârbit şi m-am lovit de Gregor, care stătea exact în spatele meu. M-a împins înainte cu cotul.

— Fă ceva, a zis. Fă ceva.

Mi-am scos revolverul şi am tras pârghia de siguranţă, apoi am înaintat şovăitor spre creatura din şanţ. Înainte să pot ochi, a înşfăcat arma cu degetele numai oase goale şi a întors-o spre gaura, neagră unde fusese odată o gură. A răsunat o împuşcătură şi am văzut, mut şi îngrozit, cum ultimele resturi de carne carbonizată au alunecat de pe schelet şi ceea ce mai rămăsese dintr-o fiinţă omenească s-a prăbuşit înapoi în şanţ ca să moară.

Un T 34 înainta neîndurător. Ne-am abandonat poziţiile şi am fugit, dar, chiar când am părăsit adăpostul gardului viu, o escadrilă de avioane de luptă s-a năpustit asupra noastră. Au zburat jos, la nivelul pământului, distrugând tot ce se vedea, apoi au urmat, aproape imediat, jabo-urile care au lansat bombe cu napalm.

Părea că arde lumea întreagă. Câmpurile ardeau, drumurile ardeau, chiar şi cele mai de sus ramuri ale celor mai înalţi copaci erau în flăcări. Bărbaţi, femei şi copii, soldaţi şi civili se înghesuiau îngroziţi în mijlocul infernului. Cei de pe margini aveau şanse mai mari, cu condiţia să fie destul de tineri şi îndemânatici că să întreacă flăcările care-i năpădiseră. Cei foarte tineri şi foarte bătrâni, bolnavii şi răniţii au fost lăsaţi în urmă pentru rugul funerar. Am văzut o ţărancă târându-se pe pământ, cu burta deschisă şi toate măruntaiele revărsate. Am văzut o mamă ghemuită peste un copil cu ambele braţe retezate. Am văzut oameni zvârcolindu-se de durere, cu hainele arzând.

Jabo-urile au venit a doua oară, mugind pe deasupra noastră. Un caporal subordonat, care îmi era total străin, mi-a smuls brusc bazooka

şi a întors-o spre cer.

— Nu fi prost! am răcnit. N-o să faci nimic cu ea.

— Vrei să pariezi? a zis.

Probabil, aş fi pariat dacă ar fi fost timp. Nu văzusem pe nimeni doborând un avion cu o bazooka. Jabo-urile însă deveniseră foarte sigure, de ele. Se repezeau şi coborau în picaj, ca rândunicile în căutarea muştelor. Unul a făcut greşeala să vină prea aproape de amicul cu bazooka. Am scos amândoi un strigăt de triumf răutăcios când avionul s-a izbit de copaci şi s-a făcut ţăndări.

— Foarte deştepţi, a zis Bătrânul. Acum, probabil veţi fi mulţumiţi.

Ne-am uitat la el, cu reproş.

— Tocmai am doborât un Jabo, am zis.

— Aşa o fi! a zis tare şi aspru. Până una-alta, poate v-a scăpat atenţiei că în timp ce voi vă pierdeaţi vremea să trageţi la gura ţevii după un avion inamic, a avut loc o retragere masivă.

Ne-a îmboldit pe amândoi înainte şi, brusc, molipsiţi de zăpăceala generală, am rupt-o la fugă după ceilalţi. Am mers trei ore pe drumul acoperit cu resturi de umanitate abandonată şi vehicule arse. Morţii şi muribunzii au fost lăsaţi în seama ruşilor. Nu mai era timp pentru cei care nu mai puteau fi salvaţi. Răniţii, dacă erau destul de norocoşi să atragă atenţia asupra lor, erau culeşi şi aruncaţi claie peste grămadă în camioane şi ambulanţe. Nu mai existau bandaje, nici alifii, nici morfină. Ar fi trebuit să se considere norocoşi că nu fuseseră lăsaţi să zacă pe şosea.

Deodată, din senin, a apărut o companie de T 34 cu hoarde de infanterişti siberieni agăţaţi de tancuri, ca muştele pe o hârtie de prins muşte. Brusc, coloana s-a împrăştiat, fiecare căutându-şi adăpost. Câţiva însă n-au fost destul de iuţi. Tancurile au trecut drept prin mijlocul nostru şi au distrus aproape o companie întreagă, dintr-o lovitură. Eu însumi am fost rănit la gât de un glonţ rătăcit şi imediat am rupt-o la galop să caut un loc liber într-o ambulanţă. Sângele îmi curgea şiroaie şi îmi dădeam perfect de bine seama că glonţul se oprise lângă şira spinării şi că în orice clipă mă puteam aştepta la o paralizie totală. Sanitarul care m-a îngrijit era un tip grosolan şi brutal, în mod evident fără cunoştinţe medicale.

— Glonţ? a zis. Nu văd nici un afurisit de glonţ. Tot ce ai, amice, e o uşoară zgârietură.

— O uşoară zgârietură? am zis. Eşti nebun? Am un glonţ oprit în gât şi dacă nu mă duci la un spital destul de repede, vei avea în mâini un cadavru.

A ridicat din umeri. Era clar că nu-i păsa deloc.

— Spital! a zis. Asta-i bună!

— Ascultă, am zis, ai de gând sau nu să faci ceva în legătură cu rana asta?

— Nu, a zis; şi mi-a făcut cu ochiul. Data viitoare, fiule, încearcă să-ţi zbori creierii. În felul ăsta ai şanse mai mari. S-a întors spre pacientul următor, care şedea plin de sânge pe pământ, cu două cioturi sângerânde unde îi fuseseră picioarele. Despre ăsta nu-i nici o îndoială; a zis infirmierul, vesel. A ales un formular roşu dintr-un teanc de lângă el şi mi-a rânjit. Aşa se procedează, a zis.

— Dar nu pot să-mi pun casca! am zis. Nu pot să mişc capul!

— Un soldat german n-ar trebui să vrea să-şi mişte capul. A luat o ştampilă de cauciuc şi a pus-o pe formular. Unde altundeva trebuie să priveşti decât drept înainte?

Era limpede că n-avea nici un sens să mă cert cu tipul. Mi-am aruncat privirea la teancul de formulare. Un formular roşu şi o ştampilă

de cauciuc, asta era tot ce trebuia... Încet, am întins o mână.

— Oh, nu, să n-o faci! Sanitarul s-a întors într-o clipită şi m-a prins. Du-te mai întâi şi fă-te fărâme şi atunci, probabil, m-aş putea gândi la asta. Până atunci, ieşi naibii de-aici şi nu mă bate la cap. Sunt bolnavi care aşteaptă să mă ocup de ei.

M-au luat doi sergenţi şi m-au târât afară de mâini şi de picioare. M-au aruncat pe pământ şi au făcut semn unui poliţai militar din apropiere.

— Hei, tu! Nu-l scăpa din ochi pe ticălosul ăsta. Ai grijă să nu mai încerce să umble cu fofârlica.

Furios, m-am ridicat cu greu în picioare şi m-am pomenit drept în faţa unei arme automate.

— Umbli cu fofârlica, hîî? Încerci, nu-i aşa?

— Eu încerc! am zis, plin de indignare. Am un glonţ care presează pe şira spinării şi porcul refuză să mă trimită la spital!

— Ăsta-i ghinion, a zis. Adevărat ghinion... Bănuiesc că ai încercat să şterpeleşti unul dintre paşapoartele alea mici şi roşii pentru un concediu gratuit?

Mi-am ridicat ochii de la ţeava puştii şi am văzut că omul era caporal. M-am relaxat puţin. Cu un caporal aveai şanse mai mari. Uneori puteai chiar vorbi cu ei omeneşte.

— Cred că am dreptul la el, am zis. După cinci ani de război.

A urmat tăcere. Putea să mă împuşte pentru asta, m-am gândit. Totul depindea dacă era un prusac sau un Porta. Şi-a lăsat încet arma în jos.

— Cred că ai dreptate, a zis. Necazul e, amice, că fiecare are aceleaşi idei. Eşti al patruzecilea care a încercat în ultima oră... Eu însumi aş încerca dacă aş crede că reuşesc. Dar nu-i nici o speranţă. Absolut nici o speranţă.

— Ticăloşi, am zis. Am pipăit cu grijă gaura din gât. M-am bucurat să constat că mai sângera. Cred că ar fi bine să mă întorc la compania mea, am zis. Deşi mă îndoiesc că voi reuşi. Probabil, o să se cangreneze înainte de-a ajunge acolo.

Caporalul şi-a pus arma în bandulieră şi am pornit împreună.

— O să fii norocos, a zis. O să fii norocos dacă o să mai trăieşti până se va cangrena. Peste tot, de aici şi până la Varşovia, e plin de poliţişti militari. Ştii de ce? Să împuşte dezertorii.

— Eu nu sunt dezertor, am zis.

— Fiecare e dezertor, în ziua de azi. Dacă te prind umblând singur prin zonă, te împuşcă îndată ce te văd. Asta-i situaţia. Ni s-a spus să tragem la vedere. Parcă jumătate din armata asta nenorocită fuge în direcţia greşită. Totuşi... Şi-a închis un ochi şi a făcut o grimasă şireată. Cu mine n-o să ţi se întâmple nimic. Te trec eu.

Am mers împreună degajaţi şi foarte veseli. Nu ne-a deranjat nici un avion inamic. Am fost singuri aproape o jumătate de oră, ţinându-ne pe urma armatei care se retrăgea, păşind cu grijă prin ceea ce rămăsese după măcel şi distrugere. Am uitat de glonţul care-mi presa pe şira spinării şi o vreme am jucat fotbal cu o piatră printre cadavre şi vehicule distruse, râzând ca nişte copii în drum spre casă de la şcoală. La un moment dat, am fost întrerupţi de un convoi de camioane. Un sergent nerăbdător dintr-un Krupp mare, care puţea a benzină, s-a aplecat în afara cabinei şi a urlat la noi să ne dăm la o parte din drum. Dar la vederea poliţistului militar şi-a retras imediat capul şi a accelerat, dispărând într-un nor de praf.

— Dezertori, a zis companionul meu şi a ridicat nepăsător din umeri. N-o să reuşească, sărmanii proşti. Undeva în faţă e un punct de control

pe drum. N-au nici o şansă.

Ne-am aşezat sub un gard viu să ne odihnim picioarele. Caporalul a scos trei pachete de ţigări Camel şi a insistat să mi le dea.

— Ia-le, a zis. Eu pot face rost de mai multe...

N-aveam nici un motiv să ne dăm peste cap ca să ajungem undeva. Am fumat şi am tăifăsuit aproape o oră, până a apărut o coloană de tancuri SS şi ne-a împroşcat cu noroi şi ulei de pe drumul desfundat.

— Ticăloşii, a zis caporalul. O să vadă ei pe dracu' când o să ajungă la punctul de control...

După treizeci de minute am ajuns şi noi la el. Drumul era înţesat de poliţişti militari şi un căpitan taciturn a venit spre noi. Datorită intervenţiei caporalului, mi s-a îngăduit să trec cu bine prin anticamera morţii şi să-mi continui drumul nemolestat. Am văzut că mulţi alţii nu fuseseră atât de norocoşi.

Am ajuns în partea cealaltă şi ra-am întors să-i fac la revedere cu mâna fostului meu însoţitor. Îşi ocupase locul în spatele baricadei şi deodată nu mai era omul cu care fumasem, vorbisem şi jucasem fotbal, era o maşină militară gata să ucidă. Mi-am ridicat mâna într-un gest de adio. Ochii i-au licărit foarte slab în semn că m-a văzut, dar nu mi-a răspuns la salut.

Mi-am continuat călătoria singur, sub cerul plumburiu şi ameninţător.

Toţi ne trăim viaţa în imediata apropiere a morţii. De aceea să profităm de acest fapt. Să învăţăm cum să ne folosim întru totul de el...dacă e să asigurăm viitorul rasei germane, trebuie să existe spaţiu pentru expansiune: Europa trebuie curăţată de naţiunile inferioare...

Himmler. Discurs ţinut generalilor SS la Weimar, în 12 octombrie 1943.

— E o pată pe onoarea Armatei Germane să mai existe un singur polonez viu în Varşovia! Himmler s-a întors cu o furie rece spre Obergruppenfuhrer-ul Berger. De ce nu mi-ai executat ordinele? Nu ţi-am spus să-i distrugi până la ultimul bărbat, femeie sau copil? Prin urmare? De ce nu s-a făcut asta?

Berger şi-a şters fruntea plină de transpiraţie cu o mână tremurătoare.

— Domnule Reichsführer, am făcut tot ce se poate. Pierderile au fost groaznice... Revolta din Varşovia ne-a costat deja viaţa a două mii de soldaţi germani...

— Mie să nu-mi vorbeşti de pierderi! Nu mă interesează poveştile tale de jale. Rezultatele sunt singurele lucruri care contează. Crezi că patria ar trebui să se aşeze jos şi să plângă după fiecare soldat ucis în bătălie? Dimpotrivă! Ar trebui să fie mândră că are fii gata să-şi sacrifice, viaţa pentru ţara lor!

— Da, într-adevăr, domnule Reichsführer, dar...

— Fără nici un dar! Himmler a izbit masa cu pumnul: Ţi-am dat un ordin şi aştept ca acel ordin să fie executat. Radeţi Varşovia de pe faţa pământului! Ştergeţi-o de pe hartă! Ea nu are loc în Reich-ul german. A pierdut orice drept la o asemenea onoare! E clar? Pentru că, dacă nu, a zis Himmler, cu un zâmbet glacial, se poate oricând aranja să fii transferat pe frontul rusesc. În SS nu există loc pentru cei care se tem să verse puţin sânge. Sângele, dragul meu Berger, este moneda războiului.

Şi naţiunile puternice se nasc din râuri de sânge... Ţine minte asta şi acţionează în consecinţă.

Reischsführer-ul a ieşit vijelios din încăpere. Berger şi-a pus batista în buzunar şi s-a dus rapid la telefon.

— Dirlewanger? Aici Berger. De ce dracu' nu ai executat ordinele mele? Credeam că ţi-am dat instrucţiuni să razi Varşovia de pe fata pământului? De ce dracu' mai stă în picioare?

A urmat o pauză plină de precauţie.

— Ei, ce este? a izbucnit Berger.

— Dragă amice, a zis Dirlewanger, te asigur că am făcut tot ce se poate. Poate nu ştii că am suferit nouăzeci la sută pierderi, încercând să exterminăm acest oraş?

— Nu mă interesează pierderile tale! Dacă crezi că misiunea îţi depăşeşte capacitatea, spune, iar eu pot aranja uşor să fii transferat pe frontul rusesc. De altfel, îţi acord patruzeci şi opt de ore pentru a-i termina treaba. La capătul acestei perioade, sper ca numele de Varşovia să fi dispărut o dată pentru totdeauna de pe hartă...

LA CAPRA OSPITALIERĂ

Varşovia. Gregor şi Porta întinşi pe epava unui tanc IS [7] ars. Treceau o sticlă de vodcă de a unul la altul. Porta îşi proptise indiferent piciorul pe rămăşiţele carbonizate ale unui maior rus, iar Gregor folosea mâna întoarsă a unui mort drept sprijin pentru cot.

— E un fapt cunoscut, a zis Porta. Churchill are o listă a tuturor naziştilor din ţară. A jurat că vor fi toţi spânzuraţi.

— În ce mă, priveşte, poate să-i jupoaie de vii şi să le scoată maţele, a zis Gregor, vindicativ. Aşa le trebuie. A luat sticla de vodcă în mână şi a privit-o cu coada ochiului, gânditor. Ce nu pot eu înţelege, a zis, este de ce Adolf a trebuit să atace Anglia în primul rând.

— Nu-l putea suporta pe Churchill, a explicat Porta. E un fapt cunoscut.

Gregor a mai tras o duşcă de vodcă.

— Dumnezeu îi va pedepsi pe englezi, a rostit, cu un aer de echitate. Kaiser-ul a zis aşa.

— Adolf crede că el este Dumnezeu? a zis Porta.

S-a lăsat pe spate cu mâinile sub cap. Şi-a pus un picior peste celălalt şi una din labele maiorului s-a desprins. Gregor a privit-o indiferent cum s-a rostogolit în şanţ.

— Ştii ce? a zis.

— Ce? a întrebat Porta, cu ochii închişi.

— Cred că o să mă bucur al naibii când se va termina totul, a răspuns Gregor.

Porta a ridicat din umeri.

— Cine n-o să se bucure? În sfârşit am putea avea un pic de pace şi linişte.

Gregor a luat un glonţ tras şi l-a aruncat gânditor spre rămăşiţele înnegrite ale labei din şanţ.

— Poate, acum, după ce am primit picioare în fund prin toată Europa şi înapoi, n-o să mai fie atât de nerăbdători să caute gâlceavă.

— Vrei să pariem? a zis Porta, cinic. Ăia de sus caută mereu gâlceavă. E uşor, nu-i aşa? Ei provoacă scandaluri, iar noi facem toată treaba murdară pentru ei. Ei nici măcar nu ştiu că e război, habar n-au.

Gregor a mai ales un glonţ tras.

---

7 Iosif Stalin. (N.A.)

— Toată viaţa nu-i decât un circ nenorocit, a zis.

— Ai dreptate, aşa este, a fost de acord Porta. Toată viaţa e un truc nenorocit, nu?

În cartierul Praga se duceau lupte pentru accesul la Comandamentul din Piaţa Adolf Hitler, unde se instalaseră cei din Armija Krajowa şi partizanii. Măcelăriseră tot personalul şi acum erau ei înşişi supuşi unui baraj înverşunat al trupelor germane, care încercau de câteva ore, fără succes, să-i scoată din poziţii. Polonezii răspundeau focului cu tunuri germane capturate şi, în timp ce ascultam, bătălia a început să crească în intensitate. Proiectilele au început să cadă supărător de aproape, iar Porta s-a ridicat în capul oaselor şi a tras o înjurătură când o schijă i s-a înfipt în gât.

— Locul ăsta devine nesănătos, s-a plâns. A înhăţat preţioasa sticlă de vodcă de la Gregor, s-a ridicat de pe epava tancului şi a pornit în josul străzii. Haideţi să mergem, a zis.

Nu am făcut zece paşi prin scuar când o rafală de mitralieră ne-a făcut să ne aruncăm spre cea mai apropiată intrare. Ne-am înghesuit înăuntru, călcând peste cadavre.

Două tinere au trecut în goană pe lângă noi, cu fustele fluturând în aer. Riscându-şi viaţa, Micuţul şi-a scos capul pe uşă şi a fluierat după ele. Asta a provocat imediat un alt val de gloanţe din partea opusă a scuarului.

— Afurisiţilor, trageţi-vă înapoi, s-a răstit Bătrânul.

Ne-am retras în grabă în spatele palisadei noastre de hoituri omeneşti.

— La naiba, a zis Porta, în timp ce jumătate de tavan s-a prăbuşit peste noi, acoperind totul cu pulbere cenuşie. A înşfăcat nerăbdător sticla de vodcă. Nu putem rămâne aici toată ziua. Nu-i nimic de mâncare.

Bătrânul s-a uitat sever la el.

— Vom sta aici până când voi spune eu să plecăm!

A mai urmat o rafală de mitralieră. Sticla de vodcă a lui Porta a fost spartă. A scos un răcnet de furie, dar a fost acoperit de un ţipăt de durere al unui caporal din Corpul de pionieri care se ataşase de noi la începutul zilei. M-am întors la timp ca să văd un jet gros de sânge purpuriu ţâşnindu-i din gură, după care s-a prăbuşit peste baricada de cadavre.

— Asta nu mai e o glumă, a mârâit Porta, aruncând sticla spartă în stradă.

— Se trage din casa aceea de-acolo, am zis, arătând cu degetul.

Porta s-a întors furios spre mine.

— Dacă vezi de unde se trage, de ce nu te duci să faci ceva, în loc să stai aici ca o băşină în transă?

— Încercam doar să fiu de folos, am zis.

— De folos la naiba! Nu eşti absolut de nici un folos!

— Ce vrei să fac? am zis, indiferent. Să mă duc la ei şi să-i rog să înceteze?

Înainte ca relaţiile dintre Porta şi mine să se înrăutăţească şi mai mult şi să încercăm să ne ucidem cu sânge rece unul pe celălalt, Bătrânul a înşfăcat brusc două grenade de mână din geanta de muniţii. A sărit peste baricadă, a traversat strada şi s-a aruncat în spatele unei maşini răsturnate. Tocmai în acest timp, de la una dintre ferestrele casei a fost aruncată o grenadă care a căzut exact în faţa lui. Micuţul a ridicat-o imediat şi a aruncat-o înapoi. S-a auzit zgomotul exploziei şi întreaga faţadă a casei a fost dărâmată. Trei bărbaţi teferi au ieşit târându-se de sub moloz şi au încercat să fugă, dar Legionarul i-a

lichidat pe toţi trei cu o rafală de pistol-mitralieră.

— Haideţi, să ieşim naibii de-aici, a zis Gregor.

Am fugit din casă, ocolind scuarul, şi-am ajuns într-o stradă îngustă, plină de fum şi miros greu de carne arsă. Soldaţii din SD aruncaseră în aer închisoarea centrală şi odată cu ea pe toţi deţinuţii. Varşovia trebuia ştearsă de pe hartă. Toţi bărbaţii, femeile şi copiii trebuiau exterminaţi...

Porta se plângea de burtă. Trecuseră aproape două ore de când mâncase ultima oară. Chiar şi Bătrânul era de acord că nu putea merge mai departe fără să se oprească undeva să facă plinul. În Varşovia nu era decât un singur loc unde să merite să te opreşti şi acesta era Capra Ospitalieră. Era o cârciumă pe care descoperise Porta în prima oră de la sosirea în oraş. Era mică, murdară, zgomotoasă, supraaglomerată şi mirosea a transpiraţie şi a picioare nespălate, dar Porta ajunsese la un oarecare aranjament cu Piotr, proprietarul, un ucrainean masiv cu barbă roşie, şi s-a asigurat că aveam ce e mai bun din ceea ce exista. Ne-am aşezat la o masă murdară, acoperită cu resturi de mâncare din ziua precedentă. Piotr a venit să ne ia comanda.

— Cred că o să încercăm raţa astăzi, a zis Porta.

Un poliţist militar de la masa vecină şi-a întors brusc capul, cu ochii strălucind de bănuială. N-ar fi trebuit să-şi facă griji. Raţa era doar o cioară fiartă până avea gustul unei cârpe vechi de spălat vasele. A fost servită cu cotlet de câine, urmată de o conservă de peşte cu un miros dezgustător. Fiecare delicatesă a fost spălată cu un vin roşu, tare. Asta era o parte din aranjamentul financiar al lui Porta cu Piotr. Cum a ajuns să facă un asemenea aranjament, n-am aflat niciodată. Am menţinut totdeauna o tăcere discretă asupra acestui subiect. Nu se făcea să te interesezi prea mult de afacerile comerciale ale lui Porta, îndeosebi când tu însuţi obţineai beneficii. În orice caz, cioara fiartă şi cotletul de câine erau preferabile unei felii de şobolan sau unui picior de şoarece.

Nu departe de noi se găsea un preot militar. Ne-a studiat o vreme, dar părea să-l intereseze mai mult un ofiţer care stătea adunat într-un colţ, lângă sobă, bând bere. Îşi întorcea din când în când privirea spre ofiţer, iar în cele din urmă s-a ridicat şi s-a dus la el.

— Scuzaţi-mă, domnule căpitan... Şi-a tras un scaun. Vă deranjez dacă stau cu d-voastră?

Ofiţerul şi-a ridicat privirea de la halba de bere. Capul şi un ochi îi erau înfăşurate în straturi de bandaje însângerate. Jumătate de faţă îi fusese arsă, pielea era roşie şi zbârcită, iar trăsăturile îi erau toate schimonosite. Uniforma îi era zdrenţuită, acoperită cu noroi, sânge şi ulei. Mâna în care ţinea halba de bere tremura. Preotul s-a aşezat, cu un zâmbet blajin şi pios.

— Mă întreb, a zis, dacă aţi vrea să mă lăsaţi să vă ajut?

— Să mă ajutaţi? Căpitanul şi-a răsturnat pe gât ce mai rămăsese din bere şi a strigat-o pe Sofia, de la bar, să-i mai umple paharul. Cum naiba mă poţi ajuta d-ta? a întrebat. Doar dacă, fireşte, ai un regiment să-mi oferi?

— Nu m-am gândit la un astfel de ajutor, fiule...

— Nu? a zis căpitanul. Şi-a tras buzele într-o parodie de zâmbet. O altă faţă, atunci? Ce-ai zice de o altă faţă? Pe cea veche am pierdut-o. Destul de neatent din partea mea. De aceea nu vor să mă mai înzestreze cu alta, înţelegi. Unui om i se dă doar o singură faţă în cursul vieţii şi trebuie să aibă grijă de ea. Nu eşti de acord? Şi-a ridicat halba de bere. În sănătatea d-tale, părinte. Frumuseţea să nu te părăsească niciodată.

Preotul a dat din cap, grav.

— Frumuseţea nu este exterioară, a zis. Dumnezeu nu-i apreciază pe oameni după aspectul exterior. El nu judecă un om după calitatea

cărnii lui, ci după calitatea sufletului.

— Cruţă-mă de sentimente care-mi fac greaţă, pentru Dumnezeu! Căpitanul a izbit masa cu halba. Şi-a şters gura cu mâna şi s-a ridicat oarecum nesigur în picioare. Du-te şi trăncăneşte în altă parte! Mă jigneşti cu fleacurile d-tale pioase. Du-te în linia întâi să ţi se sfărâme jumătate de cap, apoi vino să-mi spui cum te simţi. Atunci s-ar putea să fiu mai dispus să te ascult.

A ieşit clătinându-se din local şi uşa s-a închis în urma lui. Preotul a rămas tăcut o clipă, apoi s-a ridicat şi el în picioare. A făcut un semn de binecuvântare spre toţi cei din încăpere.

— Dumnezeu să fie cu voi, a murmurat şi a ieşit în stradă după căpitan.

— Capră bătrână şi zăpăcită, a zis Porta.

S-a întins peste masă după sticla de vodcă, dar, înainte să o poată lua, s-a auzit zgomotul unei explozii şi toate luminile s-au stins. Uşa a fost azvârlită din ţâţâni şi aruncată în cameră de suflu. Mesele şi scaunele au fost răsturnate, ferestrele sparte şi oamenii trântiţi pe podea.

Am rămas o clipă acolo unde fusesem aruncat. Din tavan a căzut pe noi o ploaie de tencuială, iar scândurile din podea s-au cutremurat. Încet, fumul şi praful au început să se risipească. Ne-am ridicat prudenţi în picioare şi ne-am uitat în jur la stricăciuni. Piotr s-a înălţat ca o stafie din spatele barului, cu capul şi umerii acoperiţi de tencuială. Printr-o fereastră spartă se vedea clădirea radioului aflată în partea cealaltă a străzii. Partizanii polonezi instalaseră un mortier pe acoperiş şi şase soldaţi germani se angajaseră într-o expediţie de alpinism pe peretele clădirii. Se căţărau pe o funie care fusese fixată de balustrada unuia dintre balcoane.

În timp ce Piotr şi Bătrânul se chinuiau să pună uşa la loc, noi am început să aşezăm scaunele şi mesele, încercând să evaluăm costul paharelor şi sticlelor sparte: Micuţul a ieşit afară să vadă mai bine cum urcau alpiniştii şi s-a întors cu informaţia că funia fusese tăiată şi pe caldarâm zăceau nouă trupuri.

— Ce-i cu preotul? a întrebat Bătrânul. Cred că a nimerit în plină explozie.

Piotr s-a plesnit dramatic cu palma peste frunte.

— Ar fi trebuit să-l previn! În fiecare zi, cu regularitate de ceasornic, aceeaşi bubuitură! A izbit cu pumnul cea mai apropiată masă, care s-a prăbuşit imediat. Ar fi trebuit să-l previn.

— Ei bine, unde e? a întrebat Bătrânul. S-a întors spre Micuţul. L-ai văzut?

Micuţul a ridicat din umeri.

— Nu m-am oprit să mă uit. Afară se întâmplă prea multe lucruri ca să-mi placă.

— Ş-a sfârşit, a zis Piotr. Astăzi au terminat. N-o să mai înceapă. Doar dacă apare armata să intervină.

Am coborât scările în grabă ca să-l căutăm pe preot şi-am găsit la câţiva paşi, într-o baltă de sânge, ceea ce mai rămăsese din trupul lui. Mi-am amintit de căpitanul cu faţa arsă şi bandajele pătate de sânge. „În sănătatea d-tale, părinte. Frumuseţea să nu te părăsească niciodată..."

Dar Dumnezeu nu judecă un om după calitatea cărnii lui, ci după calitatea sufletului său...

— Aşa este, am bombănit, uitându-mă la corpul mutilat.

— Aşa este ce? a întrebat Bătrânul, aplecându-se deasupra trupului ca să-i caute plăcuţa de identitate şi documentele personale.

— Aşa este, am răspuns, pe Dumnezeu nu-l interesează aparenţele.

Bătrânul s-a încruntat.
— Asta nu-i amuzant! a zis Bătrânul, răstit.
— Nici n-am vrut să fie, am zis.
Un Kubel s-a oprit brusc cu un scârţâit puternic de frâne. A coborât un maior, urmat de un caporal mărunt cu chip de şobolan.
— Ce-i asta? a întrebat, arătând cu bastonul spre rămăşiţele preotului împrăştiate pe stradă.
Caporalul s-a apropiat prevăzător.
— E un trup, domnule maior. S-a aplecat să vadă mai bine. Un preot, cred.
Maiorul părea mâhnit.
— Un preot? a zis. Dumnezeule drag, nu mai există nimic sfânt. A trecut indiferent strada şi a scormonit cu vârful bastonului. Capul şi trunchiul s-au rostogolit cu faţa spre el. A urmat o tăcere îndelungată. Maiorul şi-a ridicat ochii, fără să vadă, în direcţia Vistulei. I-am văzut mărul lui Adam mişcându-se. A tuşit şi şi-a pus bastonul sub braţ.
— Caporal, a zis. Rămâi în urmă şi aranjează ca acestui om să i se facă o înmormântare decentă. Nu putem lăsa un preot să zacă în felul acesta în mijlocul drumului. Nu se cuvine. A urcat înapoi în Kubel şi s-a aşezat la volan. Îl las în grija ta, caporale. Ai grijă să-mi fie executate ordinele.
— Am înţeles.
Caporalul a salutat elegant şi Kubel-ul a ţâşnit din loc. În clipa în care nu s-a mai văzut, acesta şi-a lăsat mâna jos şi i-a trimis o înjurătură însoţită de un gest.
— O înmormântare decentă la naiba! O să aibă parte de tot ce au ceilalţi, nimic mai mult şi nimic mai puţin! S-a întors şi a scuipat în rigolă. Capră bătrână cu două feţe! Ce e un afurisit de preot?
Micuţul s-a apropiat şi l-a dat la o parte din calea lui.
— Şterge-o, amice, a zis. O să-l înmormântez eu cum se cuvine. Tu poţi să speli putina.
A adunat toate rămăşiţele nenorocitului preot şi le-a târât la râu. S-a auzit un pleoscăit puternic, apoi linişte. Câteva secunde mai târziu, Micuţul s-a întors cu o pereche de cizme într-o mână şi un crucifix în cealaltă.
— De unde ai făcut rost de alea? l-a întrebat Bătrânul, bănuitor.
— Astea? a zis Micuţul. Le-am găsit, nu-i aşa? Le-am găsit lângă râu...
Am pornit înapoi ca să ne ajungem compania, dar acum polonezii atacau în forţă din direcţia Podului Momoro şi n-am reuşit să trecem. O vreme am fost forţaţi să ne adăpostim la parterul unei case părăsite, cu proiectile explodând peste tot în jurul nostru. Turla unei biserici din apropiere a primit o lovitură directă şi s-a prăbuşit zgomotos la pământ. Bătrânul a reuşit cu foarte multă greutate să-l oprească pe Micuţul să nu alerge ca s-o examineze pentru a vedea dacă crucea de pe turlă era făcută din aur. Două proiectile au demolat clădirea vecină, iar noi ne-am pomenit cu tavanul în cap. Etajul de sus era în flăcări şi în pericol de a se prăbuşi. În cele din urmă, am fost alungaţi afară de fum. Peste tot în jurul nostru străzile ardeau. Artileria grea bombarda întreaga zonă, iar clădirile se prăbuşeau zgomotos.
În cele din urmă, am ajuns la restul companiei, care era într-o stare de mare zăpăceală. Era în curs de a fi refăcută sub comanda locotenentului Löwe, care avea o mână serios bandajată şi o parte a feţei împroşcată cu benzină aprinsă.
Doar a doua zi la amiază am fost retraşi din zona luptelor şi ni s-a dat un răgaz de câteva ore. Gândurile oamenilor s-au întors imediat la

mâncare, iar Micuţul, Porta şi cu mine am fost nefericiţii aleşi din plutonul doi pentru a merge s-o căutăm. Bucătăriile de campanie erau la o oarecare distanţă şi, ca să ajungem la ele, trebuia să trecem prin zone supuse unui bombardament constant.

Am reuşit să adunăm gamelele şi ne-am aruncat cu ele înapoi în haosul proiectilelor care explodau şi al gloanţelor care zburau. Brusc, în faţa noastră s-a înălţat o perdea de flăcări şi ne-am retras, pentru că ne sufocam. Când ne-am întors pe una dintre străzile laterale, am auzit un proiectil căzând pe acoperişul unei clădiri din apropiere şi a trebuit să ne aruncăm la pământ ca să scăpăm de molozul care cădea. Am dat colţul şi imediat ne-am pomenit cu o rafală de mitralieră. Doar la câţiva metri mai departe, de pe acoperiş, un lunetist a început să tragă în noi.

— Pentru Dumnezeu! a răcnit Micuţul, aproape nebun de furie. Lichidează-l, nu poţi?

Spre uimirea noastră, focul a încetat imediat. L-am privit pe Micuţul cu respect.

— Trebuie să mai încerci asta şi altădată. Mă întreb dacă ar merge la un T 34?

În Piaţa Vistulei erau instalate trei bucătării de campanie. Trei bucătării şi trei cozi, fiecare lungă de o jumătate de kilometru. Ne-am alipit la una şi ne-am aşezat jos, supăraţi, ca să ne aşteptăm rândul.

— Care-i meniul astăzi? a răcnit Porta. Şosete fierte cu găluşte?

Bucătarul s-a uitat furios la el. El şi Porta erau vechi duşmani.

— O să afli când o să ajungi aici, a zis.

Cineva s-a întors şi ne-a informat că era tocană de peşte. S-au auzit strigăte batjocoritoare. Tocană de peşte era termenul politicos folosit pentru a descrie un fel de mâncare din oase de peşte intrat în putrefacţie, care pluteau într-un lichid sur, unsuros. Totuşi, era mai bun decât şosetele fierte cu găluşti ale lui Porta, cunoscute sub numele de tocană de vacă puternic condimentată. Chiar şi mirosul de peşte intrat în putrefacţie te putea face să-ţi lingi buzele după aproape douăzeci şi patru de ore de nemâncare.

Am înaintat chinuitor de încet spre capul cozii. Porta a început să ne povestească despre o adevărată tocană de peşte pe care o mâncasem cândva în Franţa. A descris-o cu atâtea detalii, încât îţi lăsa gura apă, insistând într-un mod bolnăvicios pe fiecare îmbucătură, până când îi simţeai mirosul şi gustul. Mi-am închis ochii şi am simţit-o cum alunecă încet pe gât, spre burta-mi recunoscătoare. Chiar o trataţie rară, ca friptura de cioară şi cotletul de câine ale lui Piotr, nu putea să satisfacă întrutotul o poftă permanentă.

Zgomotul unei explozii m-a adus brusc la realitate. Mi-am deschis ochii şi am văzut locul plin de fum. Peste tot în jurul meu, oamenii se înghesuiau speriaţi unii într-alţii, cu gamelele goale.

— S-a dus naibii mâncarea! a strigat Porta.

Un proiectil căzuse în centrul scuarului. Duşmanul lui Porta, bucătarul, fusele făcut bucăţi. Dar de el nu era nici o pagubă... tocana era importantă. Ne-am uitat îngroziţi la picioarele noastre. Prin scuar curgea un pârâu de lichid sur, unsuros, ducând cu el spre rigolă încărcătura puturoasă de oase de peşte...

„Metodele intelectuale de educaţie nu prezintă nici un interes pentru mine. Ceea ce este esenţial este că ar trebui să pedepsim tânărul până la limitele rezistenţei sale şi chiar dincolo de ele, aşa încât în cei

care vor supravieţui vom avea o rasă de bărbaţi şi femei care au învăţat să se ridice deasupra durerii şi să învingă teama de moarte..."

Himmler. Într-o scrisoare adresată profesorului universitar K.A. Eckhardt. datată 14 mai 13.

Regimentul de elită Kedyv mai lupta încă pe ruinele ghetoului. Generalul Bor-Komorovski dăduse ordin ca ghetoul sg fie menţinut cu orice preţ, deoarece era singura zonă din centrul oraşului unde putea ateriza generalul Sosabowski [8] *cu trupele lui de paraşutişti.*

Regimentul a continuat să lupte, dar bătălia era deja pierdută. Oraşul nu va fi eliberat de generalul Sosabowski şi paraşutiştii lui, ci de comuniştii polonezi care vor veni de la Moscova. Bor-Komorovski şi armata lui fuseseră deja condamnaţi la moarte; nu numai de Himmler la Berlin, ci şi de Stalin la Kremlin. Neamţul cu măcelul lui masiv netezea calea pentru rus, şi Stalin îşi putea permite să aştepte şi să zâmbească. Nu era deloc grăbit. Reichsführer-ul să-şi termine munca lui de distrugere. După aceea va fi timpul să intervină.

Disperat, când trupele de paraşutişti n-au reuşit să sosească, Bor-Komorovski a trimis pe unul dintre coloneii săi la Moscova să stea de vorbă cu mareşalul rus Rokossovski. Colonelul a pledat timp de o oră şi jumătate cauza partizanilor polonezi. El a descris situaţia lor cu detalii sfâşietoare, în timp ce ruşii au ascultat într-o tăcere de neînduplecat.

— Tot ce vă cerem este să lăsaţi cele două divizii ale noastre să ne sprijine. Puneţi-le în libertate şi lăsaţi-le să vină la noi! Nu este totuna cu a vă cere să ne trimiteţi trupe de-ale voastre... Pentru Dumnezeu, nu vreţi să ridicaţi un deget ca să ne ajutaţi? Nimeni n-a vrut. Nici britanicii, nici ruşii. Misiunea a fost un eşec.

Colonelul a dispărut pe drum, când se întorcea la Varşovia. Nimeni n-a aflat vreodată ce s-a ales de el. Bor-Komorovski a aşteptat în zadar cele două divizii pe care le ceruse; dar, la fel ca Sosabowski şi trupele lui de paraşutişti britanici, n-au sosit niciodată.

BORDELUL

Micuţul şi Porta au năvălit primii pe scările bordelului Scufia Kaiserului. Zgomotul cizmelor pe treptele fără covor răsuna în întuneric ca tropotul unei cirezi de boi sălbatici în goană.

Sus, pe palier, ne aştepta Madama Zosia Klusinski, proprietăreasa unuia dintre cele mai elegante bordeluri ce se găseau între Volga şi Rin. Stătea cu braţele încrucişate pe sânii uriaşi, cu o expresie de repulsie făţişă pe chip.

Micuţul a urcat bocănind ultimele trepte şi a intrat bălăbănindu-se din perete în perete. O vază de flori care stătea pe un scrin a fost azvârlită peste balustradă, la parter. A sunat ca o bombă care explodează. Gregor s-a aruncat imediat jos şi şi-a pus mâinile deasupra capului. Eram toţi beţi, dar Gregor era cel mai beat dintre noi.

Madama ne-a aruncat o privire prin care urmărea în mod clar să se descotorosească de noi.

— V-aş fi recunoscătoare, a zis, dacă d-voastră, domnilor, v-aţi strădui să faceţi mai puţin zgomot.

Heide şi-a dus un deget la buze. Gregor a încercat să se tragă în sus pe balustradă, dar aceasta s-a rupt sub greutatea lui şi o bucată mare de lemn a urmat vaza spre parter.

— Sst! a zis Heide, făcându-se roşu de furie.

---

8 Generalul Sosabowski lupta în Armata britanică.

— La naiba! a strigat Gregor.

A urcat scările în patru labe şi s-a ridicat în picioare, sprijinindu-se de scrin. Scrinul s-a răsturnat şi a căzut, iar Gregor s-a agăţat disperat de primul lucru care i-a venit la îndemână. S-a întâmplat, din nefericire, să fie unul din voluminoşii sâni ai Madamei.

— Unde sunt curvele? a zis Gregor, cu voce groasă.

Madama i-a tras un ghiont în coaste cu un cot ascuţit. Gregor s-a clătinat pe spate, lovindu-se de Micuţul.

— Unde sunt curvele? a întrebat. Am venit aici pentru curve. Cine-i căţeaua asta bătrână şi urâtă? Nu e una dintre ele, nu-i aşa? S-a îndreptat cu greu şi a luat biletul pe care îl ţinea Porta. Uită-te aici, a zis, vârându-l sub nasul madamei, am plătit o mie două sute de zloţi nenorociţi ca să intru în mizeria asta de local şi acum încerci să mă opreşti de la bunătăţi... Îmi cer drepturile! Vreau să văd curvele!

Madama şi-a aranjat calmă o ţigară rusească într-un ţigaret lung.

— Toate la timpul lor, domnilor. Toate la timpul lor. A luat-o înainte spre o cameră mare, plină de bibelouri scumpe. Acesta e un stabiliment de clasă superioară, înţelegeţi. Servim doar oameni cu gust şi discreţi.

— Adu curvele! a răcnit Gregor.

Madama a oftat. S-a dus la un birou şi a scos două albume mari, pe care le-a pus pe o masă în faţa noastră.

— Poate vreţi să le răsfoiţi şi să alegeţi ce vă place? a zis. Deşi, fireşte, înţelegeţi, nu pot garanta că toate domnişoarele sunt disponibile tocmai în acest moment.

— Fleacuri! a zis Porta, măturând cu mâna ambele albume de pe masă.

Madama i-a aruncat o privire de gheaţă.

— Poftim? a zis.

— Am zis fleacuri! a strigat Porta. Gregor are perfectă dreptate! Adu curvele şi să înceapă distracţia. A prins-o pe Madamă în jurul mijlocului şi i-a tras o palmă peste fund. Dacă fundul ţi-ar fi la fel de mare ca sânii, i-a zis, mai că m-ar ispiti să încerc cu tine...

Heide, aproape la fel de beat ca Gregor, găsise un papagal roşu într-o colivie şi-l zădărea printre şipci. Pasărea a sărit într-o parte, zgâriindu-l rău cu o gheară.

— Lua-te-ar naiba! a ţipat Heide.

— Lua-te-ar naiba şi pe tine! i-a răspuns papagalul cu un ţipăt strident. Fi-ţi-ar ochii ai naibii, lua-te-ar dracu' şi să arzi de viu!

Heide a ridicat colivia şi a scuturat-o.

— Papagal afurisit! Jidan afurisit!. Uitaţi-vă la ciocul lui, e jidan afurisit!

A aruncat colivia în cealaltă parte a camerei. A aterizat în braţele mele. Ţinând-o aşa, mă gândeam dacă jucam vreun joc oarecare sau dacă aceasta era o grenadă gata să-mi explodeze în faţă.

— Du-te naibii! a zis papagalul.

Am pus colivia pe podea. Gregor încerca să aprindă câteva lumânări care se găseau într-un sfeşnic de argint, pe masă. Era a treia încercare, după ce a doua oară îşi dăduse foc la păr, trebuind să fie salvat de Micuţul, cu ajutorul unui sifon.

— E ruşinos, a zis Madama. L-a îmbrâncit pe Porta într-o parte şi s-a dus maiestuoasă la fereastră, ca o navă de război. O să chem poliţia să vă aresteze.

S-a chinuit o clipă cu închizătorul de la fereastră şi, cum acesta n-a cedat imediat, Micuţul s-a oferit cu eleganţă să o ajute. A azvârlit sifonul prin fereastră, provocând o ploaie de cioburi şi lăsând în urma lui o gaură cu formă neregulată.

— Poftim, a zis Micuţul. Acum poţi să-ţi scoţi capul afară!

Heide, care fusese redus la nivelul podelei din cauza incapacităţii sale de a sta drept, a venit târându-se spre papagal. Părea că-l fascinează. L-a studiat o vreme, apoi i-a schiţat solemn cu degetele forma ciocului. Şi-a pipăit propriul nas şi al comparat cele două forme.

— E evreu, a zis. Are ceva de evreu murdar în el. O să-l ucid.

A deschis uşa coliviei şi a încercat să prindă gâtul papagalului în mâini ca să-l sugrume. Papagalul a întins o gheară şi a tras o linie roşie pe toată faţa lui Heide.

— Zece la unu pe papagal! a strigat Gregor, aprinzându-se.

M-am aplecat după colivia goală şi, cu vaga intenţie de a fi folositor, am încercat să-l bag pe el înăuntru. Înainte să-mi dau seama,eram amândoi pe podea, el încercând să-mi sfârtece gâtul cu dinţii.

— Zece la unu pe papagal! a strigat Gregor, fugind după el prin cameră.

Brusc, s-a deschis uşa. Papagalul a şters-o afară, ţipând obscenităţi cât îl ţinea gura. Tocmai atunci s-a înfipt în tavan un glonţ. Sosise Uule Heikkinen cu şase dintre luptătorii lui de gherilă.

— În regulă, bunico! Unde le ascunzi? Un al doilea glonţ a traversat încăperea şi s-a înfipt în peretele opus. Toţi ne-am aruncat brusc pe podea. Vrem marfa, codoaşă bătrână! Noi am luptat împotriva ruşilor în timp ce tu ai stat aici pe fundul ăla mare şi gras, strângând lovele... Cred că merităm şi noi puţină distracţie acum că ne-am întors la civilizaţie, nu-i aşa?

Madama s-a ridicat din ascunzătoare. Tremura toată ca o piftie mare, roz, dar cred că era aşa mai mult din cauza furiei decât a fricii.

— Ieşiţi afară de-aici! a ţipat violent. Vocea îşi pierduse orice poleială de eleganţă, devenind aspră şi stridentă, putând aparţine oricărei târfe bătrâne din drojdia societăţii. Ieşiţi afară de-aici, adunătură mizerabilă de rahaţi! N-o să îngădui nici unuia dintre voi să se apropie de fetele mele! Nu meritaţi să regulaţi nici o scroafă!

Uule şi-a repezit capul pe spate şi a râs aprobator. Porta şi-a ridicat un picior în aer şi a tras o băşină.

— Ai ceva împotrivă? a zis Micuţul. Asta e un stabiliment de clasă înaltă.

— Condus de o doamnă de înaltă clasă, a adăugat Gregor, punându-şi mâna la gură şi scoţând un sunet care a depăşit chiar efortul lui Porta în vulgaritate.

Doamna de înaltă clasă i-a tras un şut plin de răutate. Gregor a prins-o de gât şi a tras-o spre el. Avea în mână un cuţit şi-i apăsa tăişul ascuţit pe cutele de grăsime ale burţii.

— Ei, vacă bătrână, ce preferi? Tu sau fetele? A privit-o pieziş. Eşti o bătrână urâtă, dar cred că am putea să-ţi tragem un sac pe cap. Ce părere, aveţi? a zis. Cine vrea să atace primul?

Heide, încă întins pe podea, depusese o grămadă serioasă de vomă în colivia papagalului.

— Doi deodată, a zis. S-a ridicat în capul oaselor şi şi-a şters gura cu mâneca. Unul pe la spate şi unul pe dinainte. Putem trage la sorţi care unde.

— Să vedem cum e să fii primul, a zis Micuţul. A făcut un pas înainte şi şi-a vârât mâna între picioarele masive ale Madamei. Ca un ham de cai, a anunţat. N-am nimic împotrivă să încerc.

Madama s-a smuls din strânsoarea lui Gregor. A înşfăcat un pumnal SS care se găsea pe cămin.

— Peste cadavrul meu, a zis.

Uule a sărit nerăbdător înainte, cu revolverul în mână.

— Asta-i uşor de aranjat.
S-a auzit o împuşcătură. Madama a scos un ţipăt şi a căzut pe spate. Zăcea întinsă pe podea, o grămadă mare de carne care tremura, iar Heide s-a târât spre ea ca s-o examineze. S-a ridicat în capul oaselor şi ne-a privit surprins.
— Ştiţi ce? a zis. N-am regulat niciodată un cadavru.
— Nici eu, am zis.
Gregor i-a tras un şut mormanului tremurător.
— Deci tu eşti norocosul, a zis, batjocoritor. E a ta toată, amice! Dă-i drumul.
Heide şi-a vârât o mână de expert sub bluza Madamei. S-a auzit un ţipăt de furie, cadavrul s-a ridicat în capul oaselor şi i-a tras lui Heide un pumn în plină faţă.
— Ia-ţi mâna de pe mine, nazist împuţit!
Heide a căzut pe spate, cu nasul plin de sânge. Madama a fost pe picioare într-o clipă. A vădit o agilitate surprinzătoare pentru o femeie împovărată cu atâtea cute de grăsime. A înşfăcat un vas cu un cactus în el şi l-a trimis direct spre Uule. Înainte ca acesta să se poată apăra, cactusul îi ajunsese deja în cap. Uule s-a chircit încet pe podea, iar Madama s-a uitat furioasă în jur în căutarea altei arme.
— Oh, nu, nu, bătrâno!
Unul dintre finlandezi, un tip masiv, mai mare chiar decât Micuţul, a intervenit apucând-o de cutele de grăsime din jurul gâtului. I-a prins gâtul cu ambele mâini şi a început să strângă. Încet, Madame a devenit purpurie din roz. Ochii au început să i se tulbure. Trupul i-a devenit moale.
— E-n regulă, a zis Porta. E de-ajuns. Dă-i drumul. Cred că acum va da dovadă de mai mult spirit de colaborare.
A avut dreptate. Într-o succesiune rapidă, Madama văzuse moartea cu ochii de două ori, dându-şi seama că nu glumeam.
Am pus-o pe picioare, i-am tras câteva palme şi i-am vârât jumătate de sticlă de coniac pe gât. În cele din urmă, a pornit, plină de blândeţe şi clătinându-se, să aducă fetele. Meritaseră să fie aşteptate. Nu erau târfe obişnuite pentru zilele de lucru. Erau ceva deosebit, crema cremei, prostituate prin excelenţă. Voluminoşii sâni ai Madamei s-au umflat de mândrie când ni le-a prezentat. Acum juca rolul unui general, păşea ţanţoş şi se fudulea în timp ce trupele i se aliniau pentru inspecţie. Au apărut în şir indian, una câte una, însoţite de papagal, care ţipa obişnuitele-i blasfemii. Madame l-a vârât în colivie şi a aruncat peste ea o faţă de masă, reducându-l la tăcere.
— Ei, domnilor, a zis.
Ne-a privit oarecum sever. Privirea i s-a oprit o clipă asupra lui Heide, cu nasul plin de sânge, a trecut la Uule, încă întins pe podea cu jumătate de cactus pe cap, apoi la Micuţul, Porta şi Gregor. Drojdia soldaţilor de rând. Un uşor tremur i-a trecut prin trup. Locul arăta deja ca un câmp de luptă. Parcă tocmai scăpase din cocină o turmă de porci...
— Ei, domnilor, a zis din nou, sper că nu vom mai avea necazuri?
Nu i s-a mai auzit decât această remarcă, deoarece fiecare şi-a concentrat atenţia asupra fetelor. Heide şi Uule s-au ridicat în picioare, clătinându-se. A urmat un moment de linişte uluitoare, apoi Micuţul a scos un strigăt puternic de bucurie şi s-a repezit spre fete. A prins-o de mijloc pe cea mai apropiată şi i-a băgat o mână sub fuste. Fata a scos un ţipăt de furie şi încântare. Madama s-a aruncat asupra Micuţului, ca o tigroaică înfuriată. A început să-l lovească cu pumnii, să-i tragă şuturi la gioale şi să strige obscenităţi pe care nici papagalul nu le-ar fi putut visa. Micuţul s-a dat îndărăt, ca un câine care-şi scutură blana de apă.

Madama s-a repezit la fereastră. Şi-a vârât capul prin spărtura din geam şi a început să strige în gura mare după poliţie. Uule a scos un hohot de râs. A traversat încăperea şi a tras-o pe Madamă înapoi.

— Îmi place o femeie cu spirit, a zis râzând, în timp ce ea se lupta cu el. Cu cât îl zgâria mai mult şi-l muşca şi-l înjura, cu atât mai mult Uule se amuza. *Mitri, mitri!* a zis. Zbate-te, căţea bătrână şi veninoasă! Nu-ţi dau drumul până nu termin cu tine! Fetele aşteptau, cloncănind ca nişte cloşti. Una a dat cu ochii de mine şi a chicotit. Papagalul de sub faţa de masă a început să ţipe după aer.

— Asta e ceva! a zis Gregor, făcând un salt înainte.

Micuţul îşi aruncase prada pe capacul unui pian de concert şi o lovea ca un om care de şase luni era legat într-o cămaşă de forţă. Fata nu dădea nici un semn că-i displăcea un astfel de tratament.

Madama îşi înfipse dinţii în gâtul lui Uule şi atârna înverşunată de el, ca un buldog. Heide îşi ştergea nasul de sânge cu faţa de masă, pregătindu-se să intre în acţiune. Fata care chicotea s-a uitat la Madama, apoi a apucat-o o criză de râs. Eram tocmai pe punctul de a mă duce la ea ca să mi-o revendic drept proprietate personală, când pe coridor au răsunat paşi grei. În cadrul uşii au apărut doi poliţişti militari.

— Ce se petrece aici? Cine a strigat pe fereastră după noi?

Scena orgiastică a îngheţat. Madama şi-a scos dinţii din gâtul lui Uule. Heide a rămas cu gura căscată, cu faţa de masă înfăşurată în jurul lui ca o togă. Descoperit, papagalul părea prea surprins ca să vorbească. Fata care chicotea şi-a acoperit gura cu palma. Doar Micuţul îşi continua netulburat activităţile. Unul dintre poliţişti a intrat în cameră.

— Cineva a chemat poliţia, a zis, ferm. Vreau să ştiu cine a fost.

— N-a fost nimeni, a zis Madama. A alunecat uşor pe covor, ca o silfidă supraponderală. Cred că v-aţi înşelat, domnule ofiţer. Aceasta este o cameră particulară dintr-o casă particulară. Eu şi câţiva prieteni de-ai mei avem o petrecere. Nu-mi place această vizită neanunţată.

Omul şi-a îngustat ochii. A dus imediat mâna la tocul pistolului, dar înainte să-l poată scoate, Uule a fost lângă el.

— Ai auzit ce-a spus doamna. Asta este o petrecere particulară şi nu-i place că o deranjaţi... Acum plecaţi!

O clipă am crezut că va fi scandal, dar în cele din urmă s-au răzgândit. L-au privit pe Uule, cu pieptul lui lat acoperit cu panglici şi medalii. S-au uitat la cei şase partizani finlandezi, grupaţi ameninţător în spatele lui şi, cu înţelepciune, s-au mulţumit cu câteva gesturi ameninţătoare şi un avertisment că, în viitor, ar trebui să ne gândim bine înainte de a face glume cu poliţia. După aceea, au coborât scările tropăind şi am auzit uşa de la intrare trântindu-se în urma lor. Madama s-a întors spre noi, aruncându-şi braţele într-un gest expansiv.

— Domnilor, faceţi-vă comozi. Localul este la dispoziţia d-voastră. L-a luat pe Uule de mână, zâmbindu-i cu cochetărie. Vino, a zis, o să-ţi arăt drumul.

Dormitoarele de la etajul următor erau ca nişte palate de sine stătătoare. Am fugit dintr-unul într-altul ca să le vedem, strigând, râzând şi trăgând fetele după noi. Camera Postdam avea podeaua de marmură, iar patul plutea pe un lac. Gregor l-a încercat, dar s-a plâns că are rău de mare şi a trecut în camera turcească, în care atârnau draperii lungi, stacojii şi mirosea plăcut a tămâie. Porta a ajuns în camera celor şapte grădini, unde fiecare perete conţinea un labirint de acvarii cu peşti viu coloraţi care treceau dintr-un acvariu într-altul.

În capătul opus al coridorului, într-un loc aranjat ca o marchiză uriaşă, am găsit doi ofiţeri SD cu două fete. I-am pus pe fugă în jos pe scări, goi puşcă, apoi în stradă, făcându-le singurul hatâr de-a le arunca

uniformele pe fereastră. Bineînţeles, asta după ce le-am controlat buzunarele şi am împărţit între noi banii şi lucrurile pe care le-am găsit.

Una din prostituatele abandonate, după ce ne-a examinat atent pe fiecare dintre noi, a venit la mine şi s-a încolăcit cu supleţe în jurul gâtului meu.

— De ce i-aţi tratat aşa pe oamenii aceia? a zis, pe un ton de reproş.

Am ridicat nepăsător din umeri.

— Pentru că erau ofiţeri... pentru că făceau parte din SD ...pentru că nu ne plăcea cum arată... pentru că eram beţi... Am tras-o înapoi în marchiză. Alege, am zis.

Mi-a zâmbit seducător.

— Negreşit, a murmurat.

Vorbea germana cu un accent rusesc puternic. Părea mai inteligentă decât celelalte şi eram destul de sigur că e spioană. Fără îndoială, mă alesese fiindcă eram cel mai tânăr, cel mai nepriceput şi, probabil, cel care va vorbi, dar atunci nu-mi păsa câtuşi de puţin. Şi, în orice caz, în prima jumătate de oră, nici unul dintre noi doi n-a avut vreo ocazie de a vorbi. Au fost lucruri mult mai importante de făcut...

Şi-a amintit de misiunea ei doar mai târziu, când, temporar epuizaţi, zăceam unul lângă altul, fumând ţigări şi bând vodcă, în mijlocul uriaşului pat circular. S-a sprijinit într-un cot şi mi-a zâmbit, părul lung căzându-i pe umeri şi gâdilându-mi gâtul.

— E caraghios, a zis, dar mi se pare că ne-am mai întâlnit undeva înainte... Nu ai acest sentiment?

— Nu, am zis. Nu pot spune că-l am. Poate nu mi-am citit scenariul cum trebuie?

— Scenariul?

Am ridicat din umeri.

— Se pare că nu-mi ştiu versurile prea bine.

— Oh... A zâmbit din nou, trecându-şi o mână pe coapsa mea. Sunt foarte sigură că ne-am mai întâlnit. Unde ai fost în ultima vreme? Unde ai fost înainte de Polonia?

— Unde am fost? am zis. Practic peste tot, cu excepţia Polului Sud.

— În Rusia?

— Da, am zis. Am fost în Rusia.

— Îţi place acolo?

— Grozav, am zis. Tranşeele erau cele mai frumoase pe care le-am văzut vreodată. Le pot recomanda din toată inima.

A zâmbit la asta şi a băut puţin din vodcă, încercând să-şi mascheze intenţia.

— Unde locuieşti?

— Unde locuiesc? Nicăieri. Locuiesc la armată. Nu prea ai putea numi asta că locuieşti.

— Dar unde te-ai născut?

Am strivit chiştocul şi m-am întins după o altă ţigară.

— Eu nu am fost născut, am zis. Am fost inventat. Pus laolaltă bucată cu bucată, ca monstrul lui Frankenstein. Eu nu sunt om, sunt maşină.

— Grozavă maşină! a zis. A aprins două ţigări şi una mi-a pus-o mie în gură. Eşti într-un regiment de tancuri?

— Regiment de tancuri? am zis, îngrozit. În Armata Salvării nu avem regimente de tancuri!

Am stat toată noaptea împreună pe marele pat circular, sub baldachinul alb ca zăpada. În zori ne-am trezit şi am făcut baie într-o cadă parfumată. Carnajul războiului părea foarte îndepărtat şi aparţinea trecutului. Ţipetele oamenilor suferinzi nu-mi mai străpungeau

timpanele, iar sângele muribunzilor nu mai părea atât de roşu cum fusese cândva.

— Mi-ar plăcea să stau în camera asta pentru totdeauna, am zis.

Fata a ieşit din cadă, cu apa picurând de pe ea. S-a întins în pat peste mine, încolăcindu-şi braţele în jurul gâtului meu şi răsucindu-şi picioarele după ale mele.

— Dar nu trebuie să atacaţi Varşovia? a zis.

— De unde să ştiu? am murmurat. Eu sunt doar o maşină, îţi aminteşti? Eu nu iau hotărâri. Trebuie să aştept până sunt programat.

Şi-a trecut limba peste dinţi şi s-a strâns lângă mine.

— O să te programez eu, a zis.

Cinci minute mai târziu, clădirea a fost zguduită de o explozie. Baldachinul s-a prăbuşit peste noi. Patul a fost aruncat în cealaltă parte a camerei. Am auzit bubuitul zidăriei care se prăbuşea şi trosnetele sacadate ale flăcărilor.

Ne-am zbătut să ieşim de sub faldurile baldachinului. Fata a fugit la uşă, care atârna într-o parte pe balamale. Mi-am înşfăcat hainele din baie şi am sărit după ea. Când am ajuns în coridor, s-a surpat tavanul. Au căzut bucăţi mari de tencuială, urmate de o grindă de lemn care ardea la ambele capete. Lenjeria de pat a luat foc aproape imediat, dar nu ne-am oprit să stingem flăcările. Coridorul era plin de fete goale şi bărbaţi pe jumătate îmbrăcaţi. L-am văzut pe Porta galopând, cu nimic altceva pe el decât şosetele.

Madama însăşi, splendidă într-un neglijeu de atlas vişiniu, care îi dezvăluia cu succes totul, a fost prima pe scări în jos. Etajul inferior nu a fost prea rău distrus, întrucât nu luase foc. Am salvat ce-am putut de la dezastru, aruncând braţe întregi de haine pe ferestre şi smulgând repede covoarele persane de pe podea. Fiecare a cărat cât a putut pe scări în jos, la adăpost de foc. Micuţul şi Uule au avut grijă de pian. Porta s-a ocupat de bucătărie. Eu am salvat papagalul. Madama şedea în faţa casei pe caldarâm şi verifica tot ce sosea, urmărindu-ne cu ochi de şoim, nu cumva să încerce careva să fugă cu argintăria.

— Capră bătrână, meschină a zis Porta. Poftim... A vârât o mână în buzunar şi a scos un teanc de ruble tipărite recent. Un mic cadou de despărţire. S-ar putea să-ţi fie folositoare când vor sosi ruşii. I-a făcut cu ochiul. Doar un lucru, a zis. Înainte de-a încerca să le foloseşti, uzează-le puţin. Ar fi mai bine. N-ar fi atât de evident... Pricepi ce vreau să spun?

Madama s-a repezit cu lăcomie la teancul de bani ilegali. După aceea, l-a prins pe Porta între sânii ei uriaşi şi a plâns deasupra lui, ca o mamă.

— Ce trist că trebuie să plecaţi atât de curând! Dacă aţi putea să mai rămâneţi măcar o noapte... ce ne-am mai fi distrat!

— Nu ne-am descurcat prea rău de data asta, am mormăit, aruncând o privire spre papagalul din colivie.

Sunt adeptul celor mai severe forme de pedeapsă. Este esenţial ca în toate şcolile noastre să fie menţinută o disciplină severă. Greşelile trebuie să fie pedepsite, slăbiciunile eliminate şi sub conducerea mea tineretul Germaniei se va ridica şi va cuceri lumea...

Hitler. Într-un discurs la Şcoala, pentru Pregătirea Ofiţerilor SS. Tölz, 18 februarie 1937.

Generalul Zygmunt Berling era comandantul celor două divizii

poloneze care luptau alături de Armata Rusă la frontiera răsăriteană a nefericitei sale ţări. După eşecul colonelului la Rokossovski, generalul Zygmunt l-a abordat la rândul său pe mareşal cu rugămintea de a-i permite lui şi oamenilor săi să traverseze Vistula şi să se întoarcă în Polonia pentru a ajuta la înfrângerea invadatorilor germani. Şi el, la rândul său, a primit un răspuns negativ.

— Niet, *a zis Rokossovski, pe un ton intransigent.*

Şi-a scuturat scrumul de la havană şi s-a întors să privească o hartă a Europei. Generalul Berling a ezitat o clipă, apoi s-a dus furtunos la el.

— Konstantin, pentru numele lui Dumnezeu! a zis. Tu şi cu mine ne cunoaştem de multă vreme. În mod sigur poţi să-mi acorzi această favoare! Cum te-ai simţi dacă ar fi în joc ţara ta? Dă-mi mână liberă, a insistat. Dacă lucrurile vor merge prost, îmi voi asuma toată răspunderea.

Rokossovsky a luat un ac cu gămălie şi l-a înfipt în hartă.

— Niet, *a zis, fără măcar să se deranjeze să-i arunce o privire.*

Generalul s-a întors brusc şi a părăsit încăperea. S-a dus înapoi la cele două divizii ale sale, unde îl aştepta, nerăbdător şi plin de întrebări, colonelul Lisevka, şeful statului său major.

— Răspunsul, a zis Berling, este nu.

Colonelul Lisevka s-a încruntat.

— Şi motivul? a întrebat.

— Nici un motiv, a răspuns Berling. Doar nu...

La ora unu, în dimineaţa aceea, cele două divizii poloneze au traversat Vistula şi s-au întors în Polonia. Erau însoţite de un regiment rusesc compus din ucraineni de la Harkov, sub comanda colonelului Rilski. Toţi cei trei bărbaţi, Berling, Lisevka şi Rilski, ştiau foarte bine că, dacă încercarea lor va eşua, îşi vor fi semnat propriile lor sentinţe la moarte. Totuşi, ei credeau că ceea ce făceau era bine şi au mers înainte, riscând.

Norocul n-a fost de partea lor. După două ore de lupte de stradă crâncene, partizanii polonezi şi ucrainenii lui Rilski au fost decimaţi de Theodor Eicke şi divizia sa SS. Oamenii lui Eicke erau experţi în lupta de stradă. Polonezii erau obişnuiţi cu câmpiile ce se întindeau până la orizont şi dincolo de el. Nu au avut nici o şansă. Au murit cu miile pe malul apusean al Vistulei. Zăceau în şanţuri, înecându-se în râurile propriului lor sânge. Polonia nu mai putea spera acum să fie liberă.

CIMITIRUL DIN WOLA

Luptam fără întrerupere de trei zile, cu cazmale, cu baionete şi chiar cu pumnii goi, pe străzile din jurul cimitirului de la Wola. Muriseră mulţi oameni pentru acest cimitir. Tocmai îl smulsesem, poate, pentru a douăzecia oară de la partizanii din Armia Krajowa şi acum era rândul lor să lanseze un atac pentru a-l recuceri. Trecea dintr-o mână într-alta cu o regularitate ce devenea monotonă şi cu fiecare atac şi contraatac grămezile de cadavre de pe străzi creşteau. Trebuia săpată o nouă serie de gropi. Dar cimitirul constituia o poziţie strategică ce domina cartierul Praga şi nu conta dacă toţi partizanii şi soldaţii germani îşi dădeau viaţa pentru el, lupta trebuie continuată până la inutilul sfârşit al sfârşitului.

O biserică arsă plină de cadavre ne servea drept adăpost. Gregor fusese lovit în cap de un glonţ şi-acum era înfăşurat ca o mumie în bandaje pline de sânge. Într-o măsură sau alta toţi fuseserăm răniţi, dar Gregor fusese foarte aproape de moarte. Un centimetru mai jos şi-acum n-ar mai fi stat întins pe podea, plângându-se că-l doare capul.

La intrarea bisericii a apărut un maior din statul-major şi a început

să latre o serie de ordine total lipsite de sens. Ne-am uitat la el cu ochi împăienjeniţi. Omul era evident nebun, dar mai era şi maior. Posaci şi furioşi, ne-am ridicat în picioare şi l-am urmat afară în infernul străzilor. Spre fericirea noastră, înainte de-a ajunge prea departe, a pus ochii pe o grupă de lunetişti SS din Divizia Reich şi a hotărât că aceştia îi vor servi mai bine scopul decât o adunătură de soldaţi, apatici şi cu ochi împăienjeniţi, dintr-un regiment de tancuri. I-a luat cu el spre fluviu, iar noi am şters-o, ca nişte iepuri, înapoi în adăpostul din biserica distrusă, cu metereze din cadavre.

O vreme ne-au lăsat în pace şi am profitat de ocazie să tragem un pui de somn. Era primul răgaz pe care îl aveam în ultimele şaptezeci şi două de ore. Nu mâncasem de două zile şi trecuse mai bine de o săptămână de când nu reuşisem să ne scoatem cizmele din picioare. Chiar şi Heide începea să pută.

La miezul nopţii am fost duşi în Strada Wola, cu ordinul de a instala mitraliera în subsolul unei case bombardate şi de a ţine strada acoperită.

La puţin timp după ivirea zorilor, a intrat pe stradă o coloană lungă de civili. Erau de ambele sexe, de toate vârstele, bătrâni şi copii, invalizi şi femei gravide, ologi împinşi în cărucioare pe rotile. Era clar că mulţi fuseseră luaţi direct din pat, pentru că tremurau în hainele de noapte. Unii avuseseră timp să-şi facă valize sau geamantane, pe care le cărau în spate sau le târau după ei. Alţii aveau sacoşe şi pachete de hârtie maro, ce conţinea bruma de lucruri preţioase pe care reuşiseră să le ia când ieşiseră în grabă din case.

— Unde merg? am întrebat. Drumul duce doar la cimitir.

— Atunci, a zis Bătrânul, sec, e clar că merg acolo.

S-a făcut linişte. Am privit din nou la coloana jalnică de oameni. Am văzut un bărbat dus pe o targă improvizată. Mi s-a părut că era muribund.

— De ce să meargă la cimitir? am zis.

Bătrânul a ridicat din umeri.

— Pentru ce merg oamenii de obicei la cimitir?

Grupul era mânat de SS-işti de-ai lui Dirlewanger. O maşină de poliţie a apărut dintr-o stradă laterală şi şi-a luat locul în capul convoiului. Când magnetofoanele au început să pârâie, m-am aplecat afară pe fereastră ca să ascult.

— Atenţie! Atenţie, toată lumea! Din motive militare, această zonă trebuie evacuată. Aveţi cinci minute ca să vă părăsiţi casele. Repet, cinci minute. Regretăm această necesitate, dar trădătorii polonezi comunişti nu ne lasă altă alternativă. Această zonă e acum militară şi dacă veţi rămâne în ea, vă va fi viaţa în pericol. Obergruppenführer-ul SS von dem Bach Zalewski vă asigură personal că veţi fi îngrijiţi bine până vă veţi putea reîntoarce la casele voastre. Aveţi permisiunea de a lua cu voi orice bunuri personale pe care le puteţi duce, dar este esenţial ca evacuarea să se termine în cinci minute... Atenţie, atenţie! Din motive militare, această zonă este evacuată...

Maşina a intrat într-o altă stradă laterală şi tonul strident al magnetofonului s-a stins treptat în depărtare. De la un capăt la altul al Străzii Wola, ferestrele şi uşile se deschideau în grabă şi oamenii înnebuniţi se revărsau din case ca să se alăture coloanei ce trecea. Oamenii lui Dirlewanger strigau instrucţiuni, dădeau asigurări şi exprimau condoleanţe. Am văzut pe unul aplecându-se să ridice o jucărie căzută din mâna unui copil. Pe un altul l-am văzut ajutând o femeie bătrână. Pe un al treilea l-am văzut zâmbind şi în acel moment m-am cutremurat şi m-am întors cu spatele. Era ceva tulburător, ceva sinistru să vezi SS-işti comportându-se ca nişte fiinţe umane normale.

Atunci mi-am dat seama că se va întâmplă ceva foarte grav.

Târşâitul picioarelor a continuat. Sute şi sute, unele în pantofi, unele în papuci de casă, unele în zdrenţe. Mulţi copii erau în picioarele goale. Şi acum, desfăşurate în lanţ de-a lungul drumului, au apărut figurile cenuşii ameninţătoare ale SS-iştilor lui Kaminski. Stăteau ca statuile, serioşi, nemişcaţi. Stăteau doar şi priveau la oamenii care treceau pe lângă ei.

Maşina poliţiei s-a întors, cu magnetofonul urlând în continuare.

— Atenţie, atenţie! Zona aceasta urmează să fie supusă unui bombardament de artilerie. Repet, zona aceasta urmează să fie supusă unui bombardament de artilerie. Aveţi o jumătate de minut ca să ieşiţi afară. Cine nu se conformează va fi considerat duşman al poporului german şi va fi împuşcat. Acesta este ultimul avertisment.

Maşina a plecat. Câţiva. locatari au ieşit în goana pe uşi şi au fost îmbrânciţi în coloană. Oamenii lui Kaminski au început să percheziţioneze casele. Oamenii bolnavi au fost împuşcaţi în pat. Un bătrân, ascuns într-o mansardă, a fost azvârlit pe fereastră, făcându-se fărâme când a ajuns pe caldarâm. A căzut pe un copil pe care, de asemenea, l-a omorât. Mănuşile fuseseră scoase. SS-iştii se purtau cum le era firea. Mulţimea a început să devină din ce în ce mai neliniştită. Oamenii trebuiau să fie îndemnaţi cu lovituri de picioare şi pumni, iar unii aveau chiar nevoie de încurajarea suplimentară a unui pistol vârât în spate.

Coloana şerpuia încet pe drum. Sutele de picioare deveniseră mii. Coborau panta largă a Străzii Wola spre cimitirul care trecuse din mână în mână de două ori de când ieşisem noi din luptă, iar acum era încă o dată sub comandă germană. Era deţinut de Brigada lui Dirlewanger, care îşi instalase statul major în Biserica Sf. Nicolae. Altarul era folosit drept masă pentru jocul de cărţi, iar Dirlewanger, ca de obicei, era beat.

Cei din capul coloanei ajunseseră acum la Vistula şi nu puteau merge mai departe. Au fost opriţi şi li s-a spus să rămână unde sunt. Kaminski a sosit într-un Volkswagen amfibie şi s-a uitat la ei dispreţuitor.

— De ce mai sunt în viaţă? Trebuia să fie morţi până acum.

— Vor fi, a promis Dirlewanger.

Cei doi bărbaţi stăteau faţă în faţă în grădina cimitirului de pe malul fluviului... Erau rivali în privinţa brutalităţii, fiecare fiind invidios pe reputaţia celuilalt.

— Toată asta, a zis Kaminski, făcând un gest de dispreţ cu mâna, e un simplu fleac în comparaţie cu ce a fost la Minsk.

— Minsk? a zis Dirlewanger, ca şi cum n-ar fi auzit niciodată de acest loc.

— Lichidare totală, a zis Kaminski. Am curăţat toată regiunea.

— Doar de partizani, a zis Dirlewanger, calm. Doar de partizani... Când eu voi termina cu Varşovia, nu va mai fi o singură casă în picioare. Va fi ca şi cum oraşul nu a existat. Reichsführer-ul a dat ordin, să fie exterminaţi toţi bărbaţii, femeile şi copiii.

Acum, lângă fluviu, nu mai era loc să te mişti. Oamenii stăteau strânşi umăr lângă umăr şi în fiecare secundă soseau alţii. Câteva camioane, înzestrate cu mitraliere, erau deja prezente şi aşteptau ordinul să deschidă focul.

— Păcat, a murmurat Kaminski, că nu s-a putut aranja ceva mai ca lumea.

Dirlewanger a ridicat din umeri.

— Va merge destul de bine, a zis, indiferent. N-avem timp pentru rafinament...

Ultimul din coloană a fost împins înăuntru şi porţile de la ieşire au

fost închise. Dirlewanger a luat un difuzor; peste mulţime s-a lăsat o linişte prudentă. Acum, poate, avea să le spună ce urma să li se întâmple. Acum, poate, avea să le dea protecţia ce li se promisese.

— Atenţie, toată lumea! Atenţie! a zis Dirlewanger şi şi-a lăsat mâna în jos ca semn de deschidere a focului.

Mitralierele au început pe o parte şi oamenii lui Kaminski pe cealaltă. Nu putea fi nici o scăpare. Cei ce nu erau ucişi de gloanţe erau călcaţi în picioare. Scaune pentru invalizi şi cărucioare de copii s-au rostogolit de pe mal în fluviu, unde ocupanţii lor s-au înecat. Un mic grup de bărbaţi a reuşit să pună stăpânire pe unul dintre camioane, dar au fost aruncaţi în aer de grenade înainte să fi mers mai mult de câţiva metri.

Dirlewanger a pus o mână prietenească pe umărul lui Kaminski în timp ce se întorceau împreună la Biserica Sfântul Nicolae.

— Colaborare, dragul meu camarad. Aşa trebuie să lucrăm. Aşa cum tocmai ai văzut... Ei colaborează cu noi, noi colaborăm unul cu celălalt şi, pe Hristos, îţi promit, întreaga Polonie va fi lichidată.

După ce mitralierele şi-au terminat treaba, câmpul victoriei a fost stropit cu benzină şi un uriaş rug funerar a fost aprins. Mulţi oameni mai erau încă vii şi conştienţi când i-au cuprins flăcările. Din când în când, o nălucă arzând se ridica înnebunită dintr-o grămadă de trupuri şi se târa în cercuri până când în cele din urmă se prăbuşea. Mirosul greţos de carne arsă a plutit multe zile deasupra oraşului.

În dimineaţa următoare, două brigăzi, sub conducerea generalului Michal Karaszewicz-Tokarewski, au recucerit zona cimitirului şi au măcelărit un întreg batalion german. Drept răzbunare, Kaminski a arestat pe toţi polonezii pe care i-a putut prinde şi i-a spânzurat de picioare, lăsându-i să moară încet. Armata a depus o plângere oficială la Führer, protestând cu indignare împotriva unui astfel de tratament barbar al civililor, dar Hitler a ignorat-o, iar lui Kaminski i-a mai dat o medalie ca s-o atârne în jurul gâtului. Încă o medalie pentru Kaminski şi încă o mustrare a generalilor din Wehrmacht. SS-ul a jubilat, iar sadismul a atins un nou nivel de oroare. SS-iştii ieşeau noaptea să violeze şi să ucidă, întocmai cum alţii ieşeau să bea ceva sau să mănânce. Cei cărora le plăcea să facă pe spectatorii puteau să meargă mereu să vadă torturi... totdeauna avea loc câte una. Ultima fantezie era moartea prin înecare lentă. Putea fi făcută să dureze o noapte întreagă în mâinile unui călău priceput.

Într-o dimineaţă, Micuţul a plecat în ceea ce el a numit cu îngâmfare „o misiune specială". S-a întors după o jumătate de oră târând după el un Unterscharführer de-al lui Dirlewanger.

— L-aş fi putut împuşca pe loc, a zis, dar m-am gândit că v-ar plăcea tuturor să încercaţi.

— Unde ai făcut rost de el? a întrebat Porta.

Micuţul şi-a lovit uşor nasul cu mâna.

— Ce-ţi pasă ţie? E treaba mea unde l-am găsit.

— Atunci de ce îl aduci aici? a zis Bătrânul. Ştii prea bine că nu-l putem împuşca fără motiv.

— Fără motiv? a repetat Micuţul, indignat. Nu e de-ajuns că este în SS?

— Fireşte că nu. Nu fi ridicol. Ori îi dai drumul ori îmi dai un motiv valabil pentru care" merită să fie împuşcat.

Micuţul şi-a scos în afară buza de jos în semn de dezaprobare.

— S-a dedat la jaf, nu?

— Jaf?

— Da. Se servea dintr-un magazin de bijuterii...

Bătrânul a oftat. A întins mâna.

— Arată, a zis.

Bombănind, Micuţul i-a golit buzunarele. Avea vreo douăzeci şi cinci de kg de inele şi ceasuri le el. Toţi cei prezenţi am scos o exclamaţie de batjocoră.

— Ei bine, asta-i o dovadă, nu? a zis Micuţul.

Nici chiar Bătrânul nu avea nevoie de multe dovezi când era vorba de un membru din detaşamentului de exterminare al lui Dirlewanger. Micuţul şi-a tras nerăbdător cuţitul.

— Ce să fie? a zis. Ochii sau maţele?

— Castrează-l pe ticălos, l-a îndemnat Gregor.

— După aceea, a zis Micuţul. E mai distractiv să încep cu ochii. Îi scot ochii mai întâi.

— Nu cât timp eşti sub comanda mea, nu!

Au răsunat două împuşcături şi Unterscharführer-ul a căzut cu faţa în jos. Bătrânul şi-a pus revolverul la loc în toc. A înclinat încruntat din cap spre Micuţul.

— Tu eşti în Armată, îţi aminteşti? Nu în SS.

În patrulare, în timp ce cercetam un rând de case părăsite, am descoperit pe o masă resturi de mâncare rămase de la cineva. Pâine uscată şi o cratiţă plină de fasole. Pâinea era verde, iar fasolea zbârcită şi tare, dar ne-am aşezat la masă şi am mâncat totul. Era prima mâncare pe care o gustam după aproape douăzeci şi patru de ore.

Porta lingea plin de regret, ultimele fărâmituri de pâine când un tânăr căpitan a năvălit pe uşă, anunţând că trece în partea cealaltă a străzii ca să recaptureze centrala electrică principală. Am fost ispitit să-l întreb ce putea asta avea de-a face cu noi, dar, din nefericire, cunoşteam răspunsul mult prea bine. Când a zis că va trece în partea cealaltă a străzii, a vrut să spună că noi vom trece strada...

Am reuşit să pătrundem în clădire cu ajutorul unei grupe de pionieri, dar înainte am fost atacaţi cu violenţă de Regimentul Polonez Jena şi a trebuit să ne retragem în grabă. Centrala electrică a rămas foarte ferm în mâinile gherilelor.

Timp de două zile în oraş a fost oarecum pace, apoi năvodul german a început să se strângă încet. Forţele mareşalului Rokossovski stăteau inexplicabil pe loc la Magnuszewo, cea ce le-a dat germanilor posibilitatea să retragă de pe frontul rusesc trupele de care aveau mare nevoie pentru a încheia încercuirea Varşoviei. Efectivele noastre au crescut prin sosirea a şapte divizii de tancuri, nouă divizii de infanterie şi multe unităţi specializate, inclusiv Corpul de Pionieri şi Ingineri. Au fost instalate două tunuri grele şi în tot cursul zilei şi nopţii, la interval de zece minute, îşi trimiteau proiectilele ca să pulverizeze centrul oraşului. Încet, dar sigur, oraşul se îndrepta spre distrugerea totală.

Împotriva acestei puternice forţe a maşinii de război germane, comandantul polonezilor, generalul Taddeus Bor-Komorowski, avea jalnic de puţin de oferit în afară de o hotărâre fanatică. Grupul lui fidel de partizani avea să lupte până la sfârşit, dar acest sfârşit era acum, probabil, foarte aproape. Ca arme, pe care erau forţaţi să se bizuie, le aveau pe cele capturate de la germani sau făcute de ei înşişi. Cele mai eficiente arme ale lor erau cocteilurile Molotov, aruncătoarele de flăcări confecţionate din bucăţi de ţevi şi grenade de mână făcute din cutii vechi de tablă. Ca material exploziv, aveau ceea ce furaseră de la multele proiectile germane neexplodate ce se găseau pe străzi. Totul era foarte ingenios, totul era ucigător, dar, mai curând sau mai târziu, rezerva urma să se termine.

Totuşi, între timp, partizanii polonezi au reuşit să ne provoace mari

pierderi. Au recapturat centrala telefonică principală din Strada Zilna, iar ca să nu risipească muniţie valoroasă, s-au debarasat de soldaţii germani aruncându-i pe ferestrele etajelor superioare. Stăpâneau clădirea doar de douăzeci de minute când au apărut pionierii şi au început să arunce explozivi de la adăpostul vehiculelor blindate. Polonezii nu prea aveau cu ce să se opună atacului, dar au rezistat cu înverşunare până când, în cele din urmă, centrala a sărit în aer, într-o ploaie de cărămizi. Nici unul n-a supravieţuit dezastrului.

Cu ajutorul unei baterii de asalt, am lansat un atac împotriva sediului poliţiei, dar partizanii care îl deţineau au luptat ca diavolii, mergând până acolo încât să ne urmărească pe străzile învecinate în retragerea noastră ruşinoasă şi precipitată.

O unitate poloneză a fost suficientă ca să lichideze cinci sute de jandarmi germani vârstnici, care mai ocupau o aripă a Ministerului de Interne. Germanii fuseseră scoşi de la naftalină, unde fuseseră îngropaţi până la genunchi, încă din 1918, şi aruncaţi într-un tip de război ciudat, care nu avea nici un sens pentru ei. Polonezii au năvălit în clădire, lupta s-a dus pe coridoare, pe scări, în birouri şi puţinii jandarmi care au supravieţuit, au fugit în panică, în timp ce două companii SD, sub comanda unui colonel rus din Brigada lui Kaminski, s-au dus să-i pună la punct pe aroganţii polonezi. Glorioşii partizani, beţi de sânge german, i-au prins frumos în capcană, l-au lăsat să intre în clădire, fără să opună nici o rezistenţă, apoi au ieşit imediat din ascunzători şi i-au înconjurat. De data aceasta, ca un rafinament în plus, le-au dat foc înainte de a-i arunca pe ferestre. După aceea, au ieşit furtunos pe străzi ca să-i lichideze, cu grenade de mână paraşutate de britanici, pe ultimii supravieţuitori ai celor cinci sute de jandarmi.

Cei ce mai rămăseseră din cei cinci sute se adăpostiseră în Biserica Sfântului Duh, fără însă să spere că polonezii vor respecta dreptul lor de azil acolo, ci pur şi simplu pentru că biserica s-a întâmplat să fie una din clădirile care mai erau în picioare în zona respectivă.

Trei regimente de infanterie germane care au venit în ajutorul lor şi-au măsurat puterile cu colonelul Karol Ziemski Wachnowski şi partizanii lui şi au fost anihilaţi. Un grup de polonezi sinucigaşi s-au năpustit apoi în biserică cu explozive legate în spate, iar cei şase germani care supravieţuiseră holocaustului au fost stropiţi cu benzină şi puşi să fugă pe străzi, în flăcări.

Obergruppenführer-ul SS Von dem Bach Zalewski a comandat un nou atac. În urma coloanelor de asalt mergeau fiinţele subumane din SS-ul lui Dirlewanger, dar înainte să fi ajuns măcar la minunata fântână din Piaţa Regală, coloanele s-au oprit cuprinse de panică din cauza unui bombardament cu bombe cu napalm şi grenade de mână. Polonezii acţionau nebuneşte şi confuzia era totală. Gangsterii lui Dirlewanger au fost printre primii care s-au întors şi au luat-o la goană.

Colonelul Ziemski Wachnowski şi-a trimis imediat oamenii după ei. Polonezii ieşiţi din minţi alergau ţipând pe străzile înguste, urmărind armata care fugea, călcând în picioare răniţii.

Între timp, Dirlewanger şi Kaminski reuşiseră să-şi pună trupele, într-un fel oarecare, sub control. Himmler dăduse deja ordin să li se întocmească sentinţele de moarte, care aşteptau doar semnătura, dacă Varşovia nu va fi distrusă în douăzeci şi patru de ore. Cu o asemenea ameninţare atârnând deasupra capetelor, aceştia şi-au întors oamenii şi i-au trimis din nou înapoi. De data aceasta a fost trimisă Armata ca să-i susţină. Ordinele noastre erau să tragem la vedere în oricine nu purta uniformă germană. Bărbat, femeie sau copil. Tânăr sau bătrân. Hitler condamnase la moarte întreg neamul polonez şi noi trebuia să fim călăii.

Am intrat în Piaţa Napoleaon şi, deodată, peste tumultul de împuşcături şi proiectile, am auzit sunet de muzică. Muzică într-un astfel de loc, într-un astfel de moment? Venea dintr-o casă situată în partea de nord a scuarului. Un căpitan polonez cânta la pian, uitând, după câte se părea, de luptele ce se desfăşurau în jurul lui. Melodia părea să-l scoată din minţi pe Kaminski. A trimis un întreg batalion, în fugă, în partea cealaltă a scuarului să lichideze muzica şi a strigat după ei că cel care îi va aduce capul căpitanului în vârful baionetei, va fi avansat.

Batalionul mersese doar câţiva paşi când colonelul Wachnowski şi-a aruncat Brigada Janislau în atac. Brigada Janislau era formată în principal din femei, fete şi băieţi tineri, totuşi erau neînfricaţi. Luptau ca toţi partizanii, ca nebunii îmbătaţi de gustul sângelui...

Trupele de sprijin din spatele nostru au început să arunce grenade fumigene, care produceau nori groşi de ceaţă verde, iritantă. Cei mai mulţi dintre polonezi nu aveau măşti de gaze şi s-au retras în dezordine. De fapt, nu era gaz. Era un fel de fum folosit pentru scopuri de camuflaj şi era de aceea acceptat ca un mijloc de luptă absolut legal. Orice nefericit prins în el timp de douăzeci de minute, murea cu certitudine în chinuri, dar acesta, chipurile, era socotit un joc corect.

A urmat o acalmie de scurtă durată, timp în care ambele părţi s-au retras. După aceea, dându-şi clar seama că vor muri într-un fel sau altul, polonezii s-au năpustit înainte prin norii de ceaţă, urlând şi strigând către noi, cu explozive legate pe piept. SS-iştii lui Kaminski şi Dirlewanger au fost efectiv anihilaţi de primul val.

Puţinii care au supravieţuit măcelului au dat bir cu fugiţii. Cadavrele zăceau unele peste altele în rigole, iar la fiecare colţ de stradă flutura steagul polonez cu falnicul vultur alb.

Departe, în Berlin, Himmler se băgase în pat din cauza febrei. Chiar şi Hitler ezita să-l deranjeze cu simple probleme de stat, deoarece dr. Kirstein se pronunţase că viaţa Reichsführer-ului era în mare pericol. Făcuse un şoc nervos serios când auzise veştile din Varşovia. Polonezii distruseseră opt sute de Tigri şi lichidaseră trei divizii. Întreg centrul oraşului era acum în mâinile lor. Din patul de suferinţă, Himmler avusese suficient control al facultăţilor sale ca să poată semna sentinţa la moarte a gauleiter-ului Fischer, trădătorul care renunţase iniţial la Varşovia în favoarea inamicului. Gauleiter-ul a fost târât pe străzi de un Tigru din Divizia a treia de tancuri a lui Eicke, iar capul i-a fost trimis lui Himmler într-o cutie. Generalul Rainer Stahel, comandantul Varşoviei, a fost, de asemenea, condamnat la moarte, dar i s-a comutat pedeapsa cu condiţia să recucerească vechile cartiere ale oraşului. Spre nefericirea lui, a căzut în mâinile partizanilor înainte să-şi ducă la îndeplinire misiunea.

În zori am fost atacaţi de un corp de cavalerie, care a şarjat pe străzi cu săbiile scoase şi urlând ca o hoardă de cazaci. Copitele bubuiau pe caldarâm, scoţând o ploaie de scântei când fierul atingea cremenea. Caii erau înspumaţi, săbiile roşii de sânge. Mulţi oameni au fost prinşi în învălmăşeală şi călcaţi în picioare. Multora le-a fost despărţit capul de umeri, pentru că şi-au căutat prea târziu adăpost.

M-am pomenit alergând să-mi salvez viaţa, cu Porta lângă mine. Am fugit alături, cu săbiile şuierând pe lângă urechi, cu răsuflarea fierbinte şi plăcută a cailor în nări. Am ajuns la Piaţa Pilsudski, care era plină de cadavre. Porta s-a împiedicat şi a căzut, iar eu n-am reuşit să mă opresc. Am venit peste el, dându-mi seama că acesta va fi cu siguranţă sfârşitul amândurora.

Şi atunci, pe neaşteptate, mitraliere au deschis focul din partea opusă a scuarului. Polonezii care înaintau s-au trezit în faţa Regimentului SS „Der Führer". Oameni şi cai au fost sfârtecaţi în bucăţi. Cei care au

putut s-au întors şi au fugit, dar mult mai mulţi au rămas în urmă, în cimitirul Pieţii Pilsudski. Un cal şi călăreţul lui s-au prăbuşit direct lângă locul unde Porta şi cu mine stăteam ghemuiţi printre morţi. Au căzut doar la câţiva metri de noi, aşa că am reuşit să ne adăpostim după ei de gloanţele care zburau în jurul nostru.

În ziua următoare, cerul de deasupra Varşoviei s-a înnegrit de bombardiere. Erau avioane Wellington, trimise cu întârziere să-i ajute pe polonezi. Dar din toate armele şi proviziile lansate deasupra oraşului, abia o zecime a fost culeasă de partizanii asediaţi ai lui Bor-Komorovski. Restul a fost împărţit în „mod egal” între germani şi ruşi.

Unindu-ne cu Regimentul 104 de grenadieri, am lansat un atac pe Strada Pivna în încercarea de a elibera cartierul de nord al oraşului, care era în mâinile inamicului de mai bine de o lună. Acesta prezenta o importanţă strategică pentru Armata Germană şi am fost înzestraţi cu tancuri şi cu P 64, ca să fim siguri că vom face treabă cum se cuvine.

— Înainte, tancuri! a ordonat colonelul Hinka prin radio.

Vehiculele au pornit încet în josul pantei Străzii Pivna.

— Distanţa patru sute de metri, a zis Bătrânul. Încărcaţi şi pregătiţi-vă de foc.

Revenisem la vechea rutină. Trecuse mult timp de când nu mai văzusem interiorul unui tanc. Acum, în sfârşit, eram din nou unde ne era locul, la punctul de observaţie din interior. Era ca şi cum nu fusesem niciodată în altă parte.

Micuţul încărca şi descărca tunul cu obişnuita-i şi precisa-i regularitate. Reuşea chiar, din când în când, să tragă o duşcă de vodcă sau să ia o îmbucătură de cârnat fără să întrerupă ritmul. Micuţului îi era total indiferent în cine trăgeam. Obiectivul putea fi orice, de la un grup de spectatori nevinovaţi până la un cuib de mitralieră inamic. El ştia doar că tunul trebuia ţinut în continuă activitate şi că misiunea lui era de a-l alimenta cu grenade.

Ne-a apărut în cale un rând de căsuţe cu terasă. S-au mototolit în faţa noastră de parcă ar fi fost făcute din carton, dar brusc s-a auzit bubuitul unei explozii, tancul s-a cutremurat, s-a înclinat într-o parte şi s-a oprit într-o rână, tremurând violent.

— Mină magnetică, a zis Heide, posac. Şenila dreaptă a fost avariată.

A urmat un moment de linişte, apoi Porta a tras o înjurătură şi s-a ridicat în picioare. A dat din cap spre Micuţul.

— Echipa de reparaţii afară. Hai să mergem.

Micuţul s-a aşezat confortabil pe podea şi şi-a umplut gura cu cârnaţi.

— Tu glumeşti, a zis.

— Vrei să stai aici şi să aştepţi să ne arunce în aer şi să ne facă fărâme? a întrebat Porta, furios.

Micuţul a ridicat din umeri.

— E mai bine decât să ieşi afară şi să fii omorât, a zis.

Înainte ca Porta să-i poată răspunde, am fost loviţi a doua oară. Un proiectil a lovit blindajul exterior şi a explodat într-o minge de flăcări. N-a făcut stricăciuni serioase, dar ne-a afectat nervii. Între timp, celelalte tancuri care erau cu noi dispăruseră. Se trăgea în noi din spate şi trebuia să rotim turela cu mâna, deoarece circuitul electric fusese scos din funcţiune de primul proiectil. A urmat a treia explozie şi de data aceasta întreaga osie din spate a fost smulsă. Acum nu mai exista nici o posibilitate de a trimite o echipă de reparaţii. Chiar dacă ar fi supravieţuit infernului din stradă, cu siguranţă nu ar fi putut pune osia la loc.

Cu părere de rău, Bătrânul a dat ordin să abandonăm vehiculul. Un tanc staţionar e o cloşcă pe ouă. Putea zbura în aer în orice clipă şi ar fi fost adevărată sinucidere să mai zăbovim în el. Toate trapele erau deschise; am văzut o învălmăşeală de braţe şi picioare pe măsură ce camarazii mei dispăreau. Eu a trebuit să rămân ultimul ca să distrug ce mai rămăsese din vehicul.

— Ne vedem în rai, a zis Porta, trimiţându-mi bezele.

L-am urmărit cu privirea cum s-a strecurat afară. Am aşteptat până i-am văzut tălpile cizmelor, apoi am amorsat dispozitivul de autodistrugere şi m-am aruncat după el spre cea mai apropiată trapă, care a refuzat să se deschidă. Căzuse înapoi şi se înţepenise. M-a cuprins imediat panica. Tancul urma să explodeze şi eu eram încă înăuntrul lui. Îmi mai rămăseseră doar câteva secunde şi nu puteam ieşi. Am lovit cu pumnii trapa închisă, într-o furie inutilă şi plină de suspine. O presase în jos unda de explozie a unei grenade şi se înţepenise bine de tot. Era nevoie de mai multă putere decât slabele mele lovituri ca să se deschidă şi de mai multă minte decât avea creierul meu stăpânit de groază pentru a mă dirija spre o altă ieşire.

Brusc, am văzut lumina zilei. Două mâini, mari, ca două lopeţi, s-au întins jos spre mine. M-au tras sus prin turelă şi Micuţul, împreună cu mine, a căzut lângă tancul avariat.

— Imbecil nenorocit! a mârâit Micuţul. Mi-a tras câteva palme serioase. Puteam fi amândoi ucişi din cauza prostiei tale!

Doar detunătura exploziei l-a făcut să tacă. Am fost aruncaţi în partea cealaltă a străzii, direct prin ferestrele unei case din apropiere. Chiar şi Micuţul a fost atât de zdruncinat, încât n-a mai putut face altceva decât să stea întins pe podea şi să gâfâie până când unul dintre pereţi a început să se lase în jos spre noi. Atunci ne-am repezit din nou afară, pe caldarâm.

Ne-am alăturat unei companii de infanterie şi-am atacat Palatul Buhl, cândva reşedinţă regală, acum în mâinile partizanilor. N-au renunţat la el fără luptă. Am luptat din cameră în cameră, pe paliere şi scări, în galerii şi în grădini, până când, în cele din urmă, palatul semăna cu o baracă... frumuseţea îi era distrusă, mândria umilită. Partizanii s-au retras, noi rămânând singurii stăpâni. După ferocitatea luptei, liniştea era apăsătoare. Palatul regal era o ruină tristă şi n-am simţit nici o mulţumire să mă întind îndurerat şi nespălat pe un pat cu baldachin cu patru stâlpi, într-o cameră care cândva aparţinuse unor prinţi. Micuţul şi-a şters cizmele pe cuvertura de damasc, iar Porta a tras draperiile jos şi a dormit pe ele încovrigat, ca un câine în cuşcă. Timp de câteva ore am fost stăpânii unui palat distrus de război. Odată însă cu venirea zorilor am fost din nou aruncaţi în rigole, unde ne era locul, puşi pe fugă de un detaşament de luptători de gherilă, însetaţi de sânge, al lui Wachnowski. Momentul nostru de glorie fusese foarte scurt.

Brusc, părea că partizanii mişună în tot oraşul. Am fost forţaţi să ne adăpostişi în canalele colectoare. Timp de patru zile am stat acolo majoritatea timpului, la trei metri sub pământ, îngropaţi până la brâu în murdăria puturoasă. Când am ieşit din nou în aer liber, plini de materia vâscoasă care picura de pe noi şi pe jumătate orbiţi de lumina strălucitoare a zilei, am fost înşfăcaţi de o companie din Divizia Reich SS şi vârâţi fără nici o ceremonie într-un Tigru. Nu conta că eram slăbiţi din cauza foamei după ce rătăcisem patru zile prin canalele de colectare ale Varşoviei, SS-iştii aveau nevoie de oameni care să conducă un tanc şi noi eram nefericiţii pe care i-au găsit întâmplător.

Ar fi trebuit să aibă mai multă minte decât să bage un Tigru în lupta de stradă din Varşovia. Tancul greu era prea mare şi prea greoi. Era

imposibil să-l manevrezi prin străduţele înguste, întortocheate şi n-a trecut mult timp până când a păţit-o; amândouă şenilele i-au fost distruse de proiectile. Bătrânul a dat ordin să părăsim vehiculul şi să-l distrugem, şi încă o dată mie mi-a revenit sarcina de a rămâne ultimul şi a termina treaba.

Am aşteptat cu nerăbdare până au dispărut toţi, apoi am amorsat dispozitivul şi m-am repezit la trapă. De data asta nu se înţepenise. Am ieşit afară şi am luat-o la fugă să-mi ajung camarazii. Ne-am ghemuit după caroseria unui camion ars şi am aşteptat explozia.

Explozia nu s-a produs...

Un Unterscharführer SS m-a ameninţat că mă împuşcă pe loc dacă nu mă întorc imediat să-mi repar greşeala. Am discutat aprins câteva secunde a cui era vina, a mea sau a dispozitivului de autodistrugere, dar indiferent a cui era, n-am avut altă alternativă decât să mă întorc şi să termin treaba. Tancurile Tigru încă erau clasificate ca arme secrete. Nu era permis sub nici un motiv ca vreunul să cadă în mâinile inamicului. Chiar dacă Unterscharführer-ul mi-ar fi cruţat viaţa, n-aş fi supravieţuit curţii marţiale.

Am traversat strada într-o serie de salturi nervoase. Heide mi-a asigurat foc de acoperire, dar acoperişurile erau pline de lunetişti, toţi ştiind foarte bine care îmi era misiunea şi hotărâţi să mi-o zădărnicească. M-am rostogolit sub burta tancului, cu gloanţele făcând găuri în stradă, în jurul meu. Am încercat să deschid trapa de jos, dar nu s-a clintit. Trebuia să intru prin turelă.

Am inspirat profund, am tras cuiul unei grenade fumigene şi am aruncat-o în stradă. După aceea m-am căţărat pe turelă sub protecţia norilor galbeni care se ridicau. În interiorul tancului, explozivul era la locul lui. Detonatorul de sticlă se spărsese şi cea mai mică mişcare îl putea activa. Curte, marţială sau nu, nu m-am apropiat de el. Am ieşit iute afară prin turelă şi am traversat în goană strada, ca un iepure speriat. Lunetiştii încă trăgeau, dar ce pericol puteau prezenta nişte gloanţe care zburau, în comparaţie cu grozăviile unui tanc de şaptezeci de tone pe punctul de a exploda? M-am rostogolit la adăpost în ruinele unei case bombardate şi am aruncat două grenade de mână, spre Tigrul lovit. Prima a ricoşat de pe blindajul exterior fără să producă nici o avarie, a doua a dispărut drept în turelă. Mi-am acoperit capul cu mâinile şi am aşteptat.

Secundele treceau încet. Fiecare minut părea o oră. Prudent, mi-am ridicat mâna. Am scos o altă grenadă din geanta de muniţii şi am smuls cuiul. Mi-am ridicat braţul să o arunc, dar în momentul acela tancul a explodat.

Grenada mi-a fost smulsă din mână de unda de şoc. Armura de oţel a fost azvârlită în partea cealaltă a străzii. Tigrul a dispărut într-o mare de flăcări furtunoasă, iar tunul cel lung a fost aruncat înainte, ca o săgeată dintr-un arc. A intrat direct pe fereastra deschisă a unei case unde tocmai ocupase poziţie o grupă de infanterişti germani. N-am stat să le aud comentariile. Am luat-o la goană după Bătrânul şi ceilalţi.

Bătălia pentru Varşovia a continuat cu brutalitate nedomolită. În timp ce noi luptam să punem stăpânire pe Aleea Jerosolimska, a sosit unul dintre batalioanele lui Dirlewanger. Era cunoscut eufemistic ca detaşamentul de „curăţenie".

Himmler dăduse mână liberă acestor formaţiuni SS. Misiunea lor era de a curăţa oraşul în modul cel mai eficace. Şi, în consecinţă, jefuiau, violau, dădeau foc şi ucideau dintr-un capăt al Varşoviei până în celălalt. Ultima lor distracţie era să joace fotbal pe stradă cu copiii sugari, în loc de minge, până nu mai rămânea nimic din ei. Mamelor care aveau

temeritatea să plângă li se dădea foc hainelor şi erau fugărite în cerc sub ameninţarea armelor. Toate acestea se făceau în mijlocul hohotelor de râs ale ofiţerilor încântaţi, dintre care cei mai mulţi erau foşti comandanţi de lagăre de concentrare.

Locotenent-colonelul sub a cărui comandă ne-am aflat temporar părea străin de metodele SS-ului. Era un bătrân şi până în momentul acela reuşise, probabil, să-şi păstreze ochelarii. Acum însă îşi deschisese ochii şi se holba îngrozit, nevenindu-i să creadă când vedea copiii mici aruncaţi în aer şi prinşi, când cădeau, în vârful baionetei. L-a căutat pe Hauptstrumführer-ul care răspundea de aceste acţiuni şi i-a ordonat să-şi retragă imediat hoarda de barbari. Hauptstrumführer-ul l-a măsurat cu privirea, plin de un dispreţ glacial.

— Desigur, nu ştiţi, domnule, că acesta este Batalionul al treilea din Brigada Dirlewanger şi că noi suntem sub ordinele directe ale Reichsführer-ului. Ar fi total neînţelept din partea d-voastră să încercaţi să vă amestecaţi în munca noastră.

L-a împins la o parte din calea lui pe locotenent-colonel cu patul armei şi a plecat mai departe cu viteaza lui şleahtă de sălbatici, în căutare de noi cuceriri. Colonelul tremura. Faţa îi era cenuşie şi zbârcită, pielea învârtoşată. În numai câteva minute ochii păreau că i s-au dus adânc în cap.

— Dumnezeule drag, a zis. Dumnezeule drag, ce mod de a purta un război...

Bătrâna Prusie dispăruse într-adevăr. Nu mai existau generali cinstiţi, nu mai exista disciplină severă. Acum era vremea oamenilor josnici. Oameni josnici ca Heinrich Himmler, Reichsführer-SS, comandantul suprem al Armatei, ministrul de interne, ministrul justiţiei, şeful biroului securităţii... Oameni mizerabili în uniforme negre şi cu ochelari cu rame de aur. Oameni de care chiar Hitler avea motive să se teamă.

Pe toată strada casele ardeau. Oamenii prinşi la etajele superioare deschiseseră ferestrele şi strigau după ajutor, dar nimeni nu-şi putea bate capul cu ei. Nici polonezii care se retrăgeau, nici germanii care înaintau. Erau lăsaţi să ardă. Întreaga Varşovie era în flăcări. Strada Chlodna ardea dintr-un capăt în celălalt, germani şi polonezi fiind deopotrivă prinşi în acest infern şi arşi de vii. Nimeni nu putea scăpa prin pereţii compacţi de flăcări. Bitumul de pe străzi sfârâia sub picioarele noastre, apa din fântâni era atât de fierbinte, încât ieşeau aburi din ea. Varşovia ardea până la temelii.

Am dat buzna în străfundurile răcoroase ale unei pivniţe pentru un răgaz de câteva momente, dar nu eram acolo de zece secunde când un sergent de stat-major, cu faţa mare şi roşie, a apărut la intrare şi ne-a scos din nou afară.

— Ce mama dracului credeţi că faceţi, şezând pe fundurile alea mari şi groase? Mişcaţi-vă, înainte să vă împuşc pe toţi!

Ne-a mânat din urmă pe stradă cu puşca, apoi a ajuns drept în faţa unei grenade care cădea şi a fost ucis.

— Aşa-i trebuie, a zis Micuţul, oprindu-se automat sub o colonadă ca să cotrobăiască prin buzunarele mortului.

Locotenent-colonelul şedea în jgheabul unei fântâni din care ieşeau aburi, cântând imnuri. Era înconjurat de un cerc de flăcări ce se strângea în jurul lui şi era imposibil să ajungem la el.

— A înnebunit, a zis Gregor, fascinat. A înnebunit de-a binelea...

Am stat o vreme, urmărind spectacolul, până când în cele din urmă un proiectil rătăcit a nimerit direct pe fântână, iar colonelul a fost îngropat sub moloz.

Pentru a nu ştiu câta oară, am primit ordin să încercăm să recapturăm Podul Poniatowski. Doream din tot sufletul ca o parte sau cealaltă să-l arunce în aer. Atunci, nemaiavând nimic de capturat, am fi fost lăsaţi în pace. Am atacat fără nici un entuziasm şi am fost încă o dată respinşi categoric de Ziemski Wachnowski şi partizanii lui. Polonezii nu cedau nimic. Orice german cădea în mâinile lor era fie ars de viu, fie omorât în bătaie. Am văzut un maior târându-se spre ruinele fântânii, trăgând după el un picior zdrobit. L-au văzut şi polonezii. Au dat drumul unui furtun şi l-au stropit cu benzină. Apoi, râzând, au aruncat un chibrit aprins după el. Când flăcările s-au stins, scheletul carbonizat al maiorului se mai menţinea încă în patru labe, în drumul lui spre ruinele fântânii. În timpul nopţii, am ajuns la Piaţa Krazinski şi ne-am văzut din nou cu compania noastră... sau, în orice caz, cu ceea ce mai rămăsese din ea. Printr-o minune, reuşiseră să instaleze o bucătărie de campanie. Nu servea decât coji de pâine şi o supă cenuşie murdară, care părea că fusese stoarsă din cârpe pentru spălat podelele. Eram însă atât de flămânzi, încât am fi putut mânca orice, crezând că era friptură.

Gregor şi cu mine am fost numiţi santinele la capătul Străzii Krazinski, iar restul Companiei şi-a pregătit culcuşul pentru noapte în subsolul uneia dintre puţinele clădiri care mai erau în picioare. Cu puţin timp înainte de ora unsprezece, a început să plouă. Ploaia rece şi deprimantă de toamnă venea dinspre scuar direct pe feţele noastre.

Stăteam aduşi de umeri, privind posomorâţi înainte, tăcuţi, în timp ce apa ni se prelingea pe gât şi se infiltra prin tălpile rupte ale cizmelor. După o vreme, Gregor şi-a schimbat poziţia şi i-am auzit paşii. A înjurat. Şi-a scos ambele cizme şi, plin de solemnitate, şi-a vărsat apa din ele, apoi şi le-a tras iarăşi în picioare.

— Asta o să ne facă grozav de bine, am zis.

Gregor a oftat.

— I s-ar rupe sufletul sărmanei mele mame, a zis, dacă m-ar vedea în halul ăsta.

— Consideră-te norocos că ai mamă, am zis, acru.

— Ce mai tărăboi făcea, a continuat Gregor, ca şi cum eu n-aş fi vorbit. Se ambala atât de tare, încât putea să-i plesnească un vas de sânge... A schiţat un zâmbet sentimental stupid, apoi a râs trist. Odată am căzut în râu, a zis. M-am dus acasă ud leoarcă. Bătrâna doamnă era cât pe-aci să facă o criză. M-a culcat şi mi-a dat lapte fierbinte şi aspirine. Credea că o să răcesc. A râs din nou. Să răcesc! a zis. Asta-i bună.

— Foarte amuzant, am zis.

Noaptea era liniştită, în afară de zgomotul făcut de ploaia care curgea şiroaie de pe acoperişuri. Liniştea părea nefirească, aproape stranie, după zile şi săptămâni de bombardament continuu. Acum era acalmie, dar mâine va începe din nou. Mâine vor mai muri câteva mii, vor mai fi aruncate în aer câteva poduri, vor trece dintr-o mână într-alta câteva clădiri. Toţi pionii din joc vor fi regrupaţi şi trimişi în diferite pieţe, gata să facă următoarea mişcare.

Era timpul să fim schimbaţi, dar n-a venit nimeni. Nu puteam face nimic în această privinţă. Puteam să rămânem în post şi să înjurăm până când cineva, undeva, îşi amintea de noi. Ploaia a încetat. În apropiere a început să cânte o pasăre şi ne-a băgat în sperieţi.

— Fir-aţi ale naibii de păsări, a zis Gregor.

În locul ploii a venit o ceaţă puturoasă, care se târa spre noi. Se derula ca un covor gros de-a lungul Străzii Lazienkowska, accentuând suferinţa nenumăraţilor răniţi care zăceau ghemuiţi pe treptele distruse ale Bisericii Sf. Alexandru. De unde stăteam noi se vedeau trei cadavre,

doi polonezi şi un german. Germanul zăcea în rigolă, cu ambele picioare retezate. Unul din polonezi era agăţat în gardul de sârmă ghimpată, atârnând moale şi diform, ca o păpuşă din care s-a scurs rumeguşul. Celălalt era ghemuit, ca un embrion, într-o groapă de proiectil plină de sânge. Până a doua zi seara, cadavrele acelea vor fi acoperite de pete verzi şi galbene, umflate, gata-gata să plesnească. Vor rămâne o zi, două unde au căzut, apoi vor fi călcate în picioare la următorul atac şi vor exploda ca fructele răscoapte. Măcar dacă i-ar vedea mamele lor. În glorioasa moarte pentru ţările lor...

— N-ai crede, a zis Gregor, urmărindu-mi şirul gândurilor. N-ai crede că au rămas atât de mulţi oameni în lume până acum, nu-i aşa? N-ai crede că au mai rămas pentru a fi ucişi.

— Totdeauna vor fi oameni ca să fie ucişi, am zis. Chiar dacă ar trebui să-i crească în mod special pentru asta.

— O fac deja, a zis Gregor.

Schimbul a sosit, în sfârşit, cu aproape o oră întârziere. Trei motociclişti din Regimentul 104, care erau într-o dispoziţie sufletească mai proastă chiar decât a noastră. Erau sătui până în gât de război, de Partid, de Führer; sătui de afurisiţii de britanici, de afurisiţii de ianchei, de jidani, de roşii.

— Ce ziceţi de polonezi? am întrebat.

— Afurisiţii de polonezi, de europeni, de broscari, de...

— Ştii ce? a zis Gregor. E mi-aş trage un glonţ în cap dacă aş fi în locul vostru.

Mulţumiţi, ne-am întors Ia clădirea în care restul Companiei sforăia, ca o turmă de porci. Gregor s-a împiedicat de un trup şi omul s-a trezit, iar şirul de înjurături care a urmat i-a trezit pe toţi ceilalţi. S-au ridicat toţi în capul oaselor şi ne-au înjurat cu glasuri pline de scârbă şi dispreţ. Ştiam cum se simţeau. Somnul este cel mai valoros bun al soldatului, oricât ar fi de puţin. Chiar când îi este îngăduit luxul de odihnă netulburată timp de cinci sau şase ore pe o podea tare, cu masca de gaze drept pernă şi cu o haină jerpelită drept pătură.

Am ocupat poziţie între Micuţul şi Porta. Era un spaţiu îngust între ei şi m-am zvârcolit până când m-am aranjat bine. Aici îmi era nu numai cald, dar eram şi în siguranţă, putând dormi scurtul răstimp din noapte în relativă pace şi tihnă.

Am fost treziţi în zori de zgomotul dorit al bucătăriei. Mi-am dat brusc şi pe deplin seama că efectele supei de cârpe pentru spălat podelele, din ziua anterioară, trecuseră şi stomacul protesta furios. Mecanic, am prins şase păduchi şi i-am strivit între degete. Micuţul şi Porta erau deja în picioare, strângându-şi gamelele şi sacii de merinde. Imediat ce vor fi înghiţit parodia de mic dejun, vor porni în căutarea unui meniu mai consistent; şi, fără îndoială, nu se vor întoarce cu mâna goală.

— Hai să ne grăbim, a zis Porta, împingându-l pe Micuţul în sus, pe scările subsolului. Cel mai bine e să ajungem la piaţă înainte să vină multă lume.

Porta era unul dintre gunoierii naturali ai pământului. Puteai să-l pui gol puşcă pe o plută în mijlocul Oceanului Atlantic şi după trei ore intra imperturbabil într-un port, îmbrăcat într-un costum Savile Row, îndopându-se cu homar proaspăt şi spălându-l cu o sticlă din cel mai bun vin alb de Rin. Fiind în Varşovia, în toiul unei bătălii, nu putea face rost de homar şi vin, dar, cel puţin, va veni cu o halcă de cal şi un bidon de vodcă.

Plecaseră, amândoi, de mai bine de două ore şi când s-au întors, cărau o jumătate de porc. Era înfăşurată într-un cearşaf şi lăsa în urmă o

dâră de sânge.

— De unde naiba aţi făcut rost de ăsta? a întrebat Bătrânul, nervos.

De data asta însă nu erau deosebit de interesaţi să se laude cu isprăvile lor. Aveau ceva mult mai palpitant despre care să vorbească.

— Ce contează de unde am făcut rost de el, a zis Porta. Ceea ce am văzut când îl luam o să vă facă părul măciucă.

— Zău? Ce-a fost?

Bătrânul părea cât se poate de temător, după expresia de satisfacţie răutăcioasă de pe faţa Micuţului.

— Ce aţi văzut?

— Pe Dorn, a zis Micuţul, cu o voce plină de uimire răutăcioasă, de parcă chiar şi acum nu-i venea să-şi creadă ochilor. L-am văzut pe Dorn, asta-i ce-am văzut.

— Dorn de la Torgau? a întrebat Gregor.

— Întocmai, a zis Porta. Călăul însuşi.

— Îmbrăcat la mare ţinută, a adăugat Micuţul. Cizme de piele, cască, P38 nou-nouţ şi strălucitor.

A urmat o tăcere uluitoare. Dorn de la Torgau în Varşovia? Carl Dorn, torţionarul de la Torgau, luptând pe front? Părea aproape imposibil. Războiul era, probabil, mai aproape de sfârşit decât crezusem, dacă oamenii ca Dorn erau aruncaţi în luptă.

— S-a întâmplat tocmai când despicam porcul, a zis Micuţul. L-am văzut dând colţul străzii.

S-a întors şi a început să imite mersul ţanţoş, plin de trufie al lui Dorn. Era imposibil de confundat. Nu putea fi decât Dorn. Ni s-au înfiripat pe chipuri zâmbete de triumf. Carl Dorn trimis pe front. Nu era un singur soldat în întreaga Armată Germană care să nu strige de bucurie auzind vestea.

— Te-a observat cumva? a întrebat Bătrânul, încă neliniştit.

— Sigur! a răspuns Micuţul.

— Nu întâlneşti un vechi amic pe stradă, şi-l ignori întru totul, a adăugat Porta. Fireşte, ne-am întors şi i-am făcut semn cu mâna, nu?

Mi-i imaginam făcându-i semne cu mâna. Îmi imaginam cele două degete întinse, huiduielile şi fluierăturile care le-au însoţit. La fel, evident, îşi imagina Bătrânul. Şi-a trecut o mână peste frunte.

— Vă daţi seama, desigur, că primul lucru pe care o să-l facă va fi să vină aici să vă caute?

— Şi ce-i cu asta? a zis Micuţul, indiferent.

— O să aveţi mari necazuri, a zis Bătrânul, răstit. Judecaţi şi voi cu puţină minte, pentru Dumnezeu! Ce propuneţi să facem când o să apară aici şi-o să pună o grămadă de întrebări neplăcute în legătură cu o jumătate de slănină furată?

— Să-i lipim o grenadă de fund, a sugerat Porta.

— Să-l înecăm într-un hârdău de borală, a zis Micuţul.

— Să-l spânzurăm...

Bătrânul i-a ascultat cu stoicism până la sfârşit.

— Sunteţi siguri că aţi terminat? a zis Bătrânul, în cele din urmă.

— Nu chiar, a zis Porta. Da cred că-i de ajuns ca s-o lăsăm naibii.

— Dacă va supravieţui ăstora, a zis Micuţul, o să găsim altceva.

— V-aţi pierdut minţile alea de găină? a întrebat Bătrânul, nervos. Chiar vă închipuiţi că Dorn o să fie atât de idiot să vină aici fără o gaşcă de prieteni care să-l apere? Chiar credeţi că ar veni de bunăvoie atât de aproape de doi ucigaşi ca voi, dacă n-ar fi sigur sută la sută de situaţie? A dat din cap spre ei, în semn de avertizare. Nu încercaţi nici o şmecherie cu Dorn, a zis. N-o să reuşiţi.

A urmat o pauză plină de revoltă, apoi s-au privit unul pe celălalt şi

au ridicat din umeri. Micuţul şi Porta îşi făceau singuri legea, dar Bătrânul nu era prost şi, probabil, îşi dădeau seama că vorbeşte înţelept. O fi fost Dorn scos din locul lui tihnit de la Torgau şi trimis pe front, ca să lupte în cele din urmă, cu toate acestea însă era sergent-major ataşat pe lângă statul-major general şi ca atare putea fi clasificat în categoria persoanelor privilegiate.

— Puneţi doar un deget pe Dorn, a zis Bătrânul, şi-o să vă pomeniţi foarte curând râzând mânzeşte.

— Adică vrei să-l lăsăm pe rahatul ăsta nepedepsit? a strigat Micuţul, plin de indignare. Nici măcar să nu-i tragem un şut în fund?

— Altă dată, a zis Bătrânul. Altă dată.

— Fir-ar a naibii să fie! a zis Micuţul. A înşfăcat bucata de carne şi şi-a aruncat-o pe umăr. Dacă aşa stau lucrurile, pot găsi pe altcineva căruia să-i placă să mănânce din furtişaguri, a zis.

A dispărut în sus pe scări, urmat de un Porta plin de sine. De atunci nu i-am mai văzut câteva zile, şi nici porcul, în afară de câteva pete de sânge chinuitoare pe podea, care ne aminteau de mâncarea ce o puteam avea.

La câteva secunde doar după ce Micuţul şi Porta plecaseră, am auzit alţi paşi pe caldarâm şi în cadrul uşii a apărut locotenentul Löwe, însoţit de Dorn, de sergentul-major Hofmann şi de trei poliţişti militari. Toţi şase au coborât la subsol. Löwe părea plictisit şi cinic, chiar înainte de-a începe. Hofmann se uita chiorâş la noi din spatele lui Dorn. Dorn era plin de obişnuita lui importanţă. Era îmbrăcat într-o uniformă nou-nouţă, încă fără pete şi neşifonată, iar ochii mici, răutăcioşi, vârâţi în fundul capului se mişcau neliniştiţi în căutarea prăzii dispărute.

— Sergent Beier, a zis Löwe. Sergentul-major Dorn mi-a raportat că azi dimineaţă în zori a văzut pe doi dintre oamenii tăi tăind şi luând un porc la care nu aveau dreptul.

— Un porc? a zis Bătrânul.

Löwe s-a întors spre Dorn pentru confirmare.

— Un porc, parcă ziceai?

— O jumătate de porc, a zis Dorn.

Löwe s-a întors cu un aer de scuză spre Bătrânul.

— Jumătate de porc, a zis.

A urmat o pauză.

— Asta-i foarte serios, a zis Bătrânul. Într-adevăr, foarte serios.

— Categoric este, a fost de acord Löwe. Furtul se pedepseşte cu moartea. S-a întors din nou spre Dorn. Ei, sergent-major? Poţi să-i identifici pe cei doi oameni?

Dorn a făcut ţanţoş un pas înainte. Ochii i s-au îngustat acuzator.

— Nu sunt aici, a zis.

— Ce-i cu porcul?

— O jumătate de porc, domnule locotenent.

— O jumătate de porc, nici pomeneală. O vedeţi undeva?

— Fireşte că n-o văd! a mârâit Dorn, pierzându-şi brusc răbdarea. E clar că au ascuns-o undeva!

Löwe a ridicat o sprinceană spre Bătrânul.

— Sergent Beier, trebuie să-ţi pun această întrebare: ascunzi o jumătate de porc?

— Nu, să trăiţi, a zis Bătrânul.

— Nici o parte dintr-un porc? Capul porcului? Picioarele porcului? Coastele?

— Nu, să trăiţi.

— Ei, bine, atunci, sergent, acesta fiind cazul, îmi pare rău că ţi-am răpit timpul. Îţi urez o dimineaţă bună. Plecăm, domnilor?

Dorn a intervenit, furios.
— Sper că nu-l credeţi pe cuvânt?
— De ce nu? Am cea mai mare încredere în integritatea sergentului Beier.
— Dar e o minciună! O minciună sfruntată! I-am văzut când au luat-o, am văzut că au adus-o aici!
Löwe a oftat adânc şi, s-a uitat la ceas.
— Sergent-major Hofmann, a zis. Tu îl cunoşti pe sergentul-major Beier de multă vreme. Ai avut vreodată motiv să te îndoieşti de adevărul celor spuse de el?
Hofmann a luat poziţie de drepţi în faţa locotenentului, fără să se uite la Dorn.
— Niciodată, să trăiţi, a zis.
— Atunci haideţi să plecăm, a zis Löwe. A urcat scările şi, când a ajuns sus, s-a întors. Fireşte, mă vei informa de îndată ce jumătatea de porc sau orice parte dintr-un porc va ajunge în posesia ta, a zis.
Locotenentul, urmat de întreaga suită, în afară de Dorn, a părăsit pivniţa. Dorn a zăbovit o clipă, holbându-se la podea. Picioarele îi erau într-o baltă de sânge proaspăt. Şi-a ridicat privirea spre Bătrânul şi a strâmbat din gură a triumf, arătându-şi colţii galbeni, ascuţiţi.
— Aţi avut un accident urât aici, a zis. Cred că ar fi bine să-i vorbesc locotenentului despre el. S-ar putea să i se pară interesant. Foarte interesant.
A urcat scările tropăind şi strigând. Mă întrebam dacă Micuţul şi Porta lăsaseră o dâră de sânge în urma lor în toată Varşovia.
— Carne de porc prăjită, a rostit Gregor, oftând, legănându-se înainte şi înapoi pe călcâie şi ţinându-se cu mâinile de burtă. Am fi putut mânca acum carne de porc prăjită dacă ei nu ar fi plecat şi n-ar fi venit pe front ticălosul ăsta tâmpit! De ce nu l-or fi ţinut la Torgau, unde îi este locul? De ce l-au trimis aici să ne necăjească pe noi? De ce...
S-a oprit derutat, întrucât a apărut o umbră în cadrul uşii. Se întorsese locotenentul. S-a făcut linişte în timp ce cobora scările. S-a oprit un moment şi a studiat gânditor balta de sânge. După aceea şi-a ridicat privirea în sus, asupra lui Heide, singurul dintre noi a cărui faţă văzuse briciul de mai bine de o săptămână.
— Urât te-ai mai tăiat, sergent, a zis. Pe viitor va trebui să înveţi să fii mai atent. Ştii, nu se face să fii neatent. Zău că nu se face...

Nu are importanţă unde luptăm; nu are importanţă împotriva cui luptăm. Vom ucide când va fi necesar în interesul ţării noastre şi luarea vieţii unui om nu trebuie să însemne pentru noi mai mult decât uciderea unei vite... Numai bazându-ne pe această filosofie vom putea porni cu încredere pe drumul victoriei.
Himmler. Într-un discurs adresat ramurii străine a SS-ului.

Ceea ce poate le lipsea oamenilor din Brigăzile lui Dirlewanger şi Kaminski în materie de disciplină militară strictă, era mai mult decât compensat prin zelul cu care îşi duceau campania de teroare şi tortură. Au înaintat spre centrul Varşoviei dând foc, jefuind, violând, ucigând şi lăsând în urma lor o dâră lungă de moarte şi distrugere. Ucideau fără să facă vrea deosebire. Polonez sau german, tânăr sau bătrân, femeie sau copil... oricine le stătea în cale era eliminat.
Îngrozit de crimele care erau comise zilnic, generalul Hans

Guderian, şeful statului-major al Forţelor Germane din Polonia, i-a spus lui Hitler în termeni precişi că se putea aştepta la demisia lui imediată dacă cele două Brigăzi nu vor fi retrase din Varşovia, iar ofiţerii lor comandanţi trimişi în faţa Curţii Marţiale.

În acelaşi timp în care generalul Guderian şi-a prezentat ultimatumul, comandantul Brigăzii Fegerlein SS, o rubedenie a Evei Braun, amanta Führer-ului, l-a informat pe Hitler că oamenii recrutaţi de Dirlewanger şi Kaminski nu erau decât criminali şi psihopaţi şi că domnia teroarei din Varşovia va fi o pată veşnică pe onoarea patriei.

Cu părere de rău, şi mult prea târziu, Hitler a fost forţat să acţioneze. I-a ordonat lui Himmler să retragă cele două Brigăzi şi să le înlocuiască cu o divizie SS regulată. Atunci, şi numai atunci, generalul Bor-Komorovski a acceptat să capituleze.

În 23 decembrie 1944, Kaminski a fost împuşcat... aproape sigur din ordinul Reichsführer-ului, deşi aceasta nu s-a dovedit niciodată. Cât îl priveşte pe Dirlewanger, el a fost capturat la sfârşitul lui februarie 1945 şi şi-a găsit sfârşitul cuvenit în mâinile partizanilor polonezi.

SFÂRŞITUL CURSEI

Eram adunaţi în faţa Teatrului Krasinski, pierduţi în admirarea unei fotografii cu două fete goale, când Micuţul a venit agitat spre noi.

— Hei! Priviţi ce am găsit! a strigat.

Ne-am întors cu greu ochii de la fotografie. Micuţul ţinea de ceafă două pisici care ţipau şi scuipau.

— Mâncare! a zis Porta, luminându-se la faţă.

— Mâncare pe naiba, a replicat Micuţul. Pisicile astea nu sunt pentru mâncare. Sunt pisici de curse.

— Prostii, a zis Gregor, înşfăcând una din ele. De ce să nu le jupuim şi să le vindem celor din SS drept iepuri? Am face o avere.

— Ia mâinile de pe ea! a mârâit Micuţul.

Pisica şi-a întins o gheară şi l-a zgâriat rău pe Gregor pe faţă. Noi ne-am tras înapoi în grabă.

— Pentru ce le-ai adus? a întrebat Porta, agresiv. Pentru ce le-ai adus dacă n-o să le mâncăm sau n-o să le vindem?

— Ţi-am spus, a zis Micuţul, punând câte un animal sub fiecare braţ. Sunt pisici de curse, nu? Au fost special pregătite pentru asta.

— Cine ţi-a spus tâmpeniile astea? a rânjit Porta. Pisicile nu aleargă la curse, ele nu sunt de-ajuns de tâmpite, idiotule! Crezi orice fleacuri. Ai fi în stare să crezi că Adolf a fost făcut din brânză, ai fi... Pisici de curse, pe naiba! O grămadă de tâmpenii!

Şi-a întors dispreţuitor spatele spre cele două fete goale şi noi o dată cu el. S-a făcut tăcere, apoi Micuţul a început din nou.

— Le-am văzut, a zis, cu toată seriozitatea. Le-am văzut alergând.

— Cum le-ai văzut?

— Alergând, a răspuns Micuţul. Le pui dinamită sub coadă şi fug ca trăsnetul. Sar la fel cum sar caii.

Încet, ne-am întors la loc. Ne-am uitat la pisici cu un interes plin de regret.

— Asta, a zis Micuţul, dând din cap spre o mâţă sură, râioasă, cu o ureche zdrenţuită, asta a doborât toate recordurile la patru sute de metri.

— Da? Dar cealaltă? a zis Heide, privind cu dezaprobare la bocceluţa de blană portocalie care îi zgâriase faţa lui Gregor şi scuipa.

— Ah, da, asta, a zis Micuţul, asta e mai bună pe distanţe scurte. E bună pentru o sută de metri. Dar aleargă încă bine pentru banii lor. Se

prezintă încă destul de bine...

— Stai o clipă, a zis Porta. Stai o clipă... Despre ai cui bani vorbeşti?

— Despre ai celor care pun pariuri cu noi, a zis Micuţul, simplu.

A urmat o tăcere îngândurată, în timp ce Porta, specialistul în matrapazlâcuri financiare, s-a scobit cu o unghie murdară în dintele care-i mai rămăsese şi s-a gândit la toate posibilităţile.

— Da, e-n regulă, a spus în cele din urmă. S-a făcut, încercăm. S-ar putea să iasă ceva.

Ne-am dus în parc, unde era o pauză vremelnică a ostilităţilor şi am început să curăţăm o porţiune de pământ în jurul statuii lui Napoleon. Am amenajat o pistă de curse grozavă, cu diverse sărituri şi obstacole şi am pregătit animalele pentru o alergare de probă. Doi oameni le-au ţinut în timp ce alţi doi le-au legat de cozi cutii de tablă şi, când s-a tras cu pistolul pentru start, au fost aprinse fitilele. Nefericitele creaturi au fugit mâncând pământul împrejurul pistei, cu cutiile zdrăngănind în urma lor.

— Vedeţi? a zis,Micuţul. Merg ca o rachetă.

Până am aranjat totul şi am făcut două alergări de probă, se adunase o mulţime destul de mare de probabili pariori ca să privească. Porta umbla încoace şi încolo, invitându-i plin de îngâmfare să pună pariuri pe prima cursă.

Foarte curând a devenit clar că va fi nevoie de mai mulţi alergători dacă era să se menţină viu interesul pentru sport. În consecinţă, Micuţul şi Gregor au fost trimişi să prindă alte pisici, iar între timp au apărut câţiva oameni cu propriile lor animale, nerăbdători să le lase să-şi măsoare puterile cu sura cea râioasă şi cu motanul portocaliu care scuipa. Cineva a adus un monstru negru, enorm, care părea să fi rezultat din încrucişarea cu un şobolan din canalul de colectare. S-au pus în grabă pariuri mari dar, până la urmă, creatura a refuzat să ia startul. De îndată ce a fost aprins fitilul, s-a întors cu o furie de felină nebună şi a început să atace cutia de tablă cu dinţii şi ghearele. În cele din urmă, reuşind să se elibereze, a pornit împrejurul pistei în sens invers, făcând prăpăd printre ceilalţi alergători. A fost imediat descalificată, iar proprietarul amendat.

Micuţul şi Gregor s-au întors cu un motan tărcat şi cu o jivină mică, albă şi miţoasă, care s-a dovedit a avea o viteză uimitoare. Un sergent de la Pionieri, care auzise despre curse de la un camarad de-al său, a traversat jumătate de oraş ca să-i opună surei râioase pisica lui cu blană mătăsoasă de culoarea carapacei de broască ţestoasă. „Carapace de broască ţestoasă" era o pisică italiană şi-l însoţise pe sergent tot drumul de la Monte Cassino. Devotamentul sergentului era de-a dreptul mişcător. Adusese cu el un buzunar plin de sardele împuţite cu care-şi hrănea întruna fiara şi la jumătatea primei curse, când carapacea de broască ţestoasă era aproape la două lungimi înaintea celorlalte, a început deodată să strige despre cruzimea faţă de animalele mute. A trebuit să fie reţinut cu forţa ca să nu se arunce în mijlocul pistei s-o salveze. Era o brută dură şi grosolană, cu obraz colţuros, care, fără îndoială, i-ar fi tăiat maică-si gâtul pentru câteva parale, dar el şi pisica erau totul unul pentru celălalt şi, după prima cursă, în ciuda ameninţărilor şi a protestelor, s-a retras de pe teren, vârându-şi-o pe carapace de broască ţestoasă sub braţ şi fiind gata să împuşte pe oricine ar fi încercat să i-o ia.

Ciudat cum chiar şi oamenii cei mai înăspriţi de război pot manifesta un ataşament puternic faţă de cele mai ciudate creaturi. Am cunoscut cândva un caporal care ducea o broască râioasă într-una din cartuşiere, în loc de muniţie. În fiecare zi o punea într-un cuib de frunze umede ca să se simtă bine, iar uneori, când ne odihneam, broasca ieşea din

cartuşieră şi se aşeza pe umărul lui, ca o sperietoare în miniatură. Era un animal mic şi urât, acoperit cu negi de culoarea puroiului, dar caporalul a plâns ca un copil în ziua în care, plimbându-se liberă, a fost călcată de un camion.

Altădată, îmi amintesc, am capturat un motociclist rus care avea drept favorit un şobolan. Un şobolan de apă, mare şi negru, care se comporta ca un câine, ţinându-se de rus peste tot unde mergea. Luau masa împreună din aceeaşi gamelă şi dormeau în acelaşi sac de dormit. În cele din urmă, i-am făcut scăpaţi pe amândoi. Era singura cale de a salva şobolanul să nu cadă în mâini străine şi să nu ajungă tocană la cină. Asta i-ar fi zdrobit inima rusului.

După ce carapace de broască ţestoasă a fost retrasă din competiţie, am început să avem necazuri cu pariorii. Motanul cel mare şi bălţat a învins-o de trei ori la rând pe favorita cursei, sura cea râioasă, şi s-a auzit un strigăt că sura era drogată. Cineva pretindea că-l văzuse pe Micuţul dându-i o ţigară cu opiu, în spatele statuii lui Napoleon. Probabil aveau dreptate şi, în mare, a fost bine că s-a întrerupt cursa în acel moment, prin începerea bruscă a tirului de artilerie inamic, care a retezat capul lui Napoleon şi a făcut-o pe sura cea râioasă să zboare din braţele Micuţului şi să fugă ca să-şi salveze pielea. Fără îndoială, asta ne-a salvat de la a fi linşaţi.

Se sfârşise un interludiu amuzant. Acalmia se terminase, realitatea războiului revenise încă o dată. În noaptea aceea am fost de serviciu să adunăm răniţii şi să îngropăm morţii. Răniţii au fost duşi la spitalele de campanie instalate în cartierul Sadyba. Morţii au fost depuşi în şiruri ordonate în gropi comune. Unele cadavre abia mai puteau fi recunoscute ca fiind cândva trupuri omeneşti. Unele erau roase de şobolani. Altora le lipseau membrele şi capul. Ridicasem o rampă şi trupurile erau rostogolite pe ea în rigolă, unde stăteau cu rândul la primire... Cazurile cele mai neplăcute nu erau cadavrele calde încă sau umede de sânge proaspăt, ci cele din pivniţe şi subsoluri, care nu fuseseră descoperite timp de mai multe zile şi acum erau verzi şi umflate. Dacă erai înţelept, umblai cu ele cu cea mai mare grijă. O mişcare neatentă, grăbită şi pielea umflată plesnea ca o prună răscoaptă, conţinutul revărsându-i-se. Orice om prins în calea unui astfel de inundaţii de putrefacţie purta cu el mirosul zile şi chiar săptămâni... Îi rămânea în păr, se instala sub unghii, intra adânc în porii pielii.

Am fost schimbaţi la puţin timp după revărsatul zorilor, dar chiar şi atunci n-am putut dormi. Am stat o vreme pe un pod distrus, în lumina palidă a soarelui de toamnă, ascultând obişnuitele bubuituri de tun matinale şi exploziile obuzelor, privind la apa care curgea pe sub noi, plină de cadavre. La câţiva paşi mai departe, aplecat mult peste parapet, stătea un locotenent-colonel între două vârste din Corpul Medical şi se uita în susul apei cu ochi albaştri, indiferenţi.

— Capră bătrână şi tâmpită, a zis Porta. O să-i zboare capul dacă nu-i atent.

Chiar când vorbea, a răsunat o împuşcătură şi un glonţ s-a înfipt în pod. Colonelul şi-a schimbat foarte puţin poziţia, ca o concesie făcută în silă lunetiştilor duşmani.

— Hei, tu! a strigat Porta, din adăpostul său de sub parapetul de fier ruginit. Dacă vrei să te sinucizi, n-ai vrea să mergi s-o faci în altă parte? Am văzut destui morţi pentru o noapte.

Încet, colonelul şi-a întors capul. L-a privit pe Porta, de-a dreptul uimit.

— Mi te adresezi cumva mie, omule?

— Da, a răspuns Porta.

Colonelul s-a îndreptat în cea mai bună manieră militară prusacă, cu umerii traşi înapoi şi pieptul umflat.

— Aşa te adresezi ofiţerilor de obicei? a zis, glacial.

Porta s-a uitat la părul lui alb şi la ochii oftalmici şi brusc parcă l-a cuprins mila.

— Ascultă, bunicule, a zis. E pentru binele tău. Pleacă de lângă parapet până nu-ţi zboară creierii. De acord? Asta ne-ar face al naibii de fericiţi. Cât a fost noaptea de lungă am vârât cadavre sub pământ şi ne-am săturat până peste cap. Aşa că fii un bunicuţ bun şi fă ce te rog.

— Asta-i revoltător! a izbucnit colonelul. În viaţa mea n-am văzut atâta obrăznicie! A înnebunit lumea?

A făcut un pas spre Porta şi chiar în momentul acela a răsunat a doua împuşcătură. Colonelul a scos un ţipăt ascuţit şi s-a clătinat pe spate spre parapet. Înainte să putem ajunge la el, s-a prăbuşit peste marginea podului, în apele tumultuoase ale Vistulei. Încă un trup în marea de cadavre plutitoare. Porta a dat din cap, dezaprobator.

— Bătrân prost, a zis.

Trupul colonelului a dispărut încet în josul apei. Lunetistul s-a retras, mulţumit. Noi ne-am aşezat din nou în dosul parapetului.

Nu am fost lăsaţi în pace mult timp. Bătălia Varşoviei încă nu se terminase pentru noi. Compania a cincea a fost trimisă înapoi, în flăcările de la Wola, unde cadavrele stăteau îngrămădite în rigole şi de fiecare copac sau stâlp de felinar atârnau bucăţi de carne omenească.

A doua zi în zori, germanii au lansat un atac masiv împotriva ultimelor cuiburi de rezistenţă poloneze, care se întindeau de la Strada Kasimira până la Piaţa Wilson. Pe vechiul cartier al oraşului a plouat cu foc. Douăzeci şi opt de baterii au tras neîntrerupt timp de peste cinci ore. Pe Strada Mickiewicz, spre Piaţa Wilson, au fost trimise trei regimente de tancuri. Ultima rezistenţă poloneză a fost înecată într-un ocean de sânge şi în aceeaşi seară generalul Bor-Komorovski şi-a dat seama că sosise momentul în care trebuia să se plece în faţa inevitabilului. Forţele germane îl depăşeau mult ca număr. Avea oameni puţini şi chiar mai puţine arme. Varşovia fusese abandonată atât de Anglia, cât şi de Rusia. Nu venea nici un ajutor şi a trebuit să capituleze.

Într-un Mercedes pe care flutura un steag alb, s-a dus la Castelul Ozarow, unde a negociat termenii capitulării. Germanii au consimţit ca toţi prizonierii de război să fie trataţi conform regulilor stabilite prin Convenţia de la Geneva.

În dimineaţa zilei de 3 octombrie, exact la ora opt şi jumătate, bătălia Varşoviei a luat sfârşit. O cortină grea de linişte s-a lăsat peste oraşul care ardea. Tot ce se mai auzea erau trosnetele neîntrerupte ale flăcărilor şi din când în când zgomotul zidurilor care cădeau când se prăbuşea câte o clădire. Piaţa Wilson, nu de mult plină de tancuri şi soldaţi, era acum pustie. Nici un bărbat, nici un câine, nici o fiinţă. Străzile erau goale. O coală de hârtie a fost ridicată sus, deasupra unei case care ardea. A rămas o clipă suspendată în aer, apoi a căzut înapoi în viitoarea de foc. Fragmentele încreţite s-au lăsat încet să se odihnească pe un tanc ars, unde o parodie dezgustătoare de piele şi oase, care cândva fusese un soldat german, mai stătea încă răsturnată, jumătate înăuntru şi jumătate afară din turelă, în agonia morţii.

Jos în subsol, unde ne petrecusem noaptea, ne-am ghemuit îngroziţi când zidul de tăcere s-a ridicat în jurul oraşului. Puteam înţelege zgomotele războiului, dar liniştea ne umplea de o teamă îngrozitoare de necunoscut.

— Nu poate fi sfârşitul, am zis în şoaptă. Nu poate fi sfârşitul...

Nimeni nu m-a contrazis. Această linişte, acest gol, acest sentiment

absolut al neantului... Oare la asta s-au gândit oamenii când au vorbit de *sfârşit?*

— Acţiunile vor începe din nou peste un minut, a zis Bătrânul, cu convingere. „Cel mai bine ar fi să stăm aici şi să aşteptăm ordinele...

Acţiunile vor începe din nou peste un minut. Era un gând liniştitor. Acţiunile vor începe din nou şi noi vom reveni la normal. Între timp, vom sta aici şi vom aştepta ordinele. Asta a fost totdeauna cea mai bună soluţie. Probabil, exista cineva, undeva, care ştia ce se întâmplă.

— Nu poate fi sfârşitul, am zis. Categoric nu poate fi sfârşitul...

— E o capcană, a zis Micuţul. Încearcă să ne păcălească, făcându-ne să credem că totul s-a terminat.

A mai trecut o jumătate de oră. Strada era tăcută ca mormântul. Foarte încet, liniştea se umplea cu sunete pe jumătate amintite dintr-un trecut de mult uitat. Foşnetul frunzelor, cântecul păsărilor, tic-tacul ceasornicului... toate sunetele slabe şi nesemnificative care fuseseră de multă vreme înecate în haosul războiului.

Prăbuşirea bruscă a unui acoperiş în partea cealaltă a străzii ne-a speriat cumplit. Micuţul a tras o rafală de mitralieră, iar Gregor a umplut podeaua de vomă. Şi-a şters gura cu mâna, tremurând.

— Isuse, nu mai pot îndura, a zis. Ies afară să arunc o privire. Nu mai stau aici să fiu prins ca un şobolan în cursă.

— E un şiretlic, a zis Micuţul. Este exact ceea ce vor să faci.

Gregor s-a dus la trepte.

— Este exact ceea ce voi face.

Bătrânul n-a încercat să-l oprească. Am rămas unde eram, cu muşchii încordaţi, gata de acţiune.

— Îi dăm cinci minute, a zis Bătrânul. Şi-a trecut limba peste buze. Nu-l văzusem niciodată atât de nervos. Cinci minute, apoi îl urmăm.

Gregor s-a întors înainte să-l putem urma. L-am auzit alergând pe stradă, strigând ca un nebun. A coborât scările pivniţei sărind, urmat de Uule şi finlandezii lui. Mi s-a părut că toţi erau beţi.

— Cum e? a întrebat Bătrânul. Ce se întâmplă?

— Pace! a strigat Gregor şi a căzut cu capul înainte pe ultimele şase trepte.

— Pace! a strigat Uule, ducând o sticlă de vodcă la gură.

Ne-am holbat la ei, fără să scoatem o vorbă. Uule a coborât în pivniţă şi a întins sticla de vodcă Bătrânului.

— E adevărat, a zis. Au semnat capitularea în dimineaţa asta, la ora opt şi jumătate. Totul s-a terminat.

— S-a terminat totul? am zis. O clipă aproape am încercat un sentiment de frustrare. Îmi luaseră brusc raţiunea de a trăi, eram un om fără scop. S-a terminat totul? am zis. Dar nu se poate! Nu se poate! Nu, după tot acest timp... Nu se poate!

Dar după câte se părea, se terminase. Pacea venise în sfârşit şi eu nu o puteam înţelege. Nu puteam înţelege de ce Micuţul şi Porta se îmbrăţişau şi strigau cât îi ţinea gura. Nu puteam înţelege de ce aşa, deodată, fiecare era hotărât să-şi arunce armele, să-şi rupă gradele, să tragă şuturi căştilor pe podea.

— S-a terminat! a strigat Bătrânul. S-a întors şi mi-a tras un pumn în coaste. S-a terminat totul! a zis, şi finlandezii i s-au alăturat cu un refren de „Miri, miri!" Departe, pe stradă, am auzit voci strigând în limba poloneză şi germană:

— S-a terminat! Totul s-a terminat!

— Spokoi! Spokoi!

Acum am fost şi eu prins în veselia generală. Am urcat treptele în urma lui Uule şi a finlandezilor şi am ieşit la lumina zilei. Heide mai

strângea încă arma cu încăpăţânare, iar Uule îşi vârâse cuţitul într-o parte a cizmei. În afară de acestea, eram dezarmaţi. Nu aveam alte mijloace de a ne apăra. Aveam senzaţia că mă plimb gol-puşcă prin oraş.

— *Miri, miri!* a strigat Uule, dar pe străzi era linişte şi din nou m-am întrebat dacă războiul se terminase într-adevăr.

Noi păream singurele creaturi care se aventuraseră afară. Încă nu se auzea nici un sunet, în afară de trosnetul neîntrerupt al flăcărilor de la clădirile care ardeau. Dacă polonezii ar fi ieşit din ascunzători, Compania a cincea ar fi fost la discreţia lor. Ce mod de a sfârşi un război.

— Ei, Stanislas! a strigat Porta. Şi-a pus mâinile la gură şi a strigat, iar ecoul vocii a răsunat pe străzile goale. Ei, polonezilor! Ieşiţi şi arătaţi-vă! Lupta s-a terminat!

Dintre ruine, la vreo douăzeci de metri depărtare, trei soldaţi polonezi, cu căşti franţuzeşti pe cap, s-au ridicat prudent în picioare şi ne-au aşteptat. Doi ţineau în mâini arme automate. Porta a făcut semn cu braţele. A urmat un moment de ezitare, după care şi-au aruncat armele jos şi-au venit alergând şi râzând spre noi. Brusc, oraşul a fost plin de lume. Din fiecare pivniţă şi subsol dădeau năvală soldaţi şi civili, bărbaţi, femei şi copii, râzând, plângând, dansând pe străzi. Polonezi şi germani deopotrivă îşi depuseseră armele. Am văzut multe uniforme de pe care fuseseră smulşi vulturii nazişti. Din Compania a cincea doar Heide părea să nu aibă motiv de bucurie. Se cocoţase abătut pe marginea, tancului ars, cu mumia carbonizată jumătate înăuntru şi jumătate în afara turelei. Încă ţinea strâns puşca şi urmărea cu privirea, într-o tăcere plină de furie, cum vechii duşmani îşi dădeau mâna şi râdeau împreună pe străzile Varşoviei.

Şi deodată, în mijlocul acestei atmosfere, s-a auzit bubuitul unei explozii. O ploaie de grenade a căzut în mijlocul nostru. Tancul a fost făcut bucăţele, iar Heide a fost aruncat în partea cealaltă a străzii. Femeile şi copiii au fugit ţipând să se adăpostească. Bărbaţii, care numai cu câteva secunde mai înainte se îmbrăţişaseră ca fraţii, s-au despărţit, blestemându-se pentru naivitatea lor.

Micuţul s-a aruncat spre mine şi împreună ne-am repezit în jos, pe treptele celei mai apropiate pivniţe.

— V-am spus eu! a zis, gâfâind. V-am spus că e un şiretlic!

La început ne-am gândit că, probabil, trăgea artileria germană. A trecut ceva timp până să ne dăm seama că erau ruşii. Au bombardat oraşul distrus timp de mai bine de o oră, în încercarea de a-i lichida deopotrivă atât pe germani, cât şi pe polonezi. În ziua aceea au reuşit să ucidă multe mii de oameni.

Compania a cincea s-a regrupat şi a fost retrasă din zonă. Uule şi finlandezii lui dispăruseră şi nu i-am mai văzut vreodată. În ziua următoare am fost trimişi în Strada Kransimski să supraveghem predarea polonezilor şi să verificăm dacă toate armele de foc, precum şi celelalte arme erau predate cum se cuvine. Nu simţeam nici o bucurie în timp ce şirul lung de soldaţi trecea, tăcut, prin faţa noastră, în drum spre captivitate. Luptaseră bine şi nu le purtam duşmănie.

Aşadar, în cele din urmă, se terminase într-adevăr totul? Nu chiar. Încă nu. Psihopaţii din Brigăzile lui Dirlewanger şi Kaminski au mai avut de îndeplinit o ultimă orgie rituală a vărsării de sânge.

În aceeaşi seară, au început execuţiile. Prietenul s-a întors împotriva prietenului, vecinul împotriva vecinului, în încercarea dementă de a-şi salva propria-i piele. Bărbatul acesta era comunist, bărbatul acela era evreu; femeia aceasta se culcase cu un ofiţer rus, femeia aceea era cunoscută ca simpatizantă a ruşilor. Un cuvânt era suficient pentru a condamna o persoană. Pe călăi nu-i preocupau dovezile.

Condiţiile capitulării se aplicau doar soldaţilor din Armata Poloneză regulată. Ceilalţi luptători — mii — care ridicaseră armele împotriva invadatorului german au fost trataţi conform instrucţiunilor lui Himmler... ei erau în afara legii şi nu aveau drept la apel. De aceea au fost împuşcaţi fără judecată.

Puţinii care au mai rămas dintre civili, după masacrele din timpul nopţii, au fost adunaţi şi înghesuiţi, ca vitele, într-un imens lagăr de concentrare situat în nord-vestul Varşoviei. Acolo, au fost ţinuţi fără hrană şi apă, fără asistenţă sanitară adecvată, fără nici o îngrijire a bolnavilor sau bătrânilor, până când s-a organizat transportarea lor în Germania. Mulţi dintre ei au murit pe drum.

Între timp, companiile de pionieri a fost trimise să înceapă operaţiunea de distrugere totală ordonată de Himmler. Doar la sfârşitul lui ianuarie ruinele Varşoviei au fost, în cele din urmă, lăsate să moară în pace. N-a mai rămas nimic de ars, nimic de demolat. Oamenii fuseseră toţi ucişi, clădirile toate distruse. Ordinul lui Himmler fusese executat cu o minuţiozitate tipic prusacă. Toţi bărbaţii, femeile şi copiii; toţi câinii şi toate pisicile; toate străzile şi toate clădirile...

În cele din urmă, totul se înfăptuise. Varşovia fusese ştearsă de pe hartă.
